Arbetsdossier nr. 19

9

6957

Innehållsförteckning

(Arbetsdossier nr. 19)

A Allmänt, diverse (fängelser i Moskva, krigsfångars behandling etc)

B Bergemann, se M , Lazlo Bartok, ~~Belafarri (se C)~~

C von Canstein, se T, avd. A

D Dietl, se M

E

F

G Glietenberg och Gillessen, se T, avd. A . Sigmund Graja

H

I Italienska spåren, Se M

J f.d. Oberleutnant Jiru, se T, avd. A , Kindermann

K Krigsfångar (återvändande danska, norska, belgiska, holländska, Kindermann, franska)

L Laarmann, se M

M Italienska spåren: Marcel.

Mohr (Supprian
(Roedel
(Bergemann se spec. doss.
Mohrmann " " "

Ronchi

Moschetti (Zoltan de Rivo , R
(Dietl
(Laarmann
(Weissenberger

} se doss. 42.

N

O

P

Q

R Roedel, Ronchi, Rivo se M,

S Supprian, se M, Schwartz och Stadtler, se T, avd. A. Saunders, Maria.

T Omfattar följande: Kommissarie Danielssons tyska och österrikiska resa nov.-dec. 1951 och därav föranledda undersökningar.
Beskickningens i Bonn efterforskningar
-"- " Wien -"-

"Tyska generalerna" i Krasnogorsk (som Nordström först talade om, se arbetsdossier nr. 9)

Bokstaven T indelad i två avdelningar A: positiva resultat
B: negativa "

I A finnas bl.a.: Dr.Chem. Eugen Glietenberg
Artur Schwartz
f.d. Oberleutnant Jiru
Ingenjör Gillessen
Stadtler
Till Tesarek

I B finnas bl.a.: v. Asmuth, Oberregierungsrat
Buntschuh, Kaspar
Dannowski, Ernst
Fick, Hans; Med.dr.
Finstermann, Franz; Med.dr.
Focke; Major
Fricke; General
Gans (Ganz ?), Eberhart
" " Dietrich
Gigold, Karl; Dr.
Gollwitzer; professor
Graf, Hermann; överste
Grübel, Jakob; lantbrukare
Grübel, Johann; maskinbyggmästare
Kaufmann, Oswald; Dr.tysk läkare,
Kleewein, Egon; apotekare
Korody-Katona; ungersk häradshövding
Karuse; Hauptmann
Kunz; ingenjör
Kurmanovic; överstelöjtnant
Kühlechner, Hans
Laichner, Hugo
Leyser; general
Mahle, Georg
Menkel; general
Mohr, Peter; tysk armépastor
Moser; general
Müller, Wolfgang; Dr.med.

Ramm, tysk generalkonsul Nya Zeeland
Raess; generalarzt
Rick; professor
Rollenblech; Dr.
Rossmanit; dr.
Roth; Dr.
Sauerwein, Franz
Schwikert; överste
Schäfer; Hauptmann
v. Spiessen (Spiesser ?); generalkonsul
Steinmann, Heinz
Süsskind; överste
v. T.; baron
Titus; ungrare
Wagner, Walter
Weidenfeld, Walter
Weiss, Martin; Hauptmann
Wiedmaier, Karl (Wittmeier); telegrafassistent o. löjtnant
Woytasch; general
Wurm; diplomingenjör
Zorn, Wolfgang; f.d. officer
Steingass, Otto (T, B)

Hr Engfeldt.

Wien den 27 februari 1952.
Personligt och Strängt förtroligt.
R 18.

Dan. kopia 29/2

Ärade Broder,

Som Du vet ha de flesta krigsfångar, vilka ännu vistas i Ryssland på sin tid erhållit någon form av civil bestraffning, vanligen straffarbete eller fängelse. Straffen äro graderade så att fångarna efter ett visst antal år få tillstånd att skriva hem, mottaga paket o.s.v. Försändelserna adresseras till vissa fältpostnummer eller postboxnummer i Moskva. Genom sammanställning av erfarenheter från en rad olika fall anser man sig här ha kunnat konstatera, att Moskva-fängelserna ha ett gemensamt läger och postboxnummer 9250, vilket kanske kan vara av intresse för våra undersökningar.

(u.) Knut Hammarskjöld

Utrikesrådet S. D a h l m a n,
Kungl. Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

Hr Engfeldt.

Bil. till Belfrage-Sundqvist PM. (odat.)

Strängt förtroligt.

F.M.

Förtroligt har följande uppgifter erhållits från en person, som genom sin tjänstgöring som översättare i krigsfångefrågor sedan krigsslutet torde hava erhållit ingående kännedom om dessa.

1. Ryssarna ha i största möjliga utsträckning gått in för att konsekvent ådöma krigsfångar straff för gärningar, vilka de anse vara förbrytelser som intet ha att göra med den straffades militära status. Dessa straff avtjänas i arbetsläger m.m. spridda över hela Ryssland, alltså icke i krigsfångeläger. Vid straffutmätningen göres skillnad mellan om vederbörande tillfångatagits i Ryssland eller under försvar av det egna landet, vilka förband vederbörande tillhört o.s.v.

2. En registrering av krigsfångarna i Ryssland företogs icke förrän 1946-47. På grund av vad som nämnts i punkt 1 ovan, nådde denna registrering endast ett begränsat antal krigsfångar, vilka vid registreringstidpunkten faktiskt vistades i krigsfångeläger i vanlig bemärkelse. Man har varit mycket noga med att icke dessa "registrerade" krigsfångar senare skulle taga skada eller på annat sätt behandlas illa.

3. När på förfrågan från tyskt och österrikiskt håll svarats, att i Ryssland icke längre finnas några krigsfångar, torde detta kunna äga sin riktighet i enlighet med rysk terminologi enligt punkt 1 och 2 ovan.

4. De ryska lägren (både arbets- och krigsfångeläger) ha under årens lopp avsiktligt och kontinuerligt fått nya och ändrade nummerbeteckningar.

5. Enligt en indirekt men av allt att döma pålitlig

källa (en man som under fem års fångenskap i Ryssland på grund av sin ställning haft intim kontakt med den ryska krigsfångeadministrationen) torde i Ryssland ännu finnas kvar 2 miljoner tyska krigsfångar enligt "västerländsk" terminologi. Ett stort antal av dessa kan icke med mänskliga medel nås, då de äro "angesiedelt" i områden långt öster om Ural, där de ofta gift sig och smält in i den lokala miljön.

Wien den 7 december 1951.

Avskrift av strängt förtroligt handbrev från Generalkonsuln Nylander, New York, till Utrikesrådet Dahlman, Utrikesdepartementet, dagtecknat den 28 september 1951.

Åberopande Ditt brev till Bagge 4 innevarande september ber jag få meddela, att jag varit i kontakt med i brevet omförmälde ungraren Ladislaus (Laslo) Somssich, 124 West 80th Street, New York.

Somssich, som arbetar som kypare på en klubb här, besökte mig i går, därvid han under ett längre samtal skildrade sina upplevelser våren 1945 och villigt besvarade de frågor som jag ställde till honom i syfte att söka fastställa huruvida Raoul Wallenberg vistats i Strasshof. Tyvärr blev resultatet negativt; Somssich kunde ej draga sig till minnes någonting som tydde på att Wallenberg vistats där eller att överhuvud någon svensk vid ifrågavarande tidpunkt befunnit sig i lägret.

I början av april 1945 hade Somssich kommit som flykting till Wien (från Ungern) och sedermera tillsammans med en grupp landsmän anmält sig hos ryssarna för att utverka tillstånd återvända till Ungern. Av misstag hade de råkat anmäla sig hos NKVD, med resultat att de, trots sin antinazistiska verksamhet under kriget, häktades (13 april). Från Wien hade gruppen förts till Strasshof, dit de anlänt 25 april och inkvarterats i ett till fängelse inrättat "Schweinestall". Det stora "K Z Lager", som tidigare använts av nazisterna, låg på annat håll i byn, men dit hade han aldrig förts. Han hade delat logi med ett dussintal fångar, vilka voro vitryssar och österrikare. Av dessa erinrade han sig särskilt en österrikisk "Abwehrmann" samt en österrikisk halvjude vid namn Eugen (?) Witz, som ryssarna häktat i Budapest och vilken de ansågo såsom mycket viktig. Witz, som varit legi-

timist och påstods ha samarbetat med Gestapo, hämtades upprepade gånger till förhör, återkom vanligen svårt misshandlad och hade mycket snart förts bort, antagligen till Wien. Somssich kunde vidare erinra sig en landsman vid namn Mocsar, som samtidigt befunnit sig i lägret. Denne hade varit ungersk militärattaché i Athén vid tiden för tyskarnas ockupation av Grekland och häktats samtidigt med Somssich i Wien. Redan efter några dagar i Strasshof hade Mocsar förts tillbaka till Wien och, enligt vad Somssich nu visste, därifrån sänts vidare till interneringsläger i Ryssland, varifrån han sedermera fått återvända till Ungern.

Somssich hade kvarhållits i Strasshof till 6 maj 1945, då han flyttats till Mühltal (Ober Österreich). Under den fem dagar långa färden dit, som företagits huvudsakligen till fots, hade han lärt känna alla i gruppen, som bestod av 35 personer. Ingen av dessa var svensk. Den 5 juli 1945 hade han frigivits och återkommit till Budapest 5 samma månad. I september 1945 hade han återinträtt i ungerska utrikesministeriet, där han kvarstått till maj 1947, då han under kurirresa till Ankara (25 maj) "hoppat av" och begivit sig till Rom.

Som jag redan framhållit är Somssich bestämd på den punkten, att han ingenting vet som tyder på att Raoul Wallenberg befunnit sig i Strasshof eller Mühltal. Emellertid ville han som sin mening framhålla att sannolikheten talade för att Wallenberg verkligen blivit förd dit. Ryssarna flyttade mycket tidigt sin "Abwehrzentrale" (såväl NKVD som det militära underrättelseväsendet) till Österrike och domstolen förlades först till Strasshof, därefter till Mühltal, därifrån tillbaka först till Rumänien, sedan Ryssland. Högkvarterets förläggning till Wien var anledningen till att ryssarna från Ungern förde sina fångar till lägren i Strasshof, varifrån emellertid "alle Schwerfälle" mycket snart utsorterades och återsändes till Wien. Enligt Somssich måste Raoul Wallenberg, vilkens verksamhet han kände väl till, ha i ryssarnas ögon varit en synnerligen betydelsefull person. Somssich hade med hänsyn härtill och med kännedom om ryssarnas förhörsmetoder svårt att föreställa sig, att Wallenberg kunde vara i livet.

På min begäran lovade Somssich att söka erinra sig namn på personer från interneringstiden, som eventuellt kunde kasta ljus över Wallenbergs öde. Han skulle i förutsatt fall återkomma om någon vecka.

Avskrift av strängt förtroligt handbrev från Ambassadören Sohlman, Moskva, till Utrikesrådet Dahlman, Utrikesdepartementet, dagtecknat den 16 september 1951.

I anledning av Ditt brev den 3 innevarande månad ber jag för dagen blott få meddela att enligt uppgift från ryskt privat håll - en omständighet varför den bör betraktas såsom preliminär och behandlas med stor försiktighet - det f.n. skall finnas fyra huvudfängelser här i staden, nämligen det bekanta Lublianka, Lefortskaja, som är beläget i en från Peter den Store känd och antagligen efter en av hans franska medarbetare uppkallad del av staden, Danilovskaja, i förlängningen av Narodnaja Ulitza och antagligen inrymt i ett tidigare kloster med samma namn, samt slutligen Leskaja. Var det sistnämnda ligger kunde jag icke utröna då jag icke ansåg lämpligt att för tillfället fortsätta konversationen med vederbörande om detta tema helst jag icke kunde hitta någon ofarlig uppslagsända. Samtalet fördes på sådant sätt att även om det inrapporteras till sovjetiska vederbörande detsamma visserligen - som allt vad utlänningar i missionschefs ställning fråga - torde noteras men endast sättas i samband med den internationella aktionen mot tvångsarbetet.

Min sagesman uppgav vidare att medan tidigare politiska fångar huvudsakligen hållits fängslade i Lublianka och Botyrskaj numera, så vitt han visste, ingen dylik fördelning av klientelet göres mellan de olika fängelserna i Moskwa. Samtidigt nämnde han att dessa f.n. nyttjas såsom rannsakningsfängelser och att dömda fångar föras därifrån till arbetsläger för avtjänande av frihets straff. Tidigare hade ett antal dylika läger funnits i Moskwas omedelbara närhet men min sagesman påstod sig ha intryck av att de i flertalet fall numera förlagts till längre bort belägna orter. Av egna iakttagelser att döma torde dock ett visst antal fångar - av vad slag kan jag givetvis icke bedöma - alltjämt

sysselsättas med arbeten på byggen och vägar i och kring Moskwa. En del läger torde finnas kvar även här - något som ju min sagesman icke heller förnekade.

Med hänsyn till ärendets delikata natur måste jag som Du förstår gå fram med stor försiktighet, även bland utlänningarna, vid de anbefallda efterforskningarna. Skulle jag själv börja ställa frågor till kollegorna komme saken snart att bli kommenterad - så liten är nämligen härvarande diplomatiska corps. Viskar man en fråga i skogen får man ekot åter i form av ett bestämt påstående. Vad jag nu sagt gäller givetvis icke några av mina stormaktskollegor. Men dessa kunna å andra sidan helt säkert icke på rak arm ge mig svar utan att först fråga sina närmaste medarbetare, vilket omedelbart skulle sätta igång pratkvarnen. Under sådana förhållanden har jag beslutat mig för att i betryggande former och på sätt som icke kan vara ägnat väcka den björn som ev. sover utnyttja de få möjligheter som kunna erbjuda sig för mig personligen att vid tillfälliga samtal med enskilda ryssar inhämta ytterligare informationer i ärendet. Samtidigt har jag bett Juhlin Dannfelt att med stor försiktighet sondera någon av sina amerikanska kollegor i samma syfte.

Slutligen vill jag än en gång understryka vad jag sade Engfeldt nämligen att ett sändebud här i landet såsom förhållandena äro icke kan taga kontakt med enskilda namngivna sovjetmedborgare i hopp om att få några som helst informationer i ett ärende som detta - om han nu överhuvudtaget skulle lyckas få fatt på vederbörande. Däremot skulle man genom ett dylikt tillvägagångssätt helt säkert väcka myndigheternas uppmärksamhet och dessutom ge stoff till en diplomatisk incident.

Stockholm den 29 september 1951
Överlämnas till Kommissarien Danielsson, Stockholm, för kännedom.
Enligt uppdrag:

(Stig Engfeldt)
Förste sekreterare

Avskrift av strängt förtroligt och personligt handbrev från t.f. Chargé d'affaires Tamm, Budapest, till Kabinettssekreteraren Lundberg, Utrikesdepartementet, dagtecknat den 12 september 1951.

I samband med Bendelefterforskningarna hade jag härom-dagen tillfälle att å Israels beskickning sammanträffa med chargé d'affaires Bentsurs förtroendeman, en av de förutvarande ledarna för motståndsförelsen under kriget mot tyskar och pilkorsare och vilken tillika sedermera fingerat som domare i rättegången mot några av pilkorsledarna. Min sagesman, som förklarade sig väl känt till förhållandena här i januari 1945 och själv haft nära förbindelse med Bendel, för vilken han hyst den största tillgivenhet och beundran, underströk, att det enligt hans mening vore uteslutet, att Bendel mördats av pilkorsare, då dessa efter ryssarnas fullständiga ockupation av Pest den 16 januari samtliga försvunnit till Buda eller väster ut i syfte att ansluta sig till tyskarna. Det vore ytterst osannolikt, att några som helst pilkorsförband eller grupper opererat öster om huvudstaden efter sagda datum.

Ehuru det militära motståndet mot ryssarna i Ostungern vid ifrågavarande tidpunkt i stort sett upphört, befann sig dock enligt vad jag inhämtat av franske militärattachén en till numerären starkt decimerad ungersk division (S. Laszlo Hadosztaly) på reträtt mellan Debrecen och Esztergom, där densamma sedermera kapitulerade till ryssarna. Militärattachén beklagade att han ej hade möjlighet att lämna eller införskaffa några ytterligare upplysningar i saken. Det förefaller dock, som om densamma ej erbjöde något större intresse för vårt vidkommande då det veterligen ej gjorts gällande från något håll, att Bendel fallit offer för några reguljära ungerska stridskrafter.

Utdrag ur strängt förtroligt P.M. ang. uppgifter lämnade av Mr. Dickinson, Price & Waterhouse, Köpenhamn, undertecknat H. Beck-Friis, Köpenhamn den 25 april 1951.

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

På min fråga om D. i övrigt kunde lämna några vägledande upplysningar rörande R.W:s vidare öden svarade han nekande. Vad han kunde komma med vore blott rena "assumptions".

Han hade emellertid under samarbetet med R.W. fått det tydliga intrycket att denne ville, så snart ryssarna kommit, lämna Budapest och taga sig hem i bil (genom ryskt eller rysskockuperat område) och att han säkerligen trodde sig skola bli väl mottagen av ryssarna. Han hade optimistiskt talat om att vara i Sverige efter cirka tre veckor. Ur bensinlagren hade han förresan tagit undan 400 liter bensin. Denna plan hade berörts av R.W. även vid det ovannämnda sista samtalet innan R.W. flyttade över till Pest-sidan.

D. framhöll vissa omständigheter som kunde ha bidragit till att R.W. blivit efter en incident utan vidare skjuten av ryssarna. Dels fruktade D. att R.W., orädd som han var och van vid att framgångsrikt sätta hårt mot hårt gentemot tyskarna missräknat sig på ryssarnas sätt att reagera mot dylika metoder Dels hade R.W. alltid burit revolver och, om han gjort min av att bruka den, - vilket ingalunda vore oantagligt - kunde detta ju mycket lätt ha vållat hans olycka. Man hade i Budapest hört talas om att fullt med folk låge begravda längs landsvägarna.

Utan att vilja draga någon bestämd slutsats därav meddelade D. vidare att NKVD-ryssar i mars 1945 infunnit sig i legationsbyggnaden för att "collect" beskickningsmedlemmar enligt en medförd lista. På denna hade R.W.:s namn stått först, understruket med rött. Vid tillfället i fråga hade D. närmast antagit att man verkligen sökte efter R.W. och att understrykninge betydde att han ansåges särskilt "precious and important".

D. förklarade under samtalets gång som sin mening, att R.W.:s läggning varit sådan, att han - vid sina sinnens fulla bruk - aldrig skulle funnit sig att sitta stilla i ett fånglägер.

Å andra sidan berättade D. beträffande ryssarnas egna möjligheter att finna en namngiven person i lägren att de med an-

ledning av en officiell brittisk démarche om en försvunnen frågat vederbörande om han insåge vad en efterforskning skulle betyda. Jo, det skulle innebära att namnet måste uppropas i vartenda läger i Sovjetunionen - och vore det säkert att vederbörande funne med sin fördel förenligt att svara?

Köpenhamn den 25 april 1951.

u/ H. Beck-Friis

Avskrift.

Pressmeddelande den 25 november 1948.

För någon tid sedan fastställde en ungersk folkdomstol i samband med avkunnandet av några domar över ungerska nazister att Raoul Wallenberg sannolikt mördats på Buda-sidan i Budapest i mitten av januari 1945 på order av en viss namngiven ungersk pilkorsledare. Denna teori grundade man på ett vittnesmål från en person, som uppgivit sig ha varit närvarande när ifrågavarande order gavs. Den undersökning som med anledning av dessa uppgifter företagits av utrikesdepartementet har, enligt vad departementet på TT:s förfrågan meddelar, givit vid handen att inga som helst bevis framlagts om att Wallenberg verkligen bragts om livet. Uppgiften att Wallenberg skulle ha mördats på Buda-sidan, som vid tidpunkten ifråga fortfarande var besatt av de tyska och ungerska trupperna och följaktligen var avskuret från den övriga delen av staden, strider dessutom mot tidigare av olika personer avgivna vittnesmål, enligt vilka Wallenberg under samma tid varit synlig i det av de ryska trupperna ockuperade Pest - sista gången den 17 januari, varvid han uttalade sin avsikt att begiva sig till den dåvarande ungerska regeringens säte i östra Ungern.

Avskrift.

LEGACIÓN DE SUECIA

Montevideo den 22 februari 1953.
Personligt och strängt förtroligt.

Herr Utrikesråd,

Till svar på Edert brev av den 9 februari vill jag meddel att jag äntligen lyckats komma i förbindelse med förre ungersk ministern Laszlo Bártok. Bártok, som, enligt vad jag lyckats inhämta, av härvarande amerikanska ambassad anlitas som anti-kommunistisk informatör, infann sig i dag på eftermiddagen på beskickningen.

Bártok, en äldre kultiverad herre, förklarade emfatiskt, sedan han orienterats i ärendet, att han tyvärr aldrig skrivit någonting om Wallenberg. Den av departementet erhållna uppgif om att han i en hemlig rapport skulle ha talat om den efter-forskade utgjorde "une lamentable erreur". Han förklarade sig visserligen väl känna till Wallenbergs förtjänstfulla arbete i Budapest och att denne sedermera försvunnit, men han vore abso lut säker på att han aldrig vare sig rapporterat eller haft an ledning rapportera om den efterforskade. Han upprepade detta emfatiskt, och jag är övertygad om att hans uppgifter äro san-ningsenliga.

Detta spår har därför tyvärr runnit ut i sanden.

Undert. Carl H. Borgenstierna.

Utrikesrådet G. Jarring,
K.U.D.

Stockholm den 9 februari 1953.
Personligt och strängt förtroligt.

Herr Chargé d'Affaires,

En av våra källor i Raoul Wallenberg-ärendet, en förutvarande anställd i ungerska utrikesministeriet, har uppgivit, att f.d. ungerske ministern i Wien, Laszlo Bártok, som skall ha "hoppat av" i juni 1947 och nu bo i Uruguay (adress: Casilla 2601, Zona 2 a, Montevideo), på sin tid insänt en hemligstämplad rapport till Budapest med en uppgift om att Wallenberg blivit igenkänd av en österrikare i något fånglöger. Tidpunkten för rapportens avfattande torde ha varit i slutet av 1946 eller i början av 1947.

Vad rapporten kan ha innehållit mera i detalj känna vi icke till, men det skulle vara av intresse att få veta, vilken källa Bártok haft för rapporten. Kanske skulle han vara benägen att yppa något härom nu, givetvis under förutsättning att man talar om för honom, hur vi själva fått uppslaget att taga kontakt med honom och för vilket syfte?

För Eder personliga information vill jag erinra om att en österrikisk baron von Masburg omkring den här relevanta tiden lämnat uppgifter om att han under sin fångenskap hos ryssarna på slottet Cêklis utanför Bratislava sett en man, som skulle ha varit "svensk konsul". Uppgifter härrörande från Masburg publicerades i pressen och det är icke uteslutet att Bártoks rapport handlat just om Masburg. Det Masburgska spåret har noggrant undersökts av oss. Det är föga sannolikt, att Bártoks rapport, om den berört samma ämne, kan ge något

Chargé d'Affaires BORGENSTIERNA,
M o n t e v i d e o .

nytt. Saken är emellertid trots detta av intresse med hänsyn till den av ungerska vederbörande hösten 1948 arrangerade processen mot pilkorsarna, vid vilken man grundlöst sökte leda i bevis, att Wallenberg skulle ha mördats av pilkorsare. Det kan under sådana omständigheter vara värdefullt för oss att veta, att en rapport föreligger i ungerska utrikesministeriet om att Wallenberg iakttagits i ett fångläger långt efter den tidpunkt, då han skulle ha mördats.

Därest Ni bedömer det möjligt, vore jag sålunda tacksam, om Ni ville taga kontakt med Bártok.

(Gunnar Jarring)

/skrift av strängt förtroligt handbrev från
/mbassadören Westman, Paris, till Utrikesrådet
Järring, dagtecknat den 5 februari 1953.

I anledning av Ditt handbrev den 29 januari ber jag få meddela, att den däri omnämnda baronessan Doblhoff för länge sedan lämnat Hôtel de la Tremoille utan att uppge sin nuvarande vistelseort. Från annat håll ha vi emellertid inhämtat, att förutvarande ungerske ministern i Wien László Bártok för närvarande befinner sig i Uruguay, där hans postadress skulle vara Casilla 2601, Zona 2 a, Montevideo.

Avskrift av handbrev från envoyén Thyberg,
Rio de Janeiro, till utrikesrådet Jarring,
dagtecknat den 16 januari 1953.

192

Åberopande Ditt handbrev den 9 innevarande månad ber jag få meddela, att Laszlo Bártok icke lär bo i Brasilien. Enligt vad en av mina ungerska bekanta i Sao Paulo telegrafiskt upplyst skulle hans adress kunna erhållas genom baronessan Lily Doblhoff, Hôtel Tremoille, Paris.

Anger/DS

Stockholm den 29 januari 1953.
Personligt och strängt förtroligt.

Herr Ambassadör,

Enligt vad vi erfarit, skulle f.d. ungerske ministern i Wien, Laszlo Bártok, som enligt uppgift "hoppat av" i juni 1947, sitta inne med vissa upplysningar i Wallenberg-ärendet. Vi fick först upplysningen att Bártok skulle bo i Brasilien, men Thyberg har meddelat, att så icke är fallet. Enligt vad Thyberg erfarit, skulle en baronessa Lily Doblhoff, Hôtel Tremoille, Paris, känna till Bártoks uppehållsort. Vi vore därför tacksamma, om ambassaden benäget ville förfråga sig hos baronessan angående Bártoks adress.

Gunnar Jarring

Ambassadören W e s t m a n ,
P a r i s .

Engfeldt/DS

Stockholm den 9 januari 1953.

Personligt och strängt förtroligt.

Dan. Kopia. 10/1

Broder,

En av våra källor i Raoul Wallenberg-ärendet, (en förutvarande anställd i ungerska utrikesministeriet) har uppgivit, att f.d. ungerske ministern i Wien, Laszlo Bártok, som skall ha "hoppat av" i juni 1947 och nu bo i Brasilien, på sin tid insänt en hemligstämplad rapport till Budapest med en uppgift om att Wallenberg blivit igenkänd av en österrikare i något fångläger. Tidpunkten för rapportens avfattande torde ha varit i slutet av 1946 eller i början av 1947.

Vad rapporten kan ha innehållit mera i detalj känna vi icke till, men det skulle vara av intresse att få veta, vilken källa Bártok haft för rapporten. Kanske skulle han vara benägen att yppa något härom nu, givetvis under förutsättning att man talar om för honom, hur vi själva fått uppslaget att taga kontakt med honom och för vilket syfte?

För Din personliga information vill jag erinra om att en österrikisk baron von Masburg omkring den här relevanta tiden lämnade uppgifter om att han under sin fångenskap hos ryssarna på slottet Céklis utanför Bratislava sett en man, som skulle ha varit "svensk konsul". Uppgifter härrörande från Masburg publicerades i pressen och det är icke uteslutet att Bártoks rapport handlat just om Masburg. Det Masburgska spåret har noggrant undersökts av oss. Det är föga sannolikt, att Bártoks rapport, om den berört samma ämne, kan ge något nytt. Saken är emellertid trots detta av intresse med hänsyn till den av ungerska vederbörande hösten 1948 arrangerade processen mot pilkorsarna, vid vilken man grundlöst sökte leda i bevis, att Wallenberg skulle ha mördats av pilkorsare. Det

Envoyén T h y b e r g,
Rio de Janeiro.

kan under sådana omständigheter vara värdefullt för oss att veta, att en rapport föreligger i ungerska utrikesministeriet om att Wallenberg iakttagits i ett fångläger långt efter den tidpunkt, då han skulle ha mördats.

Därest Du bedömer det möjligt, vore jag sålunda tacksam, om Du ville taga kontakt med Bártok.

(Gunnar Jarring)

Della mostra è un
interesse più grande che Grazia
heratteke con Zoe Da Rivo, naturalmente.
Moschetti mostrò con Rivo bellissima.

Trivel har visseligen gjort sans om
Rivos existens i Ryssland, men
det är vanligtvis att ha uppgifter
från Sven Hedin.

S.L. 30/12 52

Danielsson fch. 29/12

Avskrift av <u>strängt förtroligt</u> handbrev från envoyén friherre Beck-Friis, Rom, till kabinettssekreterare Lundberg, dagtecknat den 12 december 1952.

3 bil.

Närslutet ber jag få översända en promemoria, som Bergenstråhle uppgjort över sitt samtal i dag med signora Emma Grazia i Wallenbergsaken.

Skulle ytterligare upplysningar önskas av den till synes upplysningsvilliga damen utgår jag ifrån att Bergenstråhle under sitt Stockholmsbesök anmodas samtala med henne ännu en gång.

För Din kännedom närsluter jag en avskrift av konsulns i Turin svar till mig å ett brev, däri jag bad honom ordna ett sammanträffande mellan Bergenstråhle samt Rumiano och Vamos. Över samtalet med honom torde B. få avlägga rapport omedelbart efter sin ankomst till Stockholm.

Avskrift. Strängt förtroligt.

P.M.

angående samtal med signora Grazia i Wallenberg-affären.

Efter därom träffad överenskommelse besökte mig fru Emma Grazia i dag på mitt tjänsterum. Hon var cirka 30 år och gift; i likhet med sin make anställd å Presidenza del Consiglio. Fru Grazia uppgav sig vara av ungersk härkomst. Vårt samtal fördes på italienska och tyska.

Fru Grazia berättade följande. Det skedde spontant och knappast utan att jag behövde fråga. Sedan jag vidrört anledningen till, att jag velat tala med henne (jag sade, att jag hört, att hon var med i den s.k. italienska diplomatgruppen i Ryssland efter kriget) omtalade hon, att hon hösten 1944 var bosatt i Sofia, där hennes make var verksam såsom journalist och universitetslärare. I september 1944 hade de lämnat Sofia tillsammans med den italienska legationspersonalen därstädes. Vid Svilengrad hade de den 19 september 1944 råkat i rysk fångenskap och transporterats till Moskva. Samtidigt med fru Grazia togos ytterligare följande fångar.

Fru Grazias make,
Italienske chargé d'affaires, generalkonsul Carlo Simen[x]
Pressattachén Claudio de Mohr,
Kanslisten Giovanni Runcho[x]

Till fånggruppen fogades även tyske Sofia-ministern Beckerle[x] och hans stab.

Fru Grazia hade sedan tillbringat sex år i fångenskap i Moskva. Hon var i Lefortovskaja-fängelset i nästan 6 år, d.v. till i maj 1950 och sedan ett par månader i Butskaja. Den 6 oktober 1950 hade hon återkommit till Rom med sin make, som hela tiden hade varit i samma fängelse som hon, dock å andra avdelningar. Under fängelsetiden hade fru Grazia nästan hela tiden delat cell med ungerskan Morgit Jacob. Fru Grazia visste ej, var hon nu befunne sig.

I fängelset hade behandlingen varit "schlecht". De ut-

---

x) Jag har ej kontrollerat dessa namn.

ländska fångarna fingo ej några ryska pengar, så att de kunde köpa extra förplägnad. Någon gång hade emellertid vakterna "Herze gehabt" och givit dem extra föda. Kommissarierna voro "furchtbare". Födan var enformig, mest "Krautsuppe".

Fru Grazia hade i Lefortovskaja haft sin cell i första våningen i en av flyglarna. Se bifogade skiss. Hon hade i följd ./. bott i cellerna 64,70,71,75, alla belägna i första våningen.

I hennes avdelning hade befunnit sig bl.a. fru Spalke, maka till en tysk militärattaché i Bukarest, som var general, med 13-årige sonen Carlo. Dessa voro kvar, när fru Grazia lämnade fängelset.

Till 1946 hade fru Grazia en tid delat cell med en fru Steltzer, som var av fransk-österrikisk härkomst. Maken var tysk diplomat. Vidare hade en tysk generalkonsul Rohde en tid befunnit sig på avdelningen.

Med nämnda fångar hade fru Grazia knacktelegraferat, särskilt ivrigt med Carlo Spalke.

Fru Grazia hade aldrig hört talas om, att det fanns svenskar i de fängelser, där hon vistades. Namnet Wallenberg hade hon aldrig hört. Det hade funnits amerikanare och japaner i Lefortovskaja-fängelset, men deras namn visste hon ej.

Vad Zoltan Rivo beträffar, var han en ungersk student vid Sofias universitet hösten 1944. Han hade tillfångatagits av ryssarna och transporterades i samma grupp som fru Grazia till Moskva. De hade endast träffats under resan Bulgarien-Moskva. Bekantskapen var sålunda mycket flyktig.

Av en händelse hade fru Grazia för några dagar sedan här i Rom träffat en italienare Romeo Moschetti, som för närvarande var anställd på italienska generalkonsulatet i Hamburg. (Bekräftat av italienska utrikesministeriet). Denne hade vid ett par tillfällen talat ungerska med fru Grazia och då fru Grazia frågat honom, var han lärt sig detta, svarade han, att han gjort det i ett fängelse i Moskva, där han några år delat cell med en ungrare, som hette Zoltan Rivo. Fru Grazia sade av sig själv, att denne Moschetti säkert kunde berätta mycket om de ryska fängelserna och lämna upplysningar om så skulle önskas. Vid samtal med Moschetti finge gärna fru Grazia åberopas för en introduktion.

Fru Grazia, som hela tiden till synes helt uppriktigt och utan svek berättat ovanstående sade sig gärna stå till tjänst med ytterligare upplysningar, därest så skulle önskas. Hennes bostadsadress är Via di Liburni 6, Rom, (tel.490 953 eller 490 748).

Rom den 12 december 1952.
undert. Carl Bergenstråhle.

Avskrift av avskrift.

Consulat de Suède.
TURIN

Turin le 10 décembre 1952.
P.Express.

Monsieur le Ministre,

Je viens de recevoir votre lettre expresse de hier et j'y réponds immédiatement.

1o) Il n'y a pas de possiblité de pouvoir conférer avec le Docteur Vamos (je rectifie ainsi son nom), qui ne se trouve plus à Turin, où il avait accompli ses études universitaires mais où il ne résulte avoir fait retour après son séjour (captivité?) en Russie.

2o) Monsieur Rumiano n'a pas pu retrouver encore l'autre italien demeurant à Turin, dont il ne connaît ni le nom de famille ni l'adresse, qui aurait rencontré M. Wallenberg en route à la destination de la Russie. Il tâche de le rencontrer dans les endroits où il se rappelle de l'avoir vu; espérons que il y ait à réussir.

3o) D'après ce que M. Rumiano vient de me dire, aussi d'autres débandés demeurant à Turin se sont adressés à M. Wallenberg à Budapest afin d'être aidés par lui dans le but de rapatrier ou de passer en pays neutres. M. Rumiano ne pourrait être en mesure de m'assurer que ces gens-là ont encore vu M. Wallenberg après Budapest.

4o) Monsieur Rumiano m'a dit de n'avoir pas encore pu écrire à la Légation ayant dû rester quelques jours hors de Turin et ayant dû être pris par son travail urgent à son retour ici

5o) Monsieur Rumiano est à notre disposition soit samedi 13 dans l'après midi soit dimanche 14 courant. Lors que je connaîtrais l'exacte rendez-vous je l'informerai par téléphon du jour et heure du rendez-vous avec M. Bergenstråhle au Consulat. Entretemps il cherchera à retrouver l'autre italien dont ci-dessous à 2a) et à fouiller dans ses souvenirs pour

Monsieur le Baron Johan Beck-Friis,
Ministre de Suède, ROME.

se rappeler le plus de détails que possible.

Je reste dans l'attente d'un télégramme concernant le passage de M. Bergenstråhle et l'exacte rendez-vous et j'espère d'ici là de pouvoir avoir les renseignements concernant M. Rumiano que je vous avais promis.

Veuillez agréer, Monsieur le Ministre, les assurances de ma considération la plus distinguée.

C. Brusa.

P 2 Eu I

KUNGL. UTRIKES DEPARTEMENTET

Chiffertelegram (BUD)

Från Rom
Avsänt den 12 / 12 19 52 kl. 1922
Inkom den 12 / 12 19 52 kl. 2300
Utskrivet i 4 ex. Detta är ex. nr 2

12.

Bergenståle har idag samtalat med Emma Grazia Edert chiffer 20. Samtalet var föga givande. Hon hade aldrig hört talas om att det fanns någon svensk i Lefortovskaja och Butskaja där hon satt från oktober 1944 till maj 1950 och hade sålunda inga uppgifter om Wallenberg, vilket namn hon aldrig ens hört. Zoltan Rivo kände hon flyktigt. De hade varit tågkamrater på fångtransporten från Bulgarien till Moskva i september 1944. Hon sade att tjänstemannen vid italienska generalkonsulatet i Hamburg Romeo Moschetti varit cellkamrat med Rivo i Moskva. Rapport över samtalet kurirsändes. Bergenståle reser till Turin i morgon middag för samtal med Rumiano på söndag förmiddag. Vamos ej tillgänglig.

Beck-Friis

KOPIA

Coll.:

Ex. för hr Engfeldt.

den 11/12 52

Dahlman/DS

BUD
Chiffer

ang. sjöborgsutredningen.

Danielsson fick Grazias namn av Zoltan de Rivo, de DiS p.m. 9/12 52 under arbetsdossier 19 R

Svensk Rom

Anmoda Bergenstråhle före avresan besöka signora Garcia adress Via Vittorio Veneto 56 Rom verksam Presidenza del Consilio Sernizi Radio, cez Lucidi. Damen har tillhört italienska diplomatgruppen i rysk fångenskap och lär ha uppgifter om Wallenberg. Han bör utfrågas om sina erfarenheter från fångenskapen och om Zoltan Rivo, som skall ha varit cellgranne med Wallenberg. Vi har fått anvisning på signora Garcia från en annan Rivo för närvarande i Tyskland till vilken hon själv vänt sig för att få uppgifter om Wallenberg. Undvik leading questions. Vi hänvisa till promemorian om de Mohr.

Cabinet

Engfeldt/DS

29/12 52

BUD
Chiffer.

ang. sjöborgsutredningen

Svensk Köln

För särskilt ändamål är vi intresserade erfara vilken uppgift en Dr. Karl Kindermann adress Wollfach (Schwarzwald) Friedrichstrasse 46 har. Han betecknas som Bevollmächtigter Vertreter des Internationalen Committées der "Genfer Zonen" bei den Behörden der Deutschen Bundesrepublik. Tacksamma om Eder förfrågan hos tyska vederbörande ej hos Kindermann kan göras rutinmässigt såsom t.ex. i samband med viseringsansökan. Telegrafera.

Cabinet

1 a 2 Lm I

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffertelegram (BUD)

Från **Bonn**

Avsänt den 8 /1 1953 kl. 13.00

Inkom den 8 /1 1953 kl. 13.00

Utskrivet i 4 ex. Detta är ex. nr 2

Tjänsteanteckning Bonn 9/1
Rec. 2 fr. Bonn
s.d.

1. Edert chiffer 30.

Auswertiges Amt upplyser, att Kindermann i Tyskland uppträder som representant för Association Internationale pour la Protection des Populations Civiles pendant la Guerre, en icke-officiell, privatfinansierad organisation, grundad i Paris 1931, sedermera flyttad till Genève. Kindermann är icke erkänd av förbundsrepublikens myndigheter som dylik representant och betecknas som "icke just persona grata" hos nämnda myndigheter. Skola vi söka skaffa ytterligare uppgifter om Kindermann?

Göransson

KOPIA

KOPIA

Pan. m-rådad om Rhi:o

Nära av Rhi:möte.

Coll.:

KUNGL. UTRIKES DEPARTEMENTET

Chiffertelegram (BUD)

Från Bonn

Avsänt den 9 / 1 1953 kl.1220

Inkom den 9 / 1 1953 kl.1230

Utskrivet i 3 ex. Detta är ex. nr 3

2. Brådskande för Kabinettssekreteraren.

Primo. Författaren Rudolf Philipp har idag per telefon från München meddelat, att han enligt Kabinettssekreterarens uppdrag tagit kontakt med Kindermann, vårt chiffer 1. Då jag för Philipp antydde tyska vederbörandes negativa inställning mot denne, uttryckte Philipp önskan att redan idag bli underrättad, om Kabinettssekreteraren anser, att han bör bryta kontakten eller försiktigt fortsätta den. Han fortsätter, till dess kontraorder kommer.

Secundo. Kunna vi delge Philipp alla upplysningar, vi må erhålla om Kindermann?

Göransson

KOPIA KOPIA

Coll.:

ENERALKONSULAT
DER
ÜRKISCHEN REPUBLIK

FRANKFURT A.M. , den 9.1.53
ZEPPELIN-ALLEE 27
FERNSPRECHER 79515

Herrn

Prof. Dr. A.M. BIGI

München
Dillisstr. 1/c

Sehr geehrter Herr Professor!

Auf Veranlassung des türkischen Justizministeriums gestattet sich das Türkische Generalkonsulat in Frankfurt/M,Ihnen in der Anlage die Abschrift eines Schreibens vom 1.2.52 zu übersenden, auf welches eine Antwort bis heute noch aussteht und auch die notwendigen Schritte Ihrerseits nicht unternommen wurden.

Sie werden gebeten, dem Generalkonsulat möglichst umgehend Nachricht über den Stand dieser Angelegenheit zukommen zu lassen.

Mit vorzüglicher Hochachtung

Irfan Karasar
Generalkonsul

Bilage: 1

GENERALKONSULAT
DER
TÜRKISCHEN REPUBLIK

ABSCHRIFT
==========

FRANKFURT A.M., den 1.Feb.52
ZEPPELIN-ALLEE 27
FERNSPRECHER 79515

Herrn
Prof. Dr. A.M. Bigi
München
Dillisstr. 1/c

Unter Bezugnahme auf Ihr geschätztes Schreiben vom 21.10.1951, worin Sie den Wunsch äußerten, den Nachlaß Ihres verstorbenen Vaters von Ägypten nach Deutschland kommen zu lassen, teilt Ihnen das Türkische Generalkonsulat in Frankfurt am Main im Auftrage seiner vorgesetzten Behörde mit, daß die Überführung des besagten Nachlasses nach erfolgter Übernahme in Istanbul Ihrerseits eine reine Privatangelegenheit ist.

Es wird daher als notwendig erachtet, daß Sie sich zu diesem Zwecke in der Türkei einen Rechtsvertreter bestellen oder mit einer Speditionsfirma eine Vereinbarung treffen.

Mit vorzüglicher Hochachtung
Für den Generalkonsul

(Orhan Güney)
Konsul

P 2 a [illegible]

KUNGL. UTRIKES DEPARTEMENTET

Chiffertelegram (BUD)

Från Köln

Avsänt den 12 / 1 1953 kl. 1840

Inkom den 12 / 1 1953 kl. 2005

Utskrivet i 3 ex. Detta är ex. nr 2

Ch. Kel. Köln 12.1.53. kl. 2350

3.

Vårt chiffer 2. Brådskande för Engfeldt.

Primo. Philipp meddelat per telefon från Frankfurt, att saken går bra. Han arbetar försiktigt vidare och hoppas vara åter i Stockholm den 16, sänder därför ej utförligare rapport nu.

Secundo. Philipp begär, att vi hos tyska myndigheter för hans räkning kontrollera, om viss person, som till Philipp uttalat sig positivt om Kindermann, och som uppger sig ha nyckelpost i västtysk underrättelsetjänst, innehar angiven post. Vi förmoda, att hinder icke möter men vore tacksamma erhålla någon indikation, i vilken utsträckning vi fortsättningsvis kunna bistå Philipp. Telegrafera.

Kumlin

KOPIA

Coll.: [illegible]

ang. sjöborgsutredningen.

den 12 jan. 1953

chiffer

Nr 1 BUD

enl. tfnsamtal med
sekr. Engfeldt

SVENSK KÖLN

Edert chiffer 3. Av Philipp begärd förfrågan hos vissa myndigheter bör t.v. anstå. Erforderlig kontroll kan verkställas senare och eventuellt på annan väg. Ni bör i övrigt ge Philipp stöd som synes skäligt. Telegrafera om tveksamhet härvidlag uppstår.

Cabinet.

Exp. 12/1 kl.23.50

Avskrift av telegram från beskickningen i
Bonn till utrikesdepartementet, inkommet den
12 januari 1953.

3 brådskande för Engfeldt från Göransson vårt telefonsamtal nionde vederbörande önskar låna 500 dm av beskickningen tacksam besked angående huruvida vi kunna tillmötesgå

12/
1-53

19K.

Svensk Köln

5 Edert 3 Ingen erinran utlåna femhundra
Cabinet

VIA AIR MAIL
MIT LUFTPOST
PAR AVION
EILBOTEN
EXPRESS
Herrn
Rudolph PHILIPP
Grevsturegatan 8B
Stockholm O
SVERIGE
Schweden
246

aa

Rudolph Philipp besökte mig den 17/1 för att rapportera rörande sin tyska resa.

Av de personer han under resan sammanträffade med är fyra av speciellt intresse.

1. Kindermann. Denne är enligt Philipp en pålitlig antikommunist. Han är emellertid naiv och knappast användbar annat än som kontaktman till de ryska avhopparna i Västtyskland.

2. Heinz. Denne är enligt Philipp chef för den tyska militära underrättelsetjänsten. Ernst Paul och Arvid Fredborg känner båda Heinz och går i god för honom. Heinz visade Philipp sitt "Dienstausweis des Bundeskanzleramtes nr A 23". Han har tjänstebil. Han håller till i något som föreställer bokförlag, där dock enligt Philipp inga böcker finnas. Heinz gick i god för Kindermann som pålitlig vis-à-vis ryssarna. Heinz tillhörde under kriget Canaris folk och var 20 juli-man.

3) Klimov. Avhoppad rysk general, som förtjänade mycket pengar på en bok om förhållandena bakom järnridån. Denne antydde sig ha kontakter bakom järnridån, men lovade icke att företaga sig något, han ville först studera saken närmare. Philipp anser att han vill fråga amerikanska underrättelsetjänsten, för vilken han sannolikt arbetar, huruvida han får ge sig in i Wallenbergs-historien.

4. Ahmed Bigi, pseudomyn "Amba". Turk, som varit i rysk militärtjänst och hoppat av i Finland 1942. Bigi är svårt skadad under kriget. Bigi föreslog att han skulle få en flygbiljett till Wien och 50 Mark - Philipp anser 100 Mark - för att i Wien kontakta Bigis f.d. adjutant, som uppges vara generalmajor i MVD eller MGB. Generalmajoren, vars namn Philipp har, är 38 år gammal. Han har hustru och barn och ämnar med sin familj fly till västzonen. Bigi är övertygad om, att generalmajoren skall göra sitt bästa för att få veta något om Raoul Wallenberg och han tror också, att

generalmajoren har erforderliga kontakter i Moskva.

Efter Philipps hemresa har Bigi skrivit ett brev till Philipp, i vilket han säger, att han just har erfarit att en ryss vid namn Nicolai Michailovitz Kotljar, född 1910, för närvarande skulle befinna sig i tjänst i östsektorn i Berlin. Denne Kotljar var 1944-1945 "Justizreferent" hos Malinowsky. Är detta riktigt, vet Kotljar med största sannolikhet åtskilligt om Wallenbergs öde. Bigi tror, att Kotljar befinner sig tillfälligt i Öst-Berlin. Bigi vill nu resa till Berlin för att försöka få kontakt med Kotljar, som han tror skall gå med på ett sammanträffande, eftersom Bigi förut träffat Kotljar efter kriget.

Bigi uppger sig ha flytt genom ett fallskärmshopp och blivit tillfångatagen av finnarna den 15 juni 1942 i Kotka. Frigiven den 20/12 1942 från Pohjajärvi officersläger, där det funnits en major Peder och en kapten Mustonen. Bigi skall vid detta tillfälle ha fått hjälp av "turkiske ministern" Zekai Apaidyn, som han dock uppger skall ha varit minister i Stockholm. Någon turk med det namnet har icke funnits vid legationen i Stockholm sedan 1920. Finska beskickningen känner icke till någon turkisk diplomat i Helsingfors med detta namn. Möjligen bör förfrågan göras i Helsingfors rörande ministern och Bigis fångenskap.

Philipp överlämnade en nedteckning av allt vad han visste rörande de nämnda fyra huvudpersonerna.

Stockholm den 19 januari 1953.

Arne S Lundberg

(Arne Lundberg)

Betrifft Raoul Wallenberg

STRÄNGT KONFIDENTIELLT

Präliminärer Rapport betr.Reise R.Ph.'s vom 7.1.1953 bis 16.1.1953

Die wichtigsten Personen,die ich traf:
Dr.Ph.Karl Kindermann,Studienrat (läroverksadjunkt) in Pension.
M.Bigi,Signatur Achmed Amba,Absolvent der physikal.-mathemat.Fakultät der Moskauer Universität,Fliegerofficier, einer der Kommandeure der Leibwache Stalins,abgesprungen in Finnland. Türkischer Staatsbürger,beruft sich auf türk.Gesandten in Stockholm.
Friedrich Wilhelm Heinz,ehemal.Mitarbeiter des Admirals Canaris (Chef der ABWEHR im 3.Reich)(Dienstausweis der Kanzlei des Bundeskanzleramtes Nr. A-23),derzeit Chef des Nachrichtendienstes des Verteidigungsdepartementes im Aufbau.
Gregory Klimov,ehem.Major in der Wirtschaftsverwaltung der Sowjet. Militärverwaltung in Karlshorst (SMA),abgesprungen 1951.

Charakteristik der Genannten cum reservatione.

K.K. : typischer deutscher Spiessbürger idealistischer Färbung - Kväker, Pacifist - nichtarischer Abstammung,1933 deshalb aus dem Staatsdienst entlassen,nach deutschem Zusammenbruch wieder eingesetzt,bekommt derzeit vollen Lohn (750 DM monatlich) bei 1-jährigem Krankenurlaub (halbblind), nachher Pension 500.-DM monatlich,was in Deutschland gutes Einkommen ist, verdient ca 200 DM monatlich durch Uebersetzungen resp.Nachdichtungen aus dem Alt-Griechischen,Latein,Arabisch u.Japanisch. Anthologien,so z.B. klassische Liebesgedichte,in KK:s Uebersetzung erschienen in deutschen Verlagen.Als Student (stud.phil.) 1925 Mitglied von geografisch-ethnolog. Expeditionen,bewiesener Maassen 1925 von Tscheka als "Spion" verhaftet und im bekannten "Deutschen Studentenprocess" zum Tode verurteilt,ausgetauscht, und seither aktiver Antibolschewik.Sein Buch "Aus den Tschekagefängnissen" erschien auch in schwed.Sprache. Half Fridtof Nansens Sekretär -auch zum Tode verurteilt - durch Austausch befreien. KK beherrscht viele alte und moderne Sprachen,darunter Russisch u.Japanisch (bestätigt von Kennern), verliess nach Entlassung (aus dem Dienst) Deutschland u.lebte in Tokio als Uebersetzer und Sprachlehrer,1945 von US-Army interniert,freigegeben u.nach Westdeutschland zurückgekehrt, arbeitete KK als Pazifist u.für "Genfer Zonen". KK weiss sehr viel und konspiriert gerne,aber dilettantisch.Spricht im Eisenbahnwagen über seine Erlebnisse z.B.in Japan. KK wurde von mir nur als Mittler verwendet u.streng diszipliniert.Er ordnet sich unter,hat aber ständig Rückfälle in Verstösse gegen primitivste Regeln der Diskretion. Hat keine materiellen Nebenabsichten. Leute,die ihn lange kennen -so Heinz -schätzen ihn als

unbedingt ehrlichen Antibolschewiken.
OBS.! Am 29.Dec.1952 fragte Stig telegrafisch in Bonn an,was Göransson bei den deutschen Behörden betr.Dr.KK erfahren kann. Da noch am7. Jan. keine Antwort von Turd G.eingetroffen war,hielt ich telefonisch Kontakt mit ihm was nota bene laut Münchner Hotelrechnung ca 1oo.- Kr kostete - und hörte schliesslich,dass Turd NEGATIVE CHARAKTERISTIK bekommen und an UD weitergeleitet hatte.-- Ich trat sofort wieder mit Heinz -Wiesbaden in Kontakt u. er wiederholte seine positive Charakteristik u.versprach - am Sonntag,den 11.Jan -sofort nach Bonn zu fahren u.dort bei der Kanzlei des Bundeskanzlers (zu dem auch das Aussenamt (AA) gehört) festzustellen,auf Grund welch Fakta negativer Bescheid gegeben würde. Ich sagte Heinz NICHT,woher ich den negativen Bescheid bekommen hatte. Heinz versprach,mir via Kölner Legation (im Doppelkuvert) Resultat seiner Nachforschung nach Stockholm zu berichten.-
Ich hatte Turd auch gebeten,festzustellen,ob Heinz de facto die Stellung innehat,die er vorgab zu haben. Seine Stimme klang sehr zweifelnd,als ich sagte,das könne doch nicht so schwierig sein. Und bis zu meiner Abreise bekam ich keinen Bescheid.... ich ersuchte zuletzt am 14.1. um telgraf. Mitteilung an Hotel Atlantic in Hamburg.-
Nota bene erwies sich Heinz tüchtiger in solchen Dingen. Als er von Dr KK hörte,dass ich ihn besuchen werde,zog er in Bonn u.Schweden Erkundigen über mich ein.Und er teilte Dr KK mit,dass er in Bonn u.Stockholm Gutes mich betreffend gehört hatte.Zu seinen Gewährsmännern gehörten unter anderen Ernst Paul (SPD) und Dr Fredborg.- (Sv. Dagbladets Bonn-korrespondent)
ABER,zur Ehrenrettung Turds: als ich die Gelegenheit,in Wiesbaden zu sein, ausnützte,auch meinen Freund Wenzel Jaksch (ehem.Vorsitzender der deutschsprachigen Socdem in ČSR -Abgeordneter u.Ministerkandidat Beneš:s,jetzt Chef des Amtes für die Vertriebenen in Hessen im Range eines Ministerialrates -kansliråd- beim Ministerpräsidenten) zu besuchen,stellte mich Jaksc dem Ministerpräs.Zinn (SPD) vor. Vorsichtig fragend hörte ich von Zinn und seinem Nachrichtenchef Bartsch,dass sie NICHTS von Heinz:s Existenz wussten,obwohl dessen Büro -camouffiert als Buchverlag -sich im gleichen Haus befand -Bahnhofstrasse 61 - wie das Landessekretariat der SPD-Hessen!!
(NB.mit Ollenhauer -Schumachers Nachfolger -hat Heinz guten Kontakt.)
Abschliessend:Solange als wir nicht konkrete überprüfbare Anschuldigungen betr.KK hören,können wir ihn - mit Vorsicht wegen seines Dilettantismus - benützen.-

~~KC/MCC/KMCC/+/Dr.//~~

Soeben brachte mir der Postbote beiliegenden Brief des Erich Wollenberg - Bad Godesberg betreffend Dr.KK!

In der Zeitschrift DER MONAT,4.Jahrgang,1952,Aprilheft,Seite 106 steht unter der Rubrik DIE AUTOREN DES MONATS auch:

"ERICH WOLLENBERG ist wohl einer der gründlichsten Kenner der kommunistisch u.sowjetischen Welt,die heute ausserhalb des "Apparates" als Bürger des freien Westens leben.Er war Leiter des Militärischen Kabinettes im Marx-Engels-Institut und zur Zeit Marschall Tuchatschewskis Mitglied von Kommissionen für die Rote Armé und Lektor an Militärschulen in Moskau. Mit vielen Angeklagten der grossen Säuberungsprocesse befreundet,gelangte er noch unbehelligt 1931 nach Deutschland zurück,wurde dort aber 1933 wegen Opposition gegen den Kurs der Zentrale gemassregelt,nach Moskau zurück befohlen u.aus der Partei ausgestossen.Im Juli 1934 gelang ihm die Flucht nach Pra und seither ist er publicistisch gegen Bolschewismus und Nationalsocialismus tätig gewesen.Während des zweiten Weltkrieges nahm er aktiv an der französ.Widerstandsbewegung teil,wurde 1941 von der Vichypartei in Casablanca verhaftet und abgeurteilt.Amerikanische Truppen befreiten ihn aus einem Straflager in der marokkanischen Wüste."

DER MONAT ist ein technisch u.formal hochstehendes seine Mitarbeiter recht gut honorierendes Organ der US-Militärregierung zur psycholog.Bearbeitung der linken deutschen Intelligenz. Eine "Zeitschrift für Politik und geistiges Leben" von einer Qualität wie z.B.in Schweden nicht vorhanden.

Chefredakteur ist der in USA geborene Oberst (im psych.Dienst,also ein akadem.gebildeter hoher Officier des Armee-Sicherheitsdienstes) jüd.Abkunft MELVIN LASKY will der Demokratisierung Deutschlands dienen.Sitz in Berlin Dahlem,Saargemünder Str.25 (Information Services Division).

Bei Beurteilung von mündlichen u.schriftlichen Äusserungen von deutschen antikommunist.Intellektuellen muss man die internen Konkurrenztendencen - nicht zuletzt basiert auf ökonomische Not - berücksichtigen. Lasky u.die US-Administration stützte sich auf "parteilose" (meist jüd.)antinazist.u. antikommunist.Intellektuelle u.gab 3 Jahre lang KEINEM Socialdemokraten Licenc für Zeitungs- oder Buchverlags-leitung.Deshalb gab es KEINE SOCDEM Zeitungen im amerik.Sektor Westdeutschlands. Da war Konjunktur für Männer wie Wollenberg -die nach Absprung von KPD parteilos blieben. Da war er a polit.Redakteur der Wochenzeitung "Echo der Woche" in München,für deren Schwedennummer ich 1949 Beiträge von Sven Andersson,Arne S.Lundberg,Anders Örn etc. beschaffte.-Auch kathol.Intellektuelle protegierte die US-Administration.-So ist Laskys Stellvertreter der kathol.Antinazist Kogan.-

Das Adenauer-Regime stützte sich auf andere Gruppen von Antibolschewiken darunter ehrliche ehem.Antinazisten u.Konjunkturstreber..wie überall.

Dass Dr KK eventuell Organisationen Adenauers (officielle u.getarnte,aber bestimmt demokratische Organisationen) dient,ist möglich --das würde ihn

aber für die von R.Ph.geplante Mittlerrolle NICHT diskreditieren.-
(Bitte Wollenbergs Brief lesen u.ev.für Dich kopieren resp fotokopieren zu lassen,ich muss jedoch Abschrift oder Original zurückbekommen,um W. antworten zu können.) W:s Brief,datiert 14.Jan,Poststempel 15.1.53. -
Ich lernte W.1934 in Prag kennen.Er war sehr arm u.ohne Geld,ich schaffte ihm Kleider u.gab ihm immer Geld,und er schaffte mir oft Material aus sowjet.Zeitungen u.Büchern -er liest perfekt Russisch - zu meinen Publikationen.Auch seine persönlichen Erfahrungen konnten - mit notwendiger Reduzierung u.nach Prüfung -verwendet werden. Ich half ihm auch durch meine Beziehungen bei den beiden ~~sodem Parteien~~ (Kabarett, u. deutsch), wenn er andere Schwierigkeiten hatte.(W ist homosexuell,u.das stand in ČSR unter schwerer Strafe.)
W.weiss viel betr.SSSR -aber aus persönlicher Erfahrung nur bis 1934.-
Dass er seine frühere Position in SSSR resp in Komintern überdimensioniert,*) das muss man ihm als Mittel im Existenzkampf verzeihen.Die Biografie im MONAT hat natürlich W selbst geschrieben.-Faktum ist,dass W.im 1.Weltkrieg preuss.Leutnant war u.gefangen wurde u.Roter Partisan wurde u.später Instrukteur der Roten Armé. Aber das waren auch ehemalige preussische Korporäle u.Unterofficiere.- Heute in Westdeutschland
Jede Gruppe der Russlandkenner kämpft mit den anderen Cliquen um Geltung und ~~um~~ Brot.- Die intellektuellen Deutschen sehen in den abgesprungenen sowjet.Officieren Konkurrenten bei Zeitungen,Zeitschriften u.Buchverlagen. Das spielt mit im Kampf z.B.Wollenbergs gegen Achmed Amba -der ja neuer Erfahrungen betreffend SSSR hat als die deutschen Gruppen.Eine Gruppe will die andere diskreditieren.Die vom ~~deutschen~~ westdeutschen Regime financierten erklären die von USA-Administration favorisierten für bezahlte Agenten u.umgekehrt.
Das ist Hauptmotiv der gehässigen Recension des Buches
Achmed Amba EIN MENSCH SIEHT STALIN" im Rowolt Verlag Hamburg —
die Erich Wollenberg im MONAT Nr 4/1952 publicierte unter Rubrik "Münchhausen schreibt ein Stalinbuch"
W nennt Achmed Amba (Dr Rigi) "Münchhausen-Bey" -anklingend an "Baron Münchhausen".-
OBS.! Achmed Amba gab mir aus eigener Initiative sowohl sein Buch wie auch die Nr des Monat mit W:s Recension.
Es wäre gut,wenn Arne den 1.Teil des Buches lesen würde:er enthält auf 47 Seiten Dr.Rigis Biografie - jedenfalls spannend. Wenn Dichtung plus Wahrheit,so erstklassige Reportage.-
Achmed Ambas Buch u.Monat liegen bei
Auch W:s Brief v.14.1. (gegen Rückschluss)

*) So war Kt. de facto einige Monate lang Bibliotheksassistent im Marx-Engels-Institut. Er hatte für die Abteilung „Militär" Schriften von Marx u. Engels betreffend Krieg, Bürgerkrieg etc, zu registrieren. Das nennt er: „chef des Militär-Kabinetts".

Obwohl Arthur Köstler und Silone auf politische Skribenten wie Wollenberg mit Geringschätzung blicken,so sind sie im Kampfe gegen die ehem.sowjet. Officiere mit W. einig. Selbst "Renegaten" - verachten sie alle,die später als si abspringen.- Nochmals :Konkurrenz-Neid wichtiges Motiv.

Und die Amerikaner verstehen recht wenig von diesem Zank.So nimmt US-Oberst= Monat-Redakteur Lasky mit Publicierung von W:Recension de facto Partei gegen Achmed Amba (und Verleger Rowolt,den die US-Intellektuellen nicht lieben, weil er ein reiner "Verdiener" ist,ähnlich unserem Natur o.Kultur-Hansson. Rowolt publicierte auch Memoiren ehem.Nazi u.hatte grossen finanz.Erfolg.-

Dr.K.K.hat mir seine Biografie erzählt. Er hatte in Tokio Protektoren auch in der Deutschen Ambassade. Auch dort gab es solche,die teils aus Abscheu vor Hitlers Terror,teils aus Verachtung für die "nazist.Proleten" so hochgebildete Mischlinge wie Dr KK (unterstützten) -die der herrschenden Klasse schon im Kaiserreich angehörten.- Wirklicher Geheimer Rat Excellenc Prof.Kindermann war schon zu meiner Studentenzeit berühmt als Hof-Intellektueller wie die geadelten Mendelssöhner und Bleichröder und HAPAG-Gründer Ballin...der 1918 aus Schmerz über Wilhelms Abdikation Selbstmord verübte.- Diese in dritter Generation von Juden stammenden Bankiere oder Intellektuellen hatten ihre gesellschaftlichen Beziehungen zum preuss.Junkertum u.zu Brünings Zentrum und zum Generalstab.Sie waren (auch in der Weimarerepublik) Königstreu ...aber Gestapo-Agenten? Das muss in jedem Fall erst bewiesen werden.-

Dr KK erzählte mir,dass (deutsche) Berufsdiplomaten ihn in Japan unterstützten,trotzdem sie wussten,dass er auf Grund des Arierparagrafen seine Lektorstelle verloren hatte.- Er behauptet NICHT,Widerstandsmann aktiv (er) gewesen zu sein. Das liegt diesem milden Gelehrtentyp eben nicht.-Er unterrichtete japan. Generalstäbler in Deutsch u.Englisch,aber auch russ.Diplomaten.-

Aber uns interessiert vor allem seine Zuverlässigkeit betreffend SSSR. Und diesbezüglich behaupten auch Wollenberg u.Konsorten NICHTS Diffamierends bezüglich (betreffend) Dr KK.- Tords Rapport kenne ich NICHT im Detail...

Nochmals:Bitte,lieber Arne,lies W:s Brief plus Achmeds Buch 1.Teil plus W:s Recension im MONAT.-

Kommen wir zu positiver Beurteilung,dann kann Dr KK als Mittelsmann und seine deutschen (Abwehr der neuen Reichswehr)und sowjet.Kontaktmänner uns in der Arbeit zur Befreiung NICHT NUR Raouls in Zukunft dienen.-

Zu Wollenberg:Als (1950) Licencierung durch Ockupationsmacht wegfiel u.neue (im Grunde alte) Zeitungsverlage aus dem Boden wuchsen,verloren die "amerikan u.englischen" Zeitungen rasch ihre Leser.Die amerikan.licencierte "Neue Zeitung" in München ging von 1,5 Millionen auf ca 250 000 Exempl.zurück, u."Echo der Woche" von ½ Million auf knapp 100 000 ...u.jetzt ist sie verschwunden,ihr ehem.Chefred.im Konkurs,Wollenberg ein hungernder freier Publicist,dem ich hier u.da einen Artikel im Arbetaren u.Expressen plazie

te.

W schreibt jetzt auch Propagandabroschüren für SPD - antikommunistisch.Eine gab ich Dir (Ende Juli 1952), betrifft KPD-Apparat in Ostdeutschland. Auch Daniel gab ich 1 Exemplar.- W.spricht auch im RIAS (Rundfunk im amerikanischen Sektor) Aber sowenig das W diskriminieren kann, sowenig diskreditiert ev.Zusammenarbeit Dr.KK:s mit den antikomm.Abwehrstellen der Regierung (ihn für uns).- Jedenfalls weiss dieser Apparat mehr als Oppositions-Apparat.-Beide werden wir einzuspannen suchen.

Aus W:s Brief siehst Du,dass ich W.NICHTS betreffend Motive meines Ersuchen Information betr.Dr KK zu schaffen mitteilte.-Wüsste W,das Dr KK den Achmed unterstützt,indem er dessen Artikel plazieren hilft ..da würde W:s Urteil noch schärfer sein.- Aber W wird das bald erfahren,u.dann wird sein Urteil sicherlich noch strenger sein.
Aber da ich will,dass UD selbst sich ein Urteil betreffend die Herren,die ich jetzt kennen lernte,bilden soll...deshalb erhältst Du alles,was ich in diesem Zusammenhang an subjektiven u.objektiven Urteilen erhalte.-

Achmed Amba recte Professor DrBigi macht Eindruck eines ausserordentlich intelligenten u.zugleich mutigen Mannes. Ich prüfte ihn sowohl bezüglich seiner militärischen als auch naturwissenschaftlichen Kenntnisse. Er antwortete ohne Vorbehalt -trotzdem er ja sah,dass ich a priori nicht von der Wahrheit seiner Behauptungen überzeugt war (dass er in rekordartiger Zeit akadem.und militär.Karriere machte).-Bigi ist ein Krüppel -fast blind durch Kriegsverletzung und mit zerschossenem Bein und Schulter geht er gestützt auf Stock,aufrecht u.lebensmutig.Er hat ein militärisches Wissen wie etwa ein schwed.Generalstabs-Kapitän,aber sein polit.Wissen entspricht dem eines ~~schwed~~ polit.Redakteurs.Und von Naturwissenschaft (u.klass.Bildung) weiss er etwa soviel wie ein Uppsala-fil.kand.von gutem Niveau.Und das dürfte vor ca 18 Jahren bestimmt genügt haben,um an der Moskauer Universität Doktor u.Docent zu werden.-
Wollenbergs Zweifel daran (im Monat) beweisen W:s Tendenz - er schreibt mala fide.- W weiss,dass man in SSSR Doktortitel in Ausnahmsfällen sehr rasch erwerben konnte - oft genügten 4 Termine.Und dass Protektionskinder nach 1-jähriger militär.Ausbildung Leutnants wurden.-(W selbst wurde ja in der Preuss.Armé in ca 2 Jahren nach Abitur Leutnant!).-
Und dass Bigi der Sohn eines Vaters ist,der in der Mohamedan.-arab.Welt ein Ansehen genoss wie etwa Erzbischof Söderblom im Protestantismus.... das scheint mir glaubhaft u.dafür gab mir Bigi Material,das vom Stockholmer türk.Gesandten verificiert (oder falsificiert) werden kann.
Stimmt das,dann ist Alles,was Bigi betreffend Stalins Interesse an ihm berichtet,möglich.Denn dann war Bigi ein gewaltiger Aktivposten für den Kreml sowohl zur Gewinung der sowjet.Mohamedaner und Turkvölker,als auch für die kommunist.Propaganda unter den Arabern u.Türken in Asien und Afrik

Bigi hat NICHTS vom Konspirateur oder gar GPU-Mann. Er weiss,dass Moskau niemals Abweichungen oder gar Kritik des Systems verzeiht,dass er also früher oder später liquidiert wird,wenn er in GPUSs Macht kommt.
Er ist gottgläubig u.kein Psycholog.Obwohl er aus Artikel in "Sie und Er" und aus meinen Worten klar sah,dass ich Sozialist und Antifaschist bin u. dass ich (und Raoul) mindest gegen Antisemitismus bin....und daher im "Gross-Mufti" einen Schurken und Faschisten sehe,einen Streicher der arab. mohamed.Welt,..trotzdem erzählte mir Bigi,dass Jerusalems Antisemit und Hitlers (und Pavelitsch:s) Mitarbeiter -Grossmufti-zu den Verehrern von Bigis Vater gehörte u.für Bigi junior bei den Nazis intervenierte.-
Dass Bigi -als gefährlicher Konkurrent bei Redaktionen u.Verlagen,also im Existenzkampf - von Wollenberg u.Koestler etc (die von ihrem "Russland=Specialistentum"leben) verfolgt wird....dass der opportunistische Verleger Rowolt Bigi.-seinen Autor -fallen liess,um gefährliche Skribenten wie Wollenberg zur Einstellung ihrer Pressekampagne gegen den Riesenverlag Rowolt zu bewegen...all das erklärt genügend,warum Bigi in die Rolle eines um seine Ehre als Mensch u.Antikommunist kämpfenden Querulanten gedrängt wurde.
Weder Dr KK noch Bigi besitzen oder behaupten zu besitzen das,was sich Koestler u.Wollenberg (die auch niemals VOR ihrer kommunist.Karriere etwas mit der Arbeiterbewegung zu tun hatten) mit ihrem beweglicheren Intälekt rasch aneigneten,nämlich ein theoretisches Wissen betreffend marxistisch-leninistischer Phraseologie. DR KK spricht im Jargon der Pazifisten und metaphysischen Philosophie,und Bigi kennt kaum die Historie der Arbeiterbewegung vor 1919 weiss betreffend sogenannten "dialektischen Materialismus " weniger als unsere Bürgerlichen Uppsalaphilosophen wie etwa Dr Wedberg. Sowjetische Studenten und gar höhere GPU-Funktionäre können all das so gut wie ein evangel.Predikant Luthers Katechismus.-
Bigi hat das Wissen und die Mentalität etwa eines schwed.bürgerlichen Technologen,der zugleich Reserveofficier ist.Plus allgemeine Bildung eines Sohnes reichster Eltern,der von Kindesalter viel reiste und viele Sprachen spielend erlernen konnte.Er drückt sich trotz Verstössen gegen Syntax etc in deutscher Sprache so gut aus wie ein gebildeter Schwede und ist als Schriftsteller Wollenberg überlegen,trotzdem Deutsch W:s Muttersprache ist.Bigis allgemeine Bildung steht weit über Wbgs...Bigi schrieb Hörspiele für den Rundfunk von bester Qualität,die auch akzeptiert u.honoriert wurden.(Das letzte besitze ich,u.falls Du Zeit hast,kannst Du es lesen.)Und Bigi schildert SSSR und die Sowjetmenschen ohne Uebertreibungen,und gerade deshalb würden seine Bücher u.Dichtungen z.B.hier im Norden weit grösserer propagandistische Wirkung haben als etwa Wollenbergs mehr schematische antikommunist.Propaganda,die typisch deutsch ist.

Im Gegensatz zu Dr KK ist Bigi in Bezug auf Möglichkeit,Raouls derzeitigen Aufenthaltsort festzustellen u.ev.Raouls Freigabe zu erreichen viel realistischer.Bigi hat Freunde -ehemalige Kameraden in der sowjet.Flugwaffe (in der beweisbar Regimentskommandeur war)-die heute in Ost-Berlin und Wien hohe Funktionen innehaben und jetzt Generalsrang bekleiden. Dass viele von diesen sich mit der Absicht tragen,abzuspringen,sobald sie das MIT ihrer Familie zusammen tun können und sobald sie eine Rückversicherung zu haben glauben,im Westen existieren zu können....auch das ist möglich.

Weder Dr KK oderBigi versuchten,mich auszuhören. Beide sehen zu Heinz (angeblich der Canaris des Adenauer-Regimes) auf wie zu einem Trollkarl. Und Heimz behandelt sie höflich,aber mit der Routine des Spionchefs Mitarbeitern gegenüber.Während Heinz sich -in KK:s Gegenwart,der dann Bigi referierte,- von mir Fehlurteile korrigieren liess und (als Symtom zu werten) per Du wurde.Das bedeutet für einen ehemal.preuss.hohen militär.Beamten mehr als das Du etwa in Schweden.-Niemals hätten Dr KK oder Bigi gewagt,Heinz zu ersuchen,ihnen seine Beamtenlegitimation zu zeigen.Heinz wurde zwar rot,zog aber sofort seine Dokumente aus der Brusttasche u.liess zu,dass ich Nummer etc notierte. Als Bundesbeamter untersteht Heinz NICHT den Behörden des Teilstaates Hessen,in dessen Residenzstadt Wiesbaden er sein getarntes Hauptquartier aufgeschlagen hat. Die Polizei und die hessische Regierung wusste nichts davon,dass die oberste Leitung des militär.Nachrichtendienstes der Bundesregierung von Bonn nach Wiesbaden verlegt worden war.- Es ist nicht ausgeschlossen dass Dr KK antiruss.externer Mitarbeiter des Heinz ist und von ihm kleinere Geldbeträge bekommt,mit denen er unter anderen auch Bigi unterstütz Noch VOR Zusammentreffen mit Heinz u.Bigi hatte Dr KK mir erzählt,dass er nach seiner Rückkkehr aus Moskau(durch Austausch gegen einen verurteilten Tschekamann) Berater des Aussenamtes der Weimarrepublik in Fragen der SSSR war...und es ist wahrscheinlich,dass er auch freiwillig und ohne Bezahlung auch dem Innenministerium (der Polizei) in der Bekämpfung der KPD diente. Das taten aber auch prominente Socialdemokraten und der Innenminister war ja oft Socialdemokrat und Berlins Polzeipräsident war ja der Socdem Zörgiebel,Vicepräsident ~~dar~~ Demokrat (u.Jude) und Chef der uniformierten Polizei ein demokratischer Katholik.

Dass bei diesem innenpolit.Kampf von beiden Seiten auch provokatorische ("faschistische" resp."bolschewistische")Methoden angewendet wurden,lieg in der Natur der Sache,das weiss Wollenberg gut,der ja vor 1933 bei seinen verschiedenen Aufenthalten in Deutschland der Tscheka der KPD angehörte,wie er mir 1934 selbst erzählte.-

Aber wie schon gesagt:all das würde KK u.Bigi u.die anderen Kontaktmänner für unsere Pläne nicht diskriminieren.-

Ich traf in München,Frankfurt u.Hamburg (allein,ohne Dr KK,den ich unmittelbar nach Rückkehr von München nach Frankfurt nachhause schickte - Motivierung war Geldmangel,was ja stimmte,da die Reise-u.Hotelkosten für Dr KK und seine u.meine Telefongespräche ca die Hälfte der mitgenommenen 610.-DM gekostet hatten) andere ehem.Sowjetrussen,meist Officiere der Besatzungsmacht in Ostdeutschland u.Wien.Alle waren -obwohl sie das in Abrede stellten,ehem.GPU-Officiere. Denn ALLE höheren Officiere,die in der Ockupationsmacht verwendet werden,sind entweder Berufspolizisten oder wurden vor Entsendung von GPU geschult.-
Unter diesen kann sich ein noch aktiver GPU (MVD) -Mann befinden.Deshalb wollte ich mit ihnen allein verhandeln.Allen legitimierte ich mich als Repräsentant von Åhlén u.Åkerlund u.als Antibolschewik
Der Brauchbarste scheint mir Gregory Klimov zu sein.Ca 40 Jahre alt, in Chefstellung der ostdeutschen SMA vor ca 1 Jahre abgesprungen.Ein ca 195 cm langer,breitschultriger Boxer,mit brutalen Gesichtszügen,Typ GPU-Mann,spricht tadellos Deutsch u.Englisch,macht im Gegensatz zu Bigi (der Generalstäblertyp plus Intellektueller plus Künstler) Eindruck des Draufgängers von amerikan.Typ,rücksichtslos,so "ungeistig",dass ich ihn mir kaum als Autor des interessanten Buches"Berliner Kreml",Kiepenheuer und Witsch -Verlag,Köln u.Berlin,1952 vorstellen konnte.Dieses Buch ist eine spannende,grosse Detailkenntnise der Ost-Hierarchie beweisende aktuelle Reportage,die von Dir (u.allen,die das sowjet.System von heute besser kennenlernen wollen) gelesen werden sollte.Ich habe 1 Exemplar mit.-
Heinz ist auf Klimov nicht gut zu sprechen. Wahrscheinlich steht Klimov im Dienste von Heinz:s Konkurrenz. Das Vorwort zum "Berliner Kreml" schrieb Prof.Ernst Reuter,der sodem Regierende Bürgermeister Ernst Reuter, Klimov ist kein Sowjetagent,aber sicher ein auf Karriere u.Gelderwerb sehr erpichter "gåpåare". Er verachtet Typen a la Dr KK u. Bigi als Phantasten u.Idealisten.Er wurde sofort nach seiner Ankunft im Westen von den vorher desertierten sowjet.Officieren u.vor allem Unterofficieren als "Führer" anerkannt.Klimov ist -im Gegensatz zu Bigi (dem Orientalen u.Korankenner u.Mohamedgläubigen) ein echtes Produkt der Sowjetschule,er kennt resp kannte vor seiner Berliner Kommandierung nur Stalins Welt u.ging wahrscheinlich 100%ig von Sowjet zu USA über.Er trägt erstklassige amerikan. Wäsche u.Kostüm und einen Pelz,der mindest 100 US-Dollars kostet u.für einen Emigranten (auch mit DM) unerschwingbar.Er fährt Taxi,während Bigi u.Dr KK überfüllte Strassenbahn benützen müssen.Klimov lebt so gut wie nur ein deutscher Geschäftsmann oder ein Officier der Besatzung leben kann. Er war zurückhaltend,aber nicht misstrauisch.Er will wohl erst Ordre vom US-Nachrichtendienst betreffend Verhalten zu mir einholen. Er hat Vertrauensleute in Ostberlin resp.Karlshorst - will aber "erst nachdenken",bevor er diese für Nachforschungen betr.Raoul verwenden kann.

röd lapp

Overl. an Philipp bei Kab. Schr. dem 14/1-53

München, den 13.1.1953

Herrn

R u d o l p h P h i l i p p

Antw. v. Philipp 19/1 / sch. ted.

Merkwürdigerweise vermag ich Ihnen schon jetzt einiges mitzuteilen, was ich im Sinne Ihrer Forschungen erfahren habe. Doch das vorweg: es sind keine begründeten noch bindenden Angaben; denn ich hatte nicht einmal Zeit, sie zu prüfen; sie sind jedoch wert, umgehend an Sie widergegeben zu werden.

In diesen drei Tagen hatte ich 5 (fünf) Unterredungen über dieses Thema, in drei Fällen davon wurde ich sogar angeredet, ohne selber gefragt zu haben (wahrscheinlich auf Anregung Kkmmaws). Vier von fünf wußten hinreichend, was das Objekt ist, zwei davonn sogar dem Vornamen und Geburtsjahr nach. (Allerdings kann ich nicht verbürgen, daß sie aus eigener Erfahrung wüßten; vielleicht auch aus Ihren Publikationen - das mag aber hier dahingestellt sein). Der eine will darüber hinaus von dem "Fall RW" kurz vor seiner Flucht (Ende 1951) gehört haben; allerdings in äußerst verwirrter Weise: bald, daß RW irgend welche "Geständnisse" (etwa in der Art, wie Kardinal Mindzenty) abgelegt habe, bald, daß er sich (etwa auf die Art wie Marschall Paulus) geweigert habe, heimzukehren, bald, daß er mit wiederholten Versuchen, zu konspirieren und zu fliehen, alle Chancen, "friedlich freigelassen zu werden", verwirkt habe; übereinstimmend sind die Aussagen dieses Mannes, daß RW noch zur Mitte 1951 am Leben war. Hingegen stellen das die zwei andern entschieden in Abrede; nach ihnen soll RW spätestens zum Rajk-Prozeß (Sommer 1949) "abgeschrieben" worden sein. Keiner von beiden konnte mir jedoch einen Zusammenhang zwischen "Fall RW" und "Fall Rajk" auch nur andeutend nennen. Etc, etc. Und - so unwahrscheinlich auch - kurzzusammengefaßt: der "Fall RW" galt drüben nicht als "toter Fall" (d.h. nicht als "täglich Fall", es stimmt also, daß er außerhalb der Kompetenz des Außenamtes ist). Das sagen die "Passiven" - jene, die seit 2-5 Jahren außer sow. Dienst stehen. Demnach ist - das betone ich wiederholt - es direkt geboten, die "Aktiven" (jene, die noch im Dienst sind) zu "interviewn".

Und zwar so bald wie möglich. Das leitende Besatzungspersonal steht zum erheblichen Teil kurz vor seiner Ablösung; nicht als Säuberung, sondern als "Anpassung" zu neuen Ernennungen Eisenhowers. Es könnten also auch meine "Freunde" gehen, wenn ich sie noch nicht in Januar erwische. Also: bis dat, qui cito dat. Darüber hinaus - äußerst beachtenswert: Prokuror N K-ar (St-Buch S.244) ist wieder in Berliner Kreml. Er war 1944-45 Justizreferent Marschall Malinowskis, er muß e s also wissen. Und er war seinerzeit mein Freund und Mithäftling; last not least er kannte selbst nach dem Kriege mich einmal privat zusammen - warum ilte es auch jetzt nicht mal tun. Es wäre unverzeihlich, diese Chance nicht wahrzunehmen. Von seinem Berliner Aufenthalt (allem Anschein nach vorübergehend) erfuhr ich erst gestern... Das ist nur ein Vorschlag von mir, nicht ein Wechsel.

Avskrift.

München,
den 13.1.1953.

Herrn

R u d o l p h P h i l i p p

Merkwürdigerweise vermag ich Ihnen schon jetzt einiges mitzuteilen, was ich im Sinne Ihrer Forschungen erfahren habe. Doch das vorweg: es sind keine begründeten noch bindenden Angaben; denn ich hatte nicht einmal Zeit, sie zu prüfen; sie sind jedoch wert, umgehend an Sie widergegeben zu werden.

In diesen drei Tagen hatte ich 5 (fünf) Unterredungen über dieses Thema, in drei Fällen davon wurde ich sogar angeredet, ohne selber gefragt zu haben (wahrscheinlich auf Anregung Kws). Vier von fünf wussten hinreichend, was das Objekt ist, zwei davon sogar dem Vornamen und Geburtsjahr nach. (Allerdings kann ich nicht verbürgen, dass sie aus eigener Erfahrung wüssten, vielleicht auch aus Ihren Publikationen - das mag aber hier dahingestellt sein). Der eine will darüber hinaus von dem "Fall RW" kurz vor seiner Flucht (Ende 1951) gehört haben; allerdings in äusserst verwirrter Weise: bald, dass RW irgend welche "Geständnisse" (etwa in der Art, wie Kardinal Mindzenty) abgelegt habe, bald, dass er sich (etwa auf die Art wie Marschall Paulus) geweigert habe, heimzukehren, bald, dass er mit wiederholten Versuchen, zu konspirieren und zu fliehen, alle Chancen, "friedlich freigelassen zu werden", verwirkt habe; übereinstimmend sind die Aussagen dieses Mannes, dass RW noch zur Mitte 1951 am Leben war. Hingegen stellen, das die zwei andern entschieden in Abrede; nach ihnen soll RW spätestens zum Rajk-Prozess (Sommer 1949) "abgeschrieben" worden sein. Keiner von beiden konnte mir jedoch einen Zusammanhang zwischen "Fall RW" und "Fall Rajk" auch nur andeutend nennen. Etc, etc. Und- so unwahrscheinlich auch - kurzzusammengefasst: der "Fall RW" galt drüben nicht als "toter Fall" (d.h. nicht als "täglich Fall", es stimmt also, dass er ausserhalb der Kompetenz des Aussenamtes ist.) Das sagen die "Passiven" - jene - die seit 2-5 Jahren ausser sow-Dienst stehen. Demnach ist - das betone ich wiederholt - es direkt geboten, die "Aktiven" (jene, die noch im Dienst sind) zu "interviewn".

Und zwar so bald wie möglich. Das leitende Besatzungspersonal steht zum erheblichen Teil kurz vor seiner Ablösung; nicht als Säuberung, sondern als "Anpassung" zu neuen Ernennungen Eisenhower Es könnten also auch meine "Freunde" gehen, wenn ich sie noch nicht

in Januar erwische. Also: bis dat, qui cito dat. Darüber hinaus- äusserst beachtenswert: Prokuror N K-ar (St-Buch S.244) ist wieder in Berliner Kreml. Er war 1944-45 Justizreferent Marschall Malinow - skis, er muss e s also wissen. Und er war seinerzeit mein Freund und Mithäftling; last not least: er kam selbst nach dem Kriege mit mir einmal privat zusammen - warum sollte er es auch jetzt nicht mal tun? Es wäre unverzeihlich, diese Chance nicht wahrzunehmen. Von seinem Berliner Aufenthalt (allem Anschein nach vorübergehend) erfuhr ich erst gestern... Das ist nur ein Vorslag von mir, nicht ein Wechsel. Ad

Erich Woïlenberg
Bad Godesberg
Bürgerstr. 14 Tel. 5501

röd lapp,

Bad Godesberg, 14. Januar 1953

Herrn
Rudolph Philipp
S t o c k h o l m
Grevturegatan 8 B

Lieber Freund,

wie ich Dich kenne, wirst Du schon sehr gegen mich getobt haben, weil ich nicht postwendend die Auskunft über Dr. Karl Kindermann gab. Aber: das war nicht einfach zu beschaffen, ich wollte sicher gehen, und Kindermann gehört zu den "verstecktesten" Personen in dieser etwas komischen Bundesrepublik. Ich glaube kaum, dass irgendein anderer Dir über seine Person hätte Auskunft geben können.

Die "Genfer Zonen" haben weder etwas mit Genf, noch mit dem Roten Kreuz, noch mit Zonen zu tun. Es ist einfach eine Tarnbezeichnung, die Gott-weiss-wie zustande kam. Kindermann ist Mitarbeiter des geheimnisvollen Amts für Verfassungsschutz, das direkt dem Dr. Lehr (Innenminister), oder auch direkt Adenauer untersteht, und das durch Geheimfonds finanziert wird (bundesrepublikanische und westalliierte, wohl USA). Die Tatsache, dass dort ein Dr. Karl Kindermann tätig ist, hätte Dir auch ein anderer als ich mitteilen können. Nun fragst Du mich aber, wer dieser Dr. K. ist. Wenn Du von vornherein mir geschrieben hättest, in welcher Angelegenheit er sich an Dich gewandt hat, hättest Du mir viel Arbeit und Dir ungeduldiges Warten erspart. Kindermann war einer von den drei jungen Studenten, die 1924 mit Intourist nach Moskau kamen, dort als "Spione, Agenten, Terroristen usw usw" verhaftet wurden, mit denen man einen Schauprozess machte, wobei zwei der Studenten alles gestanden, Kindermann einfach fassungslos war. Alle drei wurden zu Tode verurteilt und dann theoretisch mit dem damals vom Reichsgericht zu Tode verurteilten russischen General "Gorew", alias "Skobolewski", alias "Helmut", recte: Rose (dieses Recte weiss nur ich!) ausgetauscht. Ich sagte "theoretisch", weil die beiden anderen reumütigen Sünder ein Gesuch machten, nach ihrer Begnadigung, in der SU zu bleiben, was auch geschah. Natürlich war alles ein abgekartetes Spiel, zwischen GPU und den beiden anderen Studenten, gespielt, um Austauschobjekte für Rose zu haben, Vereinbarung zwischen Reichswehr und Rote Armee. Ich kenne einige Hintergründe wesentlich besser, als Kindermann sie auch heute noch kennt.

Durch dieses seltsam-schreckliche Ereignis wurde Kindermann, bis dahin Enthusiast der Sowjetunion und Salonbolschewik, ganz aus der Bahn geschleudert, nach Nervenzusammenbruch usw. Er wurde dann Mitarbeiter, recte Agent des Innenministeriums, wenn ich nicht irre, des preussischen, also bei Severing, oder eben im Reichsinnenministerium. Bei Naziübernahme wurde er -als Jude - mit übernommen, also wurde Antikominternspezialist bei der Gestapo, und nicht nur Antikominterspezialist, auch Judenspezialist. Er hatte z.B. aus den Juden, die Erlaubnis erhielten, jene auszusuchen, die geeignet waren, Agentendienste für das Dritte Reich im Ausland zu machen. Kindermann soll dann auch das Madagaskar-Projekt (Umsiedlung der deutschen Juden nach Madagaskar) angeregt haben. Nach Beendigung des Krieges wurde Kindermann von den Amis im Fernen Osten, in oder bei Japan, verhaftet, zunächst als Kriegsverbrecher, als jüdischer Naziagent. Dann wurde es auf einmal ganz still um ihn. Was geschehen ist, kann ich natürlich nicht wissen. Anzunehmen ist aber, dass Kindermann auch in der

Zeit,als er für die Gestapo und das Nazijudenamt tätig war,sich für Juden eingesetzt hat,die jetzt für seine "Entnazifizierung" sorgten.Das ist in Wirklichkeit alles sehr undurchsichtig.So kenne ich aus Casablanca einen Polizeikommissar (Franzosen),der Jagd auf Gaullisten, Freimaurer,Sozialisten und Kommunisten gemacht hat,als treuer Vichyagent,aber zu gleicher Zeit einigen sehr reichen Juden für sehr hohe Schmiergelder,mit denen er angeblich andern Polizeileute schmieren musste,die aber zum grossen Teil in seine eigene Tasche flossen,also zu gleicher Zeit diesen Juden die Ausreise (illegal,mit "legalen" Papieren) nach Übersee,meist USA ermöglicht hat.Nach der Befreiung von Marokko setztem sich diese geretteten Juden, die teilweise in sehr einflussreichen Positionen sich in dem USA befanden,für ihren "Retter" ein,der darauf -unter Protest seiner Opfer-nicht nur "entkollaboratisiert",sondern hoch befördert wurde und heute eine leitende Stellung in der Sûreté Nationale einnimmt.Übrigens derselbe Kommissar, unter dessen persönlicher Leitung ich ganze Tage und Nächte gefoltert (Wasserzelle) und geschlagen wurde,und unter dessen Leitung manche Gaullisten so schwer angeschlagen wurden,dass man sie,um Umstände zu vermeiden,einfach von der 1.Etage (wo die nächtlichen Folterungen stattfanden) in die 3.Etage trug und dort aus dem Fenster stürzte.Ärztlicher Befund:Selbstmord!

Ich kann natürlich den Fall Kindermann nicht prüfen,da ich ein ganz guter Menschenkenner bin,werde ich ihn mir mal persönlich ansehen,ich kann ihm ja aus der Moskauer Vorgeschichte manches erzählen.Ich hatte das schon vor Jahren vor als der "jüdische Nazikriegsverbrecher" plötzlich verschwand und als ich dann hörte,dass er in seinem Fach (Bekämpfung des Kommunismus) weiter arbeitet,damals bei dem Amis. Jetzt habe ich lange nicht mehr an ihn gedacht. Wenn Du noch nicht ihm geantwortet haben solltest und wenn Du mein "psychoanalytisches" Urteil abwarten willst,werde ich noch im Januar in das geheimnisse Amt in Köln mich begeben,um Kindermann mir anzuschauen.Natürlich würde ich nicht erwähnen,woher ich jetzt wieder von ihm gehört habe. Ich bitte Dich auch dringend,ohne meine besondere Genehmigung nichts über dem Fall zu veröffentlichen und auch ihm nichts darüber zu schreiben.

Dies also zum Fall Kindermann.

Auf Deine anderen Fragen: ich habe leider sehr wenig "Kontakte",mit Ullstein überhaupt nicht.Bei RIAS habe ich einige Male gesprocheh,jetzt ist das etwas eingeschlafen, meine Arbeitskraft (habe seit Jahrzehnten keinen richtigen Erholungsurlaub gehabt!) ist stark herabgemindert.

Honorar für Mühsamartikel habe ich damals erhalten.

Jetzt Schluss.Ich fahre morgen früh nach Koblenz und Frankfurt,komme in etwa 8 Tagen(spätestens) zurück,erwarte dann Deinen Bescheid,ob es sehr eilt,den K zu sezieren,oder nicht.Da ich aber sowieso noch in der letzten Woche des Januar in Köln sein muss,kann ich gleich zwei Fliegen auf einmal schlagen.Nur ist es natürlich möglich,dass K viel auf Reisen ist.

Herzliche Grüsse

Rud Kindermann

Avskrift av handbrev från utrikesrådet
Jarring till Professor Dr. Ahmet Caferoglu,
Edebiyat Fakültesi, Universite, Istanbul-
Beyazit, dagtecknat den 24 januari 1953.

Ich habe zufälligerweise ein Buch von einem Ahmed Amba mit dem Titel "Ein Mensch sieht Stalin" zu sehen bekommen. Der Inhalt ist sehr interessant, aber wie steht es mit der Zuverlässigkeit des Verfassers? Kennen Sie den Verfasser? Ist Amba sein wirklicher Name oder ist es ein Decknahme? Amba soll unter allen Umständen Türke sein, vielleicht ist er ein Turkestaner?

Ich wäre Ihnen sehr dankbar falls Die mir mit einigen Zeilen hierüber Auskunft geben könnten. Falls es Ihnen besser passt können Sie ruhig Ihren Antwortsbrief an die Schwedische Gesandtschaft in Ankara unter meinem Namen senden.

Beilage Wie Ihnen

22.Januar 1953

Herrn Dr.Bigi
München

Anbei 400.-DM:-

Flugbillett M.-Bln tour retour	DM	226.-
Für Aufenthaltskosten		100.-
An KK a conto seiner Ausgaben Frankfurt -Wolfach (Hotel,Billett)		74.-
	DM	400.-

Kopie geht an Dr.KK
Rest betr.KK's Ausgaben für Heimreise sende ich,sobald ordentliche Gesamtabrechnung in meinem Besitz.

MERKET :Briefe sendet aus Westbln nur dann,wenn sicher vor sowjet. Censur. Sonst von Westdeutschland,Frankfurt (Rhein-Main-Flughafen) oder erst von München. Maschingeschrieben mit normalen Zeilenintervall und Marginale).-

Beste Grüsse an Bigi und KK

Rudolph

R.Ph. Express Rek.

Stockholm,am 22.Januar 1953
Grevtureg.8 B
Tel.61 42 24

Herrn Dr.Karl Kindermann
WOLFACH

1.1

Lieber Freund,

aus beiliegenden Kopien meines Briefes plus 1 Beilage von heute,die Bigi zusammen mit DM 400.- in Noten eingeschrieben ca 24 Stunden später oder vielleicht gleichzeitig mit diesem Brief (da Wolfach -St ja längerer Postweg ist) erhalten dürfte (wenn mein Freund prompt er= ledigt)--ersiehst Du,dass ich an Bigi DM 226.-für Flug tour retour inkl. Mahlzeiten im Flugplan (gehen in Billettpreis ein) und - so wie er noch in München für den Fall der Reise verlangte - DM 100.- für Kosten während seines Aufenthaltes dort und 74.-DM für Dich à conto Deiner Reisekosten Frkft - Wolfach schickte.

Dies tat ich im Vertrauen auf DEINE ANSTÄNDIGKEIT.
Wenn Du mich nicht nocheinmal schriftlich gebeten hättest,hätte ich das NICHT getan. Du trägst die moralische Verantwortung für:1.dass Bigi wirklich per Flug sofort nach Bln reist oder Dir die 4oo.-DM minus seiner Auslagen für Porto u.Buch plus 25.-DM für seine Familie sofort übersendet. 2.dass er diese Reise tatsächlich zu dem von ihm und Dir angegebenen Zweck vornimmt u.nicht für Privatzwecke.3.Dass er wenig= stens keinen Schaden anrichtet.Das bedeutet:er darf NIEMANDEM sagen, dass er von mir -dem Vertrauensmann von RW:s Familie - zur Reise aufge= fordert u.financiert wurde. Er muss also vermeiden,auch indirekt einer Provokation zu dienen.

Wenn ich schon vorher an Bigis klarem Verstand zweifelte,so gab mir Bigis Expressbrief vom 2o.1.1953,den ich heute früh um 8 Uhr bekam, den letzten Chock.
Sein langes Telegramm vom 2o.1.,das ich in meinem Brief an Dich u.ihn vom 21.1. zitierte,beginnt doch mit den Worten:"STIMMT ALLES"
Das musste doch für MICH u.DICH u.für jeden vernünftigen Menschen,der die Zusammenhänge kennt,bedeuten:" Zekya Apaidyn ist oder war 1942 türk.Gesandter in Stockholm" ----
Aber was schreibt Bigi im telegrafisch avisierten Eilbrief?
Dass Z.A. (dessen Namen er nun anders schreibt als er mit eigener Hand in meine Notizen in München schrieb,nämlich nun Zekyai Apaydyn) grosse Verehrung füre Bigis Vater zeigte u.dass er 1936 Botschafter in MOSKAU war. Ich zitiere wörtlich:"Ob Z.A.im Kriege wirklich türkischer Bot= schafter in Stockholm war (das nehme ich an) weiss ich allerdings

nicht mehr genau;sein Brief an V.A-d (wer das sein soll,weiss ich nicht,R.Ph.) war alleweil mit Stockholm datiert."
Sind Bigis biografische etc.Data in seinem Buch ähnlich zuverlässlich, dann haben seine Gegner Recht,an deren Zuverlässlichkeit zu zweifeln.- Nachforschungen ergaben,dass Z.A. 1939 auf dem Weg Moskau - Ausland Stockholm passierte. Aufenthalt dauerte wenige Tage.

Und da telegrafierte er :"STIMMT ALLES"
Wie charakterisierst Du solche Diskrepanc zwischen Worten u.Fakten?
Im tolerantesten Sinn:verwirrt,unzurechnungsfähig. Ungeeignet als Historieschreiber.Unzuverlässlich als Quelle für Beurteilung der Vergangenheit,Gegenwart u.Zukunft.
Lies doch Kopie seines Briefes vom 20.1.an mich! Hoffentlich sandte er sie Dir.-
Und statt sich zum Thema zu halten, verwendet er erste Seite des zweiten Briefes zu erneuten Anklagen gegen Wbg u.Lasky.
Was haben die zwei mit unserer Sache - RW - zu tun?
Wieder Symptom seiner Monomanie.
Deshalb wahrscheinlich,dass er Berliner Reise so betreibt,um dort mit Wbg,Lasky etc zu streiten.Soll ich das financieren?
Denn MONAT:s Redaktion ist ja jetzt in Bln.
Aber das werde ich erfahren.
Benützt er seine Reise zu etwas anderem als dem einzigen angegeben(en) und legitimierten Zweck -RW -,dann ist er ein Psychopath oder .....
Um nichts anderes darf er sich dort kümmern.
Schon aus Gründen seiner und RW:s Sicherheit.

Er nennt Wbg in seinem citierten Brief "Päderast".
Sollte er oder Du jemals dieses gemeine Argument verwenden,so habt Ihr ehrenwörtliche Diskretion gebrochen und unnötiger Weise mich zu einem sich persönlich missbraucht fühlenden und Euch verabscheuenden Gegner gemacht.- Ihr habt versprochen,dieses Faktum NIE zu verbreiten oder gar im polit.Kampf anzuwenden.- Du erklärtest expressis verbis unter Bigis Zustimmung:dass die sexuelle Sphäre NICHTS mit polit.ehrlichem Kampf zu tun hat! Und Homosexualität gilt keinem Kulturmenschen als den Träger dieser Tendenz depravierend.-(In Schweden nicht kriminalisiert.Missbrauch minderjähriger oder wirtschaftlich abhängiger Personen männlichen Geschlechtes wird genau so verfolgt wie weiblichen.)

Zum Schluss erklärt er:obwohl seine Frau erkrankte u.Ikaros dringendst Bergluft braucht,würde er -wenn ich ihm sofort das Geld schickte - es für eine Reise in RW-Sache benützen.-

Jeder Psycholog muss aus dieser Reflexion schliessen,dass Bigi de fact das Geld für Lösung schwieriger finanz.Situation direkt oder indirekt anwenden will.
Direkt,indem er von den 100.-DM einen Teil seiner Frau gibt, und in= direkt,indem er sich von der Reise durch ev.Verkauf litterar.Werke etc Geld erhofft.-
UND TROTZ ALLEDEM riskiere ich eine für mich nicht unbedeutende Summe. Das ist mir das Experiment "Bigi-KK" wert.
Denn darum geht es --- dass Bigi bei der heutigen polit.Situation mit dem Manne im Bln-Kreml in Kontakt kommen kann u.dass dieser sein Lebe für Bigi riskieren wird etc.--- all das ist so unwahrscheinlich,dass ein weniger kluger Mensch als ich dafür nicht Geld riskieren würde.

Siehst Du ein,dass Bigi unreines Spiel spielt,so ist es Deine Ehren= sache,zu bremsen und ähnlich Punkt 1. auf Seite 1 dieses Briefes zu handeln: Veranlassen,dass Bigi Dir zu meinen Gunsten 4oo.-DM minus seine Auslagen für Porto u.Bücher (und minus 25.-DM,die ich ihm für seine Familie schenke) prompt übersendet.

Als Bigi sich weigerte,die ca 1o.-DM für seine 2 Expl St-buch anzunehmen,sagte ich,"Wenn Sie Geld brauchen,wenden Sie sich an KK,er kann Ihnen für meine Rechnung helfen!" - Da kann doch kein Mensch an hunderte DM gedacht haben! (Das brauchst Du Bigi nicht mitzuteilen.Damit würdest Du ihn unnötiger Weise tief kränken.Er ist ja in Not,u.da handelt man oft desperat.Aber desperate Menschen sind für RW-Sache unverwendbar. Gehe ich trotzdem auf Reise ein,so NUR im Vertrauen auf Deine längere Bekanntschaft mit Bigi u.deshalb bessere Einschätzungsmöglichkeit.)

Bigis und DEIN Verhalten in dieser Sache kann für Euch wichtiger sein als Ihr glaubt.
Eine effektive Erledigung würde mir Anlass geben,die gegen Euch beste= henden Vorwürfe gründlich zu untersuchen u.wenn sie sich als unbegründe erweisen-aus der Welt schaffen zu helfen.Und diese meine Hilfe könnte Euch wahrscheinlich für Eure Mühe in Sache RW voll kompensieren.-
Ich würde das nicht mit Angriffen zu erledigen suchen,sondern auf friedliche,konsequente Art - die keine Winkelzüge kennt oder von anderen zulässt.- Denn Völkner sieht in mir einen Freund.
Denn nicht nur Bigi wird von Menschen,die die Opinion beeinflussen, diskreditiert. Auch DU.
Als ich Deine ersten Briefe bekam,wandte ich mich auch an antifaschisti sche u.antikommun.Institutionen,die über Personenkenntnis verfügen.
Am Tage meiner Reise nach Frkft - am 7.1. - erhielt ich von einer inter nationalen jüd.Institution,die Dokumente etc aus der Zeit des 3.Reiches

und nachher sammelt und bearbeitet u. deren Centrale in Paris ist, eine Charakteristik Dich betreffend,aus der ich nur einiges citieren will. Dass Du diese meine Mitteilung NIE OHNE MEINE ZUSTIMMUNG verbreiten etc darfst,ist selbstverständlich. Solltest Du das EINDEUTIG widerlegen können,so hast Du ja keinen besseren Weg als über mich.

Du seist einer der jüd.Kriegsverbrecher gewesen.
Du warst in der Weimarer Republik-Zeit einer der Antikomintern-Sachberater der Polizei (Innenministerium) und wurdest einige Zeit als solcher auch von der Gestapo verwendet.
Du hättest auch mitgeholfen,unter Juden geeignete Agenten zu werben.
Du sollst auch einer von jenen gewesen sein,die das Madagaskar-Projekt proponierten.
In Japan wurdest Du auf Grund dieser Funktion von den Amerikanern interniert,zumal Du auch in Japan mit und für das Dritte Reich arbeitetest.
Die Gründe Deiner Freigabe sind bekannt,wurden mir aber vorläufig aus konfidentiellen Motiven nicht mitgeteilt. Im Bedarfsfall ist Erlaubnis -Aufhebung der Sekretess -möglich via USA-Geheimdienst.

Betreffend Deine heutige Funktion leuchtete aus den betreff.Sätzen hervor,dass man annimmt,dass Du im Dienste der westdeutschen Regierung als antikomm.Berater tätig bist. -

All das unter strengster Diskretion.
In Deinem nächsten Brief erwarte ich ALS ERSTEN ABSATZ Deine unwiderrufliche rechtsverbindliche Erklärung,dass Du Seite 4 meines Briefes vom 22.1.1953 als streng vertraulich betrachtest u.ohne meine vorher eingeholte Zustimmung NIEMANDEM -auch nicht Deiner Frau - gegenüber davon ein Wort verlauten lässt.-Das ist eine conditio sine qua non. Andernfalls erhältst Du ausser rein buchhalterischen notwendigen Mitteilung betr.Abrechnung Deiner Reisespesen in Zukunft kein Wort von mir.-
Nun verstehst Du besser,warum ich so gerne zuhörte,wenn Du mir von Japan erzähltest.Ich wollte ja gerne Gegenargumente hören.-

Abschliessend: Bist Du noch immer davon überzeugt,dass Bigi wirklich nützen kann -trotz seiner Verwirrtheit u.Unzuverlässlichkeit -dann lass ihn nach Bln fahren. Andernfalls erkläre ihm,dass ich Dir Vollmacht gab,die Reise zu inhibieren u.mit Dir das Geld zu verrechnen.

Lies den Brief langsam u.einigemal. Und schreib dann ruhig u.ungehemmt u.streng wahrheitsgemäss.
Ich wäre froh,wenn wenigstens Du mir die Chance gäbest,Dich trotz alle für einen braven Kerl zu halten.Sollte Bigi auch das können,umso besser.

M. L. Grauds Kurt Lyon

via Bonn

Stockholm Ö, am 22. Januar 1953
Grevtureg. 8 B
Tel. 61 42 24

Herrn Prof. Dr. A. M. B i g i
Dillisstrasse 1 / o
M ü n c h e n 23

Lieber Herr Bigi,
anbei sende ich Ihnen via einen Freund in Deutschland den zum Lösen des Flugbilletts München - Berlin tour retour notwendigen Betrag plus 100.-DM für Ihren Aufenthalt in Berlin.
Der Absender kennt nicht den Zweck der Geldsendung, er nimmt an, dass ich Ihnen diesen Betrag für litterarische Arbeit als Honorar zusende.
Ich wünsche Ihnen recht guten Erfolg und hoffe, dass Sie ihrer Gesundheit wegen alle Vorsicht werden walten lassen.

Ihren eventuellen Bericht können Sie mir vom Flughafen Frankfurt (~~resp. Hamburg, je nachdem von wo aus Sie nachhause fliegen~~) oder von Rhino AUF IHREM RÜCKREISE senden. Bitte mit Maschine schreiben und nicht mit Briefpapier sparen u. Inhalt weniger verständlich machen.
In meinem Brief von gestern teilte ich Ihnen schon meine Bedenken betreffend Ihre von Ihnen vorgeschlagene Reise mit.

Sprechen Sie, bitte, nicht mit irgendjemand, den das nichts angeht, in München oder sonstwo betreffend RW.-

Mit besten Grüssen an Ihre liebe Frau und Ikarus

Ihr
Rudolph Philipp

1 Brief

Inlämningsbevis rörande en assurerad eller rekommenderad försändelse.

(Är värdebelopp ej angivet, avser detta bevis en rekommenderad försändelse.)

Förvara detta inlämningsbevis, till dess visshet vunnits, att försändelsen kommit adressaten tillhanda! Vid reklamation skall inlämningsbeviset företes.

Försändelseslag	Inlämningsnummer	Vikt för assurerad försändelse (i förekommande fall)	Erlagda postavgifter
Brev	1224		16 öre
Adressat	Karl Kuhlmann		
Adressort	Wolfach		
Assuransbelopp			
Särskilda anteckningar (såsom expr., mb etc.)			

(Vederbörande postfunktionärs namn eller signatur)

STOCKHOLM 51 22.1.53 A F

Obs.! Ersättning för en *inrikes* rekommenderad försändelse, som förkommit eller skadats, kan i intet fall utgå med högre belopp än 36 kronor.
I fråga om ersättning för försändelse *till utlandet* gälla särskilda föreskrifter.
Beträffande sättet och tiden för framställande av ersättningsanspråk meddelas upplysningar å postanstalterna.

Bl. 301. (Mars 38.) Tr. tr. Sth. 1952

TELEGRAFVERKET

TELEGRAM

57 muenchen f 02918 22 20 1050 =

elt= philipp grevtureg stockholm =

LYXB
STÖD KA
TUBER

stimmt alles eilbrief unterwegs entscheiden sie sache weiter dringend liegt ihrem interesse verzoegerung wuerde aufgabe gleichen ergebenst =

daedalus +

STOCKHOLM
22 JAN 1953

Bl. 200 (1952)

Exp. av ...

Tjänsteanmärkningar:

Urgent	iltelegram	FS	vidaresändes	PC	mottagn.-bevis	TF	uttelefoneras
ELT / LT	brevtelegram	GP	poste restante	RP	svar betalt	TR	télégraphe restant
		MP	egenhändigt	TC	kollationeras	XP	extrabud betalt

Lithografiska AB Norrköping 1473 52 8,000,000

EXPRESS - brevet fick jag kl 08 fm på torsdagen den 22 januari 1953
och meddelade innehållet Arne och Stig före överlämnadet
av breven till Bigi. R.Ph.

R.Ph.

Dr. A. M. Bigi

z.Zt. MÜNCHEN 23, den 20.1.1953
Dillisstraße 1/o
Telefon 34904

Herrn
Rudolph P h i l i p p
Grevturegatan 8 B
Stockholm Ö

Sehr geehrter Herr Philipp!

Soeben erhielt ich Ihren Brief von vorgestern und will ihn nun postwendend beantworten. Es liegt mir daran doppelt soviel, als Sie es annehmen mögen. Zuerst zu Ihren Forderungen.

Meine Erwiderung der Wollenbergschen Angriffe (vom 3.5.52) werden Sie indes erhalten haben; mir liegt nämlich Herrn KK's Brief vom 14.dMts vor, daß er Ihnen etliche Schriftstücke in d e r Sache übersandt hat. Wie mir meine Kritik der Kritik gelungen ist, werden Sie selber werten können; ich habe sie "auf Blatt" (ohne Vorbereitung) geschrieben, vielleicht hätte ich es jetzt etwas anders getan (gefaßt), doch an meiner Erwiderung habe ich nichts zu ändern, noch etwas zu bereuen. Und jegliche Vermutung, ich hätte E.Wollenberg gegenüber irgend welche Sentiments und Ressentiments, darf ich entschieden abwehren. Den Mann kenne ich gut, die Tragik seiner Bodenlosigkeit bzw Entwurzelung; daß er wie Unkrautsamen herumgeweht wird, ist sein Fluch, kaum seine Schuld; daß er noch dazu ein Päderast ist (mir längst vor Ihnen bekannt), vermag ihn nur noch bemitleidenswerter, nicht unbedingt verabscheuungswürdiger zu machen. (Sein Antipode - Dr.KK - hat trotz ähnlicher Entwicklungen seinen moralischen Halt-Rückgrat bewahrt; alle Achtung, das ist nicht leicht). Fürwahr habe ich nichts gegen E.W-g persönlich, er ist in Not; umso ekelhafter ist Lasky, der ihn, den notleidigen W-g, zum Prostituierten macht... Gerne und vertrauensvoll stelle ich weiterhin Ihnen zur Verfügung; denn von Ihrem großzügigen Aufklärungsverfahren verspreche ich mir zumindest die Bewahrung des uralten Rechtssatzes "Audiatur et altera pars". Die heutige "freie" Presse hat mir bisjetzt erfolgreich das sinngebotene Wort "pro domo sua" verwehrt, vielleicht werden Sie das Eis brechen können.

Ihre "leider Konstantierung" mit Botschafter Apaydyn bereitet mir - offen gesagt - die geringste Sorge. Mit aller Verantwortung stelle ich erneut fest: zu meiner Entlassung aus der finnischen Kriegsgefangenschaft (erfolgt auf Veranlassung von General Heinrich, dem Stellvertreter Marschall Mannerheims) trug entscheidend

die Befürwortung des türkischen Botschafters Zekyai Apaydyn bei; der mohammedanische Imam (Bischof) Finnlands Veli Achmed hat mir persönlich (als er mich ~~im Hanko-Lager aufgesucht~~ hatte) Apaydyns handgeschriebenen Brief gezeigt, in dem er seine Verehrung für meinen Vater zum Ausdruck brachte. Seine Exzellenz Z.A-n kannte ich noch vor dem Kriege, als er - als Nachfolger von Vasyf Cinar (Tschinar), der 1936 verstarb, türkischer Botschafter in Moskau war. Ob Z.A. im Kriege wirklich türkischer Botschafter in Stockholm war (das nehme ich an) war, weiß ich allerdings nicht mehr genau; sein Brief an V.A-d war alleweil mit Stockholm datiert. Sicher ist Z.A. auch bei jetzigen diplomatischen Behörden wohlbekannt, wo er jetzt auch weilen mag, und er wird zweifellos seine Verehrung für meinen Vater (worauf es auch ankam) bestätigen. Das wird sicher auch der Ex-Präsident Ismet Inönü tun, der sich wiederholt zu Verehren meines Vaters bekannt hatte. (Bisher habe ich niemals Stockholm mit Helsinki verwechselt und werde es auch nie tun).

Nochmals: gerne und willig stehe ich Ihnen Rede und Antwort in allen Fragen, die mein Buch und dadurch auch meine Person betreffen. Doch den vermeintlichen Zusammenhang zwischen meiner Wenigkeit und dem Fall Raoul Wallenberg vermag ich keineswegs einzusehen. Was ich lange zuvor behauptete (daß mit Eisenhowers Kreatur nach D-land auch neue Sowjetbesatzerwache kommt), trifft nun in aller Deutlichkeit zu und steht buchstäblich in Tagen bevor; mit der Ablösung der bisherigen Besatzung würde der letzte Spuren-Kenner aus D-land schwinden; man darf also die letzte Chance nicht versäumen, ohne sie zumindest wanrgenommen zu haben. Gerne unterwerfe ich mich auch Ihrem Kommitee, doch dessen primäre Aufgabe heißt: RW-g und nicht ich. Und Sie werden doch mir glauben, an dem Fall "RW" habe ich nicht weiter Interesse, als ein freidenkender Mensch.

In Ihrer Großzügigkeit haben Sie mir Ihre Hilfe - durch Dr.KK. - angeboten, falls ich sie für meine Familie brauchen werde. Durch meine Augenleiden aus dem gewohnten Verdienstgleis gebracht, würde ich (zumal meine Frau erst seit Tagen schwererkrankt und mein Sohn der Begrluft bedürftig ist) Ihr Angebot dankvoll annehmen, und zwar mit der Verpflichtung, Ihre Hilfe sobald meine Erbschaftsrente anläuft (also im März) zurückzuerstatten. Dennoch: wenn Sie mir auch umgehend das Geld schicken würden, so würde ich es - zuerst auf eigene Verantwortung für eine Reise in RW-Sachen verwenden; denn dies ist wirklich so dringend, daß es schon morgen zuspät sein kann....

Ihr sehr ergebener (A-d-Dädalus, Vater von Ikaros)

R.Ph.

Stockholm, am 25.1.1953
Grevtureg.8 B
Tel.61 42 24

Telegrammadresse: PHILIPP GREVTUREG 8 STOCKHOLM

Dr.Beutin
Frankfurt a.Main

Liebe, brave Soph,

besten Dank für Dein Telegramm, das -wie ich sehe - um 3 Uhr früh von Dir aufgegeben wurde.

Ich telegrafierte Dir sofort nach Empfang:

GELD SICHERLICH UNTERWEGS

Und an Dr.K.K.:

GELD SICHERLICH UNTERWEGS BEHERRSCH DEINE TELEFONREFLEXE

Denn KK kostete mich während der 5 Tage Zusammensein ca 85.- DM für seine Privattelefonate mit seiner Frau, seinem kleinen Sohn etc. Das wurde alles auf seine Hotelrechnung gesetzt u. von mir bezahlt. Dadurch war ich mit meinen 610.-DM -Maximalsumme, die man laut schwe Devisenvorschriften mitbekommt, schon in Frankfurt am Ende.
Ich erklärte ihm da, dass Prof.Pavlov bedingte Reflexe nachwies, bei Hunden. Zum Beispiel: Rotes Licht - Nahrung. Wiederholt man genug oft diese Zusammenkopplung von LICHT-ESSEN, so bildet sich beim Hund Speichel und Magensaft OHNE dass man ihm Essen gibt, wenn man rotes Licht aufleuchten lässt. Solche bedingte Reflexe haben wir alle. Auch Dein lieber Mann Heinz-Peter (Mädchen - Vergessen an Philipp u. Soph) und vor allem Dr.KK : er reagiert auf die geringste Chance mit teurem Telefonieren. Ich bat ihn oft, seine Telefonreflexe wenigstens dann zu beherrschen, wenn ich ihre Kosten bezahlen muss.

Hätte ich das Geld normal geschickt -via Bank und nach Einholung de Erlaubnis seines unseres Devisenamtes, so hätte Dr KK 1 - 2 Wochen warten müssen. Ich hatte zufällig noch 400 DM an der Grenze und bat SAS-Flugpiloten - der Strecke Stockholm - Teheran fliegt - Brief mit Geld rekomm. in Deutschland aufzugeben -direkt an Freund des KK in München, da Verlag diesem 326 DM zahlen soll, während KK davon nur 74 DM à conto Hotel Frankfurt u. Billett Frkft -Wolfach erhält (nun via München).- Wegen Nebel ging -wie ich jetzt telefonisch bei SAS erfuhr - Flug direkt Stockholm -Rom-Teheran via Brüssel statt via Deutschland. Dadurch Verspätung von 2 - 3 Tagen möglich. Spätest Dienstag hat KK sicher das Geld resp sein Freund in München.
Deine Telegrammkosten ersetze ich natürlich. Herzlichst Euer Rud

Stockholm, am 25.1.1953

Lieber KK,

ich verbot Dir wiederholt mündlich und schriftlich, auf die geringste Reizung, auf den schwächsten Anlass mit teurem Telegrafieren und Telefonieren zu reagieren.
In Zukunft geht solcher NONSENS auf Deine eigenen Kosten.
Ich investierte meine Nachtruhe während der Reise, um einem alten Hund das Sitzen zu lehren. Das bedeutet, Dir Deine zweckwidrigen Reflexe abzugewöhnen. Ich kann nicht in Zukunft um Deine verkalkten Reflexnerven an neue Reflexe zu dressieren, Geld und Zeit investieren.

Hätte ich das Geld normal geschickt - via Bank nach Einholung der Erlaubnis seitens der Devisencentrale - so hätte Bigi wenigstens 1-2 Wochen warten müssen. So hatte ich glücklicher Weise die Chance, das Geld via Freund von Deutschland aus zu instradieren. Da mUss jeder nicht gehirnverkalkte und geduldige Mensch mit Verspätung von 1 - 3 Tagen rechnen. Zumal ich ja in meinem Brief an Dich mit Verspätung von 24 Stunden rechnete - was, da heute Sonntag ist ohne Briefzustellung auch in Deutschland - bedeutete, dass Du wenigstens bis Montag abends warten musstest, bevor Du nach Frankfurt und wahrscheinlich vorher an Bigi nach München telefoniertest.
Darf man auf diese Weise mit eigenem oder fremdem Geld umgehen?

Du bist ein Verschwender. Darunter will ich nicht leiden.
Deine langen Gespräche mit Wolfach unter der Reise....waren die wirklich so notwendig, zumal sie nicht auf Deine Kosten gingen?
Komm mir nicht mit Ausreden.
Ich schäme mich, solche Ausgaben vor dem Kommitté zu verantworten.

Liegt das in der Lebensauffassung von Quäkern?

Ich moralisiere nicht...ich versuche, alle Menschen so zu "konsumieren", wie sie sind.- Aber es gibt eine Grenze: die Verteidigung eigener lebenswichtiger Interessen.
Weiter will ich Dir heute nichts schreiben.
Ich warte Deinen in Beutins Telegramm -das wieder ca 12 DM kostet - avisierten Brief ab.
Bleib, wie Du bist --- aber auf eigene Verantwortung und Gefahr.
Herzliche Grüsse auch an Deine liebe Frau -die es bestimmt mit Dir nicht leichter hat als ich - und an Deinen Buben

ELT 25.1.1953

BEUTIN FORSTHAUSSTR 78 FRANKFURTMAIN

GELD SICHERLICH UNTERWEGS

RUDOLPH

ELT 25.1.1953

KINDERMANN FRIEDRICHSTRASSE WOLFACH

GELD UNTERWEGS BEHERRSCH DEINE TELEFONREFLEXE

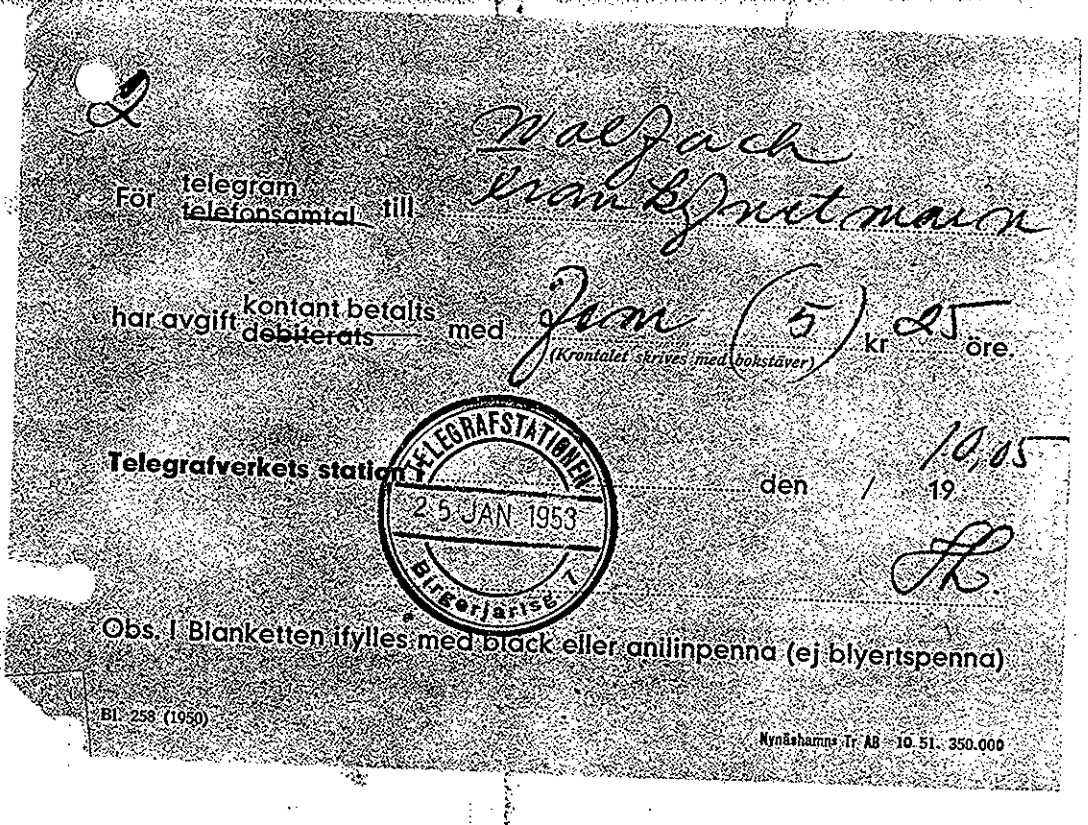

TELEGRAFVERKET

TELEGRAM

fm 03 frankfurtmain f 7185 27 25 034 =

ett = rudolfh philipp
grevturog 8 stockholm =

kindermann telefonierte ob ihm avisierte geldsendung
an mich eingetroffen stop habe bisher nichts erhalten
kindermann schreibt morgen stop bitte antwort =
sophie +

STOCKHOLM
20 JAN. 1953
SKEPPSBRON 2

Bl. 200
(1952)

Exp. av

Tjänstegemärkningar:
Urgent (i)telegram · FS vidaresändes · PC mottagn.-bevis · TF (u)telefoneras
ELT brevtelegram · GP poste restante · RP svar betalt · TR telegraphe restant
MP egenhändigt · TC kollationeras · XP extrabud betalt

Litoprogressa AB Norrköping 14/3 62

Lutterna.

Avskrift av personligt och strängt förtroligt handbrev från beskickningsrådet Göransson, Bonn, till förste sekreterare Anger, dagtecknat den 12 februari 1953.

./. Härmed ber jag få överlämna avskrift av en skrivelse till beskickningen från professor Bigi i München rörande Wallenbergsaken. Attaché Hammarskjöld kommer inom de närmaste dagarna att resa med till München för att hämta de dokument, som omnämnas i Bigis brev.

Får jag i detta sammanhang med anledning av Ditt handbrev den 3 februari meddela, att det icke är jag själv, som lagt ut beloppet på 504 DM. Det har med utrikesdepartementets bemyndigande tagits ur beskickningskassan, dock utan att utbetalningen t.v. införts i räkenskaperna. Anses det önskvärt undvika detta, kan ju motvärdet i svenska kronor insättas på min checkräkning i Svenska Handelsbanken, varefter jag betalar in markbeloppet i kassan här.

Avskrift av avskrift.

Prof. Dr. A.M. Bigi.

z,Zt. Mümchen 23, den 8.2.1953.
Dillisstrasse 1/o
Telefon 3 49 04

Sr. Exzellenz
Königlichen Schwedischen Gesandten
Köln-Bayenthal
Ulmenallee 96

Exzellenz,

Der sichen auch Ihnen bekannte Schriftsteller Rudolph P h i l i p p hat vor einigen Wochen mich mit einer Mission betraut, die wohl auch Eure Exzellenz intressieren dürfte: es geht um das Schicksal des Schwedischen Staatsbürger Raoul Wallenberg. Herr R. Philipp hat mir dabei nahegelegt, Information von Bedeutung und Diskretion mit Eurer Exzellenz liebenswürdigem Erlaubnis per Kurier abzuschicken.

Davon muss ich nun Gebrauch machen. Erst seit gestern meiner Mission zurück, habe ich bereits an Herrn Philipp eine Bericht per Eilboten gesandt. Dock einen Teil dessen sowie einige Belege darf ich weder der Deutschen, noch der Schwedischen Postbeförderung anvertrauen. Deshalb nehme ich mir die Freiheit, Eure Exzellenz um eine Mitteilung - womöglich umgehend - zu ersuchen, wie die Dokumente einem Kurier der Gesandtschaft zu überreichen wären. Es hängt davon wirklich sehr vieles ab.

Mit dem Ausdruck der vorzüglichen Hochachtung
Eurer Exzellenz
ergebener
Dr. A.M. Bigi

Lindemann

Avskrift av telegram från UD till beskickningen i Bonn, den 13 febr. 1953.

Ytterst angeläget. Handbrev Göransson-Anger 12 februari. Vidtag inga åtgärder för avhämtande. Vi ha beställt il-telefonsamtal till Eder

Kudenmann

Avskrift av BUD-chiffer från UD till beskickningen i Bonn, avsänt den 13 februari 1953.

För Göransson. Telefonsamtal med Jarring åberopas. Meddela Bigi som skäl för att Hammarskjöld icke reser München att ni telegrafiskt begärt förklaring av Philipp rörande försändelsens natur. Philipp förklarar kategorisk att han icke önskar legationens förmedling. Om Bigi har något att sända kan han använda posten. Legationen får icke visa kännedom om kontakten Philipp-Bigi. Referera i brev detaljerat samtal med Bigi.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Bonn, p.t. Köln den 17 februari 1953.
Personligt och strängt förtroligt. I blk.

Broder,

Åberopande meddelande i särskild ordning rörande samtalen med professor Bigi ber jag få meddela följande.

Sedan jag med anledning av B:s brev bett Peder Hammarskjöld resa ned till München för att hämta hans försändelse, ringde denne den 12 februari på förmiddagen upp det i B:s brev angivna telefonnumret. B. själv svarade omedelbart. Hammarskjöld åberopade B:s brev och meddelade, att, eftersom han ändå hade ett ärende till München inom de närmaste dagarna, han räknade med att vara där söndag eftermiddag och skulle då ta kontakt med B. Den senare anhöll då, att Hammarskjöld efter ankomsten skulle ringa upp honom. Sedan Hammarskjöld repeterat ankomstdagen och B. sin anhållan att bli uppringd i München var samtalet slut.

Efter Edert meddelande ringde Hammarskjöld den 14 februari på förmiddagen åter upp B. och meddelade, att han med ändring av sitt tidigare givna besked icke skulle fara till München och alltså icke kunde ta kontakt med B. Därefter framförde han innehållet i Edert meddelande, d.v.s. att vi begärt förklaring av Philipp rörande försändelsens natur, att Philipp kategoriskt förklarat sig icke önska legationens förmedling samt att B., om han hade något att sända, kunde använda posten.

Härpå svarade B. endast " von mir aus eilt es nicht" och frågade, om Philipp sagt något om huruvida och när han skulle komma till München. Denna fråga besvarade Hammarskjöld nekande varefter samtalet var slut.

B. var vid båda samtalen mycket kort i telefon och talade

Herr Utrikesrådet J a r r i n g,
S t o c k h o l m.

rätt bruten tyska.

Med dagens post har jag mottagit i avskrift närslutna ./.
skrivelse från Bigi.

u. Kumlin.

P.S. För den händelse saken mot förmodan skulle ha något intresse i detta sammanhang, vill jag nämna, att vår honoräre vicekonsul i München E. Neuvians just anmält, att han har för avsikt att i enskilda angelägenheter resa till Köln och därvid kommer att besöka beskickningen den 26 februari.

Avskrift.

Bil. Ankom. 17.2.53

Prof. Dr. A.M. Bigi

z.Zt. München 23, den 15.2.1953.
Dillisstrasse 1/o
Telefon 3 49 04

Sr Exzellenz
Königlichen Schwedischen Gesandten
Köln-Bayenthal
Ulmenallee 96.

E x z e l l e n z,

Mit Befremdung vernahm ich den zweiten Anruf der Gesandtschaft dass die Abholung des Schlussberichtes und der Belege im Falle Raoul Wallenberg auf Anraten des Herrn R. Philipp ausbleiben soll.

Es war seine eigene Idee, s o l c h e Dokumente n u r durch die Gesandtschaft zu übersenden. Dass es nun auf einmal anders sein soll, vermag ich um so weniger zu begreifen, dass gerade die letzten Ermittlungen auf einer besondern Vertraulichkeit ruhen. Wohl hätte ich die Dokumente auf die Aufforderung der Gesandtschaft einfach per Post schicken können. Doch ich kann nicht darüber hinwegkommen, dass bei der geringsten Indiskretion oder Fahrlässigkeit bei der Post etliche Menschenleben direkt gefährdet werden würden. Solche - eventuell-sichere - Opfer (s)einer Stimmung hätte Herr Philipp, so nahmhaft und ehrwürdig er auch ist, niemals verantworten können. Und die von Eurer Exzellenz vertretene Regierung hat allein mit ihrem Bürger Raoul Wallenberg Sorgen genug, dass sie sich durch unnötiges Risiko mit neuen Unglücksfällen belasten würde.

Es steht mir gewiss nicht zu, Eurer Exzellenz und des Herrn Philipp Motive zu beurteilen, Dennoch ist es mir unerfindlich, dass das Los Raoul Wallenberg zu einer privaten Affaire Herrn Phillipps abgewertet werden kann. Da ich in diesem Falle g a r k e i n Risiko eingehen darf, lehne ich ab - so bedauernd auch - die Aufforderung, die Sache per Post zu erledigen.

Demnach überlasse ich Eurer Exzellenz, das Paket doch abholen zu lassen. Darauf werde ich warten, solange ich keine Möglichkeit gefunden habe, die Dokumente absolut sicher nach Stockholm oder nach New York (UN-Generalsekretariat) zu senden.

Mit aufrichtigen Empfehlungen

Eurer Exzellenz
ergebener
u. Dr. A.M. Bigi

Jums ej a tiem. dom.

R.Ph. Stockholm,am 26.Februar 1953

Herrn Dr.Karl Kindermann
WOLFACH

Lieber Karl Kindermann,

Dein Brief vom 25.2. hat mich bitter enttäuscht.
Ich hatte Dir klar geschrieben,dass es nun Deine Sache ist,Bigi in eindeutiger Form klar zu machen,dass er WEDER DICH NOCH MICH WEITER DUPIEREN kann. Du selbst hattest in Deinem Brief vom 15.2. eingesehen,dass er Dich und mich "FüR IGNORANTEN" hält,und nur über seine Motive warst Du Dir noch im Unklaren Du erklärtest,SOFORT SELBST BEI ERHALT SEINES REISEBERICHTES vom 7.2. SKEPTISCH gewesen zu sein und auch andere Unwahrheiten als ich in diesem Bericht gefunden zu haben. Du warst mit mir übereins,dass ich ihm NICHT DIREKT schreiben sollte.Du versprachst,SOFORT NACH DEINEM GEBURTSTAGSFEST ausführlich zu schreiben,was Du bis heute NICHT getan.Denn Dein Brief vom 23.2.ist weder ausführlich,noch geht er auf das Tatsächliche ein:wie Du Bigi abschütteln helfen wirst.-
Jetzt forderst Du mich auf:ich soll Bigi klar schreiben,mit aller Kritik. Einem Mann,der -wie Du endlich selbst eingesehen zu haben vorgabst,Dich und mich für IGNORANTEN hält,der "KRANK" sein muss,wie Du schriebst.

Du forderst,ich solle ihm Chance geben,mir seinen Zusatzbericht in "SICHERER Form zu senden:ich habe VOR SEINER REISE IHM u.DIR klar geschrieben,auf welchem Weg er mir schreiben soll:über die deutsche u.schwedische Staatspost Dieser Weg ist sicher,ich trage die Verantwortung. - Bigi hat ja in seinem Bericht vom 7.2.,den er mit gewöhnlicher Post sandte,schon genug "GENERALE UND KAMERADEN" offen genannt und dazu geschrieben:"URBI ET ORBI" -also alle Welt - darf ich und soll ich diese "FAKTA" und Namen mitteilen.-
Sein Zusatz kann nicht rücksichtsloser "gegen Kameraden",die sich im Bereich der MVD befinden,sein.- Ich pfeife auf die erhaltenen Namen und auf die,die er mir "geheim" noch mitteilen will. Ich würde -wenn ich nicht anzunehmen alle Motive hätte,dass er diese "Freunde" nur in seiner Phantasie besuchte diese Sowjetmenschen bedauern,sich in Bigis Hand ausgeliefert zu haben.- Er verkauft sie für 30 Silberlinge an x-beliebigen,der ihm 300 DM "borgt".

Ich will nicht - wenn Du schon wieder seine Münchhausiade für glaubhaft hältest - in diese Gemeinheit mitverwickelt werden.- Ich will keine Namen kennen -- zumal ich ausdrücklich in Klimovs Gegenwart erklärte,dass kein General der Roten Armé von RW!s Schicksal eine Ahnung haben kann,was Klimo bestätigte - Deine Erwartungen damit desavouierend.-

OBSERVIERE:

Bigi schickte mir seinen letzten Brief vom 17.2.,dessen Kopie Du ja von ihm bekamst(?), IN OFFENEM UNGESCHLOSSENEN BRIEF wie Drucksache!!
Darin schreibt er recht konfidentielle Dinge!
Darin erwähnt er,dass die schwed.Legation in Köln ihm telefonisch mitteilte, ich wünsche,er soll die gewöhnliche Post benützen etc.
Wenn das nicht die Methode eines trotz Intelligenz beschränkten Provokateurs und Erpressers ist,dann weiss ich nicht,was ich von Deiner Urteilskraft halten soll.-
Er will weiteres Schweigen von mir auffassen als "dass er freie Hände bekam". Dieser Lümmel erklärt:"Denn es geht nicht um meine (Bigis) sieben Sünden,sondern ausschliesslich um das Recht RW:s auf seine längst fällige Freiheit".-

All das hast Du mir und damit RW eingebrockt.
Das steht fest. Siehe Deine Briefe - die Du im Interesse Deiner künftigen Haltung genau durchlesen solltest.

Bigis letzter Brief ist für jedes Gericht ein Indicium dafür,dass sein Versuch,den schwed.Gesandten einzumischen,als Erpressung resp als Vorbereitung dazu gemeint war. Denn hätte er wirklich nur aus Sicherheitsgründen für seine "Zeugen" diesen Weg gewählt : Dann hätte er im Doppelkuvert seinen Zusatzbericht gesandt:Am Aussenkuvert "An die Legation",Am Innenkuvert "An R.Ph." - OHNE ABSENDER eventuell. Da wäre ja der Legation nichts anderes zu tun übrig geblieben,als Brief an Stockholm weiterzusenden.-
Aber was tat Bigi?
Er sandte -wie mir die Kurierabteilung mitteilte - einen ausführlichen Brief an den Minister,in welchem er erzählte,was er für RW bedeute etc ... und KEINEN BRIEF ZUR WEITERSENDUNG AN MICH! Er wollte Korrespondenz etc erschleichen,um für später ev.Erpressungsmittel zu gewinnen. So schlau ist dieser Amateur.- Ein Bote der Legation sollte bei ihm in München "Zusatzbericht" abholen.---Solchen Versuch,unbeteiligte schwed.Staatsstellen in seinen Versuch,sich auf Kosten von RW-Aktion aus seinen bedauerlichen finanziellen Nöten zu retten,zu verwickeln/ musste ich abbremsen.-

Und damit willst Du Dich weiter identifizieren?

Du schreibst nun:"Wenn Du irgend etwas in kritischer Weise ihm zu sagen hast so tue das,und er wird dann darauf zu antworten haben.Aber dieser Schwebezustand kann nicht bleiben.Das siehst Du doch ein". -So schreibst Du mir!

Also windest Du Dich aus "Deiner moralischen Verantwortung" für Bigi heraus DEINE SACHE ist es,Bigi zur Einsicht zu bringen,dass jeder weitere Versuch, aus RW Geld herauszuschlagen,ihm den Kragen brechen muss.- Das hast Du klar zugegeben.

Zwischen Bigi u.mir besteht KEIN SCHWEBEZUSTAND. Ich bin mir über ihn klar. Du sorgst dafür,dass er sich auch über sein Schicksal klar wird,falls er nicht JEDE WEITERE EINMISCHUNG in RW-Sache unterlässt.-

Dazu müsstest Du Dir aber vorerst darüber klar werden,was es für Dich bedeutet,wenn Bigis Frechheit und Deine Charakterschwäche uns zwingen,Sache BIGI als rein kriminelle zu behandeln.-

Lies meine früheren Brief!! Du wirst bereuen,wenn Du das unterlässt.

Und handle so,wie Du für recht und billig hältst.

Es geht -wie ich VOR UND BEI ABSENDUNG DES GELDES ERKLÄRTE,NICHT um RW, sondern um PROBLEM BIGI-KK.-

Mein erster Abwehrschritt wird wahrscheinlich sein -wenn Bigi den Mr.Riess einmischt u.der darauf hereinfällt - dass ich Pro Memoria mit Zitaten aus Korrespondenz an H e i n z und an die kompetente Stelle sende,die auch für den mir unbekannten USA-Journalisten Riess zuständig ist.-

Weitere Schritte werde ich von meinen Freunden im Bundestag veranlassen.

Heinz muss gewarnt werden,da Du ja in meiner Gegenwart dem Heinz für Bigis Verlässlichkeit bürgtest und ihn überredetest,Bigi in München aufzusuchen.

Dann müsste ich Klimov informieren etc.-

All das sind Schritte,die ich gezwungen sein werde schlagartig zu gehen, wenn Bigi gefährlich werden will. Eine psychiatrische Untersuchung wird wahrscheinlich erste Massnahme der dortigen Behörden sein .... was ja jeder Verteidiger ex officio in Bigis Interesse beantragen müsste.-

All das muss ich Dir mitteilen,da Du ja Dich auf der mir übersandten Foto fie "meinen Mitarbeiter in humanitären Dingen" nennst.- Da dies ja vor all Dich moralisch angeht,da Du mir Bigi auf den Hals gejagt hast.-

Sollte Bigi via den missgeleiteten Riess oder andere Journalisten gar den Weg der Presse wählen,dann würde eine Informierung der Stockholmer Korres= pondenten der westdeutschen Presse zur Gegenattacke genügen.- Die baten mi oft um Interviews betr.RW,was ich bisher immer ablehnte.-

All das muss ich Dir mitteilen. Aber niemals dem Bigi.-

Du fühlst Dich ja laut Deinen Briefen als mein Vertrauensmann besonders Bigi gegenüber. Und man kann nicht zugleich Bigis und mein Vertrauensmann sein.-

Du bittest wieder,Dir Uebersetzung der Artikelserie in Dagens Nyheter zu senden,weil die BERNER PRESSE nicht ausführlich genug zitierte.
Dazu:im Bericht steht nichts Neues. Alles wesentliche publicierte ich am 15.12.1951 -also vor 14 Monaten. Dr de Mohr,ehem.Presseattaché der fascist. Regierung in Sofia -er blieb das auch nach Mussolinis Fall - erklärte in einem von mir aufgenommenen Protokoll,dass er Zellennachbar RW:s jahrelang war u.mit RW korrespondierte. Was NEU IN DAG.NYH. ist :das sind de Mohrs persönliche Erlebnisse vor u.bei und nach Gefangennahme und die Namen der übrigen Gefängnisnachbarn RW:s ,deutsche Diplomaten,die durch Dag.Nyh.:s Indiskretion nun dem wahrscheinlichen Tod ausgeliefert wurden.-
Dag.Nyh:s Romkorrespondent erfuhr also 14 Monate nach mir aus der Kopie des von mir aufgenommenen u.de Mohr überlassenen Protokolls mit ihm Details,die ich als zur Publicierung UNGEEIGNET weggelassen hatte.-
Wozu soll ich Dir nun ca 40 Schreibseiten Uebersetzung senden? Was nützte Dir Kenntnis genauer Details von de Mohrs Biografie (er gibt an,Adjutant Gabriele d'Annuncios 1919 beim Handstreich in Fiume gewesen zu sein etc.) und wie er bei Zahnplombierung im Gefängnis gelitten hat und dass er von 24 Seidenkrawatten,die er bei Gefangennahme hatte,nur 23 zurück bekam? Neues ist etwa,dass der ital.Minister Odenigo laut Dag.Nyh. bestätigt,auch im Gefängnis gehört zu haben,dass RW sich dort befand.-

Das sandte ich Dir also deshalb nicht,weil Du daraus NICHTS NEUES betreff RW hören würdest u.meine minimal 40 Stunden Schreibarbeit vergeudete Ener bedeuten würde.-Aber Du antwortest beharrlich NICHT auf meine Frage:WER Deinen Freunden angeblich mitgeteilt hat,dass RW:s Familie nicht wagt,etw für RW:s Freiheit zu tun,weil sie sich in diesem Fall als "am Leben bedro fühlt???? Das kannst Du in EINEM SATZ beantworten.- Solche Gerüchte muss Du mir helfen zu eliminieren.-Das ist eine ungeheure Gemeinheit,RW:s Fami und mir gegenüber:uns Feigheit als Motiv angeblicher Passivität anzudich
Da stellst Du Dich eben taub.-
Aber von mir forderst Du,Bigi zu antworten,trotzdem Du einsahst,dass er krank oder ein Verbrecher ist.- Mir willst Du nicht sinnlose Diskussion einem Irren oder Verbrecher ersparen.- Du provocierst alles,was in diese Sache - BIGI-KK - von mir leider getan werden muss --- wenn Du Dich nich zu kluger,mutiger Entscheidung aufraffst.-
Du opferst Freundschaft zu mir für ein Hörigkeitsverhältnis zu einem mir pathologischen Lügenerzähler. Dass Du damit Deiner Rehabilitierung nicht dienst,musst Du einsehen.-
Ich werde Dich in Zukunft nur auf die vorhandene Korrespondenz hinweise Die genügt,wenn Du mit Bigi klar reden willst -falls man mit Irren das tun kann.Noch grüsse ich Dich,denn noch bin ich mir Dich betreffend nic klar.

dynn R

EXPRESS

Stockholm, am 13. Februar 1953

Lieber Karl,

Deine Briefe vom 10.d.M. dankend erhalten. Abrechnung wird wohl genügen, hoffe ich, und 50.-DM werde ich Dir irgendwie zukommen lassen.

WICHTIG: AA hat nichts mit schw. Legation zu tun. Alles, was er mir mitteilen will, auf meine Verantwortung mit normaler Post oder überhaupt nicht. Ich bat Legation, NICHTS von IRGENDJEMANDEN für mich zu übernehmen. Legation hat NICHTS mit meinen Reisen zu Dir etc zu tun. Jeden diesbezüglichen Versuch fasse ich als Provokation auf, als Versuch, den schwed. Staat in Dinge zu verwickeln, mit denen er NICHTS zu tun hat. Und komme ich zu der Ansicht, dass da Provokation oder Gefahr zu einer solchen vorliegt, dann werde ich alles tun, um ihn ungefährlich zu machen. - Ich nehme noch an, dass das nur Wichtigmacherei eines Phantasten ist. Von Deinem Einfluss auf AA - der sich positiv NUR so äussern kann, dass AA VON JEDEM VERSUCH absteht, Staatsbeamte in seine zweifelhaften Affären zu verwickeln. - Herumrederei ist sinnlos. Das ist mein letztes, resp. vorletztes Wort in Sache AA (Bigi). Denn mit RW hat Bigi nicht das Geringste zu tun. Seine Reise-Phantasie gehört NUR ZUM PROBLEM BIGI - wenn Du Dich wider Erwarten mit ihm identificierst - so ZUM PROBLEM BIGI-KK ?-

Wie naiv Deine Auffassung von Bigis Räubermärchen ist - Du nennst ihn voll Bewunderung "kühn"-und seinen Bericht "überzeugend".-

MERK: Er und Du erklärten brieflich: Reise aktuell, Zeitverlust irreparabel, weil Malinovskys Gerichtsofficier 1944/45 in Budapest jetzt in Bln ist u. wahrscheinlich Ende Januar abberufen wird! Nur um ihn zu sprechen -den einzigen in Karlshorst, der etwas betr. RW wissen kann -müsse ich sofort Flugbillett plus 100 DM senden!!!
Also war nur vorgeschlagen, diesen u. niemanden anderen zu treffen. Kein General etc KANN etwas von RW wissen. Das erklärte ich eindeutig in Klimovs u. Bigis u. Deiner Gegenwart, was Kl bestätigte!!!!!

Deshalb genügt zur völligen Decamouflierung der Wertlosigkeit der angeblichen Intervention Bigis in Karlshorst, dass das, was des Malinovski-Gerichtsofficiers angeblicher Stellvertreter gesagt haben soll, sich als billigstes Märchen erweist. Gott sei Dank kannte Bigi nur die 150 Zeilen aus SIE & ER. Und die nützt er voll aus. Satz- u. Wort-Analyse von Bigis Bericht ergibt das für jeden denkenden Laien. Dem General legt er Worte in den Mund, die ich in SIE & ER anwende: "RW hat Dummheiten gemacht" etc. So arm ist auch Bigis Phantasie.-

Zum allerletzten Mal:
Siehe Beilage zum Brief v.10.2.53,den Du NICHT VERTRAULICH behandeln kannst,damit Du bei irgendeinem,der Budapest vor 1900 oder irgendwann seither besucht hat - es muss also garnicht ein Kenner der Kriegssituation sein - hören kannst,wie dumm und leichtfertig Bigi bei seinen Märchen ist.-

1.Buda ist seit dem 16.Jahrhundert die Stadt der ungar.Regierung u.Sitz der fremden Minister u.Ambassadeure.Dort steht die BURG, einst Sitz des Paschahs u.seit dem Ende der Türkenkriege -als die ungar.Exilsregierung aus Pressburg(Bratislava) zurück nach Buda ging -Sitz der königl.Regierung,und rings herum entstanden die Villen der ausländischen und inländ.Reichen u.Vornehmen.-
NIE war in Pest Sitz einer Gesandtschaft.
Pest ist eine Neugründung,"Proletarier" neben dem "Aristokraten" Buda JENSEITS DER DONAU. Aber Bigi wusste nicht,dass es sich um 2 Städte handelt.-
Also konnten NIE in Pest -das östlich der Donau liegt und seit der berühmten Tankschlacht im Oktober 1944 VÖLLIG von MALINOVSKIS Armee umschlossen war - neutrale oder Achsen-Diplomaten verhaftet worden sein.-
Am 13.Januar 1945 stiessen Malinovskis Kommando-Pioniere durch die Keller ins Zentrum Pests vor.Da begann RW:s Schutzhaft.
Auch vorher war RW immer der EINZIGE Diplomat in Pest gewesen.
Er übersiedelte von Buda nach Pest,weil sich 250 ooo Juden IN PEST befanden,weil dort das Ghetto lag.Weil er in ihrer Nähe sein musste,um intervenieren ,um retten zu können.
Mitte Dezember 1944 hatten alle Achsendiplomaten auch BUDA verlassen. Die Pfeilkreuzler forderten auch die neutralen Diplomaten auf,abzureisen.Die wollten sich aber distanzieren u.blieben gegen Nazi-Order in Buda. (Schweden,Schweiz,Türkei,Portugal,Nuntius)

Malinovski eroberte im Januar PEST.Nur RW fiel in seine Hand.
Malinovskis Front ging längs dem östl.Donaustrand.Drüben standen die Nazi.Alle Brücken waren gesprengt.
Also dumm erfundenes Märchen,dass "6 Diplomaten,darunter 1 neutraler,ein Skandinavier (von Bigi auf Grund des Fotos in SIE & ER und auf Grund der Umschlagzeichnung auf meinem Buch als RW agnosciert!!!) von Bigis Freund verhört" wurden.
2.Alle neutralen Diplomaten kamen unter Tolbuchins NKWD.
Alle mit Ausnahme von 2 Schweizern wurden in ihre Heimat entlassen
Budapest fiel erst MITTE FEBRUAR 1945.-Und RW "reiste ab" am 17.1. 1945 mit der NKWD-Eskorte.-

Alle Achsendiplomaten,die vorher Sitz in Buda gehabt hatten,hatten VOR dem 24.12.1944 Buda verlassen. Bei USA-Stellen kannst Du feststellen: dass diese Diplomaten von den Alliierten später in Süddeutschland gefangen wurden.
Am 24.12.1944 verliessen die letzten SS,Gestapo und NSDAP-Bonzen Budapest per Flug.Auch alle Pfeilkreuz-Bonzen plus Quislingregierung, die via Ödenburg(Sopron) an der österr.Grenze dann weiter westlich flohen,ins USA-Gebiet.-
Als Malinovskis Truppen zum Donaustrand kamen,hatten sie nicht EINEN Bonzen,ja keinen Reichswehrsoldaten gefangen.Nur Pfeilkreuzpöbel.
VOR BRÜCKENSPRENGUNG verliess der letzte deutsche Soldat Pest.-

3.All das weiss jeder,der 1944/45 alliierte Kriegsberichte las.-
In London kam 1945 Kriegsbericht von 2 Generalstabsofficieren heraus. Edition Penguin.Kostet wenige DM.Wenn Du willst,schicke ich Dir 1 Expl Dort kannst Du das alles lesen.-

Summa summarum:der "Bericht" des einzigen Mannes (resp dessen Stellvertreters),zu welchem Bigi vorgab DRINGENDST reisen zu müssen,ist ein dummes sofort als naive,schlampige Erfindung erkennbares Lügenmärchen. Bigi ist krankhafter Lügner oder Gauner.Wähle.
Wenn Du Dich weiter mit dieser Reise etc identificierst,so ist auch jeder weiterer Kontakt zwischen uns untragbar.
Dann bist Du entweder unheilbar naiv oder irgendwie von Bigis goodwill abhängig.-Wähle.

Also:nur wenn Du verhinderst,dass Bigi mich durch sein künftiges Verhalten beunruhigt -dazu gehört,dass er jede Belästigung schwed.Stellen unterlässt - sehe ich eine Möglichkeit dazu:BIGI ABZUSCHREIBEN und trotzdem mit Dir weiter zu verkehren.-
Jede Diskussion sinnlos.
Wenn Dir jemand sagt:in Frankfurt wohnen 2 Brüder Karl und KUrt. Der Karl sieht dem Kurt zum Verwechseln ähnlich,aber der Kurt sieht ganz anders aus als Karl!"Da reist Du bestimmt nicht nach Frankfurt, um diese Mitteilung zu"kontrollieren". So sinnlos wäre jede "Kontrolle " der "Reisegeschichte" Bigis. Schwamm darüber.Ich schreibe die Kosten ab,vergesse sie. Das ist das Optimum,das Du wünschen kannst.
Wie Du das Bigi klarmachst,ist Deine Sache. Am besten wäre,wenn es ohne "Demütigung" ginge.Aber wird dieser verwirrte Herr sich in weitere "Aktionen" verwickeln,so werde ich rücksichtslos vorzugehen genötigt sein.- Gegen Wahnsinnige muss man sich schützen.

Gruss

13.2.53

Lieber Karl,

beiliegenden Brief betr.Bigi bitte als ultimativ und unabänderlich zu betrachten. Was immer Bigi in Zukunft tut,werde ich auf DEIN KONTO schreiben,da Du wiederholt für ihn moralische Bürgschaft übernahmst.

1.Von Zinn nichts erhalten.Ich bat DICH,DU sollst auf meine Kosten Spiegel u.Zeitungsausschnitte kaufen.Zu Zinn etc benötige ich keinen Mittelsmann. Bist auch Du unbelehrbar?

2.Besten Dank für das schöne Familienfoto.Ich hoffe,dass ich es auch in Zukunft trotz Bigi als Bild von Freunden werde betrachten können.Grüsse Deine liebe Frau u.Bubeh.

3.Ich hoffe,dass Du Bigi sofort stoppen wirst.Heute wurde ich von der Kurierabteilung gefragt,ob ich wirklich einem Prof Dr B.Order gab,via Legation mit mir zu korrespondieren.ICH VERNEINTE DAS und sagte,er könne mit normaler Post mit mir korrespondieren.-
Nochmals:Warne Bigi! Er braucht wohl keine neuen Feinde sich künstlich zu schaffen! Von mir hat er bestenfalls VÖLLIGES SCHWEIGEN zu erwarten,keinen Pfennig -mag er welche Erpressungen immer versuchen.Damit gräbt er sich sein Grab.- Ich wünsche KEINE WEITEREN NAMEN etc. -Ich werde alle seine Briefe ungeöffnet an Dich schicken.-

Nimm das als sehr ernst.Denn auch meine Relation zu Dir hängt davon ab. Sapienti sat!

4.Ich anerkenne Deine Abrechnung,laut der Du 401,80 DM Ausgaben für die Reise hattest und davon bisher von mir alles bis auf DM 47,92 erhalten hast. Ich werde Dir 50.-DM schicken.-

5.Bigis "Autofahrt" Berlin-Westen nach Bln-Osten mit 500 DM zu honorieren wäre eine sträfliche Handlung. Kein vernünftiger Mensch glaubt,dass man für 500 000 DM lebend als Abspringer nach Karls-hors kommen,Generäle sprechen etc könne u.lebend zurück komme.
Und er schreibt "orbi et urbi" soll ich mitteilen,mit welchen Sowjetofficieren er was sprach!Also Todesurteil für "Kameraden".-
Wäre das wahr,so wäre er völlig wahnsinnig oder ein Schurke gegen Kameraden.-Weitere Diskussion findet nicht statt.
Ich hoffe,dass Du Dich auf kluge Weise von Bigi loslösen kannst.

Gruss

EXPRESS

Stockholm Ö,am 1o.Februar 1953

Herrn Dr.Karl Kindermann
Wolfach (Schwarzwald)

ei à Lund. Dom.

Lieber Karl,

soeben - 8 Uhr vorm.- erhielt ich einen Expressbrief von Bigi,datiert den 7.2.53-,Umfang 8 Seiten.-Ich nehme an,dass er Dir Kopie sandte.-
Ich fühle mich ausserstand,darauf zu antworten.-Alle meine wiederholt Dir gegenüber mündlich u.schriftlich geäusserten Bedenken betreffend B. sind leider durch diesen Brief als nur allzu begründet erwiesen.
Auf Dein wiederholtes Ersuchen,doch diesen geringen Betrag zu opfern,um eine von Dir als einzigartig erachtete Chance nicht ~~xxx~~ unausgenutzt zu lassen,genaues betr.RW:s derzeitige Situation zu hören- also nur weil Du erklärtest,für ihn volle moralische Verantwortung zu übernehmen,sandte ich den von B.für Durchführung seiner Informationsreise festgesetzten Betrag. Dass ich keine weiteren "Verpflichtungen" eingehen konnte und einging,das geht aus B:s und Deinen betreffenden Briefen klar hervor.

Diese von Dir erbetene Finanzierung seiner Reise war meine und Deine Sache. Weder Kommitté noch Familie noch irgend Dritte ,sondern wir zwei und nur wir zwei haben damit etwas zu tun. Du bürgtest mir dafür,dass B.weder direkt noch indirekt einer Provokation dienen wird.Und dass er NIEMAND DRITTEN gegenüber von diesem von ihm ausgedachten und von Dir gutgeheissenen - und von mir als Nonsens betrachteten - Abenteuer etwas verlauten lassen wird.Deshalb waren seine Interventionen bei USA-Stellen zweckwidrig,um nicht härtere Qualificierung anzuwenden.
Was er S.7 schreibt - betreffend,was er von mir erwartet bezüglich Ueberprüfung seiner Angaben u.auf welchem Weg er mir Schlussangaben übermitteln kann u.dass sein Bericht den Angehörigen RW:s vorzulegen sei u.dass ich ihm mitteilen solle,was ich in dieser Hinsicht weiter zu tun gedenke:
Ich bitte Dich,mich von der mir allzu schweren Aufgabe zu befreien,mit Bigi schriftlich zu diskuttieren.Du bist geduldiger,Du kennst ihn lange und gut, Du verstehst ihn bestimmt besser als ich ..und ich kann mit Dir in einer gemeinsamen Sprache sprechen,da Du ja die Notwendigkeit eingesehen hast, sich bei Austausch von Meinungen an die Syntax der Logik zu halten.
Also werde ich in Zukunft im Interesse eines guten Einvernehmens nur über Dich mit Bigi verhandeln - insofern überhaupt etwas zu verhandeln sein sollte.- Niemand vom Kommitté oder gar von R:s Familie weiss etwas davon, dass ich das von Bigi gewünschte Geld auftrieb u.ihm sandte. Niemand kennt Bigis Name..nur von Dir habe ich ganz allgemein erzählt,nämlich

dass Du in selbstloser Weise helfen willst,von ev.Flüchtlingen aus dem Osten ev.denen zufällig bekannte Fakta betr.R. zu sammeln und mir bekannt zu geben. Das und NUR DAS war Ziel und Effekt meiner Reise zu Dir. Mehr sagte ich meinen Freunden nicht. - Es wäre nicht nur sinnlos, sondern im höchsten Grad HERZLOS -um Bigis so oft missbrauchte Appellierung an unser menschliches Gefühl einmal recht anzuwenden -,mit Bigis mindest unsicheren Hypothesen eine Mutter zu beunruhigen. NUR POSITIVES ihr mitzuteilen,das war seit Jahren meine selbstverständliche Taktik.- Das Negative müssen wir ja den Russen überlassen.-
Was ich in Zukunft tun oder nichttun werde...auch das kann ich nicht der Entscheidung Dritter anheimstellen.
Ich würde -auch wenn das möglich wäre - unter keinen Bedingungen versuchen,Bigis Angaben zu kontrollieren. Das würde den primitivsten Geboten der Vorsicht widersprechen.-Zumal ja nichts Konkretes betr.RW in Bigis Brief v.7.2.53 ausgesagt wird.- Und Bigis Verlässlichkeit zu prüfen : daran habe ich nichtmehr das geringste Interesse. Was mich interessierte, war,ob und inwieweit er Deinem Urteil enstsprach,uns reelle Informationen betr.RW schaffen zu können. Alle seine sonstigen Qualitäten könnten mich nur dann angehen,wenn ich von Dir ersucht werden würde,etwas für seine Sache zu tun..also wenn ich zu prüfen hätte,ob und inwiefern ihm Unrecht geschehen und wie ich dieses Unrecht reducieren oder aus der Welt zu schaffen helfen könnte.- ~~Zum~~ Für das Problem RW hat Bigis Rolle als Schriftsteller kaum eine grössere Bedeutung.-

Du bürgst mir dafür -da Du ja diese Bürgschaft als conditio sine qua non übernommen hast -,dass Bigi betreffend meine Reise zu Dir etc keine Indiskretionen begeht. Tut er das trotzdem,so werde ich auch das mit Gleichmut tragen und niemals grössere Gewalt zur Paralysierung eventueller Dum[illegible]aiten anwenden,als der ev.entstehende Zwangszustand erfordern wird.- Am liebsten wäre mir natürlich,wenn ich niemals in die Zwangssituation käme,RW:s Sache gegen unerwünschte Einmischung von Seiten Deiner Mitarbeiter zu schützen.- Es täte mir sehr leid,wenn ein durch ein böses Schicksal aus dem psychischen Gleichgewicht geratener im Grunde sicherlich guter Mensch wie Bigi zum Anlass werden würde, an Deiner unbedingten menschlichen Integrität zu zweifeln.-

Zur Seite 8 des Briefes v.7.2.53:
Er droht mir,mein "Monopol" an RW zu brechen.-Soein Unsinn!
Dass er einen Mr Curt Ries als Hammer missbraucht,um mir auf den Kopf zu schlagen...das kannst Du am besten psychologisch u.moralisch klassifizieren.- Niemand kann u.will irgendeinen Publicisten hindern,sich für irgendein Problem zu interessieren und -falls er etwas von Nutzen

z.B.für RW durch sein Schreiben erreichen zu können glaubt- darüber zu schreiben.- "Ihm (mr.Riess) ginge es dabei allerdings um journalistischen Erfolg" - schreibt Bigi.
Eine solchen Erfolg kann Mr Riess nur dann erreichen,wenn er seinen Lesern Fakta bringt. Und dass er das auf Grund von Bigis Informationen könnte,das bezweifle ich. Denn was weiss Bigi von RW,das er nicht von Dir oder aus meinem Artikel in SIE & ER -den Du ihm gabst - weiss?

Gäbe sich Riess dazu her,ev.Indiskretionen Bigis zu einem Geschreibsel auszuwerten,dann würde das bestimmt für ihn keinen journalistischen Erfolg bedeuten.-
Eine Indiskretion Bigis -die hoffentlich auch nur in seiner Phantasie besteht - darf und kann mich nicht dazu verleiten,mich an Mr Riess zu wenden.(Zumal ich annehme,dass Bigi nicht contra meinen u.Deinen Instruktionen sich an Aussenseiter wandte).- Das erst würde einer ev.Intervention Bigis bei Mr Riess eine Bedeutung geben,die ihr de facto nicht zukommt.-

Was Bigis "finanziellen Bericht" betrifft:
So habe ich Dir resp.ihm gegenüber im Zusammenhang mit der von Euch proponierten Reise keine wieimmergearteten Verpflichtungen übernommen, konnte das auch nicht tun,wie Dir ja aus unseren Gesprächen Nächte hindurch bekannt war.
Er u.Du baten mich,Geld für Flug plus 1oo DM aufzutreiben.Das tat ich. Und ich betonte:das gilt kaum dem Problem RW,sondern dem Problem Bigi - KK .- Sowenig erwartete ich mir von diesem Deinem Mitarbeiter.-

Wenn er sich wirklich von Mr Riess Geld lieh,so .....
Ich will mich jedes Werturteiles enthalten.-

Ich hoffe,dass Du inzwischen mir eine Quittung sandtest betreffend Reiseauslagen im Januar.Es genügt,ich wiederhole das zum 3.ten mal: auf der einen Seite Betrag,was Du von mir schon erhieltst..und auf der anderen Summe,was Du ausgabst.Und verbleibenden Rest zu Deinen Gunsten. Das muss ich dem Kommitté vorlegen,zu meiner Entlastung.-

Nochmals:die Finanzierung von Bigis Reise ist meine spezielle Sache - Dummheit hätte ich bald geschrieben.Nur ich trage diese Kosten und nur ich bin dafür finanziell und moralisch haftbar.-
Bitte,schreib oder sag Bigi:Ph.ist sehr abgespannt.Ph dankt ihm für seine Mühe und wird in Zukunft aus Zeitmangel besser über Dich korrespondieren.- Sag ihm NUR SOVIEL,als unbedingt notwendig.Kränke ihn NICHT!

Er ist bestimmt infolge seiner Erlebnisse in SSSR und im Exil in schwere Depression geraten. Ihm eine Chance zu schaffen,sich und seine Familie durch zivile Arbeit zu ernähren,das scheint mir Voraussetzung seiner psychischen Genesung. Darüber können wir ein andermal klar und reell diskuttieren.-NB fragte ich Dich zweimal,ob ich versuchen soll, Radiotjänst für Phil.& B. zu interessieren.-

Abschliessend will ich feststellen:
Weder Bigis Existenz noch seine Reise geht irgendjemand ausser mich hier in Schweden an.
Alles,was er mir mitzuteilen hat,kann er ruhig der deutschen u.schwed. staatl.Post anvertrauen. Nur keine Telegramme u.Telefonate -da diese ev.von Russen kontrolliert werden können,falls sie via alten deutsch=schwed.Kabel gehen.-
Ich werde keine "Kontrolle" etc betr. Bigis Reise vornehmen.
Nichts,was er im Briefe schreibt,ist von der Art,dass damit R:s kranke Mutter sinnvoll beschäftigt=beunruhigt werden soll.
Solange nicht Bigi irreparable Indiskretionen begeht,solange wird mein Verhältnis zu ihm vom Verständnis für sein Schicksal bestimmt sein .

Jede Einmischung in RW:s Sache geschieht auf eigene Gefahr und Rechnung. das gilt für jeden Menschen.-

Niemand hat Monopol an irgendeinem sozialen oder politischen Problem. Jederman hat aber EIN MONOPOL: sich gegen Missbrauch seines Vertrauens zur Wehr zu setzen.
Und in Bigis Interesse muss ich Dir nahelegen,ihm klar zu machen -soweit man einem Menschen in seiner psych.Verfassung etwas klarmachen kann - dass er keinen Anlass hat, mich mit aller Gewalt zu zwingen,meine Ansicht betreffend seine menschliche Anständigkeit zu revidieren.

Ich drohe nicht. Aber Du kennst mich ja genügend,um voraussehen zu können,wie eindeutig und überzeugend ich mich gegen Dummheiten oder Gemeinheiten zur Wehr setzen kann.-

Ich werde in dieser Sache nichtmehr soviel Zeit und Mühe -die ich für andere Zwecke dringend benötige - aufbringen,wie mit diesem Brief.
Ich habe alles gesagt,was man mit bestem Willen in meiner Situation zu Bigis Brief und ev.folgenden Namen etc sagen kann.-
Ich überlasse Deiner grösseren Vertrautheit mit Bigis Charakter und Deiner sanfteren Art,ihm das Notwendige und nur das in solcher Form zu sagen oder zu schreiben,dass er nicht gekränkt ist und nicht weitere irreparable Dinge unternimmt.-Für Lösung ev.momentaner finanz.Schwierigkeiten -die ja nichts mit mir zu tun haben - mich herauszufordern ... das wäre auf längere Sicht das Dümmste,das er tun könnte. Gruss an alle

I Berlage

Beilage zum Brief vom 10.Februar 1953
Streng vertraulich

Ist NICHT Bigi weiterzuleiten (wie ja auch der Brief NICHT für Bigi bestimmt ist).- Bigi würde aus dieser jedem Kenner der Historie des Kampfes um Budapest bekannten Tatsache bestimmt ein neues Netz von Phantasie plus Halluzinationen weben - und ich habe es satt,mich mit ihm als Illusionisten zu beschäftigen.-

Zur Seite 4 des Bigi-Briefes vom 7.2.53:
Bigi erzählt vom "Vertreter K-r:s",also vom Vertreter des Gerichtsoffi=ciers des Marschalls Malinovski:"er entsinne sich aus Mitteilungen. K-rs,dass dieser sich als Rechtsofficier mit sechs inhaftierten Diplo=maten befasst hätte,darunter einem neutralen etc..."
Dazu:Buda und Pest sind durch die stellenweise 1 - 1½ km breite DONAU von einander getrennt. Zur Zeit der Schutzhaft RW:s waren die Donau=brücken gesprengt. ALLE NEUTRALEN DIPLOMATEN befanden sich in BUDA,nur RW in Pest.- BUDA war NICHT im Machtbereich Malinovskis,sondern TOLBU=CHINS! Dessen NKVD verhaftete ALLE ausl.Diplomaten lange NACHDEM RW in Pest sich beim kommand.General angemeldet u.in Schutzhaft genommen worden war.- ALLE NICHTNEUTRALEN DIPLOMATEN hatten zusammen mit der Pfeilkreuzregierung spätest am 24.12.1944 Budapest verlassen!!
Also konnten nicht 5 nichtneutrale Diplomaten von "Bigis Freund" in Pest resp."im Stabe des Befehlshabers" -das war nach Bigi Malinovski - verhört worden sein.
Das ist nur Stichprobe - für Dich,nicht für Bigi.
Wo immer eine Analyse einsetzt,zeigt sich die Unzuverlässlichkeit auch der Phantasieprodukte Bigis. Nichteinmal gut erfunden.-
Was würde Bigi tun,wenn er diese FAKTA hörte?
Erst den Beleidigten spielen und dann seine Associationen spielen lassen u.ein neues Phantasienetz bilden.Danke schön,bin nicht neugierig.-

Gegen Fakta helfen keine Sentiments u.Erzählungen,wie gut Bigi Piano u. Schach spielt u.welche Kenntnisse in Physik er besitzt.-

Dafür,dass 1.kein Diplomat ausser RW -weder neutraler noch feindlicher - sich bei Eroberung Pests in dieser Millionenstadt befand ... und 2.dass alle neutralen Diplomaten (Schweiz,Nuntius,Portugal etc und alle schwedischen ausser RW) in die Hand der NKVD des Marschalls Tolbuchin fielen und von diesem zum Teil verhaftet,zum Teil -so alle Schweden-, nach einigen Wochen nachhause geschickt wurden....gibt es sichere Zeugen, nämlich die schwed.u.andere Diplomaten.- Auch dafür,dass alle ungar.Regie=rungsmitglieder u.alle akkreditierten Achsevertreter VOR EROBERUNG PEST:s grösstenteils mit Flug ~~Pest~~ Budapest verlassen hatten.-
Diese Stichprobe NUR für DEINEN(KK:s) Gebrauch!

Gruss Rudolf Lisp

HEMLIG
jämf. kungl. brev 249:1937
Den 17 3 1953
RIKSPOLISEN

466
194

Meddelande

ang. Ahmed AKBA, pseudonym Ahmed BIGI, rysk flykting av turkisk härstamning, München.

1. Följande uppgifter föreligga om Ahmed BIGI:

a) Det finns en dr Ahmed BIGI (hette tidigare Ben Azima Bey Ahmed Mussa), omkring 40 år gammal, smärt, tyst, uppges vara ingenjör. Under kriget var han i Tyskland och var i kontakt med den tyska underrättelsetjänsten. Han tros ha gjort en del betydande uppfinningar. Han övervakades ständigt av Abwehr och arresterades av tyskarna. Efter kriget flydde han till Moskva i en amerikansk uniform, enligt vad som påstås för att besöka sin mor. I slutet av 1948 bodde han i München under adress Dilliestrasse nr 1. Han synes ha varit i kontakt med amerikanarna.

b) Det finns en Ahmed BIGI Ibn ASMA, omkring 30 år gammal, som uppgivit, att han haft en hög rysk officersgrad och tidigare haft en doktorsgrad (universitet eller fakultet icke specificerade). Han synes ha haft gott om pengar och skaffade pengar till en muhammedansk förening kallad "IMSAF" (samvete), som grundades i den amerikanska zonen i Tyskland. Påstås ha varit rysk löjtnant och ha tjänstgjort som kurir åt fransmännen och amerikanarna i München. Han är son till Musa BIGIEV eller Musa Carullah BIGI, en Volgatartar, som tidigare var medlem av den ryska duman och 1914 lämnade Ryssland för att begå sig till Egypten, där han fortfarande är boende. Han innehar någon tjänst vid universitetet i Kairo.

2. Några spår på ifrågavarande persons verkliga namn förefinnas icke och "boken" har man aldrig hört talas om. Trots att ovannämnda uppgifter är motstridiga och osäkra, anses det att personen (eller personerna) ifråga genom sin mångskiftande verksamhet var utomordentligt väl kvalificerade för att göra anspråk på mycket nära kontakt med STALIN eller alla andra personer av intresse!

3. Det anses osannolikt, att det skulle finnas något samband mellan de två spåren, med det anses mest troligt, att det första är identiskt med "författaren".

27/2 1953.

197
Kindermann

Avskrift av personligt och strängt förtroligt handbrev från envoyén Kumlin, Bonn, till utrikesrådet Järring, dagtecknat den 17 april 1953.

./. I anslutning till mitt handbrev den 17 februari 1953 ber jag få översända avskrift av en skrivelse, som jag idag erhållit från professor Bigi. Som Du finner synes ett likalydande brev ha tillställts Dag Hammarskjöld i New York.

Avskrift.

Prof. Dr. A.M. Bigi

z.Zt. München 23, den 12.4.1953
Dillisstrasse 1/o
Telefon 3 49 04

Herrn

Dr. Dag H a m m a r s k j ö l d, UN-Generalsekretär

New York NY USA

Herrn

Königlichen Schwedischen Gesandten

K Ö L N / Bayenthal
Ulmenallee 96

E x z e l l e n z !

Sicher werden Sie vom Schicksal des schwedischen Diplomaten Raoul W a l l e n b e r g gut informiert worden sein. Er war bekanntlich im März 1945 - derzeit mit einer humanitären Mission vom US-Präsidenten F.D. R o o s e v e l t betraut - von den sowjetischen Behörden in Budapest verhaftet und seitdem verschwunden. Alle Massnahmen verschiedener Institutionen der freien Welt zur Befreiung Raoul Wallenberg sollten daran gescheitert sein, dass der Haftort nicht festzustellen bzw nicht nachzuweisen sei; und die Sovjets lehnten alle Nachfragen ab mit der Begründung, ihnen sei von einem R. Wallenberg nichts bekannt.

Darum war ich im letzten Januar von einem schwedischen Literaten namens Rudolph Philipp (Stockholm Ö Grevturegatan 8 B) besucht und ersucht worden, auf Grund meiner früheren sowjetischen Verbindungen etwas über R. Wallenbergs Verbleib in Erfahrung zu bringen. Das habe ich denn auch getan und darüber einen entsprechenden Bericht erstattet. Bedauerlicherweise haben sich die Königliche Schwedische Gesandtschaft auf Herrn Philipps Ersuchen sowie dieser selbst von einer weiteren Entwicklung der Sache distanziert, wohl weil meine Aktion zu gewagt also unwahrscheinlich vorkam. Es geht aber nicht um meine Würdigung, auch nicht um Herrn Philipps Dauerrolle in dieser Sache, sondern allein um Herrn Raoul Wallenberg, der schon seit über 8 Jahren sein grauenhaftes Los er-

leidet.

Raoul Wallenberg lebt, das kann und will ich mit meinem Bericht und meinen Belegen nachweisen. Es muss etwas für seine Befreiung unternommen werden. Manches habe ich bereits versucht, durch meinen US-Freund, der bei den UN beschäftigt ist. Doch dass die Sowjets einem Schweden als dem UN-Generalsekretär ihre Zustimmung gegeben haben, erachte ich als einen Fingerzeig Gottes, dass dem Schweden Raoul Wallenberg endlich die Freiheit erkämpft werden muss.

In aller Ergebenheit
gez. Dr. A.M. Bigi

Avskrift.

Achmed Amba

Der Verfasser des Buches "Ein Mensch Sieht Stalin", Rohwolt-Verlag, Hamburg.

Der Mann lebt z.Z. in München unter dem Namen Bighi, Achmet Amba ist sein Literaturpseudonim. Ist eine äusserst dunkle Figur. Hat praktisch keine Kontakte zur sowjet-russischer Emigration, wird von den meisten als kriminell belastete Natur betrachtet und dementsprechend gemieden. Ist ein Morphinist, ist mehrmals wegen krimineller Vergehen in München vorbestraft.

Sein erster Betrug: er gibt sich für den Sohn eines Türken mit dem Name Bighi. Dieser Türke, ein grösser Geistesgelehrter und Philosof, wird in der mahommedanischer Welt beinahe als Profet und Heiliger verehrt. Er ist schon lange tot. "Bighi jun: hat diesen Betrug zuerst mit Erfolg unter den Emigranten des mahommedanischen Glaubens gespielt, aber dann war er als falscher Sohn entlarwt und halbtot verprügelt. Bighi ist gar nicht türkischer Abstammung, sondern tatarischer Abstammung, die oft zu solchen Gaunertricks geneigt sind.

Sein Buch ist für Kenner ein Rätsel. Das Buch ist wirklich von einem Kenner der damaligen Geschichte der UdSSR verfasst, jedenfalls die äussere Tatsachen stimmen. Aber innerlich ist das Buch sehr schädlich, das ist ein "Kukucksei". Ich persönlich und auch andere massgebende Leute glauben, dass das Buch in Moskau geschrieben war (da gibt es eine Besondere Abteilung für getarnte pro-sowjetische Propaganda) und durch Bighi in die westliche Presse lansiert war. Ausserdem ist Rohwolt-Verlag als halb brauner, halb rosiger Verlag bekannt. Rohwolt hat grosse finanzielle Verbindungen in der Sowjetzone und alle wissen, dass Rohwolt nie ein wirklich antisowjetisches Buch herausgibt. Deswegen ist hier die Vermutung sehr nahe, dass das Buch nicht von Bighi, sondern im Auftrage der Sowjets geschrieben ist. Jedenfalls dieses Buch dient nur Sowjets, weil sie Stalin als einen gütigen Väterchen darstellt. Sehr interessant ist, dass das Buch mit grossem Kentniss der deutschen Mäntalitet geschrieben ist, eben für einen deutschen Durchschnittsleser.

Ich wunderte mich, dass ich zu Ihnen durch Herrn Bighi eingeladen war. Das war das erste Mal, dass ich ihn überhaupt zu Gesicht bekam. Ich hörte nur von ihm aus zuverlässigen Quellen und ich las auch das Buch. Selbstverständlich ist Herr Bighi kein Doktor und kein Professor. In der politischem Leben der Emigration spielt er keine Rolle.

Alles obenangeführte ist kein Wunder, weil die Sowjets solch Sachen recht oft praktizieren. Da giebt es in Paris ein Mann mit dem Namen Bessedowskij, der im 1937 aus der Sowjet-Botschaft in Paris fluchtete und das Buch schrieb "Das rote Termidor" (glaube ich). Seitdem fabrieziert er jedes Jahr Fälschungen, Bücher über die Sowjetunion angeblich von den ganz frischen Flüchtlingen direkt aus dem Keml geschrieben. Seine letzte Fälschung ist "Ich war Stalins Neffe", neulich in England erschienen. Alle diese Bücher von Herr-Towaritscht Bessedowskij sind nur für Moskau nützlich und in Moskau oder jedenfalls im Auftrage Moskau geschrieben Der Mann ist auch der französischen Surteêals Sowjetagent bekannt aber er kann nicht verhaftet werden, weil er gleichzeitig für die

französische Nachrichtendienste "Materialen aus der UdSSR." liefert, also "Nachrichten". Selbstverständlich sind diese "Nachrichten" auch in Moskau gemacht, um die Franzosen irrezuführen. Dumm, nicht???

Gregory Klimow

19

Dirg. I. Falkman.

Av personalavdelningen har jag mottagit 400:- DM, vilka tillställts professor Bigi för täckande av dennes utgifter i samband med visst uppdrag.

Stockholm den 3 juni 1953.

(Arne Lundberg)

Kindermann

HEMLIG
Jäml. SFS 1915 249:1937
Den 15/1 19 54
STATSPOLISEN

3 ex.
Ex.nr. 2

P.M.

Enligt uppgifter från tillförlitlig källa har den av Philipp nämnde i samband med fallet Achmed Amba förekommand tysken Kindermann nu kommit till Stockholm och tagit kontak med familjen von Dardel. Kindermann tycks däremot ha råkat i luven med Philipp och lär ha förbjudit familjen att för Philipp yppa de planer, som Kindermann ha på att göra aktion i fallet Wallenberg. Enligt Kindermanns förslag skall han intressera François Ponset för en aktion hos ryssarna.

Kindermann har under sin vistelse i Stockholm kommit i förbindelse med en fl.d. major vid Försvarsstaben, och Kindermann och familjen von Dardel ha försökt intressera majoren ifråga för att bedriva forskningar i fallet Wallenberg, enär familjen vet att majoren brukar företaga resor i Europa. På min inrådan skulle sagesmannen tillråda majoren att icke blanda sig i saken, enär säkerligen andra möjligeter stå till buds.

Stockholm den 15 januari 1954.

Otto Danielsson
(Otto Danielsson)

Ursprungar (ättenvändelse danska, norska, belgiska, holländska, franska)

Vindelmarck, sc

Haag den 12 augusti 1952.
1 bil.

FÖRTROLIGT.

Ärade Broder,

Med tanke på tidigare under handskriftväxling mellan Dig och beskickningen angående Raul Wallenberg-affären, senast min chefs handbfev den 26 oktober 1951 ./. vill jag icke underlåta meddela, att enligt härjämte närslutna klipp ur Haagsche Courant för den 9 innevarande augusti tre nederländska medborgare just återvänt från rysk fångenskap. Därest beskickningen icke inom en månads tid hört något från härvarande utrikesministerium i saken kommer vi att påminna om tidigare lämnat löfte att utfråga hemvändande krigsfångar om de hört något om Wallenberg.

undert./ C.-F. Högstedt.

Utrikesrådet S. Dahlman,
Utrikesdepartementet.

Förhör av danska krigsf. från Ryssland. Bilaga 1. M/52 Beck-Friis, Kphvn. - Dekuna

Avskrift.

UDENRIGSMINISTERIET
3 bilag.

P.J.IV.j.nr.6.U.411.f.
København, den 11. januar 195

Kære Hr. Baron,

I fortsættelse af mit brev af 25. september 1951 vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt de fra sovjetisk krigsfangenskab senest hjemvendte danske statsborgere måtte have kendskab til, om der i sovjetiske krigsfangelejre hensidde svenske statsborgere, vil jeg gerne meddele, at 8 af de 14 hjemvendte danske statsborgere tillige med en sammen med disse løsladt tysk statsborger, hvilken sidste har været a hørt af politimesteren i Aabenraa under et ophold her i la det, hidtil har afgivet forklaring om deres mulige kendska til svenske statsborgere, der måtte opholde sig i sovjetis krigsfangenskab. Af afhøringerne fremgår det imidlertid, a ingen af de pågældende under deres fangenskab har truffet svenske statsborgere og ej heller har de kunnet give posit ve oplysninger om, hvorvidt der befinder sig svenske stats borgere i sovjetiske krigsfangelejre.

Samtlige afhørte har afgivet forklaring om deres kend skab til en person ved navn Knud Gustavson, der udgiver si for at være svensk statsborger, men formentlig er tysk, hvorhos en enkelt har omtalt en person kaldet Francke, som gav indtryk af at være svensk, men ifølge rigspolitiets op lysninger er identisk med tysk statsborger Carl Heinz Walt her Francke.

For den interesse det muligt måtte have for vedkommen svenske myndigheder tillader jeg mig til fortrolig underre ning at vedlægge afskrift af den af rigspolitiets efterret ningstjeneste efter afhøringerne udfærdigede notits af 15. december 1951.

Så snart udenrigsministeriet modtager underretning om resultatet af afhøringerne af de øvrige 6 fra Sovjetunione løsladte danske statsborgere, vil jeg tillade mig at vende tilbage til sagen.

Med venlig hilsen
Deres hengivne
Ivar Brun

ans Excellence
ron Hans Beck-Friis, S.K. af Dbg.,
. svensk Ambassadør i København.

1032

Haag den 26 oktober 1951.

P 2 Eu 4 **Förtroligt.** 1 bil.

640

Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 25 sistlidna september angående de fortsatta efterforskningarna efter Raoul Wallenberg ber jag närslutet få översända i original en note jag idag emottagit från utrikesministeriet härstädes och varav tyvärr framgår, att även den sista gruppen holländska fångar, som för inte så länge sedan kom hem från Sovjet, icke hört talas om Wallenberg. ./.

u. Joen Lagerberg

Utrikesrådet D a h l m a n,

S t o c k h o l m.

Haag den 26 september 1951.

Förtroligt.

P 2 Eu I

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 8 innevarande september angående de från Sovjetunionen återvändande nederländska krigsfångarna får jag meddela, att vederbörande tjänsteman vid utrikesministeriet, J. Lange, lovat att se till att krigsfångarna utfrågas på sätt angives i Ditt handbrev och då bl.a. om de hört något om Raoul Wallenberg. Man skall därefter underrätta mig om förhörens resultat.

u. Joen Lagerberg

Utrikesrådet Sven D a h l m a n,

S t o c k h o l m.

HP 39 J
464

Paris den 21 september 1951.

Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 20 nästlidna augusti rörande de nio franska medborgare, som befriats ur rysk fångenskap, kan jag nu meddela, att, enligt vad en tjänsteman i Quai d'Orsay upplyst, vid de verkställda förhören icke något framkommit som tydde på att även svenskar (eller skandinaver över huvud taget) befunnit sig i rysk fångenskap.

Vår ambassad tillade, att, då ytterligare repatriering av franskmän vore att vänta från Sovjet, de franska myndigheterna i Berlin beordrats att särskilt förhöra sig rörande eventuell förbandsvarg av skandinaver i ryska fängläger.

u/ K.I. Gustman

Herr Byråchefen Sverker ÅSTRÖM,
Utrikesdepartementet.

P 2 Leu I 463

Paris den 21 september 1951.
1 bil. i 2 ex.

Broder,

Jag vet inte, vem som är föredragande i Raoul Wallenberg-ärenden i utrikesdepartementet numera. I förhoppning om att Du med Din säkrare kännedom härvidlag ville vidarebefordra
*/. den till rätter adresserat, skickar jag härmed en lång artikel om Wallenberg, som publicerats i det just utkomna numret av "Figaro Littéraire":

"La tragique épopée de Raoul Wallenberg".

Strömberg meddelar mig just, att författaren "Jaques Sabille" är en mosaisk trosbekännare, för närvarande verksam i en informationsbyrå här i Paris, som kallas "Centre de documentation juive contemporaine".

u/ K.I. Westman

Herr Byråchefen Sverker Åström,
Utrikesdepartementet.

Engfeldt/Rtz

Stockholm den 13 september 1951.
Förtroligt.
P 2

ang. Sjöborgs-utredningen

P 2 Eu I

Broder,

I anslutning till remiss den 22 augusti av beskickningens i Moskva skrivelse nr. 445 den 16.8.51 angående utlämning av krigsfångar av olika nationaliteter från Sovjetunionen får jag be Dig i Ditt anställningslands utrikesministerium hemställa, att såsom tidigare skett ifrågavarande krigsfångar och även i framtiden eventuellt återkommande krigsfångar måtte utfrågas, huruvida de känna till om någon internerad svensk finnes i Sovjetunionen. Den person, som vi ha i tankarna, är som Du förstår Raoul Wallenberg.

u/ Sven Dahlman

Ambassadören Friherre B e c k - F r i i s ,
K ö p e n h a m n .

Engfeldt/Rtz

Stockholm den 13 september 1951.
Förtroligt.

ang. Sjöborgs-utredningen

P 2

P 2 Eu I

Broder,

I anslutning till remiss den 22 augusti av beskickningens i Moskva skrivelse nr. 445 den 16.8.51 angående utlämning av krigsfångar av olika nationaliteter från Sovjetunionen får jag be Dig i Ditt anställningslands utrikesministerium hemställa, att ifrågavarande krigsfångar, om de återkomma, måtte utfrågas, huruvida de känna till om någon internerad svensk finnes i Sovjetunionen. Den person, som vi ha i tankarna, är som Du förstår Raoul Wallenberg.

u/ Sven Dahlman

Envoyén R e u t e r s k i ö l d ,
B r y s s e l .

feldt/Rtz

Stockholm den 8 september 1951.
Förtroligt.

ang. Sjöborgs-utredningen

P 2

hbr Lagerberg-Dahlman
18.11.1950

P 2 Eu I

Broder,

I anslutning till rem. den 22 augusti av beskickningens i Moskva skrivelse nr. 445 den 15.8.51 angående utlämning av krigsfångar av olika nationaliteter från Sovjetunionen får jag be Dig i Ditt anställningslands utrikesministerium hemställa, att ifrågavarande krigsfångar och även i framtiden eventuellt återkommande krigsfångar måtte utfrågas, huruvida de känna till om någon internerad svensk finnes i Sovjetunionen. Den person, som vi ha i tankarna, är som Du förstår Raoul Wallenberg.

u/ Sven Dahlman

t.f. Chargé d'Affaires E d e l s t a m ,
H a a g .

~~Legationen i Bukarest,~~
~~Budapest~~

~~Ambassaderna i Helsingfors och Prag,~~
~~Köpenhamn.~~

Engrelat/Rtz

Stockholm den 8 september 1951.
Förtroligt.

ang. Sjöborgs-utredningen

P 2

P 2 Eu I

Broder,

Beskickningen lät nyligen genom vederbörande norska myndigheter med negativt resultat utfråga fem från Sovjetunionen hemvändande norrmän, huruvida de hört talas om Raoul Wallenberg. Då i varje fall ytterligare fem norska krigsfångar finnas kvar i Sovjetunionen (jfr. rem 1006 B 22.8.51), får jag be Dig att vid nästa tillfälle, då någon krigsfånge möjligen återkommer, låta utfråga vederbörande på samma sätt som tidigare skett.

u/ Sven Dahlman

Ambassadören A h l m a n n ,
O s l o .

Avskrift av handbrev från legationsrådet Bergenstråhle, Rom, till kabinettssekreterare Lundberg, dagtecknat den 10 mars 1953.

Strängt förtroligt.

I anslutning till mitt brev den 19 februari 1953 i Wallenberg-affären ber jag få meddela, att konsuln i Turin hit översänt bifogade försändelse, vilken utgör ett till brevskrivaren, signor Rumiano, återsänt brev ställt till dennes väninna från Budapest-tiden, Anna Polenciar. Brevet har återsänts till Rumiano såsom varande obeställbart.

Jag antager, att det är beskickningen i Budapest, som postat brevet.

Enligt vad vi förstå, lyder kontrollappen på brevets ena sida i översättning som följer:

"Enär denna icke utlämnade postförsändelse icke är försedd med avsändarens namn, har jag öppnat den och åter tillslutit den. N.N. Posttjänsteman."

Avskrift av strängt förtroligt handbrev från
legationsrådet Bergenstråhle, Rom, till
kabinettssekreterare Lundberg, dagtecknat
den 19 januari 1953.

(Brevet vidarebef. till Ungern, gm ambr. Bryger-Tomm 24/1-53)
JS.

Danielsson
Pol. dep.

Konsuln i Turin , generalkonsul Brusa, har försökt erhålla upplysningar angående den "doktor Vamos", vilken den italienske sjukvårdaren Rumiano angav såsom uppgiftslämnare i Wallenbergsaken. Försöken ha tyvärr inte lämnat något resultat. Från Turin-universitetets sida har meddelats, att någon person med namnet Vamos icke kunnat spåras i universitetets register. Questuran i Turin har icke heller kunnat påträffa någon person med namnet Vamos i sina främlingsregister. Vidare har Runiano på konsulns hemställan i efterforskningssyfte besökt ett antal av de studenthem, på vilka ungerska studenter plägade vara inackorderade före kriget, men även dessa efterspaningar ha varit resultatlösa.

Rumiano, som synes allvarligt och osjälviskt vilja hjälpa generalkonsul Brusa, har nu föreslagit, att han skulle tillskriva en ungersk dam Anna, som han på sin tid umgicks med i Ungern, som kände Vamos och som skulle ha varit bekant även med Wallenberg, för att få veta Vamos' rätta namn och adress. Till den ändan har han författat bifogade brev till Anna och generalkonsul Brusa föreslår, att detta måtte vidarebefordras till sin adressat genom svensk kurirs förmedling.

Jag ber närslutet få översända Rumianos brev (i dubbla exemplar och en översättning därav) för den åtgärd Du finner lämplig.

Avskrift.

Översättning.

RUMIANO MARIO
Via L. Ornato 10
Torino
I t a l i a

Turin den 14.1.1953.

Kära Anna

Efter så många år skriver jag till Dig igen för att få höra nyheter från Dig. Redan då vid krigsslutet skrev jag flera brev till Dig, men de förblevo alla utan svar kanske därför att på den tiden förbindelserna ännu icke voro regelbundna, men nu när allt är normalt hoppas jag att detta brev har större tur.

Hur mår Du? Kommer Du ännu ihåg oss italienare? Kan Du ännu tala vårt språk? Har Du gift Dig ännu? Är Du lycklig? Vad har Du gjort sedan Du lämnade Komarom. Berätta mig allt.

Vad gäller oss italienare i Komarom började allvarliga svårigheter. Somliga flydde andra skötos av tyskarna och det var tur att ryssarna kom och medförde befrielse annars skulle ingen ha återvänt hem.

Kommer Du ihåg de där judarna i arbetstjänsten som arbetade med oss? Jag flydde tillsammans med dem och särskilt tack vare den där doktorn som talade italienska lyckades jag klara mig helskinnad hem. På tal om den där doktorn skulle jag vilja veta hans namn och adress för att kunna sätta mig i förbindelse med honom och kunna tacka honom.

För att få den exakta adressen bör Du vända Dig till Iboias väninna Magda, den där flickan som hade en judisk mamma som en gång arresterades av tyskarna och sedan släpptes, eller till den andra damen som bor i det hus där vi brukade äta. Detta är en sak som jag håller mycket på och jag kommer alltid att vara Dig tacksam om Du skaffar mig den.

Lilla Anna, skriv till mig snart, berätta mig allt om Dig själv, om Irma och om de andra flickorna i Budapest. Här i Turin äro vi flera som lämnat vårt hjärta i Ungern och vi skulle vara lyckliga att åtminstone få några nyheter. ..

I förhoppningen att Du inte glömt vännen från en

gång förr i tiden sänder jag Dig många många hälsningar

Rumiano Mario

Avskrift av handbrev från legationsrådet
Bergenstråhle, Rom, till sekreterare Engfeldt,
dagtecknat den 7 januari 1953.

Som jag nämnde för Dig vid vårt sammanträffande, har konsuln i Turin hos därvarande Universitet försökt få uppgifter angående dr. Vamos. Konsuln meddelar nu, att han från Universitetets sida icke kunnat få några upplysningar, då någon person med detta namn ej funnes i Universitetets annaler.

Konsulen söker nu med Rumianos hjälp på andra vägar erhålla personaluppgifter angående Vamos.

Jag närsluter två tidningsutklipp ("Tempo" den 6 december 1952). Danielsson önskar få del av den utklippta artikeln.

Domenica 6-12-52

TRISTE DESTINO DI UN FILANTROPO

Un diplomatico svedese è "prigioniero„ in Russia

Raul Wallenberg, Primo Segretario di Svezia a Budapest, nei tristi giorni del '43 dopo aver aiutato gli antitedeschi fu fatto scomparire

Vienna, 5 dicembre

Quando, nel 1943, gli italiani che si trovavano a Budapest si divisero in due opposte fazioni, neofascisti e cosidetti badoglia-ni, e ciò in seguito alla liberazione di Mussolini dal Gran Sasso, la Reale legazione di Svezia assunse la tutela degli interessi del Governo legittimo, quello di Vittorio Emanuele III. Molti connazionali che erano riusciti a rimanere nella capitale ungherese senza sottostare alle imposizioni della rappresentanza diplomatica di Salò, trovarono nei funzionari della Legazione di Svezia aiuto e protezione.

A quell'epoca — si era ormai al momento decisivo della guerra — il nome del Primo Segretario della Legazione svedese, Raul Wallenberg, divenne noto a tutti coloro, e furono molti, italiani in prima linea, che ebbero bisogno di appoggio, di ottenere qualche garanzia per la propria sicurezza personale.

Il Wallenberg, spesso di propria iniziativa, aveva salvato dalla Gestapo molte persone che, altrimenti, avrebbero fatto una brutta fine. Mentre le truppe sovietiche erano quasi alle porte di Budapest e le misure di controllo erano state rese ancora più aspre dai tedeschi e dalla polizia magiara, sempre su iniziativa del diplomatico svedese coloro che avevano da temere sgradite sorprese specie se stranieri, furono muniti di dichiarazioni scritte in lingua russa in cui si attestava che colui che ne era in possesso non era stato un elemento nemico degli Alleati, non aveva agito mai nell'interesse dei tedeschi e tanto meno era stato un collaborazionista.

Agli italiani che, avendo dovuto optare o per il Governo di Salò o per quello di Badoglio, avevano scelto quello legittimo (che gli ungheresi prima dell'arresto di Horty avevano riconosciuto per tale, limitandosi a riconoscere solo *de facto* quello fascista) i funzionari della Legazione di Svezia rilasciarono speciali attestati in cui era detto che l'interessato non avendo voluto riconoscere per suo Governo quello della Repubblica sociale si trovava sotto la protezione della Svezia che curava gli interessi in Ungheria del Regno d'Italia.

Ma l'attività del Wallenberg non si riduceva soltanto a questo; anche moltissimi ebrei, sfuggiti alle retate, avevano ottenuto alla Legazione di Svezia documenti spesso falsi, aiuti ed anche interventi diretti nei casi in cui i plotoni di esecuzione erano già pronti a funzionare. Alcuni di questi perseguitati politici, quando ancora c'era il modo e il tempo per tentarlo, avevano potuto raggiungere muniti di falsi passaporti qualche Paese neutrale.

Chi scrive, riuscito ad uscire dall'internamento e fare ritorno a Budapest con un falso certificato medico, e ciò quasi alla vigilia dell'assedio, ebbe modo di seguire il lavoro coraggioso, anche se non sempre ortodosso dal punto di vista legale, degli Svedesi, e soprattutto di Wallenberg. Una mattina, mentre infuriava un bombardamento aereo, a Buda nella villa dove era situata la rappresentanza diplomatica svedese mi imbattei in anticamera con due giovanissimi soldati in uniforme delle SS germaniche. Erano due italiani rifugiati, uno nel Veneto e l'altro in Lombardia, che chiedevano di potere ottenere qualche documento di identità volendo disertare. Non so se i due ragazzi alla fine poterono ottenere quanto chiedevano; certamente i funzionari svedesi correvano un bel rischio soltanto accogliendo sconosciuti, e peggio, in divisa tedesca. E nole ne ebbero, ma riuscirono sempre a superare gli ostacoli, i sospetti e persino gli ordini di qualche gerarca minore che, in extremis, avrebbe voluto fare piazza pulita anche di quei diplomatici neutrali che si adoperavano in tutti i modi contro il Terzo Reich in guerra.

Dopo quel finimondo che fu l'assedio di Budapest e l'arrivo dei primi reparti sovietici, salvo qualche caso assai spiacevole da imputarsi soprattutto al caos del momento, i documenti rilasciati dalla Legazione di Svezia servirono; e se non ad altro a richiamare la attenzione del Comando russo sul fatto che molti stranieri andavano considerati quali elementi non nemici. E fu con vera costernazione che si apprese, non appena liberata Pest, mentre dall'altra parte del Danubio, a Buda si combatteva ancora, essere stato Wallenberg arrestato dalla Gestapo (ciò sarebbe avvenuto il 17 gennaio del 1945) e la notizia la divulgarono i sovietici.

Un certo tempo dopo la sua scomparsa, radio Mosca trasmise che Wallenberg era stato ucciso dai militi delle SS. Il Governo di Stoccolma, però, non credette a questa versione. Ricerche condotte tra ex prigionieri in Russia, sembra abbiano permesso al Governo svedese di stabilire che Raul Wallenberg era stato, invece, arrestato dalla polizia sovietica a Budapest e condotto in Russia. Un ex diplomatico italiano ed altre persone che furono nelle carceri russe raccontarono di avere avuto per vicino di cella il Wallenberg. Il Governo svedese ha fin qui compiuto ripetuti passi per avere notizie del diplomatico, ma senza alcun risultato, non avendo Mosca mai risposto in proposito.

Lo scorso inese Re Gustavo ha insignito Wallenberg della massima onorificenza per meriti umanitari, onorificenza che non viene mai concessa alla memoria, bensì soltanto a persone in vita. Ciò dimostra che a Stoccolma si ritiene per certo che il Wallenberg è vivo e che si spera, come sperano molti che dal coraggioso diplomatico sono stati beneficiati, o salvati, di vederlo ritornare in Patria.

PAOLO BUSINARI

2 bil.

Strängt förtroligt.

P.M.

angående samtal med italienske sjukvårdaren Mario Rumiano i Wallenberg-frågan.

Enligt erhållna instruktioner har jag den 14 december 1952 haft ett samtal med italienske medborgaren Mario Rumiano (född i Turin den 4.6.1923 och bosatt därstädes) i Wallenbergsaken.

Konsuln i Turin, generalkonsul Brusa, hade ordnat ett sammanträffande med R. på konsulatet därstädes. Vid mitt samtal med R. närvar även generalkonsul Brusa. Samtalet fördes på italienska och franska, vid ett par tillfällen tjänstgjorde konsuln såsom tolk.

Jag kom, som överenskommit var, till konsulatet kl.9.30 f.m. Vid min ankomst befann sig R. redan där. R. hade tydligen på förhand tänkt igenom vad han ville säga. R. verkade vaken och gjorde ett öppet intryck. Utan inledande frågor berättade R. följande:

./. R:s fru hade en dag i tidningen (La Stampa, 3 december 1952) läst artikeln (bil.1) om den försvunne svenske diplomaten, och makarna hade kommit att tala om fallet, synbarligen av den anledningen att R. för sin fru vid något tidigare tillfälle berättat om sin egen fångenskap hos ryssarna och om att han under sin vistelse hos ryssarna hört talas om att även en svensk diplomat eller konsul varit fånge där. R. och hans fru hade ansett, att de borde upplysa de svenska myndigheterna om vad R. visste om dylik fångenskap samt om att R., som nämnts, hört att en svensk funnits bland de fångar, som ryssarna tagit.

Jag bad nu R. något redogöra för hur han själv fallit i ryssarnas händer. Han omtalade då följande:

I början av 1944 blev R. tagen av tyskarna och enrollerades för tvångsarbete. Han fördes via Monfalcone till Zagreb till ett läger, som hette Mamburg nära den österrikisk-ungerska gränsen. Den 19 mars 1944 fördes han till Budapest, där han inrangerades i ett arbetskompani, som bl.a. hade till uppgift att lossa ammunitionsvagnar åt tyskarna. R:s arbetskamrater voro mestadels judar. R. hade särskilt blivit god vän med en judisk läkare, som hette Vamos (förnämnet R. obekant), vilken studerat

medicin i Turin och därför kunde italienska.

Bland soldaterna i arbetskompaniet gick ett rykte, att vid svenska legationen i Budapest funnes en av generalen Badoglio upprättad sektion för repatriering av italienare. Italienarna i arbetskompaniet talade inbördes om att söka komma i kontakt med svenska legationen för att få ett samtal med den tjänsteman, som hade hand om dessa italienska repatrieringsfrågor. Italienarna hade större rörelsefrihet än judarna i kompaniet.

Efter några månader - det torde ha varit i augusti 1944 - hade också ett par av italienarna på arbetskompaniet begivit sig till svenska legationen i Budapest, men där blivit avvisade. En tjänsteman hade frågat vad de ville, de hade sagt sitt ärende, och sedan ombetts ge sig iväg, då man på legationen icke kunde hjälpa dem.

Då Vamos hört talas om deras besök på legationen hade han grälat på dem och sagt, att de icke borde göra några barnslighe-ter. V. sade att han kände en person på svenska legationen, och det vore bäst ordna ett besök genom honom. Något sådant, av V. ordnat besök kom emellertid aldrig till stånd.

R. hade emellertid vid något tillfälle själv träffat en svensk legationstjänsteman, det var då han en gång gick på ett kaffé med en ungerska, som hette Irma Bacany. Restaurantens namn mindes han ej, men den låg nära restaurant Lido. På kaffeet träffade han en bekant ungrare, som i sällskap hade en svensk konsul eller diplomat. Man hade frågat svensken, om han kunde hjälpa R. till Sverige eller Turkiet. Något svar härå kunde svensken icke lämna.

Jag visade R. omslagen på Philipps bok om Raoul Wallenberg. R. sade att han tyckte sig minnas att den svensk han träffat var magrare än bilden på omslaget.

R. transporterades senare till Komary, där han grävde skyttegravar åt tyskarna, som sågo den ryska invasionen nalkas. Härifrån flydde han den 6 januari 1945, då ryssarna ej voro långt borta. R. flydde mot de ryska linjerna, då man sagt honom, att ryssarna toge väl hand om alla italienare och fransmän, som kommo dem tillmötes och gav sig till dem. Efter några dagar mötte han den ryska hären och följde till en början med denna på dess framryckning såsom fånge. Han hade då sällskap med bl.a. två fransmän, två ungrare och en jugoslav, vilka också voro fångar.

När han varit tre veckor hos ryssarna, sändes den lilla fånggruppen bakåt under bevakning av en rysk soldat. Han kom så småningom till ett läger, som hette Marianostra, där han återigen träffade Vamos. Från sistnämnda läger fördes han i en kolonn på cirka 500 fångar till ett läger, som hette Advan, nära Budapest. Där funnos alla fångar som togs av ryssarna, även civila ungrare fördes dit. Inalles funnes säkert 10.000 personer i lägret. R. hade bott i en kasern, som hette Tanganyika. Ryssarna hade gjort en stor razzia i Budapest, varvid många ungrare togos. De civila ungrarna, som kommit till lägret, talade om den ryska razzian i Budapest, vilken hade varit mycket hemsk, då man tagit både gamla och unga och personer ur olika samhällsklasser. Man talade även om, att en svensk konsul tagits av ryssarna samt sänts till fängelset i Vac.

För att få dubbel matranson tog R. arbete som lägerbarberare. Några italienare, som voro i lägret, hade tillhört SS, bl.a. en från Verona. Även Vamos var i Advan-lägret. Han var sjuk där.

Något senare, R. minnes ej exakt när, transporterades R. från Advan till Rumänien med tåg, där han var på två olika läger. Det första hette Focsani, vilket även var ett genomgångsläger för fångar, som skulle österöver. Han minns ej det andra lägrets namn.

I Focsani hade han återigen träffat Vamos, som kommit dit före R. Vamos var nu frisk igen. Vamos tjänstgjorde som lägerläkare och hade till uppgift bl.a. att gå igenom passerande fångtåg och där taga hand om sjuka eller döda. Vamos gick igenom alla passerande tåg, de stannade en bit från stationen.

Vid ett tillfälle ådrog sig R. ett svårt skoskav. Vamos vårdade honom härför i sjukstugan och man lät med flit vårdtiden bli lång. När R. var bra i sin fot, ordnades så, att R. blev sjukvårdare åt Vamos med uppgift biträda honom med att gå igenom de ankommande tågen. R. fick härigenom såsom lägerarbetare dubbel matranson.

En dag när R. och Vamos stodo på stationen och tittade på ett ankommande tåg, sågo de, att bland de vanliga godsvagnarna med fångar även fanns en vagn med fönster, bakom vilket de skönjde ett ansikte. Detta torde ha varit någon gång i september 1945. Vamos sade då till R. att "i den där vagnen sitter väl några högdjur". R. hade sedan gått bort till "sina" vagnar i tåget, medan Vamos gick in i vagnen med fönster.

Sept. 45
?

Efter passagerargranskningen omtalade Vamos för R. att "bland högdjuren i fönstervagnen var den där svenske legationssekreteraren, som jag träffat tidigare i Budapest".

På min fråga, sade R. att Vamos icke omtalat vilka de övriga passagerarna i vagnen voro. R. visste ej varifrån vagnen kom eller vart den skulle gå. Jag bad R. rita av vagnen. Han kunde det knappast. "Det var ej en vanlig passagerarvagn, sådan som vi ha nu, men i alla fall en vagn med fönster".

Sedermera hade R. transporterats till Constanza och, med en båt som hette "Transylvania", över Svarta Havet till Novorisisk. Så småningom hade han kommit till Donbas, varifrån han repatrierats till Italien i slutet av 1945.

R. hade ej avhört Vamos, sedan de skiljdes i Focsani. Han visste ej om han överhuvud levde.

Vamos har, som ovan antytts, studerat i Turin och generalkonsul Brusa skulle söka på universitetet där erhålla fullständiga namnuppgifter och födelsedatum för honom.

R. sade avslutningsvis, att han kände ett par personer i Turin med omgivningar, som varit i samma läger som R. i Ungern och Rumänien. De visste dock knappast något om ovannämnda "järnvägsvagn med fönster" eller dennas passagerare. Om så önskades, skulle R. gärna försöka få tag på dessa personer.

När vi skiljdes, frågade jag R. var han bodde. Han nämnde en stadsdel rätt långt från konsulatet. Jag ville då ge honom 100 lire (85 öre) i spårvagnspengar. R. blev då närmast stött och sade, att han absolut icke kunde emottaga någonting. Han hade kommit "av inre övertygelse" och väntade sig icke någon som helst ersättning.

./. En av konsuln i Turin, generalkonsul Brusa, efter ett samtal med R. uppgjord promemoria i saken bifogas (bil.2.). Denna innehåller några felaktigheter och oriktiga slutsatser, vilket konsuln medgav efter mitt (och hans) nya samtal med R.

p.t. Stockholm den 18 december 1952.

Undert. Carl Bergenstråhle.

Avskrift av BUD-chiffer till besk. i Rom
från utrikesdepartementet, avsänt den
8 december 1952. Nr 18.

Jarring/AA

För Beck-Friis. Bergenstråhle bör om möjligt höra Rumiano och Vascos. Inga ledfrågor, ytterst detaljerat förhör önskvärt. Möjligheten av provokation bör beaktas.

= Vamos, se p.m. 10/12 52
B-Ståhl.
SE

Avskrift av handbrev från envoyén Beck-Friis, Rom, till kabinettssekreterare Lundberg, dagtecknat den 4 december 1952.

Strängt förtroligt.

Ek. sek. Beck-Friis 8/12

Från vår konsul i Turin emottog jag nyss i avskrift närlagda brev av gårdagen angående en italienare vid namn Mario Rumáano, som uppger sig ha haft kontakt med Wallenberg våren 1945. Jag närsluter likaledes den i brevet omförmälda artikeln i den i Turin publicerade tidningen "La nuova Stampa", vanligen kallad "La Stampa". Då ärendet Wallenberg ju bör behandlas med största diskretion, har jag ej velat omedelbart vidtaga någon åtgärd utan att först ha inhämtat Dina instruktioner. Jag kan nämna, att legationsrådet Bergenstråhle beräknar att den 13 eller 14 december avresa till Sverige på semester och kan han eventuellt stanna över en dag i Turin. Jag vore tacksam för instruktioner, helt telegrafiskt.

Consulat de Suède

Turin, le 3 décembre 1952.

T u r i n

Monsieur le Ministre,

"La nuova Stampa" et "Il Popolo Nuovo" de ce matin viennent de publier une correspondance de Stockholm (le texte en est à peu près égal dans les deux quotidiens) concernant l' affai du secrétaire de légation, Monsieur Raul Wallenberg. Je ne vous e voie pas la coupure portant cette correspondance étant donné que, d'après ce que m'a informé M. Bergenstråhle, la Légation possède "La nuova Stampa".

Ce matin un certain Monsieur Rumiano a téléphoné au Consulat en disant qu'il était en mesure de donner des renseign ments concernant cette affaire. J'étais sorti et ensuite je l'ai retrouvé par téléphone et je viens de causer toujours par téléphone avec lui. Il s'agit d'un nommé Mario Rumiano, qui est consei ler d'administration à ce qu'il dit d'une société coopérative "SCOLA" (società Cooperative Lavoratori), ayant son siège ici à Turin (Via U.Cosmo, 5; tél.81-922), où il travaille; il paraît que cette société s'occupe de constructions et bâtiments.

Monsieur Rumiano m'a dit qu'il se rappelle de M. Wallenberg, avec lequel il a été en relation à Budapest à la fin de l'année 1944; M. Rumiano s'y trouvant à la débandade et tâchant de pouvoir se sauver: but dans lequel M.Wallenberg aurait cherché de l'aider. Monsieur Walleberg et lui auraient été saisi dans une rafle: peut-être dans la même rafle. Les deux se sont perdus de vu mais ils se seraient encore rencontrés, Monsieur Rumiano ne se rap pelle pas exactement la date et la localité, en voya e vers un "lager", traversant la Bulgarie au printemps de 1945. Dans cette o

Monsieur le Baron Johan Beck-Friis,

Ministre de Suède,

ROME.

x Turin

casion M. Wallenberg aurait été reconnu non seulement par M.Rumiano mais aussi par un autre débandé italien qui demeure actuellement à T ir mais dont Rumiano ne connaît que le sobriquet. Dans cette occasion un hongrois ami de Rumiano, le Docteur Vascos (?), qui a accompli ses études de médecin ici à Turin, aurait causé avec M. Wallenberg.

Ceci est ce que M.Rumiano vient de me dire. Je lui ai conseillé de vous écrire directement à la Légation en vous relatant, exactement et en détail, tout ce qu'il se rappelle à cet égard et il a déclaré de le faire. Entretemps je tâche de m'informer concernant Monsieur Rumiano et, si possible, l'autre débandé italien dont ledit Rumiano ne connaît pas exactement le nom.

Veuillez agréer, Monsieur le Ministre, les assurances de ma considération la plus distinguée.

Carlo Brusa

Roldan de Rivo		
Obr. Rivo mānnus	fonta gåingen:	
Mordhettin Heröttelu	se. p.m. den 16/1	1952 av Danielsen, undert.

Prot. SÄS 10 § 249/1937
Den 16/12 1952
STATSPOLISEN

Samtal med italienske medborgaren Zoltan de Rivo, boende Teresienstrasse 17, 2 tr., c/o Hanselmann, München (hotell Carlton), tisdagen den 25 och onsdagen den 26 november 1952.

Under samtalet framkom, att Zoltan de Rivo icke är identisk med den Zoltan Rivo, vilken omnämndes av den italienske diplomaten Moschetti. Herr de Rivo förklarade, att han genom signora Garcia, tidigare italiensk kulturattaché i Sofia, nu boende Via Vittorio Venuto 56 i Rom, nu presidenzza del consiglio, servizio radio i Rom, närmare upplysning kunna erhållas genom en doktor Lucidi, erfarit, att en "professor" Zoltan Rivo, vilken under kriget varit anställd i Sofia, skulle sitta inne med viktiga upplysningar om Raoul Wallenberg. Signora Garcia hade tydligen varit av den uppfattningen, att de Rivo kunde vara identisk med Zoltan Rivo.

Herr de Rivo var av den uppfattningen, att de svenska myndigheterna borde försöka få ett samtal till stånd med signora Garcia, vilken säkerligen skulle kunna ge mycket intressanta upplysningar både om Zoltan Rivo och förhållandena i Moskva-fängelserna, där hon själv suttit fängslad tillsammans med de övriga italienska diplomaterna.

Under onsdagen den 26 november 1952 hade undertecknad och attaché Hammarskjöld tillfälle att föra ett längre samtal med fru de Rivo, vilken av allt att döma är identisk med den i handlingarna tidigare omnämnda "damen i Rom". Hon berättade, att hon sammanträffat med Wallenbergs syster, Nina Lagergren, vilken i sällskap med någon svensk attaché gjort en del frågor angående Wallenberg. Fru de Rivo berättade nu ungefär i enlighet med vad som framgår av sekreterare Angers promemoria av den 30/3 1951. Några kompletterande och delvis olika lydande uppgifter framkommo dock i enlighet med följande:

Fru de Rivo tjänstgjorde efter kriget i ungerska utrikesdepartementet i Budapest och blev därigenom i tillfälle att i viss mån följa Wallenbergs-fallet. Fru de Rivo tycktes vara helt övertygad om att processen mot pilkorsarna, vilka erkände, att de skulle ha mördat Wallenberg, blott var en skenprocess, tillkommen för att finna en för-

klaring och ett svar på de talrika svenska démarcherna angående Wallenbergs öde. Fru de Rivo hade varit i tillfälle att få se en hemligstämplad rapport, upprättad av ungerske ministern i Wien, Laszlo Bártok, vilken rapport innehöll en uppgift om att Wallenberg blivit igenkänd av en österrikare i något fånglläger. Tidpunkten för rapportens avfattande torde ha varit i slutet av 1946 eller i början av 1947. I juni 1947 hoppade Bártok av och bor nu i Brasilien.

Fru de Rivo berättade vidare, att hon genom sin syster erfarit, att en väninna till systern sammanträffat med en ungersk jude, vilken under någon av månaderna september - december 1947 återvänt från rysk fångenskap, varefter han för systerns väninna berättat, att han på återvägen från Ryssland i Foscani i Rumänien sett Wallenberg, som då var på väg i motsatt riktning, tydligtvis i färd att resa till Ryssland. Ifrågavarande jude skulle ha samarbetat med Wallenberg i Budapest och skulle ha känt honom väl, varför han skulle ha varit säker på att det var Wallenberg han såg. Namnen på systerns väninna och juden kände fru de Rivo icke till. Jag frågade fru de Rivo om hon möjligtvis icke skulle vilja uppgiva namnet på systemså att vi på omvägar skulle försöka få kontakt med henne. Med hänsyn till de vanskliga omständigheterna och osäkerheten i Ungern ville fru de Rivo icke utlämna namnet, och herr de Rivo påpekade samtidigt, att han och hustrun måste iakttaga stor försiktighet, enär de Rivos fader befann sig i Ryssland. Emellertid erbjöd sig fru de Rivo att skriva till systern och försöka få reda på namnen på väninnan och den ifrågavarande juden samt om möjligt få uppgifter om huruvida någondera av dem kommit ut från Ungern. För den händelse fru de Rivo får något svar från systern, skulle hon i brev till attaché Peder Hammarskjöld meddela resultatet. (Jag hade icke handlingarna ang. "damen i Rom" med mig, men det stod klart för mig att sekreterare Angers promemoria omnämnde Kiev som mötesplatsen mellan Wallenberg och ifrågavarande jude. Dock gjorde jag icke några motstående beträffande orten. Det torde nu vara svårt för fru de Rivo att bestämt erinra sig vilken av platserna som avses.

Med hänsyn till fru de Rivos utsago är det givetvis av visst intresse, att någon av beskickningens medlemmar i Rom träder i förbindelse med signora Garcia, vilken bör utfrågas noggrant om vad hon känner till beträffande Zoltan Rivo samt i övrigt få en så detaljerad berättelse som möjligt om förhållandena i de ryska fängelserna i Moskva. Särskild vikt bör läggas vid hennes uppfattning om de Mohr, Moschetti och Ronchi.

Vidare borde man måhända söka kontakt med Laszlo Bártok även om man kan förmoda att den österrikare, som fru de Rivo talar om såsom sagesman till uppgifterna i Bártoks hemliga rapport är identisk med von Maasburg.

I München bor en ungrare Kálmán Konkoly, Lamonstr.16, 4 tr., vilken är anställd vid Radio Free Europe. Enligt herr de Rivo torde det inte vara omöjligt att herr Konkoly kan sitta inne med några uppgifter om Wallenberg. Med hänsyn till Konkolys ställning vid Radio Free Europe ansåg jag det vara förenat med en viss fara för publicering, om jag vände mig till honom i wallenbergssaken. Denna uppfattning delades av herr de Rivo, vilken förklarade sig villig att under en eller annan förevändning närma sig Konkoly och höra sig för, om Konkoly satt inne med några uppgifter, som kunde vara av värde. I så fall skulle herr de Rivo meddela sig med attaché Hammarskjöld.

Fru de Rivo nämnde ytterligare ett namn på en ungrare, vilken samarbetat med Wallenberg och skulle skrivit ut sjukbrev på Wallenbergs uppdrag. Denne man blev efter kriget legationssekreterare vid den ungerska legationen i Rom. Hans namn är Guido Forbáth. Han hoppade av 1947 och är nu anställd i en firma i Lima, Peru.

Stockholm den 9 december 1952.

P 2. Eu I

KUNGL. UTRIKES DEPARTEMENTET

Chiffertelegram (**BUD**)

Från **Rom**
Avsänt den **12** / **12** 19 **52** kl. **1922**
Inkom den **12** / **12** 19 **52** kl. **2300**
Utskrivet i **4** ex. Detta är ex. nr **4**

se 194.

12.

Bergenståle har idag samtalat med Emma Grazia Edert chiffer 20. Samtalet var föga givande. Hon hade aldrig hört talas om att det fanns någon svensk i Lefortovskaja och Butskaja där hon satt från oktober 1944 till maj 1950 och hade sålunda inga uppgifter om Wallenberg, vilket namn hon aldrig ens hört. Zoltan Rivo kände hon flyktigt. De hade varit tågkamrater på fångtransporten från Bulgarien till Moskva i september 1944. Hon sade att tjänstemannen vid italienska generalkonsulatet i Hamburg Romeo Moschetti varit cellkamrat med Rivo i Moskva. Rapport över samtalet kurir sändes. Bergenståle reser till Turin i morgon middag och söker samtal med Rumiano på söndag förmiddag. Vamos ej tillgänglig.

Beck-Friis

KOPIA

Coll.:

Engfeldt

4/11

Chiffer bud

ang.Sjöborgsutredningen

P2 Eu 1

Beskickningen Bonn

För Kumlin från kabinettssekreteraren.Vårt 18.Vederbörandes adress uppgives för närvarande vara Hotell Carlton Theresienstrasse München.Sök diskret utröna om han alltjämt anträffbar där och huru länge.Telegrafera

Cabinet

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffertelegram (BUD)

Från Rom

Avsänt den 3 11 19 52 kl. 2108

Inkom den 3 11 19 52 kl. 1130

Utskrivet i 3 ex. Detta är ex. nr 3

C.G. Sommar 4/11

3.

Strängt förtroligt för kabinettsekreteraren från Beck-Friis. Vederbörande varit här och bott hos en landsman Kallay men reste nyligen. Återkommer sannolikt i januari. Nuvarande adress uppgives vara Hotell Carlton, Teresienstrasse i München. Telegrafera därest jag bör kontakta Kallay.

Beck-Friis.

KOPIA KOPIA KOPIA

Coll.:

30/10 52

BUD
Chiffer.

Svensk Rom

Strängt förtroligt för Beck-Friis från kabinettssekreteraren. Mitt handbrev 26 maj åberopas. Våra efterforskningar i Tyskland ha ännu icke lett till resultat. Sök därför taga reda på om vederbörande återvänt till Rom och kontakta honom i jakande fall enligt vårt chiffer 7

Cabinet

Kungl. Utrikes Departementet

Chiffertelegram (BUD)

Från Bonn (Köln)
Avsänt den 19/9 19 52 kl.
Inkom den 19/9 19 52 kl. 1615
Utskrivet i 3 ex. Detta är ex. nr 2

~~18.~~

Edert chiffer 18. Jag igår framfört till chefen Verfassungsschutzamt förnyad begäran diskret efterlysning. Denne lovat göra sitt bästa och meddela mig personligen resultatet.

Kumlin.

KOPIA KOPIA KOPIA

Coll.:

BUD

CHIFFER

Beskickningen
Bonn

18 Edert chiffer 17. För Kumlin från Dahlman. Då möjlighet föreligger att kontakt med vederbörande kan visa sig bli av mycket stort värde kvarstår angelägenheten erfara vistelseorten varefter vi avse nedsända samme expert som tidigare. Ifrågasätter därför nu om Du icke personligen ville kontakta vederbörande tyska myndighet och hemställa om snabb intern icke publik efterlysning av adressen. Telegrafera.

Cabinet

1 2 Sec

KUNGL. UTRIKES DEPARTEMENTET

Chiffertelegram (BUD)

Från Bonn (Köln)

Avsänt den 11/9 19 52 kl. 14.30

Inkom den "/" 19 " kl. "

Utskrivet i 3 ex. Detta är ex. nr 2.

Ch.Fg. 12/9 Bonn

17.

Edert chiffer 17. Vederbörande enligt myndigheternas upplysning veterligen ej utrest. Vistelseort kan ej utrönas utan efterlysning.

Damgren.

KOPIA KOPIA KOPIA

Coll.: Ö/Ö

10/9 Bud tur Bonn med begäran om telegram-
mar handlingar 26/5.

S. E.

Engfeldt/Rtz

Stockholm den 26 maj 1952.
Personligt och strängt förtroligt.
P 2

Sjöbergsutredningen

Hemlig.
Sthlm. den 26.5.52.
Överl.f.k. till Komm.
Danielsson, Sthlm.,
E.u.
S. Engfeldt

P 2 Eu[I]

Broder,

I Dahlmans frånvaro får jag vända mig till Dig i följande angelägenhet.

En person som kan tänkas vara av största vikt i Raoul Wallenberg-ärendet är en viss ungrare, Zoltan de Rivo, som synes vara bosatt i Rom men som nyligen avrest därifrån till okänd adress i Tyskland, där han enligt uppgift kommer att stanna i några månader. Jag får nu be Dig, att på lämpligt sätt genom någon av Dina tyska kontaktmän söka taga reda på mannens uppehållsort i Tyskland. Då vi i detta fall om möjligt mer än vanligt äro angelägna om bevarandet av sekretess, önska vi icke att några mer eller mindre omfattande undersökningar skola verkställas av tyska vederbörande. Vi utgå i stället ifrån att man genom en enkel kontroll i vad som motsvarar vårt inpoliperingsregister kan fastställa de Rivos nuvarande adress. Skulle det icke vara möjligt att förfara på ett så enkelt sätt, avstå vi hellre från hela saken för närvarande.

För Din information får jag slutligen tillägga, att vi avse i sinom tid nedsända Danielsson för att taga kontakt med de Rivo, därest skäl då alltjämt finnes att antaga, att denne verkligen är identisk med den av oss eftersparade personen.

u/ S. Engfeldt

t.f. Chargé d'affaires R y d b e c k ,
B o n n p.t. Köln.

Engfeldt/Rtz

Stockholm den 26 maj 1952.
Personligt och strängt förtroligt
P 2

Sjöborgsutredningen

P 2 Eu I

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 19 dennes angående de Rivo får jag be Dig vänta förslagsvis till efter midsommar med ytterligare efterforskningar.

Under tiden ha vi måhända funnit möjligheter att ta kontakt med mannen i Tyskland. Dessutom synas förfrågningar en gång i veckan på hans blivande adress i Rom icke kunna undgå att väcka viss uppmärksamhet, något som till varje pris måste undvikas i detta fall - även om den eventuella nyfikenheten icke omedelbart riktar sig mot svensk beskickningen.

u/ Arne S. Lundberg

Envoyén Friherre B e c k - F r i i s ,
R o m .

Avskrift av strängt förtroligt handbrev från envoyén Beck-Friis, Rom, till kabinettssekreterare Arne Lundberg, dagtecknat den 19 maj 1952.

Den angivna gatans namn var förvanskat men begav jag mig till den med närmast liknande namn, nämligen Via Guido Reni. Något hus med nr 27 fanns emellertid ej. Som händelsevis Svenska Institutets sekreterare Filipetto (italienare) bor i samma gata bad jag honom med användande av sin lokalkännedom söka spåra upp vederbörande. Med hjälp av brevbärare samt portvakt i hans hus lyckades Filipetto konstatera, att de Rivo bott i ett hus Via Guido Reni men med nr 56. Han hade emellertid nyligen avrest till Tyskland utan att lämna någon adress men hade uppgivit sig ämna återkomma om några månader till Rom och skulle hans adress då bliva Via Donatello 71. Filipetto frågade efter mannen helt för egen räkning och beskickningens namn har ej nämnts.

Därest jag ej får instruktion i annan riktning, kommer jag att genom Filipetto låta en gång i veckan efterhöra, huruvida de Rivo anlänt till sistnämnda adress och om han anträffas skall jag naturligtvis sätta mig i förbindelse med honom enligt erhållna instruktioner.

Kabinettsexp 2 Sm I

Telegram i **blankett**chiffer från

Rom

Avsänt den 19/5 1952 kl. 2000

Ankom den 19/5 1952 kl. 2125

Utskrivet i 4 exemplar.

Detta är ex.no. 2 -

23/5 Danielsson för vidare befordran till Bonn för vidare befordran till Rivos adress. S.S.

Kabinettsexp

6. **För kabinettssekreteraren personligen. Edert chiffer 7. Rivo har nyligen avrest till Tyskland, okänd adress. Han väntas åter till Rom om några månader. Brev följer.**

Beckfriis.

KOPIA

Coll:

ngfeldt/Rtz

den 16 maj 52.

Bud

Sjöborgsutredningen

P 2 Eu I

Svensk

R o m

Strängt förtroligt för Beck-Friis från Kabinettssekreteraren. Enligt viss källa har en ungrare vid namn Zoltan de Rivo suttit i en fängelsecell i Moskva bredvid Raoul Wallenbergs. En ungrare med samma namn vistas nu i Rom adress Via Guido Biremi 27. Rivos fader är fånge i Sovjet och hans uppträdande och villighet att lämna uppgifter kan väntas påverkade härav. Sök med beaktande av denna svårighet nå personlig kontakt med honom. Fråga på lämpligt sätt om och i så fall när och var han suttit i fängelse i Sovjetunionen och om han därvid sammanträffat med eller hört någon svensk i rysk fångenskap omtalas. Det är av största vikt, att inga som helst ledfrågor ställas till Rivo under samtalet, som heller icke bör föras vidare än som nyss angivits, om Rivo icke berättar spontant. Om identitet föreligger ämna vi nedsända Danielsson. Telegrafera.

Cabinet

Avskrift av strängt förtroligt och personligt handbrev från Envoyén Allard, Budapest, till Utrikesrådet Dahlman, Utrikesdepartementet, dagtecknat den 14 maj 1952.

---

1. Åberopande Ditt handbrev till Tamm den 4 mars 1952 a gående den ungerske medborgaren Zoltán De Rivo beder jag få meddela, att beskickningens undersökningar lett till följande resultat.

En ungrare, Dr. Zoltán Szarvas, som 1939 adopterats av en italiensk medborgare De Rivo och därefter antagit d nes släktnamn, har uppspårats och kan möjligen vara identisk med den i Ditt brev omnämnda personen, ehuru åtskilli data i Ditt brev icke synas överensstämma med de uppgifter vi här kunnat inhämta.

Då den av beskickningen uppspårade Zoltán De Rivo fö närvarande befinner sig i Rom under adress Via Guido di Re mi No. 27, skulle jag vilja föreslå att Du genom beskickningen där söker komma i förbindelse med honom i syfte att fastställa huruvida han befunnit sig i rysk fångenskap och är identisk med den person som skall sitta inne med värdefulla upplysningar i Bendel-affären. Det kan ju även tänka att Utrikesdepartementets sagesman gjort sig skyldig till en förväxling, och i det sovjetryska fängelset sammanträffi med fadern till Zoltán De Rivo, vilken 1947 deporterats ti Sovjetunionen och därefter icke avhörts. Det förefaller mig osannolikt att tvenne personer skulle ha funnits i Ungern med det för detta land ovanliga namnet De Rivo. Jag bifogar en promemoria på tyska innehållande de närmare resultaten av beskickningens efterforskningar.

./.

---

2. Vad beträffar Béla Lucacs har jag hittills blott kun nat inhämta, att samtliga till livstids straffarbete dömda fångar i fängelset i Vác -(cirka 400 personer)- natten me lan den 19 och 20 april bortförts därifrån till okänd ort och sedermera ej avhörts. Om Lucacs, såsom vi hittills

antagit, hållits fångslag i Vác, torde han befinna sig bland de bortförda.

---

3. Herr Bentzur, som jag blott kunnat träffa ett par minuter, har meddelat mig, att han har åtskilligt material av intresse att ställa till mitt förfogande. Vi skola råkas för ett längre samtal nästa lördag den 17, varför jag får återkomma till frågan med nästa kurirlägenhet.

Avskrift.

P.M. Den 14 maj 1952.

Dr. Zoltán Szarvas, Sekretär des Ungarischen Telegraphenbüros wurde im Jahre 1939 von seinem Onkel, dem italienischen Staatsbürger De Rivo adoptiert und seither führte er mit Bewilligung des Ministeriums den Familiennamen: De Rivo. Herr Zoltán de Rivo wurde im Jahre 1942 Privatsekretär des Zivilguvernörs der von der ungarischen Armee besetzten Karpathukraina und residierte in Uzhorod (Ungvár). Nach dem Zusammenbruch der Front kehrte er nach Ungarn nicht zurück. Eine Zeit lang war über ihn keine Nachricht, seit 1949 kommen Briefe von ihm aus Rom, wo er in einer Export-Import Firma tätig ist, in der letzten Zeit schickt er sogar Liebesgabepakete an die Witwe seines gewesenen Chefs, an Frau Esther von Kozma, die im Sommer voriges Jahres deportiert wurde.

In seinen Briefen hat Herr Zoltán De Rivo nie erwähnt, dass er in der Zwischenzeit in russicher Gefangenschaft war, ist es trotzdem nicht ausgeschlossen.

Der Vater des Herrn Zoltán De Rivo, Herr Paul (Pál) Szarka war Abteilungschef bei der ungarischen Eisenbahndirektion in Budapest. Am Anfang des Jahres 1947 hat er in seiner offiziellen Eigenschaft die Statistik über den Stand der ungarischen Wagonparkes der Internationalen Kontrollkomission ausgefolgt, das russische Besatzungskomando hat es als Spionage aufgefasst, das NKVD hat Herrn Szarvas aretiert, nach Russland verschleppt und seither ist über ihn keine Nachricht.

Herr Zoltán De Rivo steht heute in seinem 43 - 44-sten Lebensalter, seine jetzige Adresse ist: Zoltán De Rivo, Roma, Via Guido di Remi No. 27.

Telegram i **blankett** chiffer från

Budapest

Avsänt den 15/ 5 19 52 kl. 1505

Ankom den 15/ 5 19 52 kl. 1845

Utskrivet i 4 exemplar.

Detta är ex.no. 4.

50.

Vårt chiffer 47.

För Dahluan. En ungrare, Zoltan de Rivo, som möjligen är identisk med den i Ditt brev den 4 mars angivne personen, vistas nu i Rom, adress Via Guido Biremi 27. Fadern, som i början av 1947 deporterades till Sovjetunionen, har därefter ej avhörts. Närmare i brev, som i går avgick med kurir Ljungberg till Köpenhamn, dit denne torde anlända på tisdag.

Allard.

KOPIA

Coll. FB

Pv. tr. Sth. 1947

P 2 Sn I

Telegram i blankett chiffer från

Budapest

Avsänt den 2/ 5 1952 kl. 2000

Ankom den 3/ 5 1952 kl. 0800

Utskrivet i 3 exemplar.

Detta är ex.no. 3.

47. För Dahlman. Ditt handbrev ~~den~~ 4 mars. Zoltan Rivo, som mottagits först ~~den~~ 25 april av vår advokat, som tillskrivit fadern å den i P.S. uppgivna adressen, anmodad inrapportera resultatet till Allard, då jag i dagarna antriider semester.

Tamm.

KOPIA

Coll:

Engfeldt/Rtz

Stockholm den 4 mars 1952.
Personligt och strängt förtroligt.
P 2

Sjöborgsutredningen

Hemlig.
Sthlm. den 4.3.52.
Överl. f.k. till:
Komm. Danielsson
Envoyén Allard, Prag
E.u.
S. Engfeldt
1:e sekr.

P 2 Eu I

Broder,

I ett av de viktigaste spåren i Wallenberg-affären har ungerske medborgarens Dr.phil.(?) Zoltan Rivo, eventuellt de Rivo, namn nämnts. Denne skulle så sent som någ gång under första halvåret 1949 ha haft en indirekt kontakt med Wallenberg i Lefortovskaja-fängelset i Moskva.

Vår sagesman, som från september 1949 och en längre tid framåt delat cell med Rivo i Lefortovskaja- och Butyr fängelserna i Moskva, har uppgivit följande om Rivos person.

Då han sammanträffade med Dr. Rivo i september 1949 torde denne ha varit ungefär 34 år gammal. Han hade tjänstgjort vid universitetet i Bukarest och där omhändertagits av ryssarna samt blivit förd till Moskva. Enligt vad vår sagesman i början av detta år uppgivit, torde Dr. Rivo än nu ej ha återkommit från Ryssland. Sagesmannen hade varit i "viss förbindelse" med Dr. Rivos fader och låtit honom förstå, att sonen levde på hösten 1950.

Tyvärr kunna vi icke lämna några upplysningar om var Dr. Rivos fader är bosatt, men det vore givetvis av intresse att upprätta kontakt med honom, så att man eventuellt kan få veta, om Dr. Rivo återkommer från fångenskapen. Det är givet, att upprättandet av en dylik kontakt är en svår och ömtålig uppgift under nuvarande förhållanden i Ungern. Jag vill emellertid icke underlåta att underrätta Dig om det intresse som här föreligger, i förhoppningen att Du

t.f. Chargé d'affaires T a m m ,
B u d a p e s t .

skall lyckas finna en utväg att uppspåra och få kontakt med fadern. Om förbindelse kan nås med honom, vore det av viss vikt att få veta, när sonen omhändertogs av ryssarna i Bukarest.

En avskrift av detta brev tillställes samtidigt Allard.

u/ Sven Dahlman

P.S. Möjligen kan följande uppgift, som vår sagesman på en lista, upptagande namn på fångar, lämnat om Rivo, vara till Din hjälp:

"Rivo, Zoltan, fadern Pal, Uj Czanálos (m. Zemplin)"

~~(X [illegible] 1950), (blev kvar vid universitetet i Sofia)~~".

(försvunnen)

"Brandis" sc

Mdr. Kanzler - Lundberg

28. 3. 52

"Brandi" sc

b.b. Kaysing - Lundberg

28. 3. 52

P 2 Eu

KUNGL. UTRIKES DEPARTEMENTET

Chiffertelegram (BUD)

Från R O M

Avsänt den 31/ 7 1953 kl. 2130

Inkom den 1/ 8 1953 kl. 0140

Utskrivet i 4 ex. Detta är ex. nr 2

8. Strängt förtroligt. Har idag besökts av en fru Maria Saunders, född den 28 november 1890 i Graz. Hon syns vara född österrikiska ha förvärvat tjeckoslovakiskt medborgarskap genom tidigare äktenskap samt numera vara brittisk medborgare genom i Schweiz 1947 ingånget skenäktenskap. Hon innehar brittiskt pass Nr nf 27877. Hon uppger sig i Bratislava januari 1945 från regeringsmedlemmen i slovakiska regeringen Stephen Tiso i förvar mottagit en portfölj med anteckningar som Raoul Wallenberg innan Budapests fall lämnat Tiso och vilkas innehåll hon ej känner. Portföljen säger hon sig ha gömt med egna dyrbarheter i vattentät kista som därefter bortforslats och nedgrävts i Szobronec i Tjeckoslovakien. Hon häktades kort därefter och satt fängslad till 1947, då hon lyckades bege sig till Schweiz och ingå sistnämnda äktenskap. Hon säger sig i England, där hon nu är bosatt, kommit i förbindelse med katolsk organisation som från Tjeckoslovakien utför flyktingars kvarlämnade egendom och nu befinna sig i Rom för att genom Vatikanens förmedling i slutet av nästa vecka utfå kistan som nu finns i Wien. Hon vill överlämna Wallenbergspapperen till beskickningen. Hon uppger sig vidare väntat kistans ankomst hit för c:a 5 veckor sedan och tillföljd härav vara utan medel här och skuldsatt. Hon begär ekonomiskt bistånd från beskickningen om c:a 150.000 lire att återbetalas genom försäljning av smycken såsnart kistan anlänt. Beskickningen erhållit bekräftelse att hon svårt skuldsatt och hon sökt hjälp brittiska konsulatet som erbjudit repatriering som hon bestämt vägrar. I övrigt okänd på konsulatet. Då hon idag vräks från hotellet och hotat med självmord

v g v

Coll.:

har beskickningen ansett sig böra utbetala 5.000 lire som hjälp närmaste dagarna. Historiens sanningshalt svårbedömbar och synes ej kunna verifieras här. Får därför överlämna till UD:s bedömande hur beskickningen bör förhålla sig.

Beck-Friis

Avskrift. Jarring/Salwing 19

KUNGL. UTRIKES DEPARTEMENTET

med förfrågan om viss person

Telegram

STOCKHOLM den 1 aug. 1953

N:o 10 Chiffer BUD BIL.

INK. D. N:o

AVD. GR. MÅL

SSS

Svensk

Rom

Edert chiffer 8. Sök omedelbart av Saunders erfara om beskickningen i Wien kan anmodas fastställa existensen av kistan utan risk för Saunders ombud där och utan risk för att beskickningen blir indragen i en juvelsmugglingsaffär eller liknande.

Hur bedömer Ni att Eder beskickning bör förhålla sig?

Cabinet

Exp.1/8 1400

P 2 Eu I dom

KUNGL. UTRIKES DEPARTEMENTET

Chiffertelegram (BUD)

Från Rom

Avsänt den 3 /8 1953 kl. 1935

Inkom den 3 /8 1953 kl. 2210

Utskrivet i 4 ex. Detta är ex. nr 2

9.

Saunders säger sig icke veta adressen till ombudet i Wien samt att varje inblandning eller kontroll av kistans existens skulle försvåra. Hon säger att kisten säkert är tillgänglig här på fredag kväll. Ehuru jag personligen är tveksam hemställer jag ändock bemyndigande att utbetala ytterligare högst 15.000 lire för hennes levnadsomkostnader ytterligare några dagar varefter hennes framställningar om penninghjälp skola avvisas. För beskickningen synes risken endast vara att sammanlagt högst 20.000 lire gå förlorade.

Beck-Friis

KOPIA

KOPIA

Coll.:

Jarring/EW

Avskrift.

19.

KUNGL. UTRIKES DEPARTEMENTET

ang. utbetalning

Telegram

STOCKHOLM den 4 aug. 1953		
N:o 11	MUD Chiffer	BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	CR.	MÅL.
P	2	Eu I

Svensk

Rom

Edert 9, Ni bemyndigas göra utbetalningen

Cabinet

G.J.

Exp. kl.18.00 4.8.53 U.B.H.

Avskrift.

LEGATION DE SUEDE
Utbetaln. t. M. Saunders.

Rom den 8 augusti 1953.
Nr. 503 2 bil.
P 2

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

Härmed får jag vördsamt meddela, att beskickningen enligt särskilt bemyndigande från departementet utbetalat 19.000 lire till fru Maria Saunders.

Debetbesked BK nr. 9 å lire 19.000:- jämte verifikation å utgiften bifogas.

Undert. Carl Bergenstråhle

Avskrift av strängt förtroligt handbrev
från legationsrådet Bergenstråhle, Rom, till
kabinettssekreterare Lundberg, dagtecknat den
8 augusti 1953.

I anslutning till meddelandena i särskild ordning angående fru Maria Saunders, som uppgivit sig i sitt förvar ha vissa dokument avseende Raoul Wallenberg, ber jag få meddela, att beskickningen med stöd av givet bemyndigande utbetalat 19.000 lire till henne. Utgiften anmäles i 503 B. 8.8.53, som bilägges detta handbrev.

Jag hade kommit överens med fru Saunders, att jag idag kl. 16 skulle komma till hennes hotell och få den omtalade portföljen med Wallenbergs dokument. Just nyss var emellertid fru Saunders här och förklarade - livligt upphetsad - att hennes "Kiste" icke skulle komma till Rom förrän den 22 dennes. Hon visade mig även ett telegram från Innsbruck, däri detta meddelades. Jag läste telegrammet och frågade henne vem avsändaren av telegrammet var. Till svar fick jag blott veta att det under telegrammet stod ett fingerat namn å en person, vars identitet hon icke ville avslöja.

Fru Saunders tiggde idag ej mer pengar.

Vi kommo överens om att fru Saunders skulle uppsöka mig ånyo den 19 dennes.

Avskrift.

LEGATION DE SUEDE
Utbetaln. t. M. Saunders.

Rom den 8 augusti 1953.
Nr. 503 2 bil.
P 2

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärenden.

Härmed får jag vördsamt meddela, att beskickningen enligt särskilt bemyndigande från departementet utbetalat 19.000 lire till fru Maria Saounders.

Debetbesked BK nr 9 å lire 19.000:- jämte verifikation å utgiften bifogas.

Undert. Carl Bergenstråhle

Avskrift av strängt förtroligt handbrev från legationsrådet Bergenstråhle, Rom, till kabinettssekreterare Lundberg, dagtecknat den 24 augusti 1953.

I beskickningens aktuella Wallenberg-ärende ber jag i anslutning till mitt handbrev den 8 augusti 1953 få meddela, att fru Saunders ännu ej fått hit sin "Kiste". Hon har idag visat ett just erhållet telegram avsänt från Father Rici Father, Bahnhofhotell, Innsbruck, vari meddelas, att lådan anländer till Rom om ytterligare en vecka. Fru Saunders har lovat underrätta mig så snart lådan anlänt hit.

Sedan mitt sista handbrev har fru Saunders vid ett par tillfällen begärt ytterligare ekonomisk hjälp. Jag har sagt henne, att beskickningen för ytterligare utbetalningar behöver bemyndigande från Stockholm. Hon har då ej insisterat.

Avskrift av strängt förtroligt handbrev från envoyén Beck-Friis, Rom, till kabinettssekreterare Lundberg, dagtecknat den 24 september 1953.

Det är ju jämt en månad sedan beskickningen meddelade något i ärendet angående fru Maria Saunders' Wallenberg-dokument, och under denna månad har något av vikt icke inträffat i saken. Beskickningen har sålunda ännu ej erhållit de utlovade dokumenten. Fru Saunders har vid ett flertal tillfällen varit i förbindelse med beskickningen och regelbundet upprepat, att hennes "Kiste" vore på väg och snart skulle vara framme hos emottagaren i Vatikanstaden. Då och då ha hennes rapporter åtföljts av en - om ock i försiktig form - framförd begäran om ett handlån. Mot dessa senare framställningar ha vi emellertid ställt oss ganska avvisande och sagt, att medel måste begäras i Stockholm. Fru Saunders har då sagt sig icke önska detta.

För dagen är laget det, att kistan, enligt fru Saunders, nu är i Vatikan-staden. Det återstår att se, om fru Saunders får ut den, och om den i så fall innehåller de utlovade dokumenten.

#

Positiva resultat.

5. Stadtler – en "Wallenberg" person där – men osäker

4. Gillessen, ingenjör Tror att han sett – kom ej ihåg namnet
(Lärpriingen, Länder)

~~3. Obl. fånge~~ sett – hade ingenting – glömt namn
(Enl. fångbok den 19/7, 8, ej Danielsson p.m. 13/12 42)

1. Dr. Chem. Eugen ~~Gläckenberg~~ sett – kom ihåg namn, hade ingenting

2. Arthur Schwarz sett – hade ingenting – visste ej namnet
(Tredje man)

6. Till Terasch

Edgar Klaus
Feigl, Mader

P.M.

I skrivelse från beskickningen i Wien har redogjorts för ett samtal med f.d. ungerske medborgaren numera statslös doktor Aladar FEIGL, och i slutet av dennes berättelse har Feigl som referens nämnt en pianist Edith Wohl, numera gift Ernst. Edith Wohl-Ernst är identisk med violinisten Edith Ernster, boende i huset n:r 19 Sibyllegatan, 3 tr., telefon 60 79 59, Stockholm, och hon har vid samtal med undertecknad måndagen den 23 mars 1953 uppgivit, att hon mycket väl känner doktor Feigl, vilken i likhet med henne och hennes make arbetade under Raoul Wallenberg i Budapest. Till den 4/11 1944 arbetade hon och maken på en avdelning, belägen på Rezeda utca i Buda, och därefter flyttade de till Ullöi utca 4 i stadsdelen Pest, där de voro kvar till den 24/12 1944. Sistnämnda datum överflyttades avdelningen till Harmincad utca, där avdelningen fick lokaler i Hasai bankens källarvåning. Den 22/1 1945 övergavs den sistnämnda lokalen och fru Ernster och hennes make samt övriga tjänstemän flyttade över till Tatra utca, där fru Ernster sammanträffade med doktor Feigl, som då berättade, att han antingen den 16 eller 17 januari 1945 växlat några ord med Wallenberg som då skulle ha varit bevakad av eller i sällskap med några ryska soldater eller officerare. Hon känner doktor Feigl som en pålitlig och omdömesgill människa, varför man bör kunna sätta tilltro till hans utsago.

Stockholm den 25 mars 1953.

Wien den 21 januari 1953.

Personligt och Strängt förtroligt.

R 18. 1 bil.(i 3 ex.)

Feigl.

Broder,

Då det i den österrikiska pressen för någon tid sedan tillkännagavs, att ett trettiotal österrikiska krigsfångar skulle återvända från fångenskapen i Ryssland och dessa numera inträffat i Wien, har beskickningen hos inrikesministeriet anhållit om upplysningar, huruvida någon av dessa "Heimkehrer" vistats i de för Bendelärendet aktuella fängelserna. I dag lämnade vederbörande efter undersökning besked, att så icke var fallet.

I anslutning härtill insänder jag för det intresse det må hava avskrift av en från inrikesministeriet härrörande upplysning om Aladar Feigl (se handbrev från Lorentzon 7.1.1953), av vilken synes framgå, att Feigl är en i alla avseenden tillförlitlig person. Det bör måhända tillfogas, att Feigl genom beskickningens förfrågan hos inrikesministeriet och genom dettas undersökningar på intet sätt kan ha utsatts för några risker, då dessa undersökningar kunnat kombineras med de rutinundersökningar, som Feigl måst undergå, då han ansökt om österrikiskt medborgarskap.

Utrikesrådet G. J a r r i n g,
Kungl.Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

u.) K.-A.Belfrage

Avskrift.

Bil.1 till handbrev Belfrage-
Jarring den 21 januari 1953.

Betreff: F e i g l Alladar
Erhebung

Wien, den 19. Jänner 1953.

B e r i c h t:

F e i g l Alladar, chem. Fabriksdirektor, 26. April 1898 in Gyöngyös/Ungarn geb., staatenlos, evang. verh., ist seit 4.9.1952 in Wien I., Reichsrathstrasse 15/9 wohnhaft und aufrecht polizeilich gemeldet.

Eltern: Ludwig Hermann und Johanna, geb. Rosenfeld.

Gattin: Hedwig, geb. Herzog, Haushalt, 19.1.1913 Budapest geb., staatenlos evang. Eltern: Robert und Rosa geb. Taussig, beim Gatten wohnhaft.

Vorwohnungen:

III., Ls. Hauptstrasse 7, Pension Stadtpark,
III., Hainburgerstrasse 20/21,
III., Ungargasse 71/6. Stiege/10,
VIII., Skodagasse 21/11, und
VIII., Skodagasse 15, Pension Baltic.

Dir. F e i g l und seine Gattin sind seit dem 8.April 1950 in Österreich. Sie sind wegen Unzufriedenheit mit dem Regime in Ungarn nach Österreich emigriert.

F e i g l war in Budapest Gen.Dir. der ungar. ODOL-Werke und Gen.Dir. der Chem. Fabrik für Alkaloide. Durch seine langjährige Tätigkeit in dieser Branche verfügt Feigl über reichliche kommerzielle Erfahrung und besitzt glänzende geschäftliche Verbindungen. Besonders auf dem Gebiete der Exportwirtschaft, wo er einige Überseefirmen wie
Karpeles, Schenker u. Co., Windsor House, Victoria Street, London S.W.1,
Humphreys, Boxle u. Cie Ltd., Dina House, Dudell Street, Hongkong und
Impa, G.m.b.H., Gärtnergasse 5, Frankfurt a.M. aufzuweisen hat.

Feigl besass ursprünglich die ungarische Staatsbürgerschaft, ist auch seinerzeit mit einem ungarischen Reisepass nach Österreich eingereist und ha

erst später, als seine Emigration nach Österreich in Ungarn bekannt wurde, die ungarische Staatsbürgerschaft aberkannt bekommen. Er hatte auch ursprünglich vor, nach England oder Australien auszuwandern, möchte aber jetzt in Österreich bleiben und die österreichische Staatsbürgerschaft erwerben. Ein diesbezügliches Ansuchen wurde von ihm bereits eingebracht. Zur Zeit ist er im Besitze einer vorläufigen Aufenthaltserlaubnis für sich und seine Gattin Hedwig, die bis 30.7. 1952 befristet war, jedoch bis zur Erlangung seiner österreichischen Staatsbürgerschaft verlängert wurde.

Alladar Feigl und seine Gattin leben wohl in Untermiete, doch weist die Einrichtung der Wohnung den gewissen Geschmack auf, der unverkennbar Intellektualität und Wohlstand verrät. Feigl geht keiner Beschäftigung nach. Er lebt von der Veräusserung seines Vermögens, dass sich aus Werten und Schmuck zusammensetzt. Durch den Verkauf von 2 Gemälden (Blumen-Stilleben, holländisch um 1700) erzielte er den Erlös von 7000.-S. Andere kostbare Gemälde und Kunstgegenstände des Feigl sind dem Sachverständigen und Kunsthistoriker Ferd.I. NAGLER, Wien I., Kärnterstrasse 47, bekannt. Nagler vertritt auch den Standpunkt, dass man mit der Veräusserung des Vermögens von Feigl eine lange Zeit leben könnte.

Feigl und seine Gattin sind im Besitze eines Reiseausweises f. Staatenlose Zahl: 112.980-4Pa/51, auf welchen er für sich und seine Frau bereits 2 Visa für Westdeutschland erhalten hatte. Das letztere Visum, es handelt sich um ein mehrmaliges, wurde im Sommer 1952 ausgenützt.

Feigl möchte nach Erlangung der österreichischen Staatsbürgerschaft die Generalvertretung einiger Firmen aus seiner Branche übernehmen und dadurch seine weitverzweigten Verbindungen auf dem Gebiete des Exports ausnützten. Die erforderlichen Verträge würden dann zustandekommen.

Im Wohnhaus wird Feigl sowie seine Gattin als ruhige Menschen geschildert, die in keiner Weise nachteilig in Erscheinung getreten sind. Auch an den Vorwohnungen dieselbe Auskunft.

Weder in den hs. Evidenzen, noch in denen des SB.WP.Str.Reg. und denen der Wohnkommissariate sind nachteilige Vermerkungen über Feigl oder seine Gattin ermittelt worden.

In staatsbürgerlicher Hinsicht wird der Genannte gut beleumundet. Dem Gesamterhebungsergebnis nach zu schliessen, er ist politisch bisher nicht in Erscheinung getreten, ist anzunehmen, dass Feigl zur Republik Österreich positiv eingestellt ist.

coll:

Avskrift av personligt och strängt förtroligt handbrev från sekreterare Hammarskjöld, Bonn, till sekreterare Engfeldt, dagtecknat den 14 januari 1953.

Åberopande Ditt handbrev den 30 december 1952 angående tyskan Marie Luise Hoth måste jag tyvärr meddela, att denna inte finns registrerad vare sig hos Nachforschungszentrale für Wehrmachtsvermisste i München eller hos Suchdienst des Deutschen Roten Kreuzes i Hamburg-Altona. Jag undrar därför, om inte bland Danielssons papper kan finnas någon anteckning om att våra interlokutörer under november/december-resan skulle ha uttalat sig om hennes vistelseort. Om så inte är fallet återstor nog inget annat än att fråga Stadtler och/eller någon av de övriga, som sade sig känna till Hoth.

Jag vill förordningens skull tillägga, att den enda kvinna vid namn Hoth, som var registrerad hos Suchdienst (sam handhar registreringen av försvunna civilpersoner) var en viss Emilie Hoth, som lär ha avlidit i Ryssland, och vars man, Emil Hoth, bor Hamburg 11, Zollamt Ernst-August-Schleuse.

Beträffande Hille har jag konstaterat, att den i Hattingen/Ruhr, Schulstrasse 42, boende personen med detta namn heter Helmuth Hille, är född den 28 september 1915 därstädes och taktäckare till yrket. Han har varit registrerad i Hattingen i hela sitt liv, vilket ju inte hindrar att han kan ha varit i fångenskap. Anser Du att kontakten bör tagas?

Wien den 7 januari 1953.

Personligt och Strängt förtroligt.

R 18. 1 bil.(i 3 ex.)

HEMLIG
enligt 3 § ... förordningen
den 7/1 1953.
Beskickningen i Wien

Herr Utrikesråd,

./. Härmed får jag insända en strängt förtrolig promemoria över samtal med f.d. ungerske medborgaren, dr. Aladar F e i g l, vilken på eget initiativ uppsökte beskickningen den 5 innevarande månad för att lämna upplysningar i Bendelärendet. Feigl gjorde på mig intryck av att vara vederhäftig och utgör han säkerligen en tillförlitlig informationskälla, därest departementet skulle vilja erhålla ytterligare upplysningar, som Feigl kan tänkas sitta inne med. Jag har uppmanat Feigl, att han skall meddela mig på lämpligt sätt, därest han skulle kunna erinra sig ytterligare detaljer, som kunna tänkas vara av värde i detta ärende.

u.) Gunnar Lorentzon

Utrikesrådet G. J a r r i n g,
Kungl.Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

Bil. 1 till handbrev Lorentzon-Järring den 7.1.1953.

Strängt förtroligt.

HEMLIG
enligt 3 § tryckfrihetsförordningen
den 5/1 1953
Beskickningen i Wien

P.M.

Den 5 innevarande månad uppsöktes beskickningen av f.d. ungerske medborgaren, numera statslöse dr. Aladar F e i g l, född den 26 april 1898 i Gyöngyös (Ungern) och för närvarande bosatt i Wien under adress Reichsratstrasse 15/9. F., som är jude, uppgav, att han uppsökte beskickningen på grund av en notis i någon Wientidning för några veckor sedan angående den svenska démarchen i Moskva i Wallenbergsaffären (se hbf Belfrage-Dahlman 13.11.1952). Tillfrågad varför han först i dag uppsökt beskickningen, svarade F., att allt vad han ämnade berätta i denna sak hade han redan på sin tid meddelat en herr Wilmos Forgacs, vilken hade förbindelser med Wallenbergs familj och vilken, såsom han trodde sig hava anledning att antaga skulle underrätta familjen Wallenberg om hans iakttagelser i ärendet. Då han emellertid observerat det omnämnda pressmeddelandet var han övertygad om att så icke skett och att han därför för beskickningen numera ville berätta vad han visste i fallet.

F. uppgav sig ha varit chef för det svenska lasarettet i Budapest under adress Tatra Uza 12. Den 16 januari 1945 kl. 06.oo hade stadsdelen Pest besatts av ryssarna. Klockan 10.oo samma dag såg han Wallenberg på gatan tala med två högre ryska officerare, vilka åtföljdes av en eskort NKVD-män med gröna mössor. När han fått syn på Wallenberg gick han fram till denne och uppmanade honom att komma till lasarettet. W.,som verkade något irriterad, svarade, att det för närvarande icke kunde gå för sig, men att han skulle försöka komma till lasarettet nästkommande dag. I F:s sällskap befann sig en Paul Nevy, ungersk medborgare, och troligen fortfarande bosatt i Budapest. När Nevy därpå gjorde ett försök

att följa Wallenberg, bortkördes han av ryssarna.

Den 17 januari 1945 hade F. skickat ut två personer för att skaffa livsmedel och medikament för lasarettet. Dessa två personer voro advokaten Ladislaus Nemes och ingenjören Erwin Gomperz. Båda två möjligen fortfarande bosatta i Budapest. Ifrågavarande personer återvände efter några timmar och berättade, att de hade ansökt om hjälp hos polisstationen på Bela Uza i Budapest, där man svarat, att man tyvärr icke kunde hjälpa, då poliskontoret numera stod under ett ryskt kommando på Rottenbilleruzo 4 C, dit man kunde hänvända sig. Vederbörande uppsökte nämnda kommandoställe, där man tillmötesgick deras begäran om livsmedel och medikament. Man frågade, om det verkligen var en svensk, som innehade ledningen av ifrågavarande lasarett. Då vederbörande trodde, att det möjligen kunde vara till fördel, om så vore fallet och kanske lättare att erhålla den begärda hjälpen, svarade de jakande. Ryssarna trodde därför att Feigl var svensk medborgare. Man lät genom Nemes och Gomperz uppmana F. att genast personligen infinna sig på nämnda kommandoställe. Då F. emellertid på grund av frostskador i benet icke kunde gå, återsände han både Nemes och Gomperz för att säga ryssarna detta. Efter någon stund kom en rysk jeep, som hämtade F. Nemes och Gomperz skickades bort och F. underkastades ett förhör, som varade i fyra timmar. Det framhölls för honom, att han skulle berätta allt han visste, då han befunne sig på ett ställe, där man sysslade med kontraspionage. Vederbörande ryssar förklarade, att de hade belägg för att svenskarna hade spionerat för tysk räkning och att det vore bäst för F. om han ville bekänna. F. förklarade då, att han överhuvudtaget icke var svensk medborgare och att han utom Wallenberg icke kände någon annan svensk i Budapest. Ryssarna sade härpå, att de redan hade Wallenberg och att det därför skulle vara fördelaktigast för F. själv, om han ville ställa sina tjänster såsom agent till förfogande, då härigenom hela den svenska frågan möjligen kunde uppklaras. F. upprepade än en gång, att han inte kända någon annan än Wallenberg och att han därför ej heller vore i tillfälle att kunna göra något för ryssarna. Om Wallenberg berättade F. för ryssarna, att W. alltid och endast sett sin uppgift i att tillvarataga judarnas intressen i Ungern och man behövde ej heller tro, att W. haft någon annan verksamhet. Man nämnde för F. ytterligare två namn på svenska medborgare, som F. dessvärre nu

icke kunde erinra sig. Han vet bara så mycket, att det hade varit fråga om två svenskar, som enligt ryssarna redan flytt till Prag. Efter förhöret fick F. lämna kommandostället och återvända hem. Då just den 17 januari 1945 häktats hundratals personer, som sedan transporterades till Ryssland, bad F. ryska vederbörande om en passersedel så att han obehindrat kunde komma hem. Ett sådant papper ställdes också ut och F. minns, att detsamma var undertecknat av en major Hachlow. Med detta papper i handen hade han sedan kunnat taga sig hem utan svårigheter.

Här må tilläggas, att F. var av den uppfattningen, att ryssarna väl kände till de i Budapest ackrediterade svenska diplomaternas personliga förhållanden. Sålunda hade man för F. uppgivit, att envoyén Danielsson icke torde ha någon större faibless för engelsmännen, efter det att Danielsson i Kairo haft en personlig kontrovers på familjeplanet med en därstädes ackrediterad engelsk diplomat.

Samma dag hade en hos svenskarna anställd chaufför vid namn Aldass berättat för Feigl, att han vid Budapests Stadtpark i en bil och åtföljd av cirka fem ryssar sett Wallenberg tillsammans med den sistnämndes private chaufför Langfelder. Aldass hade haft möjlighet att tillfråga Langfelder vart de skulle taga vägen och erhållit som svar, att de skulle resa till Debrecen. Sedan dess har F. icke hört något mera varken om Wallenberg eller om Langfelder.

Efter ungefär ett år hade F. sett en artikel i en ungersk tidskrift med ett fotografi, föreställande en pilkorsare, som enligt tidningen dömts till döden på grund av att han uppgavs ha mördat Wallenberg. F., som kände redaktören för tidskriften ifråga, Bela Szabo (vilken tidskrift det varit fråga om kunde F. icke mera erinra sig) ringde till denne och sade, att saken icke kunde stämma, då han självkände till fallet Wallenberg och att denne av allt att döma torde befinna sig i ryssarnas händer. Szabo svarade, att han endast kunde giva honom det goda rådet att icke inblanda sig i denna affär, då han erhållit ifrågavarande uppgifter från officiellt håll.

F. uppgav avslutningsvis, att F. alltid haft ett litet kassaskrin med sig, vilket innehållit pengar och värdesaker.

Kassaskrinet hade Wallenberg emellertid icke mera med sig, när F. såg W. tillsammans med ryssarna.

Om sig själv uppgav F., att han den 9 april 1950 med ungerskt pass legalt lämnat Ungern tillsammans med sin fru samt att han sedan dess uppehållit sig dels i Wien dels ock i Frankfurt am Main. Såsom referens nämnde F. en pianist Edit Wohl, numera gift Ernst, vilken enligt uppgift lär vara bosatt i Sverige. Hon lär kunna bekräfta, att det var F., som hade sett Wallenberg sista gången den 16 januari 1945.

Härovan omnämnde Aldass lär numera vara överste-löjtnant vid polisen i Budapest.

Wien den 5 januari 1953.

Engfeldt/DS

Stockholm den 30 december 1952.
Personligt och strängt förtroligt.

P 2 Eu I

Broder,

Såsom Du måhända erinrar Dig från Danielssons och Ditt besök hos tyske medborgaren Edgar Klaus i Forchheim omnämnde han en tyska, troligen född år 1911, vilkens namn han trodde vara Hoth, som skulle ha haft tillträde till karantänsbaracken i Krasnogorsk-lägret. Vid ett senare samtal med Regierungsrat Magnus Stadtler erinrade denne sig även tyskan, vilkens förnämn säkerligen vore Marie Louise.

Vi ha nu från annat håll erfarit, att Hoth troligen varit i eller kunnat få tillträde till karantänsbaracken redan före den 21 juni 1945 (då som bekant den s.k. svenskgruppen med bl. a. redaktör Edvard af Sandeberg kom dit). Hon kan sålunda tänkas sitta inne med uppgifter av värde i vårt fall.

Jag får be Dig vara vänlig genom de kanaler Du använder i dessa fall söka uppspåra Hoth och om möjligt få ett samtal tillstånd med henne på sedvanligt sätt, d.v.s. utan att ställa ledfrågor.

Engfeldt

Beskickningssekreterare Peder Hammarskjöld,
B e r n .

STATSPOLISEN.

Kopia

Sek. 18/12

P. M.

18 dec.

19R

Härmed redovisas promemorior över samtal med italienske medborgaren Zoltan de Rivo, tyska medborgarna Edgar Klaus, Josef Schreiner, Magnus Stadtler, Richard Horstmann, Josef Gillesen, ungerske medborgaren Etienne Adam, tyska medborgarna Rudolf Jiru, Arthur Schwartz och Willy Jensen. Beträffande Wolfgang Meinerg hänvisas till promemoria, enligt vilken han ännu icke återvänt till Tyskland.

19 Aerg
19 A

Redovisning har ännu icke lämnats över samtal med tyske medborgaren Eugen Glietenberg, enär jag begärt en komplettering beträffande vissa uppgifter. Svar väntas inom de närmaste dagarna.

Stockholm den 16 december 1952.

Följande åtgärder ha vidtagits:

I P.M. rör. Edgar Klaus: Hbr. Engfeldt-Peder Hammarskjöld 30.12. and. Hoth

I P.M. rör. Magnus Stadtler: Peder Hammarskjöld kontaktar Dr. Hass i Fürth

I P.M. rör. Richard Horstmann: - " -

I P.M. rör. Josef Gillesen: - " -

I de övriga fallen har tillsvidare ingen åtgärd vidtagits. Samråd har ägt rum med kommissarie Danielsson.

SE.

Such. 29/12 52

MELDG
Jämk. SFS 10 § 249:1937
Den / 19
STATSPOLISEN

Samtal med doktor Eugen Glietenberg, boende Christian Heesstrasse 69 i Leverkusen, anställd vid Leverkusen-Bayer-werk.

Doktor Glietenberg kom den 1/3 1943 till zon 1 i Krasnogorsk och stannade där denna gång till i juni 1943, då han överfördes till Butyrkafängelset. Efter att ha hållits fången där några dagar skickades han till ett krigsfånge-läger i Jelabuga. Den 13/3 1944 återfördes han till zon 1 i Krasnogorsk och stannade där till i september 1944. Under månaderna september-december 1944 hölls han fången i Butyrkafängelset, kom därefter några dagar tillbaka till zon 1 samt överfördes den 29 december 1944 till arbetslägret i zon 2, där han kvarstannade den 12/4 1946. Efter detta datum passerade han flertalet andra krigsfångeläger och kom den 5/4 1947 på nytt tillbaka till Krasnogorsk, denna gång till zon 1, och här stannade han till i juni 1947, varefter han på nytt sändes vidare till nya läger. Ovanstående tidsuppgifter lämnade doktor Glietenberg efter att ha kontrollerat anteckningar i en anteckningsbok, och han förklarade, att tidigare tidsuppgifter, antecknade av en man från Suchdienst, äro felaktiga.

Det var riktigt att mannen från Suchdienst visat upp ett fotografi över en person i militäruniform, och doktor Glietenberg hade funnit vissa likheter mellan detta fotografi och en man, som doktor Glietenberg sett i Krasnogorsk-lägret, säkerligen vid någon tidpunkt efter det att doktor Glietenberg samtalat med de båda svenskarna af Sandeberg (av mannen från Suchdienst kallad Santberg) och den svenske sjömannen, vilkens namn Glietenberg igenkände såsom varande Erlandsson, när jag nämnde namnet. Om doktor Glietenberg över huvud taget sett Wallenberg, måste detta alltså ha skett i zon 2, där doktor Glietenberg sammanträffade med af Sandeberg och Erlandsson. Han har aldrig sagt till mannen från Suchdienst, att han erfarit, att Wallenberg skulle ha befunnit sig i karantänsbaracken, utan denna av mannen från Suchdienst antecknade uppgift måste ha berott på ett miss-förstånd. Ett antal fotografier, bland vilka tre olika tag-

ningar av Wallenberg förekommo, framlades för doktor Glietenberg, men han kunde icke taga ut vare sig ungdomsporträttet (passfotot) eller det senast tagna fotot av Wallenberg. Med hänsyn till senare erfarenhet av tillförlitligheten eller rättare sagt otillförlitligheten av mannens från Suchdiensts anteckningar är det tydligt, att man icke kan sätta någon tilltro till dessa, och då doktor Glietenberg icke har någon bestämdare minnesbild, torde det vara tvivelaktigt om man kan fästa något större avseende vid doktor Glietenbergs utsaga. (Jämför dock Arthur Schwarts' utsaga. I båda fallen rör det sig om en iakttagelse i zon 2).

Under samtalen med af Sandeberg och Erlandsson hade doktor Glietenberg icke hört omtalas att någon svensk man utöver af Sandeberg och Erlandsson skulle ha befunnit sig i ryskt fångläger eller fängelse.

Doktor Glietenberg kände till att några polska adelsfamiljer voro internerade i Krasnogorsk-lägret och han sammanträffade troligen 1946 på lasarettet i lägret med en furst Radziwil. Han känner icke till huruvida någon av de polska adelsfamiljerna kommit ut till Väst-Europa.

Bland personer som eventuellt skulle kunna lämna upplysningar om huruvida Wallenberg befann sig i Krasnogorsklägret nämnde doktor Glietenberg en person vid namn Kirschgeorg från Siegen i West-falen. Denne var "starchi" i en av barackerna i zon 1. En styvson till Himmler, von der Ahe, befann sig också i lägret. Okänt om han återvänt.

Under vistelsen i Krasnogorsk lärde doktor Glietenberg känna en person vid namn Hille, som var något slags lägerchef. Han bor under adress 42 Schulstrasse, Hattingen an der Ruhr. Denne man hade blivit tillfångatagen vid Kurland. (Jämför af Sandebergs uppgift om cellspionen Hille, som skulle ha haft någonting med Kurlandsbaronen att göra. Man frågar sig om uppgifterna om Bautzen kan vara felaktiga och om denne Hille från Hattingen kan vara den åsyftade Hille. Jag tänker därvid närmast på af Sandebergs relativt svaga minne. Då Hattingen inte ligger alltför långt avlägset från Köln kunde måhända attaché Hammarskjöld vid lämpligt tillfälle söka kontakt med Hille.)

En överste, friherre von Bütingen var i zon 1 i Kras-

nogorsk-lägret från våren 1945-1947. Han hade blivit tillfångatagen i Kurland.

En doktor Karteller var sjukhusläkare innan doktor Hass tillträdde denna befattning. Doktor Karteller bor i Marburg.

En överste Schröter var likaledes i Krasnogorsk-lägret. Han bor Robert Kochstrasse 17 i Würzburg hos en familj Halse.

Anton Nies från Röhrbach bei Welschen Ennest bei Siegen var länge i Krasnogorsk-lägret.

En person vid namn Hunoldt boende under adress Mannheim 215/9 var länge i Krasnogorsk-lägret.

Vidare fanns det en "Obermusikmeister" Kaufmann, vilken också länge var i Krasnogorsk-lägret. Jämför Assi Hahns bok "Ich spreche die Wahrheit", där Kaufmann omnämnes. Okänt om han återvänt.

Läkaren, doktor Kaufmann, borde enligt doktor Glietenbergs utsaga känna väl till vilka personer, som befunnit sig i karantänsbaracke , emär Kaufmann på ett eller annat sätt beredde sig tillträdde till denna barack, där han hade något kärleksmöte med en eller flera av de internerade damerna. Påhända är det svårt att få honom att prata just med hänsyn till dessa historier. Även beträffande doktor Kaufmann hänvisar jag till Hahns bok, av vilken framgår att Kaufmann var verksam i Antifa-rörelsen.

Jensen (se Willi Jensen) var ordonnans i läger n:r 27 och borde ha haft goda möjligheter att skaffa sig upplysningar om olika personer.

Möjligt är att en major von Cramstein från Giessen Kreis Hanseln, vilken också varit i lägret, kan lämna upplysningar. Han hände af Sandeberg.

En ungersk general Dejoux (enligt Hahns bok stavat Dejö) befann sig också i lägret.

Doktor Glietenberg tillfrågades om hon under sin vistelse i Krasnogorsk-lägret hört att en tysk vid namn Wallenberg skulle ha befunnit sig i lägret, detta med hänsyn till pater Josef Schreiners uttalanden. Doktor Glietenberg förklarade omedelbart, att pater Josef troligtvis förväxlat namnet Wallenberg med namnet på en person, som bodde i samma

barack som Pater Josef. Där fanns nämligen en tysk som hette Wallendar eller Wallendahl.

Stockholm den 11 december 1952.

Otto Danielsson

HEMLIG
jfrnl. SFS 40 § 249:1937
Den 16/12 1952
STATSPOLISEN

Samtal med Regierungsrat Magnus Stadtler, boende Buxacherstrasse 56, Memmingen i Allgäu, anställd i Vermessungsamt i Mindelheim. Samtalet ägde rum den 29/11 1952.

Herr Stadtler förklarade bestämt, att han hört namnet Wallenberg nämnas, men han kunde icke klargöra under vilka omständigheter detta namn kommit till hans kännedom. Enär vid samtal med Pfarrer Josef Schreiner framkommit, att Schreiner sade sig känna igen namnet Wallenberg, men att denne enligt Schreiners mening skulle ha varit tysk, frågade jag Stadtler, om han trodde eller hade hört omtalas, att det funnits någon tysk med det namnet, men Stadtler förklarade att han icke hört omtalas att det fanns någon tysk med detta namn i lägret. Han för sin del var beredd att tro, att Pate Josef avsåge en tysk med ett något nära liknande namn.

Beträffande karantänbaracken lämnade Stadtler den intressanta uppgiften, att denna först på våren 1945, möjligen i maj, blev avskild från de övriga barackerna i zon 1 i Krasnogorsk-lägret genom ett brädstaket, som var så högt, att insyn utifrån lägret till karantänsbaracken och vice versa omöjliggjordes. Lägerinternerna i zon 1 hade icke någon möjlighet att ta reda på vilka som befunno sig i karantänsbaracken, undantag dock för barackäldsten (starchi), vilken enligt Stadtlers uppgift var Wolfgang Meiners från Hannover. Innan karantänsbaracken var avskild genom brädstaketet hade Edgar Klaus varit barackäldste. Enligt Stadtlers mening borde Meiners vara den, som skall kunna lämna uppgifter om civilinternerna i karantänsbaracken. (Jämför dock af Sandebergs uppgift om jugoslaven Ivan Dianovic, vilken vid tiden för Sandebergs vistelse i karantänsbaracken skulle ha varit befälhavare. Detta tyder på att Meiners först på ett något senare stadium blivit befälhavare. Om möjligt bör försök göras att spåra Dianovic. Med hänsyn till att ett gott förhållande rådde mellan Stalin och Tito under de första åren efter krigslutet skulle man kunna räkna med att Dianovic fått återvända till Jugoslavien. Enligt af Sandebergs mening skulle Dianovic möjligtvis ha varit jurist. Ålder omkring 50 år enligt nuvarande beräkning.)

(1033)

Såsom Stadtler tidigare framhållit borde lantbrukaren Willi Jensen i Jübek kunna vara i stånd att lämna uppgifter om vilka personer som efter karantänbarackens avstängning befunne sig där, enär Willi Jensen betecknades såsom ett slags "Stubenmädchen" och hade tillträde till sådana utrymmen, bl.a. karantänsbaracken, dit inga andra internerade hade tillträde.

Stadtlers uppgift om innehållet av karantänsbaracken är mycket intressant med hänsyn till den uppgift, som tidigare har lämnats av finske medborgaren Paul Nordström. Han talar nämligen om avspärrandet av en av baracken i zon 1 och denna barack skulle enligt hans uppgift vara avsedd för generaler och andra prominenta personer. Tydligtvis avser Nordström karantänsbaracken som hade nr 4 bland barackerna och som stod i direkt anslutning till ingången och NKVD:s kontrollkontor. Någon annan barack inom zon 1 var icke avspärrad, och följaktligen finnes icke längre någon större anledning att speciellt söka komma i kontakt med generaler, som varit internerade i Krasnogorsk-lägret.

Bland personer, som skulle kunna tänkas sitta inne med upplysningar om Wallenberg, nämnde herr Stadtler en doktor Hass, vilken enligt vad som senare framkommit, nu skall tjänstgöra på ett sjukhus i Fürth utanför Nürnberg. Han var redan läkare i Krasnogorsk under 1945.

Vidare hänvisade doktor Stadtler till doktor Richard Horsmann i Legau i Allgäu. Arbetar i Heilstätte Lauthach.

Stockholm den 10 december 1952.

Otto Danielsson

MEMO
Jfml. SFS 10 § 249:1937
Den 16/12 1952
STATSPOLISEN

Samtal med tyske medborgaren Arthur Schwartz, boende Heinrich Hertzstrasse 9 i Bremen. Samtalet ägde rum torsdagen den 4 december 1952.

Han ankom till Krasnogorsk-lägret zon 1 vid jultiden 1943 och i februari 1944 överfördes han till läger n:r 20 B i Planinaja, också detta läger beläget ej långt från Moskva. Därifrån överfördes han vid någon tidpunkt under vintern 1945 till Butyrka-fängelset, där han stannade till ungefär september 1945, då han överfördes till arbetszonen, zon 2, i Krasnogorsk. Under fängelsevistelsen i Butyrka träffade han sjömannen Erlandsson, och detta måste ha inträffat under sommaren 1946.

I zon 2 sammanträffade han med af Sandeberg. Schwartz var mycket tillsammans med af Sandeberg, general von Bogen och den ungerske militärattachén Dejeux (Dejö).

På det fotografi, som uppvisades för honom av en man från Suchdienst våren 1952, hade herr Schwartz trott sig känna igen Wallenberg. Herr Schwartz säger, att han "bildet sich ein" att det var Wallenberg, som han sett. Ur den medförda fotosamlingen tog herr Schwartz fram det sist tagna fotografiet av Wallenberg, och han säger, att den man han tänkt på mycket liknar den å fotografiet avbildade mannen. Tidpunkten för iakttagelsen måste ha varit omkring augusti-september 1945, d.v.s. strax efter det att herr Schwartz ankommit till arbetszonen i Krasnogorsk-lägret. Någon närmare beskrivning kunde herr Schwartz icke erinra sig, men mannen hade verkat att vara omkring 40 år gammal (Ende 30 oder 40 Jahre). Under sina samtal med Erlandsson och af Sandeberg hade Schwartz icke hört något om att ytterligare en svensk skulle ha befunnit sig i rysk fångenskap. Herr Schwartz gav anvisning på följande personer, vilka möjligtvis skulle kunna tänkas sitta inne med upplysningar angående Wallenberg.

Den tyske generalen Busch, en stridsflygare, hade suttit ganska länge i Butyrka-fängelset. Om Wallenberg befunnit sig där, skulle general Busch antingen själv kunna ge upplysningar eller kunna ge anvisningar på andra fångar.

En tysk överste Hitzeroth befann sig i zon 2 under den tid herr Schwartz var där. (Här kan omnämnas att Schwartz stannade i zon 2 till sommaren 1949).

En överste von Tempelhof, son till generalen von

Tempelhof, kvarhölls en längre tid i Butyrka-fängelset.

En ungrare Szíracki från Budapest befann sig under en längre tid i zon 2.

En ung flygofficer Steinmann, vilken återkom till Tyskland i början av 1950, befann sig under åren 1945-1946 i zon 2. Han skrev i början av 1950 en artikel i tidskriften "Der Spiegel" över sina erfarenheter från Krasnogorsk. Enär Steinmann hade en viss förtroendeställning i lägret, skulle det kunna vara möjligt, att han kunnat erfara något om Wallenberg. De båda tyska diplomaterna Bischoff och Wagner befunno sig också i zon 2.

Stockholm den 13 december 1952.

Otto Danielsson

Jämf. SFS 10 § 249:1937
Den 6/12 1952
STATSPOLISEN

Ek. n:r 2.

Samtal med ingenjör Josef Gillesen, boende Ruhrtahlstrasse 27, 4 trappor upp hos Wilhelm Corsten i Düsseldorf. Samtalet ägde rum den 1/12 1952.

Gillesen ankom till zon 1 i Krasnogorsk-lägret i augusti eller september 1945. I zon 1 kvarstannade han till den 17 september 1949. Tidigare lämnade uppgifter måste ha missuppfattats av mannen från Suchdienst.

Då ingenjör Gillesen i februari 1952 hördes av mannen från Suchdienst hade han fått se ett foto, vilket var en reproduktion av ett tidningsfoto och föreställde en man i militäruniform. Det var med ledning av detta foto, som Gillesen trott sig känna igen en man, som han förmodade kunde vara Wallenberg. Jag lade fram ett antal fotos över såväl Wallenberg som andra personer. Wallenbergs fotografier funnos i tre olika tagningar, nämligen ett passfoto, taget för några år sedan, där Wallenberg har ett mycket ungdomligt utseende, ett foto av Wallenberg i sergeantuniform, samt ett foto enligt uppgift taget på hans kontor i Budapest. Dessa fotografier skilja sig tämligen mycket från varandra. Trots dessa skiljaktigheter plockade ingenjör Gillesen fram såväl det tidigare tagna passfotot som det sist tagna fotot från Budapest och därjämte givetvis fotografiet i uniform, vilket han sett tidigare. Ingenjör Gillesen upprepade sin beskrivning över den av honom i Krasnogorsk-lägret, zon 1, iakttagne mannen. Ingenjör Gillesen är själv omkring 170 cm lång och det är därför naturligt att han beskriver den av honom iakttagne mannen såsom stor (180 cm). Han talar om mannens raka hållning men anmärker att mannen hade huvudet något framåtböjt. Det var särskilt mannens sätt att tala, han hade talat sakta och lågmält, som kommit ingenjör Gillesen att fästa sig vid mannen. Dessutom hade han observerat en någon egendomlighet i vissa ljud, vilken egendomlighet tydde på, att mannen antingen var utlänning eller att han läspade något. Det är omöjligt för ingenjör Gillesen att bestämt yttra sig om tidpunkten för samtalet med mannen ifråga, men det måste ha inträffat antingen under 1945 eller 1946. Ingenjör Gillesen är vidare övertygad om att sammanträffandet måste ha skett i zon 1 och icke inne i karantänsbaracken, dit ingenjör Gillesen icke hade något tillträde. Det är nu omöjligt för ingenjör Gillesen att i

x/ P. Kammarkyöld kontaktar R. enligt Dahlström s.s. 2/1

minnet återkalla vad samtalet rört sig om med mannen. Ehuru han nu icke kan med hundraprocentig säkerhet säga, att mannen verkligen är identisk med Wallenberg, anser han dock att mycket talar för, att det verkligen var Wallenberg han sammanträffat med.

(I detta sammanhang bör framhållas, att ingenjör Gillesen verkade mycket ömdömesgill och gav ett synnerligen tillförlitligt intryck. Om hans iakttagelse är riktig, måste det alltså betyda, att Wallenberg antingen vistats en längre tid i zon 1 eller också att han, om han först varit i karantänsbaracken, vid den s.k. svensk-gruppens ankomst dit den 21/6 1945 förts bort därifrån och direkt ut till zon 1 eller till något av fängelserna, samt i sistnämnda fall ifrån fängelset åter till zon 1. Ingenjör Gillesen var säker på att han själv icke kom till zon 1 förrän tidigast i augusti 1945).

Ingenjör Gillesen var av den uppfattningen, att en doktor Hass, med vilken Gillesen umgicks i zon 1, säkerligen skall kunna lämna uppgifter om den av Gillesen iakttagne mannen. (Enligt senare inkomna uppgifter skall Hass tjänstgöra som läkare i Fürth, och jag har talat med attaché Hammarskjöld om att han efter samråd med envoyé Kumlin vid lämpligt tillfälle bör försöka få ett samtal med doktor Hass).

På särskild fråga förklarade ingenjör Gillesen, att han aldrig hört namnet Wallenberg nämnas under sin ryska fångenskap. (jämför Pater Josef Schreiners utsago).

Ingenjör Gillesen förklarade likaledes på särskild fråga, att han kände till Wolfgang Meiners, vilken bar ett långt svart hakskägg. Meiners kan säkerligen lämna informationer om vilka som varit internerade i karantänsbaracken.

Bland personer som vistades i lägret samtidigt med Gillesen nämnde han en chaufför Max Weyder, boende Nippers-Hohenheckenweg 9 i Köln.

Vidare nämnde Gillesen en person vid namn Karl Ballendahl, som härstammade från Bochum. Det kan möjligtvis vara denne man som Pater Josef Schreiner syftade på.

Doktor Willy Born, Koblenzerstrasse 30, Koblenz-Mosel-Weiss, var länge i Krasnogorsk-lägret.

En doktor Teichen från Düsseldorf, Haroldstrasse 3. Denne var dock kommunistanstucken.

Och för mig planerbart, med hänsyn till förhörssättet med andra fångar. Dock egendomligt att detta är första uppgiften i denna riktning, av många som vi talat med.

Sch 30/12 52

På min fråga om det fanns några civilinternerade i zon utanför karantänsbaracken, förklarade Gillesen att det verkligen fanns några civilinternerade, bl.a. någon polsk adelsfamilj.

Stockholm den 12 december 1952.

Otto Danielsson

Jämf. SFS 1949:1937
Den 16/12 1952
STATSPOLISEN

Bil. nr 2.

Samtal med tyske medborgaren Edgar Klaus, vilken enligt uppgift av Regierungsrat Magnus Stadtler, skulle vara boende under adress Haunstätten bei Augsburg.

Vid undersökning konstaterades att Klaus avflyttat den 7 juni 1952 till Forchheim, omkring 6 mil norr om Nürnberg. Klaus är boende och anställd under adress Bayreuthstrasse 30 A i Forchheim i ett spinneri därstädes. Han hördes torsdagen den 27 november 1952 och uppgav:

Det var inte riktigt som Stadtler uppgivit, att han varit barackäldste (starchi) i karantänsbaracken innan Wolfgang Meiners tillträdde denna befattning. Däremot var det riktigt att Klaus efter tillfångatagandet vid Stalingrad blev förd till zon 1 i Krasnogorsk-lägret, där han vistades under flera år. Han har icke hört omtalas att någon svensk diplomat befunne sig som fånge i Ryssland och då namnet Wallenberg nämndes förklarade han, att detta namn icke sade honom någonting. Däremot hade han hört, att "många svenskar" skulle ha befunnit sig i den s.k. karantänsbaracken. Till denna barack hade de övriga internerade i zon 1 icke haft någon som helst möjlighet att vinna tillträde, såvida det icke varit någon som hade något speciellt uppdrag t.ex. en läkare eller någon av prästerna. Han hänvisade i detta sammanhang till en Pfarrer Arndt och Pfarrer Josef Schreiner, den sistnämnde boende i Passionisten-Kloster söder om München, närmare bestämt i Pasing. Klaus ansåg att det kunde vara möjligt att någon av dessa skulle ha haft tillfälle att besöka karantänsbaracken på grund av sin tjänsteställning. Klaus kände till den av Stadtler omnämnde barackäldsten Wolfgang Meiners, och Klaus trodde att Meiners skulle kunna ha möjlighet att yttra sig om, huruvida Wallenberg verkligen vistats i karantänsbaracken. Han i sin tur hänvisade till Stadtler, vilken Klaus hade väl reda på sig. Vidare nämnde Klaus en tysk flicka vilkens namn han trodde vara Hoth. Hon skulle ha varit väninna till någon av generalerna och möjligtvis haft litet större möjlighet än övriga internerade. (Vid senare samtal med Stadtler erinrade han sig att namnet mycket riktigt var Hoth och förnamnet säkerligen Marie-Louise. Hon torde vara född 1911).

Yhe tin — P. Hammarskjöld 30/12 52

Utdrag på Mandula, se sakkerdom. 9

Jag frågade Klaus, huruvida han kände till den ungerske medborgaren Mandula, vilken han förklarade sig mycket väl känna igen. På min fråga om Klaus trodde Mandula vara kommunist, svarade Klaus: "i så fall måste jag vara ärke-kommunist". Om Mandula är i kommunisternas tjänst måste detta bero på en nödtvungen anpassning för att kunna leva.

Klaus hänvisade till en Oberleutnant LEHMKUHL boende på Unterländerstrasse i Stuttgart (okänt nummer), vilken möjligtvis skulle kunna lämna upplysningar om de internerade i karantänsbaracken. Vidare ifrågasatte han om inte någon av de polska adelsfamiljerna, vilka varit internerade i karantänsbaracken, skulle kunna sitta inne med upplysningar om andra interner i samma barack. Han nämnde namnen Furst Radziwil, Brannicka, (döttrarna Maria och Anna) samt familjen Krzszicki. Dessa familjer skulle ha återsänts till Polen och eventuellt har någon av familjerna kommit över till Västtyskland.

Stockholm den 9 december 1952

Olof Jonsson

Avskrift av telegram från envoyén Kumlin,
Bonn, till utrikesdepartementet, ankommet
den 22 november 1952.

59 För Dahlman Peder Hammarskjöld möter med bil München
klockan 16 tjugofemte

Ex. nr 22. Inv. 20/5-52
Dambalmar.

Avskrift.

8 Mai 1952.

Betr.: Raoul WALLENBERG

I. Bei der Suche nach dem Verbleib des schwedischen Diplomaten WALLENBERG ergab sich eine weitere Bestätigung dafür, dass W. im Lager 27 in KRASBOGORSK war, aus der Befragung des Herrn Magnus STADTLER, Memmingen/Allgäu.

Befragungsergebnis:

In der Quarantäne ist STADTLER nicht untergebracht gewesen und hat sie auch nicht betreten. Seine Verbindung nach dort bestand darin, dass er für den Fouries des gesamten Lagers No. 27 eine Kartei führte, in der sich die Namen der Lagerabteilungen I, 2 und 3 befanden. Die Insassen der Quarantäne wurden jedoch nur zahlenmässig angegeben. Trotzdem seien, wie Quelle erklärte, einige Namen der in der Quarantäne untergebrachten Gefangenen bekannt geworden. Unter diesen habe sich auch ein WALLENBERG befunden, wie St. sicher in Erinnerung hatte. Gesehen hat er WALLENBERG jedoch nicht. Er konnte auch nicht angeben, wann WALLENBERG in die QUARANTÄNE gekommen ist und wann er sie verlassen hat.

Eventuelle Wissenträger:
Mit STADTLER wurden sämtliche Personen besprochen, die bei allen bisherigen Befragungen von anderen Personen als evtl. Wissensträger genannt worden sind. An den grössten Teil dieser Personen konnte sich STADTLER entsinnen und angeben, ob sie in der Quarantäne untergebracht waren oder nicht, ob sie Beziehungen nach dort hatten oder nicht und welche Art ihre Beziehungen waren. Nach Ansicht von St. fallen alle bisher als eventuelle Wissensträger genannten Personen bis auf folgende Ausnahmen aus:

Wolfgang MEINERS, Hannover.

MEINERS ist verwandt mit dem Besitzer einer Modehauses in Hannover oder selbst der Besitzer.

MEINERS war von Juni - Dezember 1945 Ältester der Quarantäne und in der Quarantäne untergebracht.

STADTLER ist gleich nach seinem Eintreffen in 27/1 von anderen Lagerinsassen vor MEINERS gewarnt worden mit der Bemerkung, dass er unbedingt sowjethörig sei. St. bezeichnet ihn als "aalglatt", sehr liebenswürdig den Kameraden gegen-

über, jedoch vollkommen undurchsichtig. St. bemerkte, dass die Sowjets schon gewusst haben, weshalb MEINERS als Barackenältester der Quarantäne eingesetzt wurde.

MEINERS galt als "maitre de plaisir". Er veranstaltete Feste und trat bei diesen im Frack auf.

Edgar KLAUS, Haunstetten bei Augsburg.

KLAUS war der Vorgänger von MEINERS (bis Juni 1945 Barackenältester der Quarantäne).
STADTLER konnte in charakterlicher Hinsicht nichts Nachteiliges über KLAUS sagen. Er glaubt auch kaum, dass er prosowjetisch eingestellt war.

Willi JENSEN, JUBECK bei SCHLEWWIG, von Beruf Bauer.
JENSEN war in der fraglichen Zeit (Anfang - Ende 1945) Ordonanz eines nichtdeutschen Insassen der Quarantäne. St. bezeichnet JENSEN als sehr intelligent mit einem ausgezeichneten Namensgedächtnis.

STADTLER bemerkte abschliessend, dass MEINERS den WALLENBERG nicht nur gekannt, sondern auch nähere Umstände gewusst haben muss und dass er der einzige sei, der als Wissensträger dafür in Frage komme, wohin WALLENBERG von der Quarantäne aus verbracht worden ist. Bei dem Schleier des Geheimnisses, den die Sowjets über die Qurantäne legten, sei es nach Meinung der Quelle äusserst zweifelhaft, ob ausser MEINERS andere Insassen der Qurantäne, selbst, wenn sie WALLENBERG gut gekannt haben, aussagen können, wohin man W. verbracht hat. Evtl. diesbezügliche Angaben anderer Personen müssten, wie STADTLER betonte, bei der im Lager herrschenden Gerüchte-Psychose mit grösster Vorsicht aufgenommen werden.

KLAUS und JENSEN dürften daher nach Ansicht von STADTLER höchstens angeben können, dass WALLENBERG in der Qurantäne war und dass er zu irgendeinem Zeitpunkt das Lager verlassen hat.

II. Die Befragung eines anderen Insassen der Qurantänezone des Lagers 27/1 in KRASNOGORSK, nämlich des Dr. Albrecht GRÜSSNE in Hamburg, ergab zwar keinen unmittelbaren Hinweis auf WALLENBERG, wohl aber die Anschriften einiger Ausländer, die 1945/46 Insassen der Qurantänezone waren. Vielleicht sind diese Namen von Interesse. Es handelt sich um die Finnen

HEIKKALA, Pippa, Helsinki, Konlunpalku
JENNG, Halge, Helsinki
KAJALA, Asta, Helsinki, mit Ehemann
HIVAAKURI, Paavo

den Holländer

MIJSBERG, Jack, Wassenaer, Hoefdserlaan.

III. Der derzeitige Stand der Befragungen hat eine mehrfache Bestätigung dafür erbracht, dass WALLENBERG in KRASNOGORSK war. Sie hat ferner den Personenkreis geklärt, der evtl. über den weiteren Verbleib WALLENBERGs Aussagen machen kann.

Die systematischen Befragungen dieser Personen läuft, bisher leider ohne Ergabnis.

Da dieser Personenkreis naturgemäss begrenzt ist, wird die Nachforschung nach WALLENBERG damit in absehbarer Zeit zum Abschluss kommen. Ob es gelingen wird, etwas Verbindliches über den Verbleib des W. zu erfahren, dürfte wesentlich davon abhängen, ob überhaupt ein Deutscher, der in die Bundesrepublik zurückgekehrt ist, Kenntnis von WALLENBERGs Schiksal erhalten hat.

Vidimeras:

L. Magnusson ..... Ruth Bergström .....

Wien den 3 mars 1952.
Personligt och Strängt förtroligt.
Rp18.

Broder,

I anslutning till mina rader av den 13 februari 1952 i Bendel-ärendet ber jag få meddela, att jag dessvärre icke heller på återvägen från Paris i München lyckades få kontakt med diplomingenjör Stadler. När någon av beskickningens medlemmar nästa gång besöker Salzburg, skola vi passa på att låta honom utsträcka resan till München för vederbörandes hörande.

(u.) K.-A. Belfrage

Utrikesrådet S. D a h l m a n,
Kungl. Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

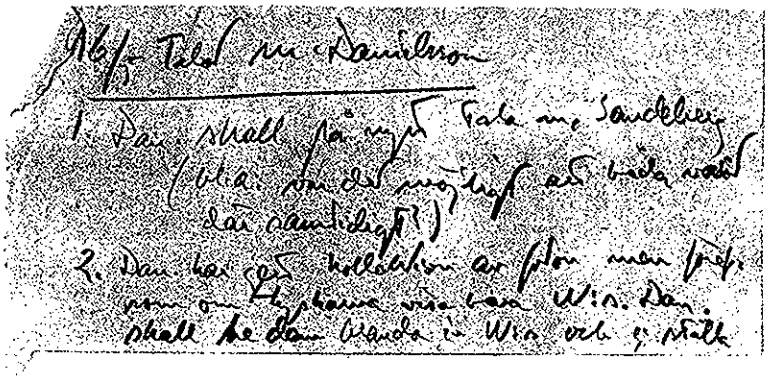

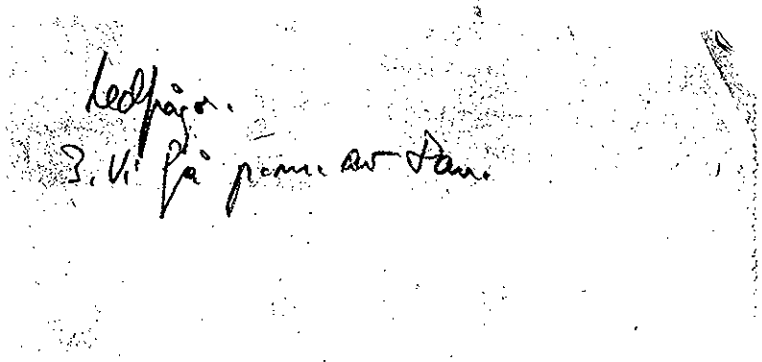

Avskrift.

8. April 1952.

Betr.: Raoul WALLENBERG

Die systematisch fortgeführten Nachforschungen nach dem schwedischen Diplomaten Raoul WALLENBERG brachten jetzt erste Ergebnisse, aus denen ersichtlich wird, dass WALLENBERG im Sommer 1945 tatsächlich in der Quarantänezone des Kgf-Lagers No. 27/1 in KRASNOGORSK bei Moskau gefangen gehalten wurde.

1.) Die Vernehmung des ehem. Oblt. JIRU, wohnhaft in GRIESSEM über Hameln, führte zu folgendem Ergebnis:

JIRU geriet 1943 mit der 6. Armee bei Stalingrad in sowjetische Gefangenschaft und befand sich ab Frühjahr 1944 im Kgf-Lager No. 27/1 in KRASNOGORSK. Dort war er von Juni - Ende Dezember 1945 in der Bekleidungskammer des Lagers 27/1 tätig, die in der Baracke No. 3, die zur Quarantänezone gehörte, untergebracht war.

Durch den vorgenannten Arbeitseinsatz hat JIRU Gelegenheit gehabt, die Insassen der Quarantänezone zu sehen und mit einigen zu sprechen.

Auf die Frage, ob sich unter den Insassen der Quarantänezone eine Person namens WALLENBERG befunden habe, entgegnete Quelle, dass er sich an diesen Namen nicht entsinnen könne. Als ihm Fotos gezeigt wurden, erinnerte sich J., diese Person in der Quarantänezone gesehen zu haben, und zwar in der Zeit von Juni - September/Oktober 1945, mit Sicherheit nicht später. Ab November sind, wie JIRU weiter berichtete, laufend Insassen der Quarantänezone in die Gefängnisse BUTYRKA, LJUBLJANKA und LAFORTASKAJA verlegt worden. Unter diesen muss sich die Person, die J. mit der auf den Fotos abgebildeten als identisch bezeichnet, befunden haben.

2.) Die Vernehmung des Dr.chem. Eugen GLIETENBERG, Leverkusen, ergab folgendes:

Gl. geriet mit der 297. Inf.Div. bei Stalingrad Anfang 1943 in Gefangenschaft.

Von Dezember 1944 - April 1946 befand sich Gl. im Kgf-Lager 27/1 in einer Baracke, die sich neben der Quarantäne befand. Es war die Baracke No. 2. In der Quarantäne waren deutsche, vorwiegend aber ausländische Diplomaten untergebracht. u.a. 3 Schweden:

a) von SANTBERG
b) ein schwedischer Kapitän eines schwedischen Dampfers
c) WALLENBERG, den Gl. an Hand der vorgelegten Fotos wiedererkannte.

GLIETENBERG konnte sich nun nicht mehr erinnern, wann er WALLENBERG erst - und letztmalig gesehen hat, mit Sicherheit noch im Mai 1945, evtl. auch noch in einem der folgenden Monate.

Gesprochen hat Gl. nur mit v.SANTBERG. Sie haben u.a.ihre Anschriften ausgetauscht und v.SANTBERG hat Gl. eingeladen, ihn nach Entlassung einmal in Schweden zu besuchen.

Zu letztem Bericht ist zu bemerken, dass GLIETENBERG während seiner Gefangenschaft insgesamt elf mal das Kgf-Lager gewechselt hat. Dabei war er zu 3 verschiedenen Zeiten in KRASNOGORSK und zwar von März - Juni 1943, von Dezember 1944 - April 1946 und von Mai - Oktober 1946.

Es sit also gut verständlich, dass er die genauen Zeiten, wann er welche Person gesehen hat, nicht mehr einwandfrei in Erinnerung hat. Denn nach seiner Darstellung wären v.SANTBERG und WALLENBERG zeitlich gleichzeitig in derselben Quarantänezone gelegen, was zweifellos nicht der Fall war.

Immerhin bestätigt auch diese Aussage, da WALLENBER in der fraglichen Zeit in KRASNOGORSK gewesen ist.

-3-

3.) Ausser den angeführten Berichten sind in der Zwischenzeit wieder zahlreiche, z.T. recht aufschlussreiche Hinweise auf Personen angefallen, die evtl. weitere Angaben über WALLENBERG machen können, sodass hier die Hoffnung besteht, doch noch genauere Unterlagen über das Schicksal WALLENBERGs beibringen zu können.

4.) Dabei haben sich auch Hinweise auf Ausländer ergeben, deren Befragung von hier nicht möglich ist.

a) Aus der Vernehmung des Freiherrn v.CANSTEIN, Gutsbesitzer in GRIESSEM, ergibt sich folgendes:

v. CANTEIN geriet 1943 mit der 6. Armee bei Stalingrad in Gefangenschaft und wurde von Stalingrad mit Generalen und weiteren Stabs-Offizieren per Sonderzug nach MOSKAU gebracht.

Er befand sich ab Sommer 1945 im Kgf-Lager No. 27/1, KRASNOGORSK. Die Insassen des Lagers No. 20 wurden restlos zum Lager 27/1 verlegt.

Nach Verlegung der Insassen des Lagers No.20 wurde das Gesandschaftspersonal z.T. in die Heimat entlassen (vor allem Italiener und Ungarn), z.T. zum Arbeitseinsatz in das Donez-Gebiet gebracht.

Nachdem v.CANSTEIN zum Lager 27/1 gekommen war, erfuhr er von der Existenz einer Quarantäne. Sie bestand aus einer Baracke, die von dem übrigen Lagergebiet abgeschlossen war. Diese Quarantäne wurde Ende 1945 aufgelöst, nachdem verschiedene Insassen nach Vernehmungen durch den sowjetischen Vernehmungsoffizier Obtl. ELPERIN in die Gefängnisse BUTYRKA, LJUBLJANKA und LAFORTASKAJA verlegt worden waren.

Die nicht verlegten Insassen der Quarantäne verblieben auch nach ihrer Auflösung dort.

-4-

Unter ihnen befanden sich:

Helge ROSSWAENGE, Däne bekannter Sänger, wurde Anfang 1946 in die Heimat entlassen.

Dr. LEHNERT, Genf

und ein Herr v. COCATRIX, jetzt Kairo, Ägypten.

Beide Herren waren Mitglieder des Internationalen Roten Kreuzes. Sie sind von Berlin aus nach der UdSSR verschleppt worden und wurden Anfang 1946 in die Schweiz entlassen.

c. CANSTEIN hat WALLENBERG weder im Gefängnis BUTYRKa noch in den Kgf-Lagern No 20 und 27/1 gesehen oder von ihm gehört. WALLENBERG ist nach seiner Ansicht in der Quarantänezone gewesen und vor Auflösung der Quarantäne in eines der 3 genannten Gefängnisse verlegt worden.

Nach seiner Ansicht müssten demnach die bereits genannten Helge ROSSWAENGE, Dr. LEHNERT und vo. COCATRIX Angaben machen können, da sie Insassen der Quarantäne gewesen sind.

b) Der schon vorstehend in Ziffer 2) geschilderte

Dr.chem.Eugen GLIETENBERG berichtet noch zusätzlich:

In der Quarantänezone und nach ihrer Auflösung im Lager 27/1 befand sich der dänische Pfarrer CHRISTIANSEN, Mitglied des Internationalen Roten Kreuzes, im Kampf um Berlin von der SOA gefangengenommen, in die UdSSR verschleppt und von dort Ende 1946 nach Dänemark entlassen. Nach Ansicht von Dr. Gl. müsste von SANTBERG die Anschrift des CHRISTIANSEN wissen.

5.) Eine weitere Bestätigung dafür, dass WALLENBERG 1945 in KRASNOGORSK war, ergibt sich aus der Vernehmung des Artur SCHWARTZ, Bremen:

SCHWARTZ kam mit einem Transport von etwa 300 Generalen und Stabsoffizieren 1943 von Stalingrad nach Moskau und befand sich

von 1943 bis Mitte 45 im Lager 27/1 KRASNOGORSK
von Mitte bis Ende 45 im Gefängniss BUTYRSKAJA
von Dezember 45 bis 1947 im Lager 27/1 und /2 (Arbeitslager), im letzteren als Kompanieführer.

Die Abteilungen des Lagers 27 KRASNOGORSK 1945/47):

Im Lager 27/1 befanden sich ca 100 Generale, Stabsoffiziere, Offiziere und Mannschaftsdienstgrade, die aus irgendeinem Grunde für die Sowjets von Interesse waren. Die Lagerabteilung kann für diesen Zeitraum als reines Vernehmungslager angesprochen werden. Der zuständige MWD-Vernehmungsoffizier war der sowjetische Oberleutnant ELPERIN. Im Lager herrschte ein ständiges Kommen und Gehen. Laufendwurden Insassen in die Gefängnisse BUTYRSKAJA und LJUBLJANKA verlegt.

Das Lager 27/2 war ein reines Arbeitslager. Auch hier befanden sich Generale, Stabsoffiziere, Offiziere und Mannschaften, die grösstenteils von der Abteilung 2 nach dort verlegt worden waren, um sie zum Arbeitseinsatz zu verwenden und sie von sowjetisch eingestellten Lagerinsassen bespitzeln zu lassen.

Die Quarantäne war eine Lagerabteilung, die durch einen Zaun vom übrigen Lagergelände getrennt war. Sie grenzte unmittelbar an 27/1. In dieser befanden sich deutsche und ausländische Gefangene, meist Zivilisten, darunter Diplomaten. Trotz der Abtrennung der Quarantäne bestand Anfang 45 ein ziemlich ungehinderter Verkehr zwischen den Insassen der Quarantäne und den in Abt. /1 und /2 untergebrachten Gefangenen.

In der Quarantäne befanden sich u.a. :

a) Der schwedische Staatsangehörige SANTBERG

b) ein schwedischer Staatsangehöriger, dessen Namen SCHWARTZ nichterfahren hat, von dem SCHWARTZ jedoch angab, dass er mit der auf den Fotos abgebildeten Person (WALLENBERG) identisch ist. SCH. hat WALLENBERG im Sommer 1945 letztmalig gesehen und seitdem nic mehr, auch nichts mehr über ihn gehört.

c) der schwedische Kapitän ERLANDSON aus GÖTEBORG. Er hat sich nach eigenen Aussagen 1944 mit seinem Schiff in Bremerhaven befanden. Dort wurde er von einem deutsche Zollbeamten, der einen Gestellungsbefehl zur deutschen Wehrmacht erhalten hatte, gebeten, ihn nach Schweden mitzunehmen. Vor dem Auslaufen hat ERLANDSON noch einen Brief dieses Zollbeamten an dessen Frau vermittelt.

Beim nächsten Anlaufen eines deutschen Hafens (Goten-

hafen) wurde ERLANDSON verhaftet, zu 2 Jahren Zuchthaus verurteilt und in Spandau eingeliefert, 1945 mit anderen in Berlin befindlichen Ausländern gesammelt und nach Moskau gebracht. ERLANDSON befand sich 1946 noch im Lager 27/2.

Vidimeras:

Rich. Brostrom ..... Ingrid Olsen .....

Avskrift.

HEMLIG
Jämf. SFS 1937:10 S
Den 21/3 1952
STATSPOLISEN

28.2.1952.

Betr. Raoul WALLENBERG.

Die Nachforschungen nach dem in der UdSSR verschollenen schwedischen Diplomaten Raoul WALLENBERG haben bisher leider noch zu keinem Ergebnis geführt. Sie werden jedoch fortgesetzt.

Nachstehend wird ein Zwischenbericht über den derzeitigen Stand der Angelegenheit übermittelt:

1. Schwerpunkt der Nachforschung liegt z.Zt. auf der Befragung aller ehem. Lagerinsassen des sogenannten Generalslagers in KRASNOGORSK, wobei die Photographien von WALLENBERG gute Dienste leisten.

   Die bisher Befragten konnten noch keine verwertbaren Erkenntnisse vermitteln, es sind durch sie aber zahlreiche andere Anschriften genannt, die vielleicht Angaben machen können. Dieses System, sich von einem Heimkehrer zum anderen weiterreichen zu lassen, hat sich auch bei den sachlichen Vernehmungen bewährt. Wenn überhaupt möglich, kann auf diese Weise immer noch ein Erfolg erhofft werden.

   Als einziger konnte sich bisher der Ing. GILLESSEN aus Düsseldorf an WALLENBERG erinnern.

   GILLESSEN's Anschrift wurde durch den ehem. Generaldirektor PURUCKER vermittelt, über dessen sonst ergebnislose Vernehmung bereits berichtet wurde.

   PURUCKER selbst ist übrigens auch bereits im Januar 1951 in Berlin durch den schwedischen Generalkonsul BRATH über den Verbleib des WALLENBERG befragt worden.

   GILLESSEN wird von unseren Leuten als intelligent geschildert. Er sei eine Persönlichkeit, die einen vertrauenerweckenden und aufrichtigen Eindruck mache. Er sei gegen das Nationalkomitee "Freies Deutschland" aufgetreten und entschieden antibolschewistisch eingestellt.

"G. war von 1945 - Ende 1946 im Kgf-Lager No.7027, Zone I, und anschliessend bis zur Entlassung im Arbeitslager des Kgf-Lagers No. 7027. Die Zone I, die eine Belegungsstärke von etwa 1000 Mann hatte, wurde 1946/47 gelichtet. Mehrere Transporte wurden zusammengestellt, die mit unbekanntem Ziel abgingen.

An den Namen WALLENBERG konnte er sich nicht entsinnen. Als ihm die Fotografien gezeigt wurden, war er der Ansicht, die abgebildete Person in der Zone I letztmalig Ende 1946 gesehen zu haben. Im Laufe der weiteren Befragung brachte G. diese Aussagen mehrmals bestärkt zum Ausdruck. G. gab an, dass diese Person durch ihre Grösse und aufrechte Körperhaltung aufgefallen sei. Er schätzt die Körpergrösse auf etwa 1.80 m.+ G. glaubt, dass die Person leicht mit der Zunge angestossen oder sogar etwas gelispelt habe.

G. meint, dass der Betreffende einem Transport angeschlossen worden ist, der KRASNOGORSK 1946/47 verlassen hat. Er begründete diese Ansicht damit, dass er ihn nach Ende 1946 nie mehr gesehen habe. - Näheres war G. nicht bekannt, ihm war auch nicht gegenwärtig, dass es sich bei dem betreffenden um einen Schweden gehandelt hat. An seiner Aussprache ist ihm nichts aufgefallen, es sei denn, dass die sonderbar klingenden Zischlaute kein Sprachfehler waren, sondern eine Art Akzent eines deutschsprechenden Schweden."

II. Nachstehend wird im einzelnen das Ergebnis der hiesigen Nachforschungen nach den von dort namhaft gemachten Personen mitgeteilt.

Es wird nochmals betont, dass darüberhinaus im Zuge dieser Nachforschungen zahlreiche weitere Hinweise angefallen sind, denen weiter nachgegangen wird.

1.) General v. BOGEN
wurde in der SU zu 25 Jahren Zwangsarbeit verurteilt und befindet sich gemäss Mitteilung seiner Ehefrau vom 28.11.51. noch in Gefangenschaft (Lager SWERDLOWSK).

2.) Die Generale FRICKE und TRAUT,

die im Herbst 1945 zeitlich zusammen mit WALLENBERG im BUTYRKAER Gefängnis gewesen sein sollen, befinden sich noch in ruwsischer Gefangenschaft. (Feststellungen des Suchdienstes)

3.) Der mehrfach genannte HILLE, der dem schwedischen Journalisten v. SANDBERG über WALLENBERG berichtet hat, konnte bisher nicht identifiziert werden. Einige Quellen können sich an die geschilderte Person erinnern, ohne Anhaltspunkte für seinen Verbleib geben zu können. Sicherlich arbeitet HILLE unter Decknamen, sodass sein Auffinden wohl nur durch Zufall gelingen kann.
Der schon erwähnte Ing. GILLESSEN erinnert sich an einen HILLEBRANDT. Er sei mittelgross gewesen, hagere Gestalt, baltischer Akzent, war als Dolmetscher tätig und soll auch im Gefängnis Butyrka gewesen sein. Treffen diese Angaben auf HILLE zu ? Zutreffendenfalls würde zusätzlich nach HILLEBRANDT gesucht werden.

4.) Über die Befragungen der von dort namhaft gemachten Herren WEIDENFELD und STEINMANN, die s.Zt. das Treffen ehem. Lagerinsassen aus KRASNOGORSK veranstaltet hatten, wurde bereits durch Zwischenbericht mitgeteilt. Wenn sie auch keine unmittelbaren Angaben über WALLENBERG machen konnten, so haben sie doch verschiedene andere Anschriften nennen können, deren Befragungen z.Zt. läuft.

5.) Bei den weiter von dort genannten Personen, die angeblich an dem Treffen der ehem. Krasnogorsker teilgenommen haben, handelt es sich bei BIELER nicht um den General BIELER, sondern um dessen Sohn, den ehem. Hauptm. Jürgen BIELER. BIELER war im Vorsitz des Nationalkomitees "Freies Deutschland", trotzdem wird seine Vernehmung versucht.

Jürgen Graf v. WALDERSEE nahm s.Zt. nicht an

dem Treffen der ehem. Krasnogorsker teil. Er studiert z. Zt. an der Universität Paris, soll auch nur in Zone II des Lagers Krasnogorsk gewesen sein und daher über WALLENBERG vermutlich keine Aussagen machen können. Bezüglich seiner politischen Einstellung wurde er wie BIELER eingeschätzt, also prosowjetisch.

Harald KRUPP von BOHLEN und HALBACH wurde nach Angaben seines Bruders zu 15 Jahren Gefängnis verurteilt und befindet sich heute noch in der SU im Kgf-Lager No. 7476/V.

6.) General d.Art. WILLI MOSER soll 1948 in SWERDLOWSK gestorben sein.

Ein Genlt. Hilmar MOSER soll sich noch in einem polnischen Gefängnis befinden.

Zurückgekehrt aus der SU ist gemäss Feststellung des Suchdienstes bisher kein General MOSER, sodass auch diese Spur nicht verfolgt werden konnte.

7.) Der Verbleib der ehem. Kriegsgefangenen EICHINGER und FOCKE, die Herr DANIELSON in der Besprechung am 16.12. namhaft machte, konnte bisher noch nicht geklärt werden.

Rätt avskrivet intyga:

Ruth Bergström ..... Anna Magnus .....

Wien den 26 mars 1952.
Personligt och Strängt förtroligt.
R 18. 1 bil. (i 3 ex.)

¼ Danielsson kopia

Broder,

./. Härmed får jag översända en promemoria över ett samtal i ärendet Wallenberg, som en av mina medarbetare haft med herr Till Tesarek.

(u.) K.-A. Belfrage

Utrikesrådet S. D a h l m a n,
Kungl. Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

P.M.

Samtal med f.d. officeren Till Tesarek, Wien XIV, Hütteldorferstrasse 249.

Källa: Wolfgang Zorn, Grünwalderhof bei Patsch/Tirol (P.M. den 6.2.52) Datum: Wien den 26 mars 1952.

T. inkallades 1940 som officer och tillfångatogs under februari månad 1945 i Posen. Under september månad samma år överfördes han till lägret Krasnogorsk, zon 1. I början av år 1946 förflyttades T. till Tjerepowitz och därifrån under augusti 1947 till lägret nr 7185 nära Gorki. Han frigavs därifrån i april 1948 och anlände till Österrike, efter att ha passerat en del genomgångsläger, i september 1948.

Under sitt uppehåll i lägret Krasnogorsk uppgiver han sig hava hört att även några svenskar befunne sig i lägret, bl.a. en svensk diplomat från Bukarest eller Budapest. Han had emellertid icke någon möjlighet att kontrollera detta rykte, och har sedan ej mera hört talas om saken.

Vad beträffar den franske journalisten uppgav T., att denne möjligen kunde vara identisk med en fransman vid namn Touisaint, vilken tillfångatogs i Berlin och via Posen tillsammans med T. överfördes till Krasnogorsk, varifrån han frigavs redan efter några månader. Toussaints yrke uppgav T. emellertid som tandläkare.

Tillfrågad huruvida T. visste något om Hauptmann Weiss svarade han, att han senast träffat honom i lägret 7185, där han vistades under tiden augusti 1947 - april 1948. Enligt vad han erfarit lär Weiss hava ådömts 2 gånger 25 års eller sammanlagt 50 års

1034

straffarbete.

Enligt T. kunde även följande personer tillfrågas:

Fritz Geyer, vilken enligt vad han visste uppehållit sig i Buntirka (adressuppgift följer);

General Meisner, Wien

General Franek, Wien,

herr Zucker-Schilling, f.n. chef för Scala-Teatern i Wien (Scala-teatern under kommunistisk regim, största försiktighet av nöd n),

Franz Uhl, Wien Hernals (fadern automobilmekaniker) (stor försiktighet tillrådes) samt

en herr Jantschi eller - k, Sievering (desertör och enligt uppgift på sin tid tillhörande d n antifascistiska rörelsen).

Wien den 26 mars 1952.

B

Jahr positiva resultat.

(Obs: Undersökningarna under "B" saknar dock icke
intresse, ifrån hvilka fall skapa en
allmän hild av förhållandena i klassen osv. osv.

19T, B.

Avskrift av personligt och strängt förtroligt handbrev från envoyén Kumlin, Bonn, till utrikesrådet Jarring, dagtecknat den 9 april 1953.

2 bil.

Åberopande Ditt handbrev den 9 januari 1953 ber jag få översända två p.m. som Peder Hammarskjöld gjort upp efter sammanträffanden med Hass och Kulzer vilka han uppsökte under påskhelgen.

På grund av arbetsbelastningen härstädes har det inte varit möjligt för Hammarskjöld att tidigare företaga denna länge planerade resa.

Avskrift.

197/13

P.M.

rörande samtal med Albert Kulzer.

Albert Kulzer uppsöktes den 4 april 1953 i sin bostad i Velden/Vils, en by cirka 7 mil nordöst om München. Kulzer är c:a 37 år gammal och synes bedriva en mindre maskinfirma.

Kulzer hade blivit tillfångatagen vid Stalingrad i januari 1943. Efter kortare uppehåll i olika läger och fängelser, bl.a. Krasnogorsk och Lefortovskajafängelset i Moskva, hade han i december 1943 definitivt placerats i Krasnogorsk, där han stannat till i juni 1947, då han frigivits såsom obotligt sjuk. Han hade under hela denna tid varit ansvarig för badinrättningen i lägret.

Jag koncentrerade mig på att få fram huruvida Kulzer kunde minnas något om de personer som vistats i den s.k. karantänen på våren 1945, sedan denna antagligen i april (Kulzer bekräftade tidpunkten) förvandlades till isoleringsbarack för vissa "prominenta". Kulzer kunde dock icke minnas mycket om i frågavarande personer, de enda vilkas namn han erinrade sig voro medlemmarna av den polska familjen Radziwil. Att några svenskar skulle ha funnits i lägret kunde han överhuvud icke komma ihåg, ej heller reagerade han för namnet Wallenberg och af Sandeberg.

Däremot mindes Kulzer, att fångarna från isoleringsbaracke varje torsdag badade i badinrättningen. Han sade sig vara säker på, att det icke hade förekommit några personer i uniform bland dessa.

Jag fick ett starkt intryck av att Kulzer hade ganska svårt att, trots att han uppenbarligen ansträngde sig, i minnet återkalla sin tid i fångenskap. Han mindes exempelvis icke Dr. Hass. När vi något senare gingo igenom hans korrespondens efter frigivningen, som han samlat i en brevpärm, visade det sig emellertid att där fanns en kopia av ett brev, som Kulzer för några år sedan skrivit till Dr. Hass. Kulzer underströk svårigheten att efter så lång tid åter minnas namn och händelser från fångenskapen. Han hävdade att det nog vore lättare om några personer som varit i lägret kunde sitt några timmar tillsammans och genom samtal väcka minnet till liv igen. Han trodde att det nog

vore till hjälp om han kunde få se fotografier av den vi sökte.

Bland dem som säkrast borde kunna ge upplysningar om fångarna i isoleringsbaracken räknade Kulzer upp läkaren Dr. Kaufmann, Wolfgang Meiners samt Marie-Louise Hoth. Han bekräftade uppgifter, som tidigare lämnats från annat håll, att Dr. Kaufmann hade haft förbindelse med en ung flicka i isoleringsbaracken. Dennas namn skulle ha varit Kusti Wolf och Dr. Kaufmann hade för denna saks skull straffats och senare förts bort från lägret, sannolikt i slutet av 1946.

Kulzer lämnade även uppgifter som borde göra det möjligt att uppspåra Marie-Louise Hoth.

Kulzer uppgav vidare att i lägret funnits ytterligare en person vid namn Kaufmann, vilken varit Barackenälteste r i isoleringsbaracken före Meiners. Denne Kaufmann var musiker och bodde någonstans i Bayern. Kulzer trodde sig kunna få reda på hans adress.

Bland de ytterligare personer som skulle kunna tänkas sitta inne med upplysningar nämnde Kulzer med ledning av sin korrespondens efter kriget dels en viss Josef Laichner, Telfs/Tirol (Österrike), Moritzengasse 431, vilken haft hand om tvättinrättningen i lägret, dels en läkare, Dr. Telges, Coesfeld/Westf. Bland Kulzers brev fanns även ett från en svenska, Birgitta Martens, till Kulzers mor, daterat den 17 april 1946, vari den förra framför hälsningar från Kulzer, som hon säger sig ha träffat i Krasnogorsk i juni 1945. Hennes adress var c/o Carlsson, Völundsgatan 1 II, Stockholm.

Köln den 9 april 1953.

u. Peder Hammarskjöld.

P.M.

rörande samtal med Dr. Heinz Hass.

Dr. Heinz Hass uppsöktes den 4 april 1953 i sin läkarpraktik i Fürth/Bayern, Jakobinenstrasse 8.

Dr. Hass, som är i fyrtioårsåldern sade sig ha blivit tillfångatagen i april 1945. Han hade varit i lägret i Krasnogorsk (Krasnyjgorsk[x]) under tiden 21 augusti 1945 - 17 december 1949, således icke under den tid på våren 1945 på vilken det svenska intresset koncentrerar sig. Hass sade sig icke minnas några svenskar i lägret under den tid han varit där. Han ville dock understryka hur svårt det är att efter många år plötsligt ställas inför frågan huruvida man minns någon viss person från krigsfångetiden. Han kände dock väl till både Dr. Kaufmann och Wolfgang Meiners. Han ansåg själv att Dr. Kaufmann vore den som bäst borde ha känt till de personer som befunnit sig i isoleringsbaracken (f.d. karantänen).

Dr. Hass uppgav, att han för cirka två år sedan uppsökts av en person, som hade legitimerat sig med legitimationskort från Internationella Röda Korset, vilken även hade hört honom rörande en i Ryssland försvunnen svensk. Besökaren hade även visat fotografier av den försvunne - både civilklädd och i uniform - utan att Hass hade kunnat minnas sig ha sett vederbörande. Dagen före detta besök hade Hass träffat en f.d. krigsfångekamrat vilken nämnt, att Dr. Kaufmann vore i Hamburg och ämnade begiva sig till Sydamerika. Hass hade omtalat detta för den besökande, som då förklarat, att han omedelbart skulle begiva sig till Hamburg för att träffa Kaufmann.

Hass nämnde i övrigt, att Kaufmann som biträde i lägret haft en annan läkare, Dr. Heinz Kessler, vilken numera såsom ögonläkare vore verksam i Neunkirchen/Saar.

Köln den 9 april 1953.

ü.Peder Hammarskjöld

---

x) denna senare stavning användes av tyska röda korsets Suchdienst; Hass hade just därifrån erhållit en tjock bok med listor över saknade krigsfångar, som han ombetts genomse för att ev. kunna lämna upplysningar om de däri upptagna.

19 B

Avskrift av handbrev från kanslisten Berg, Lima, till utrikesrådet Jarring, dagtecknat den 5 mars 1953.

Personligt och strängt förtroligt.

I en artikel i Dagens Nyheter den 7 februari uppgives att general Bartha, förutvarande militärattaché vid ungerska legationen i Bukarest, skulle ha varit en av envoyén Odenigos medfångar i Moskvafängelset Lefortovskaja.

För det intresse saken möjligen kan tänkas ha, vill jag inte underlåta att inrapportera, att general Bartha - så vitt jag kan minnas - även förekom bland de personer, som enligt den tyske läkaren Oswald Kaufmann på dennes tid vistats i Krasnogorsk-lägret.

Engfeldt/DS

Stockholm den 9 januari 1958.
Personligt och strängt förtroligt.

10/1 Danielsson

per y.m. 29/1 52 av Danielsson

12 P 2 Eu I

Broder,

En av våra källor i Raoul Wallenberg-ärendet från Krasnogorsk-lägret har uttryckt som sin mening, att chefen för badinrättningen inom zon 1, tyske medborgaren Albert Kulzer, boende under adress Velden a/Vils, Bayern, bör ha haft goda möjligheter att skaffa sig uppgifter om de internerade. Kulzer var chef för "banian" under våren 1945. Det synes angeläget att komma i kontakt med Kulzer och jag får be Dig vid tillfälle uppdraga åt förslagsvis Peder Hammarskjöld att besöka honom.

I detta sammanhang tillåter jag mig erinra om von Wamboldt - Hammarskjölds handbrev 11/12 till Engfeldt. Såsom Danielsson torde ha framfört till Hammarskjöld, är vi tacksamma om kontakt jämväl upptages med Wamboldt liksom med den i samma brev omnämnde Dr. Heinz Hass.

(Gunnar Jarring)

Envoyén K u m l i n ,
B o n n .

HEMLIG
jämt. SFS 10 § 249:1937
Den 29/12 1952
STATSPOLISEN

Samtal den 27 december 1952 med fröken Birgitta Martens, boende Heleneborgsgatan 11, Stockholm, tel. 42 24 57.

Tillsammans med sin moder, som var född svenska, hade hon vid sammanbrottet 1945 vistats i Berlin och då där erhållit något slags svenskt skyddspass, så att hon och modern skulle kunna komma över till Sverige. I likhet med bl.a. redaktören af Sandeberg hade hon förts via Moskva med avsikt att därifrån komma till Stockholm. Hon och modern hade tillika med den övriga s.k. svenskgruppen blivit internerade i zon 1 i Krasnogorsk-lägret och närmare bestämt där i karantänsbaracken. Baracken som innehöll troligtvis tio rum, fördelade med fem på vardera sidan med en mittgång, var försedd med dörrar på de båda kortväggarna, och den ena dörren hade förbindelse med lägerledningens kontor, under det att den andra var avsedd som förbindelse med den övriga delen av zon 1, ehuru dylik förbindelse icke kunde uppnås på grund av att karantänsbaracken var omgiven med ett högt trästaket.

Då fröken Martens anlände till karantänsbaracken, befann sig den i tidigare berättelse omnämnde Wolfgang Meiners där som baracksäldste (starchi), men enligt vad fröken Martens trodde sig minnas, hade Meiners haft denna befattning endast mycket kort tid. (Den s.k. svenskgruppen anlände till Krasnogorsklägret den 21 juni 1945).

Den tidigare likaledes omnämnde jugoslaven Ivan Dianovic blev baracksäldste först efter det att fröken Martens lämnat karantänsbaracken (hon frigavs i november 1945) men han hade tjänstgjort som tolk inom baracken, under den tid som fröken Martens vistades där. Han hade icke varit krigsfånge i ordets egentliga betydelse utan troligen vistats frivilligt i Ryssland, varefter han blivit internerad. Dianovic, som var jude torde ha varit 1945 omkring 34-35 år gammal. Fröken Martens vet att han lämnat Ryssland, och han vistas nu i Palestina. Detta vet fröken Martens genom att en väninna till henne brevväxlat med Dianovic, och fröken Martens tror att hon genom väninnan skall kunna få reda på adressen till Dianovic.

Fröken Martens har den 29/12 1952 meddelat, att hon nu erhållit adressen till Dianovic, vilken i själva verket heter Ivan Deanovich. Han bor under adress 12 Nassada, Str Haifa, Israel.

Med hänsyn till att Deanovich vid olika tillfällen tjänstgjort som tolk i karantänsbaracken skulle det kunna vara möjligt, att han skall kunna yttra sig om, huruvida Wallenberg verkligen befunnit sig i Krasnogorsk-lägret. Sedan nu adressen är känd borde ett samtal komma till stånd mellan Deanovich och någon man från beskickningen i Israel. Troligt är att Deanovich talade ryska.

Den i Edgar Klaus' berättelse omnämnda Marie-Louise Hoth befann sig enligt uppgifter från fröken Martens i karantänsbaracken redan då fröken Martens kom dit, och fröken Hoth hade uppgivit att hon även tidigare bott i baracken. I motsats till övriga interner hade fröken Hoth rättighet att lämna baracken och vistas inom zon 1:s område. Då de olika rummen i baracken icke voro låsta måste fröken Hoth ha haft tillfälle att taga reda på vilka övriga interner, som befann sig där, varför hon säkerligen skall kunna lämna uppgift om huruvida Wallenberg befunne sig i denna barack. Det högsta antalet interner som befann sig i karantänsbaracken var 150.

Som chef för banian (badinrättningen inom zon 1) tjänstgjorde ingenjören Albert Kulzer, boende under adress Velden, a/Wils, Bayern. Denne man bör enligt fröken Martens ha haft stora möjligheter att skaffa sig uppgifter om de internerade i karantänsbaracken.

Doktor Kaufmann (omnämnd i flera tidigare berättelser) tjänstgjorde som assistent åt en rysk kvinnlig läkare och i grund av denna sin tjänstgöring hade han tillträde till karantänsbaracken.

På särskild fråga förklarade fröken Martens, att hon aldrig hört namnet Wallenberg nämnas i lägret under den tid hon befann sig där.

Stockholm den 29 december 1952.

Otto Danielsson

HEMLIG
Jämf. SFS 1056 249:1937
Den 16/12 1952
STATSPOLISEN

P.M.

över tyske medborgaren Willi Jensen, lantbrukare från Jübek bei Schleswig, vilken enligt utsago från olika tyskar skulle ha varit ordonnans och "Stubenmädchen" i zon 1 i Krasnogorsk-lägret och i denna sin egenskap skulle haft tillträde till karantänsbaracken även efter den tid, då denna avspärrades med ett högt trästaket.

Vid besök i Jübek den 4 december 1952 framgick det att Willi Jensen är en nära 70 år gammal lantbrukare, vilken är boende byn Jübek, där han innehar en lantgård. Vid sammanträffande med denne man förklarade han, att ett misstag på förnamn av allt att döma skett, ty han var den ende mannen i Jübek som heter Willi Jensen. Säkerligen avsågs hans son Hans Jensen. Anledningen till namnförväxlingen kan vara den, att fadern, då han brevväxlar med sonen eller skickar paket i enligt med en Röda Kors-bestämmelse brukar skriva även sitt förnamn Wilhelm eller Willi, så att adressen till sonen faktiskt lyder Hans Willi (Wilhelm) Jensen. Sonen befinner sig alltjämt i rysk krigsfångenskap, och han har blivit dömd till 25 års straffarbete för krigsförbrytelse, vilken enligt ryssarna skall ha bestått däri, att sonen som var kulspruteskytt, under striderna vid Stalingrad in i det sista försvarade sig med sin kulspruta, även sedan striderna i huvudsak upphört.

Då det torde ha inträffat, att tyska soldater som i likhet med Hans Jensen blivit dömda till straffarbete, benådats och återsänts, träffade jag ett avtal med fadern om att denne skulle, om sonen kommer tillbaka, lämna ett meddelande till svenska konsulatet i Hamburg på det att ett samtal med sonen Hans måtte komma till stånd.

Lantbrukaren Jensen har varit i förbindelse med kamrater till sonen Hans, vilka i likhet med Hans blevo tillfång/åtagna vid Stalingrad och som i motsats till honom återkommit till hembygden. Huruvida någon av dessa befunnit sig i krigsfångelägret Krasnogorsk, kunde lantbrukaren Jensen icke säga. Bland de återkommande nämnde han en lantbrukare Mathiessen, Klein Wohlstrup bei Flensburg, som återkom våren 1950.

En person vid namn ~~Erichsen~~, anställd Bei der Städtisch

Sparkasse i Schleswig, boende Mönchenbruckstrasse.
Werner Molt från Barmstädt i Holstein samt Alfred
Kopperschmidt, Wehrstädt 105, Bezirks Himmelsheim.

Stockholm den 13 december 1952.

Otto Danielsson

Den 16/12 52
STATSPOLISEN

P.M.

angående tyske medborgaren Wolfgang Meiners, bördig från Hannover, vilken enligt ett flertal personers utsago skulle ha varit lägeräldste eller barackäldste (**starchi**) i karantänsbaracken i zon 1 i Krasnogorsk-lägret.

Genom efterforskningar hos Such-Dienst i Hamburg och i München erhölls den upplysningen, att Meiners icke återvänt från Ryssland.

Stockholm den 13 december 1952.

Otto Danielsson

MEMLIG
Jäml. SFS 10 § 249.1937
Den 16/12 1952
STATSPOLISEN

Samtal med tyske medborgaren, f.d. löjtnanten Rudolf Jiru, nu anställd som trädgårdsmästare hos friherre von Cannstein i Grissem, Kreis Hameln (jämför promemoria av den 8 april 1952). Samtalet ägde rum den 3 december 1952.

Herr Jiru förklarade, att han i april 1952 uppsökts av en man från Suchdienst, och denne man hade gjort förfrågningar angående Wallenberg, varvid mannen uppvisade ett fotografi över en man i militäruniform. Då herr Jiru fick läsa vad mannen från Suchdienst antecknat över samtalet i april 1952 förklarade herr Jiru, att uppgiften om att Jiru skulle ha sett den man, som fotot föreställde i karantänszonen, helt missuppfattats av mannen från Suchdienst. Något dylikt yttrande hade herr Jiru aldrig fällt och han kan inte förklara hur mannen ifråga kunnat komma till denna uppfattning. (Den enda möjliga förklaringen skulle enligt undertecknads mening vara den, att Jiru såsom varande sudettysk varit svår att förstå. Därtill kan också ha bidragit att Jiru talar mycket fort). Herr Jiru fick se fotosamlingen med bland andra de båda övriga fotona av Wallenberg, men han kunde icke känna igen någon såsom varande Wallenberg, och han hade icke sammanträffat med någon man som påminde om de å fotografierna förekommande personerna. Samtalet med herr Jiru ägde rum i närvaro av friherre von Cannstein, vilken sistnämnde icke hade något att tillägga utöver vad som framgår i den på tyska språket avfattade promemorian av den 8 april 1952, och de båda herrarna diskuterade sinsemellan, vilka personer, som skulle kunna tänkas sitta inne med de bästa upplysningarna om vilka personer, som verkligen befunnit sig i Krasnogorsk-lägrets olika avdelningar (zoner). Båda voro av den uppfattningen att en f.d. doktor Kaufmann (se Assi Hahns bok "Ich spreche die Wahrheit") säkerligen var en av de män, som bäst kände till förhållandena i karantänsbaracke dit han ofta i hemlighet beredde sig tillträde.

Hugo Laichner från Tyrolen nu omkring 37-38 år gammal (se tidigare uppgifter om Laichner) skulle möjligtvis kunna sitta inne med uppgifter om de olika internerade.

En person vid namn Kirchgeorg (jämför doktor Glietenbergs uppgift) betecknades såsom en man med god iakttagelseförmåga.

En doktor Fritz Kessler, Bahnhofstrasse 9 Neunkirchen/

Saar. Han var visserligen icke karantänsläkare, men skulle möjligtvis kunna ge upplysningar om huruvida någon tysk läkare tjänstgjort som karantänsläkare eller också ge uppgift om vem som var "starchi".

Pater Motzko boende Kirchröderstrasse 12 A Hannover/Kr feld telefon 50 712 skulle också kunna tillfrågas.

En italiensk läkare doktor Rottolo (jämför doktor Horstmanns utsago angående en italiensk kirurg) var läger-läkare i zon 1.

Albrecht Grüszner till yrket geograf boende Hoch Allé 23 i Hamburg var en man med gott minne.

En man vid namn von der Schalk innehavare av en stor export och importfirma med samma namn i Hamburg var också en längre tid i lägret.

Såväl herr Jiru som friherre von Cannstein voro av den uppfattningen att bästa sättet för att bedriva efterforsk-ningarna voro om några stycken av de forna krigsfångekam-raterna kunde komma tillsammans och diskutera saken, varvid man skulle kunna komma fram till, vilka personer, som bäst skulle kunna lämna upplysningar. Vid en sådan diskussion skulle många omständigheter kunna komma fram. Herr Jiru lovade att föra saken på tal om han sammanträffade med forna krigsfångekamrater och om han erfor något, skulle han sätta sig i förbindelse med attaché Hammarskjöld.

Stockholm den 13 december 1952.

Otto Danielsson

jäml. § 249:1937
Den 10.12 19 52
STATSPOLISEN

Samtal med leg. läkaren Richard Horstmann, boende hos doktor Fendt i närheten av järnvägsstationen i Legau i Allgäu, den 29/11 1952.

(Anvisningen till doktor Horstmann hade lämnats av Regierungsrat Magnus Stadtler.)

Då jag framförde mitt ärende och förklarade att det gällde en försvunnen svensk, uppgav doktor Horstmann, att han genom en tidningsartikel erfarit att en svensk diplomat vid namn Wallenberg erhållit någon orden och att han försvunnit i Ryssland. Doktor Horstman, som ankom till Krasnogorsk-lägret först i juli 1945 sade sig icke ha hört omtalas att en svensk diplomat med namnet Wallenberg skulle befunnit sig i något ryskt krigsfångeläger. Doktor Horstmann visade s vara en man med ett mycket gott minne, och han lämnade uppgifter på personer, som skulle kunna tänkas hava hört något om Wallenberg. Sålunda hade i Krasnogorsk-lägret funnits en person vid namn Krämer, som möjligtvis var född i Rysslan Denne man hade tillfångatagits av ryssarna i Tyskland, och i Krasnogorsk-lägret hade han använts som tolk. Just på grund av denna tjänstgöring som tolk skulle han möjligtvis kunnat fått tillfälle att lära känna Wallenberg.

En annan man, vilkens hjärna var mycket klar, var doktor Hass, men Hass kom först i oktober 1945 till lägret. (Visserligen kan man anse, att Hass icke skulle kunna ha några möjligheter att lära känna Wallenberg, om denne i enlighet med Nordströms - Erlandssons uppgifter skulle ha befunnit sig i Krasnogorsk innan den s.k. svensk-gruppen kom dit, men om man jämför Gillesens uppgift - en uppgift som jag tillmäter tämligen stort värde - så är det inte omöjligt att Wallenberg Befunnit sig i Krasnogorsk även efter sommaren 1945, och med utgång härifrån skulle det inte skada om doktor Hass kunde kontaktas. Jag har talat med attaché Hammarskjöld om saken och han skulle efter samråd med envoyé Kumlin försöka nå kontakt med doktor Hass.)

Doktor Horstmann nämnde vidare friherre Philip von Wamboldt - omnämnd tidigare, vilken tillfångatogs vid

Vilikie Luki 1944 och som befann sig i Krasnogorsk-lägret under mycket lång tid. von Wamboldt talade god ryska och tjänstgjorde som sjukvårdare. Denna hans tjänstgöringgav honom säkerligen många tillfällen att skaffa sig informationer om personer och förhållanden, som övriga interner icke kunde skaffa sig. Han har säkerligen återvänt från Ryssland och han har en syster, baronessan von Wamboldt boende Schloss Zeil ej långt från Memmingen. Furstinnan Zeil torde kunna lämna uppgifter om von Wamboldts adress, o: systern skulle ha flyttat.

Wolfgang Meiners bör vara en mycket viktig man att komma till tals med enligt doktor Horstmann.

En italiensk kirurg befann sig samtidigt med doktor Horstmann i Krasnogorsk och var verksam som kirurg vid lasarettet. Baronessan von Wamboldt kände säkerligen till namnet på den italienske kirurgen.

Jag meddelade doktor Horstmann, att Pater Josef Schreiner påstått sig ha träffat en tysk vid namn Wallenber Doktor Horstmann hade dock aldrig hört detta namn nämnas i lägret, och han trodde att Pater Josef missminner sig.

I Krasnogorsk-lägret befann sig en doktor Riegger, okänd uppehållsort. Ej känt om han återvänt till Tyskland, dessutom en doktor Kail från Leverkusen, vilken är anställd vid IG-Farben. Han är läkare och lepraspecialist. Han kom dock först 1946 till lägret, men eftersom han satt långa tider i Ljubjanca, skulle det vara möjligt att han sitter inne med några uppgifter av värde. Dessutom nämnde doktor Horstmann en dermatolog, doktor Pallas, vilken dock icke torde ha kommit till lägret förrän 1947. Han skall nu vara verksam i Berlin. Han torde ha varit en gammal kommuni och hade varit arresterad av Gestapo men frigivits från koncentrationslägret och inkallats till armén.

Den näst äldste sonen till greve Waldersee, vilken är hemmahörande i närheten av Kiel, befann sig också i Krasnogorsk. En man vid namn Witzleben, vilken genom doktor Pallas kom med i den s.k. nationakommittén, befann sig likaledes i lägret, men torde nu vara anställd vid folkpolisen i Ost-Berlin.

En man vid namn Spiegel spelade en framträdande roll i lägret under vintern 1945-1946. Han bor nu någonstans i Rhenlandet.

I Illustriete Zeitung har doktor Horstmann läst en artikel om någon skönhetsdrottning vid namn Susanne Eriksson, vilken skulle ha varit gift och befunnit sig i Krasnogorsk 1945, enligt artikeln, som stod att läsa under år 1951, I artikeln hade nämnts något om att hon önskat resa till Sverige eller Danmark. De närmare detaljerna erinrade sig icke doktor Horstmann.

En professor Schreiber hade suttit anhållen eller bott tillsammans med fältmarskalk Paulus i Stalingrad, där de haft en villa till sitt förfogande. Emellertid hade professor Schreiber suttit arresterad i Ljubljanca-fängelset. Professor Schreiber var medicinsk specialist inom bakteriologin. Han släpptes av ryssarna för att resa till Östzonen men flydde omedelbart till Barlin och kom sedan till Amerika. Denne man torde sitta inne med många intressanta uppgifter.

Doktor Horstmann framhöll, att i zon 1 icke funnits civila fångar med undantag för förenämnde Krämer. Undantag endast för sådana som sutto i barack 4, d.v.s. karantänsbaracken.

Stockholm den 10 december 1952.

Otto Danielsson

Jämf. Cirk. N:o S 249:1937
Den 16/12 1952
STATSPOLISEN

Samtal med Pfarrer Josef Schreiner den 28/11 1952. Anledningen till att jag uppsökte Pfarrer Josef var den, att Edgar Klaus sade sig tro, att Pater Josef i egenskap av fältpräst möjligen skulle kunna ha haft tillträde till karantänsbaracken. Vidare hade Pater Mohr enligt uppgift till attaché Hammarskjöld tidigare hänvisat till Pater Josef. Enligt såväl Klaus' såsom Mohrs uppgifter skulle Pater Josef vara anträffbar i Passionisten-Kloster strax utanför München, närmare bestämt i Pasing. Vid ankomsten till klostret erhölls emellertid den uppgiften att pater Josef numera tjänstgjorde i ett Passionisten-Kloster i Schwarzenfeld i Oberpfalz.

Vid samtalet med Pater Josef visade det sig, att han icke haft några möjligheter att komma i förbindelse med internerna i karantänsbaracken. Enligt hans uppfattning var han på grund av sin ställning som fältpräst mer uppmärksammad från ryssarnas sida, varför han icke kunde ta sig några som helst friheter. Någon som helst kontakt med folket i karantänsbaracken hade han icke. Han var i Krasnogorsk-lägret zon 1 från april 1944 - april 1948.

Pater Josef ville fästa vår uppmärksamhet på en schweizare, som hade en betydande ställning inom det schweiziska Röda Korset. Denne man kom tillsammans med diplomater från Berlin och placerades i karantänen. Säkerligen skall schweiziska Röda Korset kunna lämna uppgift om vilken man som avses.

Några namn på de internerade i karantänsbaracken hade Pater Josef aldrig hört, men han kände till, att svenskar befunnit sig i karantänsbaracken. Till slut frågade jag honom om namnet Wallenberg sade honom något. Han förklarade då omedelbart att detta namn var honom välbekant ifrån Krasnogorsk-lägret, men detta namn bars av en ung tysk, som var aktivist, d.v.s. hade anslutit sig till antifa-rörelsen. Pater Josef bereddes tillfälle att granska ett antal medförda fotos över dels Wallenberg och dels andra personer. Dessa fotos voro inte till någon ledning för Pater Josef, och då jag pekade på Wallenbergs foto förklarade Pater Josef, att den man som han lärt känna under

namnet Wallenberg icke var identisk med den man som fotot föreställde.

Endast ryska läkare skulle enligt Pater Josef ha haft tillträde till karantänen.

Enligt vad Pater Josef erfarit skulle någon av de adliga polska familjerna, som befunne sig i karantänen ha fått återvända till Polen och någon av familjerna skulle möjligen ha lyckats komma vidare till Väst-Europa. De familjer, vilkas namn Pater Josef erfarit voro Brannicki, Kasżicki och Zamoilski. Den sistnämnda familjen torde säkerligen ha återkommit.

Stockholm den 10 december 1952

Otto Danielsson

Avskrift av strängt förtroligt handbrev från Peder Hammarskjöld, Bonn p.t. Köln, till l.sekr. Engfeldt, dagtecknat den 11 december 1952.

20/12 Danielsson erh. del. + bok.

Under Danielssons besök häromdagen framkommo ytterligare ett par namn på personer, vars adresser det överenskoms att vi skulle söka utröna. De äro:

Freiherr Filip von Wamboldt
Kloster Neuburg bei Heidelberg
Benediktinerkloster

Dr. Heinz Hass
Fürth/Bayern
Jakobinenstrasse 8 (egen praktik)

Vidare framkom, att Wolfgang Meiners' (f.3.5.24) fader, Rektoratschullehrer August Meiners, är bosatt i Erwitte bei Dortmund, Lippstädterstrasse 43. Wolfgang Meiners själv torde, som Danielsson redan känner till, vara kvar i rysk fångenskap.

Uppgiften rörande Wolfgang Meiners erhölls från Nachforschungszentrale für Wehrmachtsvermisste, Kriegsgefangenendokumentationszentrale, München, Infanteriestrasse 7.

Jag vore tacksom, om Du, samtidigt som Du underrättar Danielsson om ovanstående, ville överlämna bifogade skrift, Jesco v. Puttkamer, Von Stalingrad zur Volkspolizei, till honom. Den kompletterar fyra andra böcker, alla behandlande de tyska krigsfångarna i Ryssland, som Danielsson fick med sig härifrån (Heinrich Graf Einsiedel, Tagebuch der Versuchung; Assi Hahn, Ich spreche die Wahrheit; Helmut Gollwitzer, ... und führen wohin du nicht willst; Theo Klein, Saftiga budjet). Alla utom den sistnämnda behandla särskilt lägret i Krasnogorsk. Böckerna ifråga komma även att tillställas departementet.

Wien den 16 september 1952.
Personligt och Strängt förtroligt.
R 18. 1 bil.(i 3 ex.)

Herr Utrikesråd,

Åberopande Herr Utrikesrådets brev till min che av den 30 nästlidne augusti och i särskild ordning erhållet bemyndigande ber jag härmed i tre exemplar få översända en promemoria angående samtal med Otto Steingass, som vicekonsul Kalhorn haft den 13 innevarande månad.

./.

u.) Gunnar Lorentzon

Utrikesrådet S. D a h l m a n,
Kungl. Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

Bil. 1 till handbrev attaché Lorentzon
utrikesrådet Dahlman den 16.9.1952.

HEMLIG
enligt 3 § sekretesslagen
den 16.9.1952
Beskickningen i Wien

P.M.

Samtal med Otto Steingass, Äussere Wienerstrasse 123/0, München.
Källa: Överste Hermann Graf, Engen (P.M. av den 7.8.1952).
Datum: München den 13 september 1952.

Steingass, vilken först i krigets slutskede inkallades, tjänstgjorde såsom fältväbel vid flygvapnet och blev tillfångatagen den 8 maj 1945 i närheten av staden Brünn. Efter att ha passerat några genomgångsläger, bl.a. Focsani, kom han till lägret Krasnogorsk den 11 maj 1946, varifrån han frigavs först vid lägrets upplösning eller den 27 december 1949. Steingass befann sig i Krasnogorsk i zon I, men hade även tillfälle att komma i förbindelse med de i karantänen internerade och även med de som uppehållit sig i zon II. Steingass hade av ryssarna fått till uppgift att fotografera samtliga i lägret internerade personer, även de i karantänen, och föra något slags register, vid vilken verksamhet han hade tillfälle lära sig namnen på praktiskt taget alla internerade personer, då av honom på fotografierna varje namn fick textas 4 à 6 gånger, både på tyska och ryska. Steingass berättade, att han åtnjutit ryssarnas förtroende och att han hade tillfälle att på sitt rum sammanträffa med åtskilliga personer, även från andra läger, då den största delen av frigivna fångar i allmänhet passerade Krasnogorsk, innan den definitiva frigivningen ägde rum. Även han har hört talas om åtskilliga utlänningar, vilka tidigare även av andra källor för oss äro kända och säger Steingass sig med bestämdhet veta att aldrig någon svensk under den tid han befunnit sig i Krasnogorsk, varit bland de internerade.

Närmare tillfrågad, om han möjligen kunde erinra sig några medfångar, som eventuellt kunna tänkas hava kännedom om utlänningar, vilka befunnit sig eller fortfarande befinner sig i ryska händer, svarade Steingass, att han såsom ett värdefullt vittne kunde beteckna en

holländsk medborgare vid namn Stamer, vilken tidigare varit verksam såsom borringenjör vid de rumänska oljefälten och vilken, enligt vad Steingass uppgav sig hava erfarit, haft kontakt med diplomater i Rumänien, Grekland och Ungern. Stamer skall vara frigiven och bosatt i en stad nära den tysk-holländska gränsen. Om denna stad ligger på den tyska eller holländska sidan, kunde Steingass emellertid icke uppgiva.

Steingass nämnde vidare en fysiker vid namn Thurzo, som före kriget varit assistent vid universitetet i Budapest och son till förutvaran de polispresidenten därstädes. Han lär haya återvänt till Budapest och enligt vad Steingass trodde sig hava hört lär Th. numera vara verksam vid något kemisk-tekniskt laboratorium. Steingass trodde, att Th. eller dennes fader torde kunna lämnga vissa upplysningar, dock icke från tiden för Budapests erövring, då Th. vid detta tillfälle icke mera befunnit sig i staden.

Tillfrågad vilka som före hans tid kunna tänkas haft tillträde till karantänen, svarade Steingass, att detta varit diplomingenjören Magnus Stadler i Memmingen, vilken i läg-ret varit "Karteiführer" och vilken talade ryska. Sagde Stadler har tidigare omnämnts, men skulle från svensk sida redan hava kontaktats, varför han nu icke uppsökts.

Steingass nämnde även gynekologen dr. Kaufmann, som hade tillgång till karantänen före hans tid. Kaufmann har tidigare uppgivits såsom ett viktigt vittne.

Steingass ställde under samtalets gång frågan om man försökt komma i förbindelse med de interner, som befunnit sig i Lager (Objekt 20 B), Planernaja (järnvägsstation Chimki), i vilket läger lär hava befunnit sig diplomater och andra prominenta personer. Lägret låg 15 km nordväst om Moskva. Steingass själv kunde dessvärre icke nämna någon som befunnit sig i detta läg-er, vilket, såvitt härstädes är bekant, aldrig tidigare blivit omnämnt.

Steingass tillfrågades om han möjligen någon gång hört talas om svenska diplomater från Budapest eller Bukarest, vilka råkat i rysk fångenskap. Han svarade nekande, men tog själv upp frågan, huruvida dessa personer möjligen

talade ryska. I så fall torde man nämligen, enligt Steingass, kunna befara, att dessa blivit nedskjutna vid första kontakten med ryssarna, vilket han uppgav sig hava hört från ett flertal olika håll. Så lär, enligt Steingass, särskilt hava skett vid Budapests erövring, där ryssarna i varje människa, som tilltalade dem på ryska såg en rysk emigrant eller desertör.

Det må tilläggas, att Steingass gjorde ett myc-ket intelligent och sansat intryck och att hans uppgifter torde kunna anses vara vederhäftiga.

Wien den 16 september 1952.

Hr Engfeldt.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Avskrift.

Wien den 8 augusti 1952.
Personligt och Strängt förtroligt.
R 18. 2 bil.(i 3 ex.)

HEMLIG.

Stockholm den 21 augusti 1952.
Överlämnas jämte bil. för kännedom
till Kommissarie Danielsson, Stockholm.
Enligt uppdrag:
Stig Engfeldt.
Tjf. Byråchef.

Herr Byråchef,

./. Härmed ber jag i vardera tre exemplar få översända två promemorior av den 7 innevarande månad angående samtal med två personer, som vicekonsul Kalhorn haft den 4 resp. 5 innevarande månad i ärendet Wallenberg.

På resan uppsökte Kalhorn även de i promemoriorna omnämnda Magnus Stadler i Memmingen och Otto Steingass i München, vilka båda emellertid icke anträffats. Stadler befann sig på en affärsresa och väntades icke tillbaka förrän om 8 dagar. Steingass var, enligt vad grannarna i huset upplyste, på semester. Jag vore tacksam för ett meddelande, huruvida beskickningen bör kontakta dessa personer vid lämpligt tillfälle.

(u.) Gunnar Lorentzon

Byråchefen C. C a r b o n n i e r,
Kungl. Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

Bild till handbrev Lorentzon-Carbonnier den 8 augusti -52.

HEMLIG
enligt 3 § sekretesslagen
den 7.8.1952.
Beskickningen i Wien

P.M.

Samtal med f.d. översten i tyska flygvapnet, Hermann Graf, bosatt i Engen (Hegau).

Källa: Wolfgang Zorn, Grünwalderhof bei Patsch/Tirol.

Datum: Engen den 4 augusti 1952.

Graf tillfångatogs den 8 maj 1945 nära Pisek i Tjeckoslovakien av amerikanska trupper och utlämnades den 17 i samma månad med en hel flygeskader till ryssarna. G. transporterades via Budweis, Stockerau (Wien), Bratislava, Marmarossziget och Moskva till Ural, dit han anlände under sommaren 1945. Efter att under omkring 14 dagar hava blivit intagen på Lubljanka-fängelset, överfördes G. i december 1945 till lägret Krasnogorsk zon I, där han uppehållit sig till lägrets upplösning eller den 17 december 1949. Sistnämnda dag fick G. anträda hemresan till den sovjetryska sektorn i Berlin, som han angivit såsom hemort, varifrån han lyckades resa vidare till sin verkliga hemort Engen. G., som gjorde ett mycket gott och tillförlitligt intryck, berättade, att i lägret Krasnogorsk nästan alla nationer varit representerade, men att han aldrig hört, att några svenska medborgare befunnit sig där vid något som helst tillfälle. Den ende han hört talas om var den vid tidigare tillfällen omnämnde operasångaren Helge Rosvaenge.

G. hänvisade emellertid till en person vid namn Arthur Düster, bosatt i Konstanz och därstädes verksam hos Städt. Tiefbauamt samt till ytterligare en man vid namn Otto Steingass, Aussere Wienerstrasse 123/0, München. Den förstnämnde utövade i lägret Krasnogorsk någon slags registreringstjänst, medan den sistnämnde haft till uppgift att på ryssarnas uppdrag fotografera så gott som alla i lägret internerade. G. framhöll, att många av hans kamrater i lägret varit av den uppfattningen, att ryssarna behandlade honom på ett särskilt tillmötesgående sätt och att han därigenom varit i tillfälle att höra och se mera än andra. Detta var emellertid icke fallet, utan tvärtom hade ryssarna hållit ett särskilt öga på honom. Såsom bekant var G. en av de skick-

ligaste jaktflygarna i det tidigare tyska flygvapnet (Enligt hans egen utsago nedskjöt han under kriget c:a 200 flygplan).

Beträffande den i beskickningens promemoria av den 6 februari 1952 angående samtal med Wolfgang Zorn omnämnde kanadensaren meddelade G., att det här varit fråga om en kanadensisk flygare vid namn Smith eller Schmidt. Denne hade med några i lägret internerade tyskar gjort ett flyktförsök, vilket emellertid misslyckades. Smith blev därefter svårt misshandlad - man hade bl.a. hällt bensin över hans händer och antänt den - och slutligen blivit dömd till 25 års straffarbete, som han numera torde avtjäna i Karaganda. Angående den i beskickningens promemoria av den 6 februari 1952 angående samtal med Hugo Laichner omnämnde förutvarande tyske ambassadören i Mukden, Wagner, upplyste G., att Wagner dött av hjärtslag efter meddelandet att han ådömts 25 års fängelse. Wagners fru torde däremot fortfarande befinna sig i Ryssland.

Wien den 7 augusti 1952.

Bil. 2 till handbrev Lorentzon-Carbonnier den 8 augusti - 52.

HEMLIG
enligt 3 § sekretesslagen
den 7.8.1952
Beskickningen i Wien

P.M.

Samtal med Arthur Düster, Konstanz, Städt. Tiefbauamt.
Källa: Hermann Graf, Engen (Hegau),
Datum: Konstanz den 5 augusti 1952.

Düster uppgav, att han tillfångatogs i augusti 1944 och att han vistades i lägret Krasnogorsk under tiden september 1944 - mars 1949 med tvenne avbrott under tiden oktober 1944 - juli 1945, under vilken tid han befunnit sig i Lubljanka-fängelset. D. upplyste, att han redan tidigare blivit tillfrågad i ärendet av en tysk medborgare, som, såvitt han minns, hade uppsökt honom på uppdrag av svenska beskickningen i Bonn. D ville än en gång upprepa, att han i lägret icke hört talas om några andra skandinaver än Helge Roswaenge. Tillfrågad vem som möjligen kunde lämna uppgifter framförallt om de personer, som befunnit sig i karantänen, nämnde D. följande personer, om vilka han med bestämdhet visste, att de haft tillträde till denna del av lägret.

Doktor Conrad, tysk eller boliviansk medborgare och enligt uppgift för närvarande verksam såsom kirurg vid Charité-Krankenhaus i Berlin.

Doktor Kaufmann, gynekolog och troligen bosatt i Hamburg. K. uppgives härstamma från en mycket ansedd familj i nämnda stad. K. torde vara ett särdeles värdefullt vittne (beskickningens P.M. av den 16 januari 1952 angående samtal med ingenjör Kunz åberopas). K. har även av andra personer tidigare blivit nämnd.

Willi Strömer, till yrket frisör och bosatt i Berneu bei Berlin. (se beskickningens P.M. av den 27 juni 1952 angående samtal med Johann Petelin). D.tillade emellertid, att en viss försiktighet med Strömer vore att tillråda, då denne varit medlem av den antifascistiska rörelsen i lägret och möjligen kunde vara verksam för kommunisterna.

Vidare nämnde D. följande personer, som han ansåg kunna lämna vissa upplysningar:

Hans Witt, österrikisk medborgare, frisör, troligen bosatt i Wien.

Violinisten Pipa Hekkala, finsk eller dansk medborgare; hemort okänd.

Willi Ebner, Klagenfurt (viss försiktighet tillrådes). Sagde Ebner är tidigare omnämnd i beskickningens P.M. av den 10 januari 1952 angående samtal med ingenjör Kunz.

Magnus Stadler, dipl.ingenjör, bosatt i Memmingen/Allgäu, Buxacherstrasse 56. St. lär ha varit "Karteiführer" i Krasnogorsk (se bil. 5 till handbrev Belfrage-Dahlman av den 2 januari 1952)samt handbrev Belfrage-Dahlman av den 18.2.1952 och 3.3.1952).

Wien den 7 augusti 1952

Hr Engfeldt.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Bonn, p.t. Köln den 7 augusti 1952.
Personligt och strängt förtroligt.

HEMLIG.
Stockholm den 21 augusti 1952.
Överlämnas för kännedom till
Kommissarie Danielsson, Stockholm.
Enligt uppdrag:

Engfeldt.
Tjf. Byråchef.

Broder,

I enlighet med herr von Trützschlers löfte att varska oss om återvändande fångar som kunna tänkas sitta inne med någon ledtråd i Wallenbergsaken /se handbrev Kumlin - Dahlman den 13 mars 1952/ ha vi erhållit meddelande om att en person vid namn Toni Flock, adress Firma Gissler & Pass, Jülich, återvänt från rysslnnsk krigsfångenskap. Emedan jag förmodar att Flock knappast kan tänkas ha något av intresse för oss att berätta vill jag med dessa rader för ordningens skull inberätta saken.

/u/ Rydbeck

Tjf. Avdelningschefen Carbonnier,
Kungl. Utrikesdepartementet,
Stockholm.

Wien den 25 juli 1952.
Personligt och Strängt förtroligt.
R 18. 1 bil.(i 3 ex.)

Broder,

./. Från österrikiska inrikesministeriet har jag i dag fått emottaga härjämte närslutna uppteckning rörande Anton Kainz, vars namn Du kommer att återfinna i en P.M., som insänts med mitt handbrev till Dig den 6 februari i år i Wallenberg-ärendet. Som Du av uppteckningen kommer att finna synes ifrågavarande Kainz alltjämt befinna sig i sovjetrysk fångenskap.

u.) K.-A.Belfrage

Utrikesrådet S. D a h l m a n,
Kungl.Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

1036

Bil.1 till handbrev Belfrage-
Dahlman 25.7.1952.

Avskrift.

Anton KAINZ; Ingenieur, Sohn des Josef und der Johanna, geb. Teplicky, am 15.9.1908 in Neutra geb., österr. Staatsangehöriger, rk., led., der bei seinen Zieheltern Igo und Nora Pötsch, in Wien 7., Kirchengasse 18/1/4/16 in Untermiete wohnte wurde ungefähr im Juli 1945 in seiner Wohnung von Angehörige der sowjetischen Besatzungsmacht ohne Angabe von Gründen fes genommen und ausser Land gebracht. Angeblich wurde er zu 20 Jahren Zwangsarbeitslager verurteilt. Sein gegenwärtiger Aufenthaltsort ist bisher nicht bekanntgeworden.
Es verlautet, dass Anton KAINZ während des Krieges bei einer deutschen Abwehrstelle tätig war, weshalb vermutet wird, das er aus diesem Grunde von der sowjetischen Besatzungsmacht festgenommen wurde.
Dem Vernehmen nach ist er bis zu seiner Festnahme in politischer Hinsicht nicht in Erscheinung getreten.

25.7.1952.

1037

Engfeldt/Rtz

röd lapp

Stockholm den 19 juli 1952.
Strängt förtroligt.
P 2

Sjöborgsutredningen

P 2 Eu I

Broder,

Med dessa rader får jag endast be Dig om möjligt söka fastställa, huruvida en överstelöjtnant Graf, som inom parentes sagt uppgivits vara en känd tysk flygare, återkommit från rysk krigsfångenskap och numera är bosatt i Konstanz. För Din personliga kännedom får jag meddela, att vi ha ett visst intresse av att komma i kontakt med Graf i samband med efterforskningarna av Raoul Wallenberg. Då någon av beskickningsmedlemmarna i Wien i slutet av denna månad kommer att uppehålla sig i närheten av Konstanz, vore jag tacksam för snarast möjliga besked, så att vederbörande eventuellt kan uppsöka Graf före den 1 augusti. Då jag i dagarna reser på semester, ber jag Dig svara Carbonnier, som jag skall informera.

u/ Sven Dahlman

Förste legationssekreteraren R y d b e c k ,
B o n n p.t. Köln.

Wien den 3 juli 1952.
Personligt och Strängt förtroligt.
R 13. 1 bil.(i 3 ex.)

9/7 Dan Joh.

Hlr. 19/7 Rydbeck.

Broder,

./. Härmed ber jag få översända en den 27 nästlidne juni daterad promemoria angående ett samtal, som jag å beskickningen haft med vid tidigare tillfälle omnämnde Johann Petolin (ej Peterlin). Tyvärr har Petolin ej kunnat uppgiva annat än namnet på den person (Willi Strömer), som, enligt vad han med säkerhet visste, både haft tillträde till karantänen i Krasnogorsk. Då man möjligen torde kunna komma i kontakt med denne man genom den tidigare omnämnde överston Graf (se vår P.M. av den 5.2.1952 ang. samtal med Wolfgang Zorn), vilken lär vara hemmahörande i Konstanz, skulle jag vilja hemställa, att beskickningen i Bonn finge göra en undersökning för att konstatera, huruvida Graf fortfarande uppehåller sig därstädes. Skulle så vara fallet, emotser jag ett meddelande, om möjligt före den 1 instundande augusti månad, emär en av mina medarbetare vid sagda tidpunkt kommer att uppehålla sig i Tyrolen och därifrån lätt kunde resa till Konstanz för att kontakta Graf.

Utrikesrådet S. D a h l m a n,
Kungl. Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

(u.) K.-A. Belfrage.

P.M.

Samtal med Johann Petelin, Wien XVI., Wilhelminenstrasse 13/12.

Källa: Hugo Laichner, Telfs/Tirol (se P.M. 6.2.1952).
Datum: 27 juni 1952.

Petelin tillfångatogs i kurland den 9 maj 1945 och överfördes i juni månad samma år till lägret Krasnogorsk, zon 2, där han uppehållit sig under cirka 1 1/2 år. Han överfördes sedan till zon 1 i samma läger och anlände till Wien i november 1947.

Petelin uppgav, att han i motsats till vad som uppgivits av ovannämnde Laichner, icke hade haft tillträde till karantänen. Under den tid han befann sig i zon 1 var han verksam såsom frisör enbart för den ryska kontrollpersonalen (kommissarier m.m.). Tillfrågad vad han visste om de personer, som uppehållit sig i karantänen, svarade han, att han hade hört talas om polacker, ungrare, japanska generaler, och en tysk ambassadör vid namn Wagner. Han tror sig hava hört talas om att även en svensk befunnit sig i lägret. Såsom en mycket viktig person, som han visste hade haft tillträde till karantänen, uppgav Petelin en fältväbel vid flygvapnet vid namn Willi Strömer, född 1913 eller 1914 och hemmahörande i eller i närheten av Berlin. Strömer var frisör till yrket och uppgives hava haft intimt umgänge med en vid tidigare tillfällen nämnde Överste Graf. Denne Graf lär ha varit eller är fortfarande hemmahörande i Konstanz och Petelin trodde sig veta, att Graf under tiden återvänt från fångenskapen.

Såsom ytterligare personer, som möjligen kunde lämna kompletterande upplysningar, uppgav Petelin en major eller kapten Wanek, österrikisk medborgare och troligen bosatt i Wien samt en Överste Müller.

Antalet personer, som under hans tid uppehållet sig i karantänen uppgav Petelin med omkring tjugo.

Wien den 27 juni 1952.

(1038)

Engfeldt/rtz

Stockholm den 29 maj 1952.
Personligt och strängt förtroligt.

Sjöborgsutredningen

P 2 Eu I

Broder,

Endast en rad i anledning av Ditt handbrev den 13 maj för att säga, att ytterligare efterforskningar av Titus icke synas motiverade med hänsyn till det negativa resultatet av hittillsvarande undersökningar.

u/ Sven Dahlman

Envoyén C r o n e b o r g ,
A n k a r a .

Hr Engfeldt

LÉGATION DE SUÈDE

Ankara den 13 maj 1952.

Personligt och strängt förtroligt.

Daniélsson 1975

Broder,

Med anledning av Ditt handbrev den 2 maj 1952 angående ungraren Titus ber jag få meddela, att jag i lördags muntligen med generalsekreteraren i det turkiska utrikesministeriet, ambassadören Açikalin upptagit saken och hemställt att genom hans benägna förmedling om möjligt erhålla upplysningar om denne person. Açikalin sade sig genast hålla för helt otroligt, att någon ungrare - eller över huvud taget någon utlänning - funnes anställd i kommunikationsministeriet eller järnvägsförvaltningen, allra minst i egenskap av chef för en avdelning. Han lovade emellertid att låta forska i saken.

I dag ringde Açikalin och upplyste, att en undersökning gjorts men att någon ungrare med det angivna namnet icke funnes vare sig inom kommunikationsministeriet eller i järnvägsförvaltningen.

u/ Adolf Croneborg

Utrikesrådet Dahlman, Stockholm.

Stockholm den 13 maj 1952.
Överlämnas till Kommissarien Danielsson, Stockholm, för kännedom.
Enligt uppdrag:

(Stig Engfeldt)
Förste sekreterare

Avskrift av personligt och strängt förtroligt handbrev till Utrikesrådet Dahlman, Utrikesdepartementet, från Envoyén Croneborg, Ankara, dagtecknat den 5 maj 1952.

Till mitt brev den 22 april 1952 angående ungraren Titus ber jag få lägga följande uppgifter om ytterligare ett par, tyvärr negativa försök att anträffa denne:

1. Vid telefonförfrågan den 29 april 1952 meddelade det turkiska kommunikationsministeriets personalavdelning, att någon ungrare vid namn Titus ej vore anställd i ministeriet; någon utlänning arbetade över huvud taget ej där.

2. En samma dag gjord telefonförfrågan hos den av beskickningen välkände arkitekten, professor C. Holzmeisters sekreterare, herr Bicske, som är ungrare, gav också negativt resultat. Bicske sade sig aldrig ha hört talas om någon ungrare med namnet Titus.

3. Den 2 maj 1952 meddelade Ankara-polisens utlänningsavdelning, där Sjögren gjorde ett besök den 22 april 1952, att den för att kunna efterforska Titus önskade erhålla en officiell skriftlig framställning från beskickningen. Sjögren sade sig eventuellt skola återkomma. Jag har ej ansett mig utan instruktion därom böra göra någon dylik hänvändelse.

Engfeldt/Rtz röd lapp

Stockholm den 5 maj 1952.
Personligt och strängt förtroligt
P 2

Sjöborgsutredningen

Hemlig.
Sthlm, den 5 maj 1952.
Överl. till Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k.
E.u. P 2 Eu I
S. Engfeldt
tjf. Byråchef

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 30 april angående samtalet med pastor Mohr ber jag för ordningens skull få meddela, att vi utgå ifrån att beskickningen kommer att taga kontakt med de av Mohr nämnda medfångarna i Kragenogorsk som återvänt.

u/ Sven Dahlman

Envoyén K u m l i n ,
B o n n p.t. Köln.

Bonn, p.t. Köln den 30 april 1952.
Personligt och strängt förtroligt.
1 bil.
(i 3 ex.)

rem. 5.5.52. till Danielsson, Sth

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 6 mars 1952 ber jag att
./. få översända en uppteckning av ett samtal, som attachén
C. Hammarskjöld haft med kyrkoherde Mohr i Hemmeskeil.

/u/ Kumlin

Herr Utrikesrådet D a h l m a n,
S t o c k h o l m.

P.M.

angående samtal med Pastor Peter Mohr.

Mohr uppsöktes den 28 april 1952 i pastorsämbetet i Hermeskeil/Rheinland, där han är katolsk kyrkoherde.

Mohr hade tillfångatagits vid Stalingrad. Han hade vistats i lägret nr 27 (senare omnumrerat till 7027) i Krasnogorsk från maj 1946 till slutet av 1949. Han hade återkommit till Tyskland i april 1950, efter att ha kvarhållits i Brest-Litovsk i fyra månader.

Enligt Mohr hade lägret nr 27 bestått av två avdelningar, kallade zoner, belägna på några kilometers avstånd från varandra. "Zone I" hade varit ett interneringsläger, där internerna endast mera tillfälligt fått arbeta, medan "Zone II" varit ett rent arbetsläger. Mohr hade befunnit sig i "Zone I" från maj 1946 till mars 1948, därefter i "Zone II".

I "Zone I" hade funnits en karantänsavdelning, som även använts att isolera vissa grupper av internerade från de övriga. Mohr nämnde upp följande grupper, som vid olika tillfällen befunnit sig i denna del av lägret: utländska diplomater från Berlin (varav en del funnits kvar, då Mohr kom till lägret), tyska generaler och ingeniörer, polska adliga, tysk legationspersonal från Manchukuo (Sinking). Inte vid något tillfälle hade isoleringen av dylika grupper varit så sträng, att man icke i övriga delar av lägret känt till vilka personer som vistades i den avskilda delen.

Mohr hade icke någon gång under tiden i Ryssland hört talas

om någon kvarhållen svensk.

Beträffande mera detaljerade upplysningar rörande "isoleringsavdelningen" hänvisade Mohr till följande personer:

Major von Cannstein,

Griesserm bei Hameln/Weser (denne hade såsom trädgårdsmästare haft relativt stor rörelsefrihet och hade en tid bott i isoleringsavdelningen);

Pater Josef Schreiner,

Passionistenkloster, München-Pasing (denne var lägerpräst 1944-1948 och kände väl till alla som vistades i lägret).

Vidare nämnde Mohr, att maken till förre tyske ministern i Sinking, Wegner (denne avled i fångenskapen) återvänt till Tyskland och bodde hos sin svåger, som är evangelisk kyrkoherde i närheten av Mannheim (a.d. Bergstrasse).

Mohr kände till, att det fanns s.k. Schweigelager, men kunde inte nämna några detaljer. Han kände icke till lägret nr 1156 eller Brygitki-klostret. I närheten av Kiev hade funnits flera läger, vare internor sysselsatts med stadens återuppbyggnad.

Avslutningsvis nämnde Mohr, att helt nyligen en evangelisk kyrkoherde Taube återvänt till Hannover efter att ha varit dömd till 25 års arbetsläger.

Köln den 29 april 1952.

Engfeldt/Rtz

röd lapp

Stockholm den 2 maj 1952.
Stränget förtroligt.
P 2

Sjöborgsutredningen

P 2 Eu I

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 22 april får jag med dessa rader endast meddela, att Du är oförhindrad att under hand taga upp frågan om ungraren Titus med turkiska utrikesministeriet.

u/ Sven Dahlman

Envoyén C r o n e b o r g ,
A n k a r a .

rem. Danielsson, 28.4.52.

Avskrift av personligt och strängt förtroligt handbrev från Envoyén Croneborg, Ankara, till Utrikesrådet Dahlman, Utrikesdepartementet, dagtecknat den 22 april 1952.

Med anledning av Ditt brev den 29 mars 1952 ber jag få meddela, att jag på olika vägar under hand sökt nå kontakt med den i Ditt brev omnämnde ungraren.

En första förfrågan till en annan, sedan länge här bosatt (icke-kommunistisk) ungrare, som är byggmästare och i den egenskapen ofta gjort reparationer på fastigheten härstädes och som bor i andre kavassens hus, gav negativt resultat. Han sade sig visserligen ha hört talas om en landsman vid namn Titus, men detta hade varit för tjugu år sedan, och sedan hade han ej hört av honom.

Jag lät därefter samme kavass, vilken också är beskickningens chaufför, muntligen fråga i det turkiska kommunikationsministeriet, huruvida någon ungrare med namnet Titus tjänstgjorde där, men resultatet blev negativt. Någon person med detta namn sade man sig ej känna till. På en telefonförfrågan hos järnvägsdirektionens i Ankara personalavdelning, huruvida någon Titus vore anställd i Ankaras järnvägsförvaltning, lämnades också det beskedet, att någon sådan person ej arbetade där.

I dag besökte Sjögren Ankara-polisens utlänningsavdelning för att utröna, huruvida någon ungrare med namnet Titus vore upptagen i dess utlänningsregister. Vederbörande polistjänsteman upplyste, efter kontroll i registret, att där funnes två personer med sagda namn, den ene amerikan och den andre engelsman; någon ytterligare upplysning om dem ville han ej lämna. Han lovade dock att göra en grundligare undersökning i ärendet och återkomma om ungefär en vecka. En viss möjlighet förelåge

nämligen, att en ungrare med namnet Titus kunde ha anmälts hos någon annan av Ankaras polisavdelningar.

De av Dig lämnade uppgifterna om den sökta personen äro, av lättförståeliga skäl, ganska vaga. "Titus" kan ju vara både ett förnamn och ett efternamn; det kan väl till och med vara ett "nom de guerre". Jag räknar därför med, att jag på hittills anlitade vägar kan misslyckas med att få tag i den sökte ungraren. Däremot borde det ju ha en helt annan effekt, om jag exempelvis muntligen för generalsekreteraren eller någon av hans närmaste medarbetare nämnde vad saken gäller och bad honom hjälpa mig. Jag vore Dig därför tacksam, om Du ville, eventuellt med ett kort telegram, låta mig veta, huruvida jag bör ta upp saken med någon av mina vänner i ministeriet.

Engfeldt/Rtz röd lapp

Stockholm den 29 mars 1952.
Personligt och strängt förtroligt.

Sjöborgsutredningen P 2

Hemlig!
Sthlm, den 29 mars 1952.
Överl.till Komm. Danielsson,
Sthlm, f.k.
Eu.
S. Engfeldt
l:e sekr.

Broder,

I samband med vårt arbete att vinna klarhet i Raoul Wallenbergs öde ha bl.a. vissa uppgifter framkommit, att han skulle ha förts till Krasnogorsk-lägret i närheten av Moskva, närmast till lägrets s.k. Zon I till en särskilt strängt bevakad barack, där man vet, att en mängd tyska generaler hållits fångna. Av sistnämnda skäl synes man ha kallat den för "generalsbaracken".

Vi ha genom förfrågningar hos återvända krigsfångar erfarit, att en ungrare vid namn Titus, som sedan länge varit i turkisk tjänst och torde förestå en avdelning i det turkiska järnvägsministeriet i Ankara, fördes från Budapest till Krasnogorsk, där han skulle ha vistats 1945-46. Man har tillrått oss att söka komma i förbindelse med denne Titus.

Jag får be Dig att under iakttagande av den diskretion saken kräver söka kontakt med Titus för att höra vad han eventuellt kan ha att förmäla om Wallenberg. Jag tillåter mig särskilt framhålla vikten av att utan påverkan få fram en spontan berättelse, varför samtalet med honom bör noggrant förberedas. Du bör således icke själv nämna Wallenbergs namn utan om möjligt endast tala om, att vi äro intresserade av upplysningar om en försvunnen "svensk". Saken är ju den, att man då nu så många år gått efter den här ifrågavarande tiden, måste räkna med minnesförskjutningar och sammanblandningar av namn på medfångar och namn, som vederbörande kan ha hört senare i liknande

Envoyén C r o n e b o r g ,
A n k a r a .

sammanhang. Bäst vore utan tvivel, om vederbörande kunde förmås att berätta om sin fångenskap av sig själv och framför allt utan s.k. ledande frågor. Om det under samtalet kommer fram, att Titus uppgiver sig ha hört talas om Wallenberg i Krasnogorsk, bör Du i detalj utfråga Titus om allt han kan ha iakttagit och erfarit om vederbörandes person (titel, yrke, ålder, utseende, anledning till fångenskapen, namn på medfångar som kunna bekräfta Titus' uppgifter etc.).

Jag är tacksam, om Ditt svarsbrev till mig insändes i tre exemplar.

u/ Sven Dahlman

Herr Engfeldt.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Bonn, p.t. Köln den 24 mars 1952.
Personligt och strängt förtroligt.

rem.Danielsson,
den 27.3.52.

Broder,

Den i mitt handbrev den 27 februari 1952 rörande Wallenbergsfallet omnämnde professor Rick uppsökte vid ett besök, som han i andra ärenden den 19 mars avlade i Köln, beskickningen, varvid Rydbeck hade ett längre samtal med honom. Rick, som tillbringat flera år i Krasnogorsklägret, hade icke hört talas om Wallenberg eller om någon person som kunde tänkas ha varit Wallenberg. Detta blev klart redan efter en stunds samtal. Det enda Rick visste om svenska fångar i Ryssland hänförde sig till de utländska diplomaterna i Berlin, vilka 1945 eller 1946 på väg till Moskva under tre månader skulle ha vistats i "karantänen" i Krasnogorsk. Bland dem skulle, enligt vad han trodde sig minnas, även hava befunnit sig svenskar. Vederbörande hade emellertid hållits strängt avskilda från övriga lägerfångar och några närmare uppgifter beträffande dem hade Rick icke.

Namnet på den person (betrodd fånge) som 1946 föreståtts "karantänen" vore Mainers. Han skulle säkerligen kunna giva exakta upplysningar, men dels visste Rick inte var han nu befann sig och dels höll han honom både för en kommunistisk medlöpare och personligen opålitlig.

Det framgick av samtalet, att Rick - som säger sig ha tagit som sin livsuppgift att på basis av sina egna fyra års

Herr Utrikesrådet D a h l m a n,
S t o c k h o l m.

erfarenheter som fånge i Ryssland sprida kännedom om de fruktansvärda förhållanden, under vilka miljoner människor leva i de ryska fång- och deportationslägren - håller kontakt med en del av de medfångar, som kunnat återvända till Tyskland och att sannolikheten tyvärr talar för att ingen av dessa är i besittning av några informationer utöver vad han själv har. Han nämnde pastor Mohr (Ditt handbrev den 6 mars 1952, vilket snarast möjligt kommer att besvaras) och en Överste Hermann Graf, en känd stridsflygare, som förestått köket i Krasnogorsk under någon tid. Dennes adress är Engen, Hegau. Han nämnde även den i bilagan till Ditt handbrev den 24 januari 1952 omnämnde Generalarzt Raess (av general Leyser tydligen förväxlad med Rick, båda äro läkare), men han visste icke om denne återvänt ur fångenskapen.

Han föreslog, att vi skulle taga kontakt med en ungrare vid namn Titus, som sedan länge varit i turkisk tjänst och enligt Rick förestår en avdelning i det turkiska järnvägsministeriet i Ankara. Denne hade av ryssarna förts från Budapest till Krasnogorsk, där han skulle ha vistats 1945/46. Han nämnde även att ett åttiotal högre ungerska tjänstemän vistats i Krasnogorsk och att bland dem befunnit sig en läkare professor Major, som, såvitt han visste, sedermera tillåtits återvända till Budapest.

Rick var av den uppfattningen, att alla de personer, som suttit i Krasnogorsk vid tiden för hans hemfärd, antingen liksom han själv släppts eller förts till Lefortofskaja och andra fängelser i Moskva eller dess närhet. Han nämnde i detta sammanhang, att i lägret Planinaria, läger nr 20, där han själv en tid vistats, 1946/47 befunnit sig utländska diplomater. Lägret 1156 kände Rick icke till.

Jag vill till sist nämna att Rick säger sig ha en bekant i Sverige, med vilken han gärna vill komma i kontakt, en "Oberschulschulrat", d.v.s. det måste väl vara lektor Sigfrid Grevander, som skulle vara boende i Skåne. Jag nämner det även av den an-

ledningen att genom denne, om så önskas, en möjlighet erbjudes att få upplysningar om dicke person.

u. Kumlin.

Engfeldt/Rtz

Stockholm den 6 mars 1952.
Personligt och strängt förtroligt.
P 2

Sjöborgsutredningen

Hemlig.
Sthlm. den 6 mars 1952.
Överl. till Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k.
E.u.
S.Engfeldt
l:e sekr.

P 2 Eu I

Broder,

En tysk katolsk armépastor vid namn Mohr, som enligt uppgift vistats i Krasnogorsk-lägret i närheten av Moskva har enligt vad vi erfarit år 1950 återvänt från detta läger. Han lär vara bosatt i Hermeskeil/Rheinland. Jag vore tacksam, om Du kunde låta taga kontakt med Mohr på sedvanligt sätt.

u/ Sven Dahlman

Envoyén K u m l i n ,
B o n n .

röd lapp

Engfeldt/Rtz

Stockholm den 5 mars 1952.
Strängt förtroligt.
P 2

Sjöborgsutredningen

Hemlig.
Sthlm. den 5.3.52.
Överl. till Komm. Daniels-
son, Sthlm., f.k.
E.u.
S. Engfeldt
1:e sekr.

P 2 Eu I

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 27 februari angående bl.a. professor Gollwitzer vid universitetet i Bonn får jag meddela, att vi anse, att ett kontakttagande med honom nog kunde vara lämpligt.

u/ Sven Dahlman

Envoyén K u m l i n ,
B o n n .

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Bonn, p.t. Köln den 27 februari 1952.
Personligt och strängt förtroligt.
1 bil.
/i 3 ex./

Daniels arch. del.

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 24 januari ber jag härmed få överlämna en P.M. av Pousette rörande hans efterforskningar efter "Generalarzt Haase", varvid han i trakten av Paderborn kommit en professor Rick på spåren. Från denne har emellertid hittills inget besked inkommit.

Vad generalkonsul Ernst Hamm beträffar ha vi inhämtat, att denne år bortförts från Krasnogorsk den 16 eller 17 april 1950 till okänd ort, dock troligen Butyrka-fängelset.

Vad den i Pousettes P.M. omnämnde professorn Gollwitzer vid universitetet i Bonn beträffar ha vi icke ansett oss böra utan särskild anvisning av departementet taga kontakt med honom.

u. Kumlin.

./.

Herr Utrikesrådet D a h l m a n,
S t o c k h o l m.

Bil. handbrev Kumlien
Hallman d. 27.2.52

P.M.

rörande forskning efter Dr. Raess, Paderborn.

Med anledning av erhållet uppdrag försökte jag brevledes sätta mig i förbindelse med Dr. Raess under uppgiven adress för att överenskomma om tidpunkt för ett sammanträffande. Brevet returnerades emellertid med påteckning att adressaten vore okänd. Med anledning härav besökte jag själv Paderborn för att om möjligt uppspåra Raess. Någon sådan fanns icke under den uppgivna adressen och icke heller kände man till att någon läkare med detta namn bodde i trakten. Under hand erhöll jag emellertid uppgiften att det fanns en professor Dr. Wilhelm Rick (läkare) boende Bielefelder Strasse 55 Neuhaus bei Paderborn, vilken länge skulle ha varit i rysk fångenskap. Vid mitt besök i bostaden var professorn själv bortrest och väntades åter omkring den 25 februari. Fru Rick berättade själv att maken under åren 1945-1948 varit i Krasnogorskläger, varför jag antog att jag så småningom dock lyckats spåra rätt person. Jag nämnde för fru Rick att jag av hennes man gärna önskade veta om han under sin tid i Krasnogorsk kommit i förbindelse med någon svensk eller hört talas om någon sådan etc. Hon lovade att maken vid sin återkomst skriftligen skulle besvara frågorna.

Vid fortsatt samtal med fru Rick nämnde hon att en Prof. Dr. Helmut Gollwitzer vid universitetet i Bonn mycket väl kände till Krasnogorskläger. Han hade vistats där till 1950. Han har även skrivit en bok om lägret med titeln ".....und führen, wohin Du nicht willst".

Bonn den 21 februari 1952.

Wien den 20 februari 1952.
Personligt och Strängt förtroligt.
R 18.

Ärade Broder,

För ordningens skull vill jag meddela, att enligt från vår kontaktman i Inrikesministeriet inhämtade informationer ingen från rysk fångenskap återvänd österrikare anmält, att han vistats i fängelset Lefortovskaja i Moskva.

(u.) Knut Hammarskjöld

Utrikesrådet S. D a h l m a n,
Kungl. Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m

Carbonnier/MS.

Stockholm den 15 februari 1952.
Personligt och strängt förtroligt.

ang. Sjöborgsutredningen.

P 2 Eu I

Broder,

Vid samtal med personer i Österrike, som en medlem av beskickningen i Wien haft, har det framgått, att det kunde vara av intresse att få kontakt med en tysk överste vid namn Heigl. Om denne vet man, att han varit krigsfånge i Ryssland och vistats i de mest kända lägren där. Han skulle numera vara frigiven och bosatt i Bayern.

Heigl bor av allt att döma så att han skulle kunna besökas antingen av Belfrage, som i slutet av denna månad återvänder till Wien från Paris, eller av Knut Hammarskjöld som omkring den 10 mars reser från Wien till Stockholm.

För att om möjligt få till stånd ett sådant sammanträffande vore jag tacksam, om Du snarast möjligt ville låta efterforska Heigl's adress och i sinom tid meddela mig resultatet av undersökningen.

Dahlman.

envoyén Lumlin,
Bonn.

Wien den 13 februari 1952.
Personligt och Strängt förtroligt.
R 18.

Broder,

Min chefs handbrev till Dahlman av den 6 dennes jämte bilagor åberopas.

Ett studium av till ovannämnda handbrev fogade promemorior har givit vid handen, att det av allt att döma kunde vara av intresse att få ett samtal med den tyske överste Heigl, som omnämnts i P.M. rörande samtal med med.dr. Hans Fick, Innsbruck 3/2 1952 och med herr Franz Sauerwein, Innsbruck 4/2 1952. Då Heigl av allt att döma bor så att han skulle kunna besökas antingen av min chef , vilken i slutet av månaden hemvänder från Paris, eller av mig själv, när jag omkring den 10 mars reser hem till Stockholm, ville jag på detta sätt föreslå Dig, att om inga andra dispositioner redan vidtagit s, via beskickningen i Bonn och tyska "Suchdienst" låta taga reda på Heigls adress samt i sinom tid meddela någon av oss den.

u./ Knut Hammarskjöld

Förste sekreteraren S. E n g f e l d t,
Kungl. Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

Hr Engfeldt.

Wien den 6 februari 1952.

Personligt och Strängt förtroligt.

R 18. $ bil. (i 3 ex. vardera)

Broder,

Härmed får jag översända ytterligare ett antal P.M. över samtal i ärendet Wallenberg, som en av mina medarbetare haft.

Utrikesrådet S. D a h l m a n,
Kungl. Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

(1039)

(saknar intervju)

P.M.

Samtal med Johann Grübel.

Källa: Johann Grübel, maskinbyggmästare, Lindau-Reutin, Schulstrasse 16.
Datum: Lindau den 31 januari 1952.

G. tillfångatogs den 10 maj 1945 i Bleiburg nära österrikisk-jugoslaviska gränsen av jugoslaviska partisaner och fördes därifrån till arsenalen i Krakojewätsch i Sydserbien. Han sysselsattes såsom timmerhuggare till den 15 november 1945, varefter han, efter att ha passerat ett genomgångsläger, sattes i arbete såsom lastbilschauffeur och specialist på byggnad kranar i Ljubljana. Detta arbete utförde han till den 27 november 1949, vilken dag han "svart" begav sig på semester och över Österrike återvände till sin hemort. På förfrågan, under vilken tid han varit fånge i Butirka-Lublianka svarade han, att han aldrig varit i Ryssland. I förevarande fall synes från den österrikiska krigsfångemyndighetens sida en förväxling mellan Lublianka och Ljubljana föreligga. G. hänvisade emellertid till en lantbrukare Jakob Grübel i Heimersreutin, norr om Lindau, vilken enligt hans uppgift under flera år varit fånge i Ryssland och kommit genom en del olika läger.

Wien den 6 februari 1952.

(1040)

(irrelevant)

P.M.

Samtal med Jakob Grübel.

Källa: Lantbrukare Jakob Grübel, Heimersreutin, norr om Lindau (nämnet erhållit av Johann Grübel, Lindau-Reutin, Schulstrasse 16).
Datum: Lindau den 31 januari 1952.

G. tillfångatogs den 10 maj 1945 nära Pardubice och fördes via Auschwitz till Karaganda (Sibirien). I Karaganda, där enligt G:s uppgift cirka 24.000 fångar befunnit sig, hade han tillträde till alla där befintliga läger, i vilka kvarhölls bl.a. elsassare, fransmän ur den blåa divisionen, spanjorer, letter och japaner. Att även någon svensk befunnit sig där har han aldrig hört talas om. Han frigavs den 29 september 1949, varvid han passerade ett otal olika fängläger utan att även där hört talas om svenskar.

Anmärkning: Enligt G:s uppgift fanns i Karaganda, såsom ovan nämnts, 24.000 fångar, av vilka den största delen sysselsattes i gruvarbete. Sammanlagt runt 16.000 hade avlidit, icke minst beroende på de svåra straff de hade att avtjäna för mindre förseelser. Såsom några exempel nämnde G. att militärpersoner, som under kriget till sina hästar utdelat i Ryssland erövrade foderamedel eller ur rysk skog tagit timmer för t.ex. brobygge, dömts 20 års straffarbete.

Wien den 6 februari 1952.

(1041)

P.M.

Samtal med Kaspar Bundschuh, Bezau.

Källa: Kaspar Bundschuh, boende Bezau, Bregenzer Wald, Haupt strasse 148 (f.n. verksam såsom lärling vid elektricitetsverket Bregenz i Rieden).
Datum: Rieden den 1 februari 1952.

B. tillfångatogs i början av år 1944 nära Rostow och fördes hösten 1944 till Baku och på våren 1945 till Woronesch, i vilket sistnämnda läger han befunnit sig i rannsakningshäkte. Under år 1946 överfördes han på några månader till fängelset i Krasnogorsk, där han dagligen underkastades ett tio timmars förhör. Man hade anklagat honom för att vara SS-spion, som bakom den ryska fronten hade bedrivit spionage och sabotage. Maj månad 1947 överfördes han till Lublianka, där han hållits i "Einzelhaft" till juli månad 1949. Då B. aldrig undertecknad honom vid flera tillfällen förelagda protokoll ansågs han efter Lublianka-vistelsen såsom civilstraffånge och överfördes till Schelesnodoroschno nära Workuta (Ishavet), varifrån han frigavs. Den 9 mars 1951 återvände han till sin hemort. B. hade varken i Krasnogorsk eller Lublianka hört talas om att några svenska r befunnit sig där. Att i fängelset Lublianka däremot funnos diplomater förstod han av ett yttrande från en rysk åklagares sida, som efter ett av B. vid något tillfälle hållet försvarstal yttrade, att B. precis talade som den diplomat, vilken just före honom varit inkallad till förhör. Han påstår emellertid, att han på hemresan i Kiev i december månad 1950 hört ett rykte att i lägret nr 4 därstädes 2 svenskar befunno sig. Denna uppgift måste emellertid tages med reservation, (Bundschuh skulle eventuellt senare återkomma härom.). Såsom en ytterligare källa uppgav han en i Wien bosatt Alfred Fritsch, vars adress torde kunna lämnas av Hans Tober, Wien VII, Westbahnstr. 7/28.

Wien den 6 februari 1952.

(1042)

P.M.

Samtal med magister Egon Kleevein.

Källa: Mag. Apotekare Egon Kleevein, Frauenanger 8, Innsbruck (namnet erhållit av överstelöjtnant Kunz).
Datum: Innsbruck den 2 februari 1952.

K. tillfångatogs den 8 maj 1945 i Libau och överfördes i november månad 1945 till Krasnogorsk, där han till mars 194' uppehållit sig i zon I och därefter till november månad 1947 i zon II. Den 30 november 1947 frigavs han. K. berättade, att han endast vid något tillfälle hade tillträde till karantänen och att han kunnat konstatera, att olika nationaliteter befunno sig där. Han kommer mycket väl ihåg den polske furst Radziwill, som jämte familj fanns i karantänen och vars hustr dött i lägret. Vidare kan han erinra sig en omkring 8 eller 10 års pojke, som även fanns i karantänen och som talade berlinsk dialekt utan att barnet, enligt vad han hört, varit tysk (Anm^ av beskickningen: I detta fall torde det kunna vara fråga om en pojke vid namn Schott, vars moder varit gift med en holländsk medborgare och som under viss tid tjänstgjort på Berlin-beskickningens B-avdelning. Modern var tyskfödd. Enligt vad som är bekant har såväl modern som sonen varit i Ryssland på väg från Berlin till Sverige eller Holland). K. förnekar bestämt någon gång hava hört talas om svenskar, som befunnit sig i själva lägret eller i karantänen.

Såsom ytterligare källor uppgav han en ungersk medborgare vid namn Szabo, som varit verksam i köket och som hade tillträde till karantänen. Denne man blev på sin tid tillsammans [illegible] torde hava anträtt hemresan till Ungern.

Vidare uppgavs: Wolfgang Zorn, Grünwalder Hof, Patsch i Tirol. Dipl. Ing. Wurm, anställd vid Siemens-Schuckert i Innbruck och bosatt i Matrei/Tirol.

En vid Röda Korset i Genève verksam furste Radziwill, enligt uppgift en släkting till förestående, och slutligen

en på sin tid vid Deutsch Lufthansa anställd flygkapten Hans Hansen, troligen från Hamburg, vilken, enligt Kleewein tror sig ha hört, varit gift med en svenska och vilken varit kvar i Krasnogorsk när K. lämnade lägret.

K. uppgav också en tysk läkare, som han absolut visste hade tillträde till karantänen, i vilken sig f.ö. också den danske operasångaren Helge Roswaenge lär hava uppehållit sig.

Wien den 6 februari 1952.

P.M.

Samtal med förutvarand officeren Wolfgang Zorn, Grünwalderhof bei Patsch/Tirol.

Källa: Wolfgang Zorn, Patsch/Tirol (namnet erhållet av magister Egon Kleewein, Innsbruck. Datum: Patsch den 3 februari 1952.

Tillfångatogs öster om Berlin den 22 april 1945 och fördes över Posen till lägret 271 i Krasnogorsk, dit han anlände i september månad 1945. Här visades han till januari 1946 och överfördes sedermera till lägret Tjerepowitz. I sistnämnda ort uppehöll han sig till september 1947 och anträdde hemresan via läger nr. 150 nära Wologda. Till hemlandet anlände han hösten 1948. Z. uppgiver sig hava hört att några svenskar befunnit sig i Krasnogorsk, bl.a. Helge Roswaenge. Han nämnde vidare, att medborgare från sammanlagt 17 nationer befunnit sig i lägrets karantän. Vad Roswaenge beträffar hade han efter hemkomsten tillfälle att konstatera, att uppgiften om Roswaenges uppehåll knappast kunnat vara riktig, då R. redan vid tiden för Krasnogorsk-uppehållet uppträtt i Wien. Z. ansåg, att medlemmar av den s.k. österrikiska antifascistiska byrån säkerligen vore i tillfälle att lämna närmare upplysningar framförallt vad anginge de nationaliteter, som befunnit sig i karantänen. Z. nämnde härför general Franek och Oberstabsarzt Sedlak, vilka båda tillsammans med honom år 1948 återvänt till Österrike. Z. antydde, att med de nämna herrarna en viss försiktighet borde iakttagas. Även en lägerläkare hade tillträde till karantänen, vars namn han emellertid icke kan erinra sig. Denne läkare uppgavs vara tysk medborgare.

1044

Under tiden januari 1946 till september 1947 hade Z. i Tjerepowitz sammanträffat med Hauptmann Weiss, vilken då varit den antifascistiska lagerchefen, och vilken innehade ledningen över den österrikiska bataljonen i lägret. Om Weiss rådde delade meningar. Enligt Z. lär han i några fall hava försökt skaffa sig ryssarnas förtroende på några kamraters bekostnad. En förklaring för sådant uppträdande låg, enligt Z, kanske däri, att Weiss icke på något sätt ville väcka de ringaste misstanker hos ryssarna, att han tillhört en Oberfeldkommendantur. Weiss lämnade tillsammans med Z. lägret i Tjerepowitz och båda överfördes till lägret nr 150 i närheten av Wologda. Lägrets namn kunde Z. icke längre erinra sig. Här hade, såsom Z. uppgiver, Weiss, när ryssarna begärda hans namnteckning för en anklagelse mot en kamrat, vägrat denna underskrift och ställt sig helt på kamratens sida. Därigenom föll han i onåd hos ryssarna. När Z. hösten 1948 frigavs till Österrike kvarhölls Weiss. Z. tror med bestämdhet att Weiss hittills icke återvänt, då detta på en eller annan väg borde ha kommit till hans kännedom.

Z., som av allt att döma, torde vara en förtroendegivande person, uppgav nedannämnda personer, som möjligen kunde vara i tillfälle att lämna kompletterande upplysningar om förhållanden i lägret Krasnogorsk och karantänen.

Herr Till Tesarek, Wien XIV, Hütteldorferstrasse 249, skulle tillfrågas, särskilt vad anginge den franske journalisten; och en f.d. SS-läkare dr. Alteneder, Wien IX, Strudelhofgasse 18 eller 21, c/o Ruckendorfer, torde vara i tillfälle att bekräfta resp. komplettera den ena eller andra uppgif ten. Z. nämnde vidare ett musikkapell, som även spelade i karantänen och därigenom haft tillfälle att lära känna de däri internerade olika nationaliteterna. Även en tysk läkare omnämndes av Z., som särskilt ville poängtera, att denne läkare skröt med att han för sin behandling hos herr Roswaenge erhöll gratis sånglektioner. Viktigt vore enligt Z. en överstelöjtnant Graf, en mycket känd tysk flygare, som emellertid efter vad han trodde, fortfarande befunne sig i Ryssland. Z. ansåg, att den dåvarande lägerchefen möjligen kunde stå till förfogande med ytterligare upplysningar, men han kunde icke erinra sig vederbörandes namn eller om denne varit tysk eller österrikare. Z. hänvisade emellertid till baron Holzhausen, som han trodde ditta inne med rätt så viktiga upplysningar, då även denne Holzhausen

under en viss tid tillhört den antifascistiska rörelsen. Z. kunde med bestämdhet erinra sig att även en tysk general och dåvarande chefen för tyska Röda korset i Berlin varit internerad i karantänen. Z. har även hört talas om en engelsk medborgare och troligen en kanadensare, som varit internerade i lägret, och även en fransman, vilken redan vid tiden vid tillfångatagandet gjorde ryssarna mycket besvär. Z. berättade, att fransmannen ifråga möjligen kunde ha varit den efterforskade journalisten, vilken emellertid, såssom fransmannen själv berättat för honom, icke alls varit fransk utan tysk medborgare. Med förfalskade papper hade fransmannen lyckats övertyga ryssarna om att han varit fransman, och så småningom släpptes han också ur lägret Krasnogorsk. Namnet på denne man kom Z. ej heller ihåg. Z. varnade för en elektroingenjör från Ebensee, Gmunden eller Linz som visat sig verksam i efterforskning av krigsfångar, men som av honom betecknats såsom en ytterst farlig typ.

Wien den 6 februari 1952.

P.M.

Samtal med diplomingenjör Wurm.

Källa: diplomingenjör Wurm, Matrei/Tirol. (namnet erhållet av magistér Egon Kleewein). Datum, Matrei den 2 februari 1952.

W. togs tillfånga i Bukarest under augusti 1944 och fördes genom olika läger läger tills han under april 1946 kom till lägret i Krasnogorsk, zon I. Här uppehöll han sig till juli 1947 och frigavs under juni 1948, efter att ha passerat ytterligare läger. W. har ej hört talas om några svenskar i lägret. Ryktet gick emellertid, att Helge Roswaenge befunnit sig i karantänen och även den kända tyska skådespelerskan Olga Tschechowa på väg till Lublianka-fängelset passerat denna karantän. Vidare visste han, att förutvarande tyske ambassadören i Kina jämte familj befunnit sig där. Såsom ytterligare källor uppgav W:

Karl Räuscher eller Reuscher, kock i lägret och bosatt i Furth bei Weissenbach an der Triesting. R. lär redan hava befunnit sig i lägret, när W. anlände.

General Franek (försiktighet tillrådes)

Oberstleutnant Müller, aktiv österrikisk officer (mycket stor försiktighet tillrådes) samt en tysk

General Müller, chef för 16 eller 17 Panzerdivision, som med en kvinnlig sekreterare befunnit sig i karantänen och slutligen

Karl Jenewein i Matrei.

Wien den 6 februari 1952.

1045

P.M.

Samtal med Karl Jenewein, Matrei/Tirol.

Källa: Karl Jenewein, Matrei/Tirol (namnet erhållet av diplomingenjör Wurm. Datum: Matrei den 2 februari 1952.

J. tillfångatogs den 12 maj 1945 i Deutsch-Brod, Tjeckoslovakien och kom i augusti 1946 till Krasnogorsk, zon I, efter att tre dagars uppehåll i zon II. Han har uppehållit sig i Krasnogorsk till julen 1946 och frigavs den 27 november 1947 efter att ha passerat igenom några andra läger. J. uppgav, att han hört talas om att även några svenskar befunnit sig i Krasnogorsk. (Anm.: Troligt är, att även J. hört talas om Helge Roswaenge, som i allmänhet betraktas som svensk). Såsom ytterligare källor uppgav J.

F.d. löjtnanten Franz Sauerwein, Innsbruck, Tiroler Landesregierung, Herrengasse 1,

Överste Lorch, tysk, troligen bosatt i Sigmaringen och

Fältmarskalk Schörner, även han tysk.

Wien den 6 februari 1952.

1046

P.M.

Samtal med herr Franz Sauerwein, Innsbruck
Tiroler Landesregierung, Herrengasse 1.

Källa: Franz Sauerwein, Innsbruck (namn erhållit av Karl Jenewein, Matrei/Tirol).
Datum: Innsbruck den 4 februari 1952.

S. tillfångatogs den 29 juni 1944 å Beresina-fronten och vistades under månaderna juli-september 1946 i Krasnogorsk Ur fångenskapen släpptes han vid slutet av år 1948. S. själv har aldrig hört talas om att svenskar råkat i fångenskap men ansåg detta ej heller omöjligt. S., som gjorde ett mycket för troendegivande intryck, tillrådde ett kontaktagande med följande personer:

Dr. Finstermann, vars adress kunde lämnas av redaktören för "Die Furche".

Genom Finstermann kunde en doktor Kotek, veterinär, kontaktas, som, enligt vad han visste, för närvarande tjänstgjorde hos Niederösterreichische Landesregierung i Wien. Genom Finstermann kunder ytterligare en herr Döttel eller Döttlinger tillfrågas.

Även professor Hacholt uppgives ha varit i Krasnogorsk och kunde kanske stå till förfogande med kompletterande upplysningar. Professor Hacholt skulle tillfrågas angående en doktor Frühling. Vidare nämndes Herbert Baumgartner, c/o f.d. Heinkelwerke i Jenbach/Tirol, som enligt S. undergått den svåraste behandlingen i Lubljanka. Herr Baumgartner i sin tur kunde tillfrågas om en Fliegeroberleutnant Schnecker. S. nämnde vidare en Obermedizinalrat Dr. Pollak (barnläkare i Wien), som även kunde tillfrågas efter dr. Frühling och den i annat sammanhang nämnde tyske Översten Heigl. S. berättade vidare, att en mycket känd österrikisk general från Villach, som en tid varit chef för Khevenhüller-regimentet i Villach, varit interne-

(1047)

rad i Krasnogorsk och att denne general stått i förbindelse med de på sin tid internerade diplomaterna. Slutligen nämnde S. en doktor Adolf Lesser, chef för Zweigstelle des Landesreisebüros i St. Anton/Arlberg. S. lovade att senare eventuellt återkomma, för den händelse att han i ärendet skulle kunna lämna ytterligare upplysningar.

Den av herr Sauervein nämnde Herbert Baumgartner har enligt vad borgmästaren i Jenbach uppgivit, avanmälts till Wiener-Neustadt, Burgenlandgasse 22. Borgmästaren i Jenbach har i en underhandsförfrågan fastställt, att nämnde B. numera uppehåller sig i Hallein nära Salzburg.

Wien den 6 februari 1952.

P.M.

Samtal med Hugo Laichner, Telfs/Tirol.

Källa: Hugo Laichner, Telfs/Tirol (namnet erhållits av f.d. majoren Jiras). Datum: Telfs den 2 februari 1952.

L. tillfångatogs i Ukraina i början av år 1944. Vistats i Krasnogorsk, zon 1, juni 1944 till slutet av år 1949. L. uppgav, att han visserligen arbetat i lägrets tvättstuga, men att han aldrig haft direkt kontakt med de i karantänen internerade. Han uppgiver sig hava hört talas om att även svenskar fanna i lägret, men har aldrig hört några namn hämnas. L. uppgav, att även en österrikare vid namn Anton Kainz varit i lägret, som avvryssarna ansågs så pass viktig, att han efter krigsslutet i flygplan hämtats från Österrike till Ryssland. Denne Kainz lär ha haft mera intima förbindelser med den dåvarande svenska representationen - måhända redan före 1939 - i Wien och ryssarna lära därför ha lagt särskilt vikt vid honom. Denne Kainz hade vid ett par tillfällen hämtats till Lublianka-fängelset, men alltid återvänt till Krasnogorsk. Om Kainz senare öde hade L. sig intet bekant och han tror ej att Kainz hittills återvänt till Österrike. L. kan vidare me bestämdhet erinra sig två förutvarande tyska ambassadörer jämte resp. fruar, nämligen förut arande ambassadören i Mukden, Wagner, troligen från München, och förutvarand ambassadören Bischof, även han en bajrare, som vistats i karantänen. Tillfrågad om han kunde lämna upplysningar om sådana personer, som han visste kommit i beröring med kanantänen, svarade han, att härför följande personer torde ifrågakomma:

En frisör med förnamnet Hans, som tidigare arbetat hos frisören,

Student i Innsbruck, men som numera torde hava avflyttat till

annan ort.

En av lägrets kockar, Hans Kühlechner, Angath bei Wörgl, Unterinntal.

L. tillfrågades, om han icke haft tillfälle att möjligen se några av de i karantänen befintliga personerna. Han svarade, att detta varit mycket svårt, då karantänen omgivits med en gärdesgård av tjocka plankor samt att ryssarna noga vakade över att ingen ur zonerna I och II kom i beröring med karantänen. Tillfrågad om han icke möjligen kunde erinra sig några personer därest fotografier visades, svarade L., att detta skulle han gärna försöka. Elva fotografier framlades för honom och efter en stund eftertanke pekade han på fotografiet I, som möjligen verkade något bekant för honom. Han skulle emellertid icke vara beredd att svära på att han också verkligen sett denna person. Namnen Sandeberg och Wallenberg sade honom ingenting.

Enligt vad som kunnat fastställas i Innsbruck den 4 februari 1945 heter den av Laichner utpekade frisören Hans Peterlin, som numera uppgives ha egen affär i Wien.

Wien den 6 februari 1952.

P.M.

Samtal med Hans Kühlechner, Angath bei Wörgl/Tirol.

Källa: Hans Kühlechner, Angath (Namnet erhållit av Hugo Leichner, Telfs/Tirol).
Datum: Angath den 4 februari 1952.

K. tillfångatogs den 12 januari 1943 i Ryssland och har vid ett tillfälle vistats i Lublianka. I början av år 1945 överfördes han till Krasnogorsk, zon I, där han vistats till våren 1947 och där han varit verksam i köket. Han överfördes sedan till Ural och frigavs den 13 december 1947. K. uppgav, att han icke kunde erinra sig att några svenskar uppehållit sig varken i Lublianka eller Krasnogorsk. Han nämnde ett musikkapell, som hade tillträde till karantänen och vars kapellmästare varit en tysk medborgare vid namn Kaufmann. Vidare nämnde han en tysk läkare och berättade att kapellmästaren och läkaren varit rivaler, då båda varit förälskade i en i karantänen internerad kvinna. Han ansåg att en till kapellet hörande sångare Hans Bauer i Wien kunde lämna närmare upplysningar och även en viss Otto Podescht, Wien XIV, Linzerstrasse 54/14, vilken senare även skulle tillfrågas angående en viss Assmann.

Wien den 6 februari 1952.

1049

Dan. pass m-spl-kopia 39
S.S.

Bonn, p.t. Köln den 28 januari 1952.
Ø bil.
Personligt och strängt förtroligt.

Broder,

1. Åberopande Ditt handbrev den 18 innevarande månad
./. ber jag härmed få översända avskrift av ett handbrev från Lagerfelt i Frankfurt angående samtal med Georg Ph. Mahle.
./. De hit översända fotografierna återställas härjämte.

2. Jag har från Michael Müller, Possartstrasse 26,
./. München, i rekommenderat brev mottagit närslutna förteckning över ur rysk fångenskap frigivna personer. En avskrift av förteckningen har av oss behållits för den händelse instruktioner beträffande kontakttagande skulle behöva lämnas telegrafiskt.

/u/ Kumlin

Herr Utrikesrådet D a h l m a n,
S t o c k h o l m.

Bil. t. hbr. Kumlin-Dahlman 28.1.52.

Avskrift av personligt och strängt förtroligt handbrev från vicekonsul friherre Lagerfelt, Frankfurt am Main, till envoyén Kumlin, Bonn, p.t. Köln, daterat den 26 januari 1952.

Bil. 8 fotografier.

I anslutning till mitt handbrev den 14 och med anledning av beskickningens remisskrivelse den 22 januari 1952, ber jag få meddela, att jag igår kväll åter hade ett samtal med Georg Ph. Mahle i Frankfurt am Main.

Mahle visades därvid ett efter ett de 8 fotografierna av Raoul Wallenberg och andra personer. Mahle uppgav då att intet föreställde den person av svensk eller ungersk nationalitet, med vilken han sammanträffat på Krasny-Press-fängelsets gård.

På fråga, om Mahle igenkände någon av personerna på de 8 fotografierna, utpekade Mahle tre fotografier. Dessa ha utmärkts med ett litet kryss i övre vänstra kanten på fotografiernas baksida. Mahle uppgav att personerna på dessa tre fotografier liknade personer han träffat, icke i något Moskva-fängelse, men i läger i Nordostryssland. Då ett av dessa var det med 3 utmärkta fotografiet av Raoul Wallenberg, frågade jag Mahle, om han visste vem det var. Härpå svarade Mahle, att fotografiet liknade en rysk kapten han sammanträffat med och som på grund av några förseelser sänts till läger i Nordostryssland.

Härmed torde det kunna anses konstaterat att Mahle icke sammanträffat med Raoul Wallenberg.

Avskrift. Bil. t. hbr. Kumlin-Dahlman 28.1.52.

A b s c h r i f t.

23.1.52.

Nachstehend eine Reihe von Heimkehrern, die 1945 / 46 im Lager Krasnogorsk bei Moskau, das die Nr. 7027 gehabt hat, gewesen sind, damit diese gegebenenfalls nach dem Verbleib Ihres Freundes befragt werden können:

T i t z e , Werner (13a) Schwandorf, Haydnstr. 8
M a i s n e r , Robert (13b) Stefanskirchen bei Mühldorf a.Inn
R e g n e t , Johann (13a) Freystadt, Kirchenstr. 55
P a n c y, Fritz (13a) Würzburg, Pimparestr. 12
B a u e r, Alwin (14a) Stuttgart - Vaihingen, Händelstr. 4
M ü l l e i n, Herbert (17a) Karlsruhe, Waldring 4
K e r n, Wilhelm (17b) Gaggenau - Rastatt, Michelbacherstr. 6
B e s s e r e r , Heinz (17a) Karlsruhe - Durlach, Auerstr. 50
H a u c k , Karl (17a) Neckarau - Mannheim, Angelstr. 28
S c h i l l i n g, Albert (14a) Kirchheim / Nürtingen, Wilhelmstr. 36

Heimkehrer die später im Gefängnis Butyrka gewesen sind, fanden wir leider nicht registriert.

Wien den 24 januari 1952.

R 18

Personligt. Strängt förtroligt.

Broder,

./. Härmed får jag översända P.M. över ytterligare ett samtal i ärendet Wallenberg.

Samtidigt vill jag meddela Dig, att jag själv på väg till Paris om cirka 10 dagar avser att taga kontakt med Josef Herzinger i Raubling (se P.M. 31.12.51 rörande samtal om general Moser punkt 8) samt eventuellt även med fru Gleissner i Memmingen (samma P.M.) och ingeniör Stadler i München (säkerhetschefens i Linz lista numm nr 2). En av mina medarbetare kommer dessförinnan att per tåg uppsöka Johann Grübel och Kaspar Bundschuh, båda i närheten av Lindau, samt doktor Hans Piek i Innsbruck (alla tre upptagna på österrikiska Buchdiensts med mitt handbrev den 16 ds översända lista), vidare apotekaren magister Kleewein, Innsbruck, (se P.M. nr 1 angående samtal med ingeniör Kunz av den 9 ds) och den i dagens P.M. omnämnde Leichner i Telfs.

Utrikesrådet S. Dahlman,
Kungl. Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

Wien den 24 januari 1952.

P.M.

Samtal med f.d. majoren Jiras.

Källa: F.d. Majoren Jiras, boende Puffergasse 5, Wien XXI. (Nr. 14 på säkerhetsdirektörens i Linz list
Datum: 24 januari 1952.

J. tillfångatogs år 1943 vid Stalingrad och fördes därifrån till Moskva-fängelset Lefortovskaja där han vistades i 4 månader. Här kom han inte i kontakt med några som helst fån ar och deltog icke helleri "Fängelsetelegrafen" vilken han emellertid hörde. Från Lefortowskaja flyttades J. sommaren 1943 til lägret Krasnogorsk där han vistades i stort sett i ett strück fram till sitt frigivande år 1948. I Krasnogorsk vistades J, i zon 1. Beträffande karantänen visste J, att där hållits diplomater icke endast från Berlin utan även från andra huvudstäder. Alla diplomaterna flyttades någon gång vintern 1946 - 19 plötsligt till ett annat läger eller fängelse vars namn J. senare kommer att meddela. Beträffande kontakten mellan karantänen och zon 1 bekräftade J. att ryssarna endast släppt in ett litet fåtal krigsfångar, som de ansågo pålitliga av typen Spir Han kände emellertid till åtminstone en person, vilken arbetat i lägrets tvättstuga och som man absolut kunde lita på. Denne namn är Hugo Leichner boende i Telfs (Tirol). Denne borde äve känna till namnet på den frisör, som brukade få klippa karantä fångarnas hår och därunder ju måste ha kommit i personlig berö ring med desamma.

P.S. 25.1. Enligt i dag ingånget meddelande flyttades diplomaterna vintern 46-47 till ett kloster vid namn Oranki och därifrån till Monastirka (av namnet att döma även ett kloster)

(1050)

Hr Engfeldt.

Wien den 23 januari 1952.
Personligt och Strängt förtroligt.
R 18.

HEMLIG.
Stockholm den 26 januari 1952.
Överlämnas för kännedom till
Kommissarie Danielsson, Stockholm.
Enligt uppdrag:

(Stig Engfeldt.)
Förste Sekreterare.

Broder,

Jag vill icke underlåta, att underrätta Dig om att chefen för Inrikesministeriets avdelning II låtit Hammarskjöld förstå, att han inom närmaste tiden kommer föreslå oss ett särskilt förfarande för kontakt med personer i ärendet R.W., vilka äro bosatta inom sovjetzonen eller Wien. Österrikarna äro tydligen angelägna att skydda dem av våra kontakter , som meddela oss upplysningar rörande förhållandena i ryska fånglägor och fängelser. Att man just nu önskar kontakta oss i denna fråga torde bero på att våra "förhör" under senaste tid avsevärt ökat i antal och att en stor del av namnuppgifterna emanerar från Inrikesministeriet eller dess representanter ute i landet.

(u.) K.-A. Belfrage

Utrikesrådet S. D a h l m a n,
Kungl. Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

Stockholm den 24 januari 1952.
Personligt och strängt förtroligt. I bil.

HEMLIG.
Stockholm den 24 januari 1952.
Överlämnas för kännedom till Kommissarie Danielsson, Stockholm.
Enligt uppdrag:

(Stig Engfeldt.)
Förste Sekreterare.

Broder,

Under sin Tysklands-resa i början av denna månad uppsökte Danielsson den från rysk fångenskap återkomne tyske generalen A.V. Leyser i Hannover. Jag medsänder ett utdrag av Danielssons rapport.

./. Attachén Poucette har - enligt vad jag erfarit - erhållit i uppdrag att besöka vissa personer i samband med våra efterforskningar i Wallenberg-affären. Måhända vore det lämpligt att Du anmodade honom taga kontakt med den av Leyser nämnde Generalartzt Raegs i Paderborn, som under en längre tid hållits internerad i Krasnogoreklägret utanför Moskva.

Man får väl antaga, att den av Leyser nämnde tyske generalkonsuln Ramm ännu icke återkommit från Ryssland utan fortfarande kvarhålles i likhet med övriga tyska diplomater. En kontroll på denna punkt vore emellertid önskvärd.

Dahlman.

Envoyén Kumlin,
Bonn.

Röd lapp.

Dr. Bergfeldt

19/1 Danska ambassaden Paris

24/1 Hr. Kumlien Bonn

Dat. 19/1 52

STATSPOLISEN

P.M.

Såsom av reseberättelse för tiden 25/11 - 12/12 1951 framgår har Oberregierungsrat, dr. Willi Zinkahn lämnat uppgift om en dr. Oswald Kauffmann, anställd vid universitetskliniken i Hamburg, vilken enligt dr. Zinkahns uppgifter vistats länge i Krasnogorsklägret, såväl i zon I som i zon II. Dr. Zinkahn var av den uppfattningen, att dr. Kauffmann just med hänsyn till att han var läkare skulle kunna lämna svar på frågan, huruvida Raoul Wallenberg befunnit sig i Krasnogorsklägret. Under min resa till Tyskland och Österrike under tiden 7 - 14/1 1952 sökte jag komma i kontakt med dr. Kauffmann, men vid förfrågan på universitetskliniken i Hamburg erfor jag att dr. Kauffmann endast en kort tid varit anställd på kliniken ifråga, sedan han återvänt frå krigsfångenskapen i Ryssland. Sedan han slutat vid kliniken hade han emigrerat till Syd-Amerika. Man känd icke till hans adress men det vore möjligt att man geno någon tysk läkarorganisation kunde få reda på adressen ifråga. Jag har hittills icke gjort några ansträngning ar att taga reda på hans adress.

+ + + +

Av den tidigare åberopade reseberättelsen framgår även att fru Lena von Bogen i Hildesheim lämnade upplysning om att den tyske generalen A.V. Leyser boen-

de hos dr. Wollermann, Ohestrasse 3 i Hannover, återkommit från rysk krigsfångenskap och att Leyser skulle känna till ytterligare en tysk general som återkommit från rysk krigsfångenskap. Under den förutnämnda resan den 7 - 14/1 1952 uppsökte jag general Leyser vilken nu är boende Wiesenstrasse 59 III i Hannover. General Leyser berättade, att han tillfångatogs i Stalingrad 1943 varefter han fördes till Krasnogorsklägret, där han dock kvarhölls endast en kort tid. Han tillbringade sedan sin krigsfångetid i ett flertal olika ryska läger. År 1948 befann han sig i lägret Gorki (f.d. Nisjnij Novgorod), och medan han befann sig där ankommo ett antal tyska diplomater till detta läger. Bland dem befann sig den tyske generalkonsuln Ramm, som varit generalkonsul i Nya Zeeland. Det var säkerligen denne generalkonsul Ramm, som vid upprepade tillfällen talade om en person vid namn Wallenberg, med vilken han sammanträffat i Ryssland. Om denne Wallenberg varit svensk eller om han varit diplomat hade Ramm icke sagt, såvitt general Leyser kunde erinra sig, och Ramm hade icke heller sagt i vilket läger han sammanträffat med Wallenberg. Förmodligen hade Wallenbergs namn nämnts i samband med den tyske generalen Hansen vilken skulle ha varit fängslad i något av Moskvafängelserna. General Hansen hade emellertid förts bort från Moskvafängelset, och sedan hade man icke hört något av honom.

General Leyser uppgav, att "Generalartz" Raess, boende under adress Sennelager Paderborn, Kirchweg 9, återkommit från Ryssland efter en lång krigsfångetid där. Han hade under en längre tid hållits internerad i Krasnogorsklägret och i egenskap av läkare vore det möjligt att han bättre än

någon annan kunnat skaffat sig uppgift över vilka personer, som befunnit sig i detta läger.

Den av fru von Bogen avsedde andre generalen, som i likhet med general Leyser återkommit från den ryska fångenskapen, var enligt general Leyser generalen Menkel vilken återkom 1950 och är anställd vid Kexfabriken Bahlsen, Podbielskistrasse 352, telefon Hannover 66041. Jag sökte kontakt med general Menkel på hans arbetsplats, men det visade sig att han för tillfället var bortrest. Genom hans sekreterare - han är anställd vi personalkontoret - lämnade jag ett meddelande till honom och bad honom överlägga med general Leyser, samt om han hade något att meddela om Raoul Wallenberg skicka ett kamouflerat meddelande i brev till mig under min adress i Stockholm. Jag har ännu icke hört något av Menkel.

Stockholm den 18 januari 1952.

Otto Danielsson

(Otto Danielsson)

Engfeldt/MS.

Stockholm den 18 januari 1952.
Personligt och strängt förtroligt. bil.

ang. Sjöborgsutredningen.

Hemlig.
Stockholm den 18 januari 1952.
Överlämnas för kännedom till
Kommissarie Danielsson, Stockholm. P 2 Eu I
Enligt uppdrag:
Stig Engfeldt. Förste Sekr.

Bröder,

Åberopande Ditt handbrev den 15 dennes angående Lagerfelts samtal med Georg Wahle får jag härmed översända åtta fotografier av Raoul Wallenberg och andra personer. De tre fotografier, som föreställa Wallenberg, ha på baksidan utmärkts med siffrorna 1, 2 och 3. ./.

Jag begagnar tillfället be Dig att framdeles insända eventuella meddelanden i detta ärende i tre exemplar. Vi behöva nämligen för olika arbetsdossierers skull som regel tre exemplar av varje dokument.

Utrgifter om N. Hamma [illegible] (tele 19/12 51), Kopia finns på aktstycken.

Dahlman.

Envoyén Kumlin,

Bonn.

nr Bilagetal.

Bil. handbrev Kumlin-Dahlman 15.1.52.

Brev nämnde förf. till U.
Bb. 19/12 51
(kopia ej i arkivet)

Strängt förtroligt.

21.1.52

P.M.

angående samtal den 12 januari 1952 med tyske medborgaren Georg Ph. Mahle, bosatt Eckenheimer Landstrasse 154, Frankfurt am Main.

1. Till en början uppmanades Mahle att redogöra för, när han råkat i rysk krigsfångenskap och var han befunnit sig sedan dess. Härpå svarade Mahle, att han tillfångatagits i Tjeckoslovakien i juni 1945 och därefter vistats i olika fångläger i nordöstra Ryssland fram till februari 1949, då han förts till Butyrkafängelset i Moskva och därifrån till genomgångsfängelset Krasny-Press i Moskva, varifrån han frigivits i april 1950 och sänts till Tyskland.

I Butyrkafängelset, som enligt hans uppgift hyser mellan 15.000 - 20.000 personer, hade han sammanträffat endast med tyska fångar, men han hade av dem hört att det där skulle befinna sig en eller två svenskar.

2. Däremot hade han i Krasny-Press-fängelset under promenad på fängelsegården sammanträffat med en medfånge, som han - att döma av den sjungande accenten - trodde var svensk eller ungrare. Tillfrågad om han kände till dennes namn svarade Mahle nekande. Namnen Sandeberg eller Wallenberg nämndes därför icke under samtalet med Mahle.

3. På förfrågan uppgav Mahle att han sammanträffat med ifrågavarande fånge i april 1949.

4. Fången hade för Mahle uppgivit att han vore anklagad för spionerі och dömts till 15 års fängelse.

5. Fången hade befunnit sig i gott allmänt tillstånd.

6. Han var klädd i läderkläder och sportkängor.

7. Såvitt Mahle kunde erinra sig var medfången 1.75-1.80 cm lång, hade mörkt hår och mustascher, omkring 40 år gammal, lång och spetsig näsa, slank och med god hållning. Mahle hade fått det intrycket att det rörde sig om en ädling av något slag. Några andra detaljer kunde han icke erinra sig men tillade, att, om han finge se ett fotografi av den eftersökte, trodde han sig kunna identifiera denne.

Frankfurt am Main den 12 januari 1952.

P.M.

Samtal med Dr.med. Wolfgang Müller.

Källa: Dr.med. Wolfgang Müller, född 6/12 1908 (nr 31 på den säkerhetsdirektören i Linz överlämnade listan över österrikiska fång i Krasnogorsk). Datum: 12 januari 1952.

M. hölls från juli 1945 till mitten av 1946 fången i lägret Krasnogorsk, zon 1. Därifrån överfördes han till den två kilometer därifrån belägna zon 2, där han tjänstgjorde som röntgenläkare på sjukhuset.

Enligt M. skall detta läger ha varit ett mycket viktigt MVD-läger, där man framförallt höll viktigare utländska personligheter vilka på grund av lägrets närhet till Moskva kunde föras in till Lublianka för förhör, när det behövdes. Samtidigt torde lägret ha varit ett slags mönsterläger, som ofta inspekterades av högre politisk tjänstemän från Moskva. Det torde ha varit särskilt väl utrustat, dess sjukhus omfattade bl.a. en för ett lägersjukhus så ovanlig apparat som en mindre röntgeninstallation.

Han mindes, att i den inom zon 1 belägna karantänen bland annat förvarats en engelsman (troligen nedskjuten flygare), ett antal spanjorer (vilka på sin tid deltagit på fel sida i spanska inbördeskriget) en bekant fransk journalist (vilken efter sitt frigivande genom artiklar i fransk press vållat ryssarna åtskilligt obehag) samt den vid Wien operan anställde (på sin tid för sina nazistiska sympatier kände) danske sångaren Helge Rosevaenge. Ytterligare namn ansåg sig M. kunna komma med senare, sedan han konsulterat sitt minne och sina anteckning

(1951)

M. ville i detta sammanhang icke underlåta att nämna, att den nye sovjetiske ministern i Wien hade samma namn samt var ungefär lika gammal som den på sin tid högste inspektören för Krasnogorsk-lägret.

Beskickningen kommer att om möjligt taga kontakt med Rosevaenge. Beträffande Spira ha sådana informationer inhämtats, att en kontakt med honom icke kan anses tillrådlig annat än i yttersta nödfall och genom mellanhand.

Wien den 12 januari 1952.

K

9

P.M.

Samtal med Dr.med. Franz Finstermann.

Källa: Dr.med. Franz Finstermann, född 29/12 1913 (nr 8 på den av säkerhetsdirektören i Linz överlämnade listan över österrikiska fångar i Krasnogorsk). Datum: 14 januari 1952.

F. hölls från april 1945 till den 1 oktober 1947 fången i lägret Krasnogorsk, som 1.

Enligt F. kallade ryssarna Krasnogorsk för sitt operativa läger, dit de kunde sammandraga folk som de ansågo sig kunna ha behov av i närheten av Moskva. Sålunda samlades t.ex. vid en viss tidpunkt tyska vapen- och uranexperter i detta läger liksom andra vetenskapsmän som kunde vara av värde för ryssarna. Fångantalet i zon 1 varierade vid olika tidpunkter från 600 till 3.000.

Enligt F. kommo fångarna i zon 1 aldrig i kontakt me dem som vistades i karantänen, särskilt som svåra straff hade stipulerats mot alla som försökte träda i förbindelse med dessa. F. trodde att till karantänen koncentrerats den diplomatiska personal som fallit i ryssarnas händer i Berlin. Det enda namn han kände till från karantänen var familjen Radziwil. Denna hade han kommit i kontakt med då Radziwils brukade låna ut sina "relativt snygga" kläder, då man spelade teater i lägret. Vidare hade han vid något tillfälle kunnat observera, att bland fångarna i karantänen funnos ett antal yngre damer, som kunde tänkas ha varit kvinnliga sekreterare på någon av legationerna i Berlin. Karantänsavdelningens storlek var enligt F. endast 30 x 30 m, den var omgiven av ett högt plank.

F. nämnde namnet på en pålitlig medfånge, som suttit längre i Krasnogorsk och kunde tänkas veta mera än han själv:

1952

Oberstleutnant Jras, Puffergasse 5, Wien XXI.

Wien den 14 januari 1952.

K

P.S.

Tillträde till karantänen hade utom ryssarna själva endast ett litet fåtal fångar av typen Spira, vilka voro kommunister och åtnjöto ryssarnas fulla förtroende.

P.M. 2

Samtal med Ingenjör Kunz.

Källa: se P.M. 9/1 1952. Datum 16 januari 1952.

Kunz meddelade nu namnen på ett antal medfångar från Krasnogorsk

Ursprunglig lägerläkare hade varit en rikstysk vid namn Dr. Kaufmann. Denne hade ett förhållande med någon av kvinnorna i karantän. Då detta förhållande fick följder, avsattes K. i december 1946 som lägerläkare och förflyttades till ett skogsarbetsläger från vilket han efter ett halvår tillfälligt återvände till Krasnogorsk i ett mycket medtaget tillstånd. Tyska "Suchdienst" torde känna till huruvida K. återvänt. Hans vittnesmål värdefullt, då ham hade tillträde till karantänen.

Kaufmann efterträddes som lägerläkare av en bayrare vid namn Dr. Homann (?), vilken med säkerhet torde återvänt ur fångenskapen. Närmare uppgifter genom tyskar "Suchdienst".

Jiras, major i Wehrmacht, tidigare löjtnant i österrikiska armén, boende Puffergasse 5, Wien 21. J. hade vid tillfälle sagt Kunz, att det funnits eller fanns svenskar i karantänen. J. är, enligt Kunz, en mycket försiktig och rädd person, som eventuellt kan tänkas vägra ge några som helst upplysningar. Om möjligt kommer kontakt att tagas med honom. (J. nr 14 i säkerhetschefens lista).

I zon 1 hade det vidare funnits en finne (hushållerska i Moskva), vars namn Jiras skulle känna till.

Dr. Sebastian Leitner, redaktör i "Neues Österreich" (dagstidning i Wien). Tillhör en katolsk familj och är politiskt tillförlitlig. Vistades i Krasnogorsk, zon 1 och 2, samt har sedan passerat igenom ett stort antal olika läger.

1053

Ebner, trävaruhandlare i Kühnsdorf, Kärnten. Barackchef i zon 1, talade bra ryska, sannolikt god upplysningskälla, pålitlig.

Mohr, tysk, katolsk armépastor. Torde ha återvänt. Familjen härstammade från Västtyskland (nr 32 på säkerhetschefens lista.)

Schreiner; KATOlsk lägerpräst, bayrare, tidigare församlingspräst i Maria Schutz vid Semmering, torde ha återvänt från fångenskapen.

Leo, professor i arkitektur vid tekniska högskolan i Brno. Torde befinna sig i Västtyskland.

Habel, professor i byggnadsteknik (betongexpert) vid tekniska högskolan i Brno. Nu i Västtyskland.

Den i P.M. 9/1 omnämnde belgraren torde hava hetat Hoppmanns.

Den tyskfödde kanadensaren torde hava hetat Müller.

De båda senare deporterades på grund av flyktförsök till Karaganda.

I lägret funnos tvenne tyska legationsråd, den ene från Mukden, den andre från Charbin; en av dem hette Bischoff (se säkerhetschefens lista III över rikstyskar nr 11 och 12)

Enligt Kunz hade lägret Krasnogorsk legat inom Moskvas stadsområde. Transporten från flygfältet till lägret hade endast tagit omkring 20 minuter.

Wien den 16 januari 1952.

K

P.S.
Enligt K. torde ett stort antal för ryssarna mera betydelsefulla tyska generaler ha passerat igenom Krasnogorsk. Generalen Schörner vistades en tid där. Generalen von Paulus och generalen Seydlitz bodde "privat" i närheten av Krasnogorsk och betjänades av personal från lägret.

Avskrift.

Bil. 4 till handbrev Belfrage-Dahlman
16.1.1952.

Butyrskaja - Lublianka.

Grübel, Johann (14 b), Lindau-Reulin, Schulstrasse 16 (bis 1949),
Dr. Michl, Walter, Graz, Kaiser Josefsplatz 7 (bis 1950),
Bundschuh, Kaspar, Bezau, Hauptstrasse 148 (Vorarlberg) (bis ?),
Destaller, Ottokar, Deutschlandsberg 124, Stmk., (bis ?)
(war Angehöriger d.H.L.M.,O.K.L.,O.K.W.)

Lager 7436 (Tscherepowez)

Weigl, Otto, Pforzheim, (17 a), Bleichstr. 104 (von 1947-1948)
Potuschak, Felix, Wien XVII., Vollbadgasse 3 (von 1946 - 1948)
Hartmann, Hugo, Pforzheim (17 a), Kaiser Friedr.Str. 136 (bis 1946),
Wilitschko, Alfred, Tiefenbach (12 a), Waldmünchen 195 (1945-1948),
Dr. Fiek, Hans, Innsbruck, Fischerstrasse 48/11 (bis ?),
Handler, Alois, Ternitz, Stapfgasse 46 (bis ?),

Oberfeldkomdtr. Lublin

Schörg Ferdinand, Wien XIX., Pantzergasse 26/13

Offizierslager 16 B (nicht in Kartei) Krassnogorsk

Schöpf, Josef Graz, Rankengasse 25 (Krasnygorsk)
Miller, Karl, Graz, Grieskai 26, "
Dr. Kotek, Tierarzt, Waydhofen a.d.T. (Lager 17) Krasnygorsk

Bilaga 9/52 Belgrade — Dahlman.

Belgisk Danielsson

P.M.

Samtal med Ing. Kunz. (nr 20 på säkerhetsdirektörens i Linz lista)

Källa: K u n z, Emil, Ingenjör, född 4.12.1890. Tidigare överstelöjtnant och österrikiska krigsministeriets chefsexpert i sprängämnesfrågor. (Kunz är nr 20 på den av säkerhetsdirektören i Linz överlämnade listan över fångar i Krasnogorsk). Datum: 9 januari 1952.

Kunz tillfångatgos den 12 juli 1945 av ryssarna i Wien och fördes med flyg till Moskva, varifrån han senare överfördes till fånglägret Krasnogorsk. Detta fångläger hade vid ifrågavarande tidpunkt numret 27. vilket senare ändrades till 7027. Här vistades K. i zon 1 framtill den 31 maj 1947, då han överfördes till lägret Morschansk nr 7064, varifrån han den 20 augusti fördes vidare till lägret Michailowka vid Volga (i närheten av Ivanowo). Den 25 juni 1948 återfördes han till lägret Krasnogorsk, zon 2, varifrån han sedan hempermitterades och den 28 juli samma år mxxinträffade i Wiener Neustadt.

K., som är en ganska gammal man, kunde inte på stående fot påminna sig så många namn, men lovade återkomma till beskickningen sedan han konsulterat sina anteckningar. Han mindes emellertid, att i zon 1 bland annat förvarats :

En engelsman, nedskjuten flygare, som talade plattyska och hade en mycket stark fysik.

2 - 3 belgare, en kanadensare, 8 ungrare och några tjecker, vilka alla efter ett misslyckat flyktförsök (tunnelgrävning) transporterades till kolgruvorna i Karaganda på kinesiska gränsen.

K. meddelade, att vissa fångar, framförallt vetenskapsmän, blivit frigivna sedan de förpliktat sig att kvarstanna i Ryssland för att arbeta.

Om lägret Krasnogorsk meddelade K., att det var indelat i tre s.k. zoner, av vilka zon 2 utgjordes av en antifascistisk utbild-

ningsanstalt (Antifa-Schule), och zon 3 (vilken vid hans återkomst 1948 - sedan Antifa överförts till annan ort - blivit zon 2) utgjorde Entlassungslager. Inom zon 1 fanns den med ett högt plank omgivna s.k. karantänen, i vilken ryssarna förvarade ett antal särskilt värdefulla personer, vilka ännu voro underkastade förhör och undersökningar. I karantänen funnos bland andra en greve Podotski (polack), den furstliga familjen Radziwil (furstinnan dog och begravdes i lägret), en japansk general med uppvaktning samt ytterligare ett antal personer till vilka han skulle återkomma sedan han konsulterat sina anteckningar.

K. nämnde två personer vilka på grund av sin ställning i lägret haft tillträde till karantänen:

Spira, Herbert, upptagen under nr 18 på säkerhetschefens i Linz lista,

en redaktör i den kommunistiska tidningen "Volksstimme".

De båda nämnda äro av judisk börd.

(Genom vanlig kanal har undersökning inletts rörande Spiras nuvarande politiska inställning och pålitlighet.)

Utom i ovannämnda lista upptagna personer angav K. ytterligare två pålitliga namn på medfångar från Krasnogorsk, vilka icke varit där på säkerhetschefens tid:

Apotekaren Magister Kleewein, Innsbruck (fången i zon 2).

Kemisten Dr. Herman (?) Schöpfer, bosatt i Wien, (fången i zon 1 och 2). Ansågs kunna vara god upplysningskälla "da er sich für alles mögliche interessierte". De i säkerhetschefens lista upptagna 27 Kirschhofer och 8 Finstermann ansågos genom att de tillhörde lägertidningens redaktionskommitté vara väl insatta i vad som hände i lägret och dess olika zoner.

Wien den 9 januari 1952.

K

Wien den 2 januari 1952.

Personligt och Strängt förtroligt.

R 18. 5 bil.(vardera i 3 ex.)

./.

I närslutna uppteckningar får jag delgiva Dig resultatet av en av Hammarskjöld den 28-30 december företagen resa huvudsakligen i ärendet Moser, vilken på grund av successivt erhållna upplysningar kom att utsträckas ända till München. Då det är möjligt, att även fortsättningsvis en del undersökningar av detta spår måste ske på andra sidan gränsen, vill jag på detta sätt endast säga, att vi utgå ifrån att vi på detta sätt, inom rimliga gränser, kunna fullfölja vissa här erhållna upplagsändar.

./.

Samtidigt bifogas även en under denna resa från säkerhetschefen i Linz erhållen uppteckning av namn på en serie personer, vilka han minns från sin egen vistelse i Krasnogorsk. De av oss med en bock försedda namnen på österrikare anses vara de bästa upplysningskällorna, varför vi, enligt bemyndigande av Danielsson, snarast komma att kontakta dessa personer.

(u.) K.-A. Belfrage

Utrikesrådet S. D a h l m a n,
Kungl. Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

Bil. 4 till handbrev Envoyé Belfrage-
Utrikesrådet Dahlman 2.1.1952.

HEMLIG
enligt 3 § sekretesslagen
den 31 XII 51 B
Beskickningen i Wien

P.M.

Beskickningens åtgärder.

Med hänsyn till det genom pressen offentliggjorda "italienska spåret" samt till vad som framkommit under senaste samtalet med v. Holzhausen har vår förbindelseman i inrikesministeriet anmodats att ge följande undersökningar prioritet framför andra för vår räkning:

1) namn från Butirka
2) namn från Tjerepowitz
3) genom Suchdienst söka erhålla närmare uppgifter om lägret 16 B.

Beskickningen kommer vidare att snarast kontakta vissa av de på säkerhetschefens i Linz lista upptagna österrikarna, alla bosatta i Wien, vidare Herzinger (Raubling-Bayern), Hinz, samt än en gång Holzhausen (båda Linz), i andra hand, om det kan passa in i samband med besöket av Herzinger, på Danielssons uppdrag, även löjtnant Huber eller dennes dotter (Regensburg) samt fru Gleissner (Memmingen).

Wien den 31 december 1951.

B

Bil. 5 zum Bericht
-Dahlmann 2.1.1952

Abschrift.

GEHEIM
entfällt 3 Jahre nach dem 31. Dez. 51
Bundesarchiv Wien

5.12.1951.

K r i e g s g e f a n g e n e,

die in der Zeit vom Dezember 1946 bis Juni 1947 sich im Lager 27/1 = 7.027/1 in Krasnogorsk, unweit Moskau, UDSSR befanden.

Soweit erinnerlich.

I.

Österreicher:

1.) B u r d a Franz, Kaufm.Gehilfe, 15.8.19 Wien geb., kfl., Wien, XVII., Zeillergasse 63/XI/1:

War Assistent in der Antifa-Schule und beteiligte sich auch vortragend bei den Polit-Zirkeln der österreichischen Gruppe des Lagers. Komm.eingestellt. Kam Mitte Jänner 1947 vom Lager weg als Assistent einer in einem anderen Lager anlaufenden Antifa-Schule. War am Schluss in einem Lager in Lemberg und kehrte am 12.9.1947 nach Österreich zurück. (Erster Transport).

2.) S t a d l e r, Dipl.Ing.Dr. Mitinhaber einer Baufirma in München, München, Kepplerstrasse ? whg., rechts eingestellt.

3.) F r a s Gustav, Friseurgehilfe, 27.11.19 geb., rk., led., Wien, XXIV., Johannesplatz 2 bezw. Mödling, Richard Wagnerplatz 5, bezw. Mödling, Riedergasse 18 wh.:

War Obergefreiter beim Heer, charakterlich sehr bedenklich Kommunist, am 12.9.47 nach Österreich zurückgekehrt (erster Transport).

4.) K o r e n Othmar:

Feldwebel bei der Wehrmacht, Stalingrad-Kämpfer, Kommunist in Polit-Zirkeln aktiv, am 19.9.1947 zurückgekehrt.

1055

./.

5.) K ö n i g Josef, Ing., (Maschinenbauingenieur, 14.12.04 geb.,kfl.,vh.,Wien,IX.,Spittelauerlände 25/12 wh. ???) früher bei Krause Co. beschäftigt gewesen:

Politische Haltung undurchsichtig, eher links, am 29.11.47 zurückgekehrt.

6.) R o t t Franz, Elektriker, 18.3.1915 geb., Wien,III.,Kardinal Nagelplatz 6 wh.;

Politische Einstellung wahrscheinlich sozialistisch, am 29.11.1947 zurückgekehrt.

7.) H r d l i t s c h k a Wilhelm, Maschinentechniker, 23.5.1 Lundenburg geb., Wien, III., Baumgasse 39 wh.:

Hat eine Schwester in Stockholm. War in den dreissiger Jahren als Spez.Arbeiter in Russland, hat dort eine Russin (aus Charkow) ?) geheiratet, mit der er nach Österreich zurückkehrt Gattin befand sich nach Kriegsende in Nürnberg. Liess sich nach Rückkehr von ihr scheiden. Ruhiger überlegter Mensch, sozialistisch eingestellt (?), beim Gewerkschaftsbund in Wien beschäftigt, am 29.11.47 zurückgekehrt.

8.) F i n s t e r m a n n Dr.Franz, Arzt, 29.12.1913 geb., Wien,VIII., Hernalsergürtel 20/14 wh.:

Stalingrad-Gefangener, sehr ruhiger und ernster Mensch. CV-Angehöriger, rechts eingestellt, war im Redaktionskomitee der Österr. Kriegsgefangenen Nachrichten, das sich in Krasnogorsk befand. Kam überraschend Anfang 1947 aus dem Lager weg. Unbekannt wohin. Für ihn soll sich Hat.Rat Fischer (KP) (früherer Lehrer?) eingesetzt haben. Am 29.11.1947 zurückgekehrt.

./.

9.) H e n g e l Georg, Dipl.Ing., 10.11.1914 Wien geb.,rk., vh., Wien, VI., Gumpendorferstrasse 106/17 whg., dann angeblich im März 1948 nach Villach verzogen:

Hauptmann der Wehrmacht ? Nach seinen Äusserungen antikomm eingestellt. Am 29.11.1947 zurückgekehrt.

10.) S c h o t k o w s k y Karl, 9.1.1915 Wien gebl, rk.,vh., Wien, XIV., Linzerstrasse 183/3 wh.:

Oberleutnant ? der Wehrmacht, dürfte nicht komm. eingestellt sein. Am 29.11.1947 zurückgekehrt.

11.) R o g e r Hans, Chemiker, 8.7.1912 Wien geb., ev., led., Urfahr, Brennerstrasse 24 wh.:

Gab sich sehr komm., biederte sich insbesondere an Polit-Kommissar Knausmüller (vermutlich geflüchteter Schutzbündler aus Graz, der im Lager angestellt war, sowj. Staatsbürger) an, den er immer mit "Genosse" titulierte. 29.11.1947 zurückgekehr

12.) S c h o l z Johann Dr.jur., früher Finanzkommissär, 4.1.04 Pilnikau, CSR., geb., rk., vh., Gattin Luise, Wien, III., Invalidenstrasse 13/24 wh.:

Politische Einstellung nicht bekannt, korrespondierte mit Kardinal Innitzer. Ministrierte an Sonntagen bei dem kath.Gottesdiensten, gehalten von Pfarrer Mohr, im Lager. 27.1.1948 ? zurückgekehrt.

13.) F r a n e k Friedrich, Dr., 16.1.91 Wien geb., rk.,vh., Wien,III.,Modenaplatz 7 whg.:

Sehr aktiv in Polit-Zirkeln, propagierte den Kommunismus, war in der Wehrmacht zuletzt General und Kommandeur der Deutschmeister-Division, politisch sehr bedenklich.

./.

War auch im Redaktionskomitee der Öst. Kriegsgefangenen Nachrichten, in welchem er auch Artikel schrieb.

14.) I r a s, Major d.deutschen Wehrmacht, Fabrikant aus Wien VII. (?), wohnte in der Baracke des Redaktionskomitees, anscheinend eher rechts eingestellt.

15.) F l e c k Rudolf, 7.8.21 Kematen geb.,Landarbeiter, led., Kremsmünster, Kremsegg 31 wh.:

War lange Zeit beim Lagertor als Läufer und Hilfsbursche des wachhabenden Offiziers etc. beschäftigt. Kam anfangs 47 plötzlich weg, angeblich in die Antifa-Schule. Näheres nicht bekannt.

16.) M e i s s n e r

Seinerzeit Oberst im Öst.Bundesheer, Generalmajor d.deutschen Wehrmacht (Ritterkreuzträger ?) hielt sich sehr reservier insbesondere in den Politzirkeln, im Gegensatz zu Franek, wohl nicht komm.eingestellt. Kam anfangs 47 weg, angeblich in ein Generalserholungslager.

17.) S v o b o d a, aus Wien

(? Herbert, Student, 21.6.21 Wien geb.,rk.,led.,Wien,III., Ungergasse 71 wh. ??)

Kommun. Aktivist, 12.9.1947 zurückgekehrt.

18.) S p i r a Herbert, aus Wien

(Student, 26.4.1923 Wien geb.,rk.,led.,Wien, VI.,Gumpendorferstrasse 89/11 wh.?)

War sehr aktiv, insbesondere bei Theatergruppe, Wandzeitungen etc., war durch einige Zeit Baracken-Ältester der sogenannten Zone, das ist eine umfriedete Baracke, in die die übrigen Gefangenen keinen Zutritt hatten und in der u.a. ein japanische

./.

General samt Burschen, Fürst Razdivil samt Familie wohnten, am 23.12.1947 zurück.

19.) M ü l l e r Josef, Wien, VI., Liliengasse ?

War seiner-zeit Kompanieführer beim Gardebat. unter Maserra, zuletzt Oberstleutnant im Stabe Dietl in Narvik (Hqu.), wurde ziemlich früh gefangengenommen und befand sich glaublich seit 1944 im Lager. Äusserst ängstlich, trachtete politisch mit den komm.Aktivisten gut zu stehen, offensichtlich im Glauben, früher nachhause zu kommen. War Leiter der öst.antifaschistischen Gruppe (mehr oder minder Zwangsvereinigung), um Schlechtpunkte zu vermeiden, schrieb in Wandzeitungen z.B. über Februar Putsch 1934, beteiligte sich bei Theateraufführungen ("Floridsdorf" von Wolf).

20.) K u n z Emil, Ing., 4.12.1890 Botenwald, CSR. geb.,rk., vh., Wien, X., Arsenal 16/3/78 wh.:

Oberstleutnant des Bundesheeres, Sprengmittelsachverständiger der Bundespolizeidirektion Wien vor 1938, bei der deutschen Wehrmacht z. Oberst befördert, jedoch als politisch nicht ganz verlässlich pensioniert. Wurde 1945 in Wien in der Wohnung von den Sowjets verhaftet und mit Flugzeug nach Moskau gebracht. Nicht komm. Beteiligte sich nur zwangsweise an Polit Zirkeln, bei welchen er sich völlig passiv verhielt, hatte für die ganze Propaganda nichts übrig. Dürfte durch lange Lager-Anwesenheit viele kennen. Gute Auskunftsquelle.

21.) D i e m i t z Ludwig, 23.9.11 Wien geb.,rk.,led.,Wien, XIII., Kupelwiesergasse 42 wh.:

Sohn des bekannten Psychiaters Dr.Ludwig Diemitz, war Leutnant oder Oberleutnant der Wehrmacht, wohl rechts eingestellt.

./.

22.) T a u b aus Wien ?

Angeblich SS-Standartenführer und Adjutant bei Kaltenbrunner od. Seiss-Inquart. Näheres nicht bekannt.

23.) S c h e r b i c h l e r

6.2.1913 geb.,rk.,led., Wien, VII., Neustiftgasse 26/II/ whg.:

Stalingrad-Gefangener, fanatischer und hoch agiler Kommunist, Hauptredakteur der Ost.Kriegsgefangenen Nachrichten, in Polit-Zirkeln sehr aktiv, nach Rückkehr beim Unfallkrankenhau in Wien XX. beschäftigt, auch heute komm.hoch aktiv.

24.) K o n e t z k y ? Elektriker aus Wien,

Näheres unbekannt, hatte die Betreuung des Lagerradios über.

25.) A u s m a n n Adolf, Handelsagent

(?? 25.1.18 Wien geb.,rk.,vh.,Wien,II., Wolfgang Schmälzlgasse 16/17 vh. ??):

Obergefreiter in der Wehrmacht. Baracken-Ältester der Baracke 11a, nach seinem Gehaben kommunistisch eingestellt.

26.) R e u s c h e r aus Nied.Öst.,

Dürfte am Februarputsch 1934 beteiligt gewesen sein,Wehrmachtseinheit nicht bekannt, war in der Lagerküche beschäftig Anscheinend links sozialistisch eingestellt. War 1947 bereits sehr verdrossen, dass er noch immer nicht zurückkehren konnte

27.) K i r c h h o f e r aus Steiermark ?

War SA-Führer (Standartenführer?), Wirtschaftsbesitzer, wohnte beim Redaktionskomitee, gab sich anscheinend aus Opportunitätsgründen kommunistisch. Dürfte 20.12.1947 zurückgekehr sein.

./.

28.) U h l Siegfried, Monteur, 11.9.22 geb.,Gross Enzersdorf, Neu-Oberhausen 180 wh.:

Gefreiter bei der Wehrmacht ? gab an sowjet. Partisane gewesen zu sein, etwas grossprecherisch, charakterlich sehr bedenklich, war zuerst im Lager 1 beschäftigt, kam angeblich nach Liebschaft mit Russin ins Lager 2, wo er als Autoschlosser arbeitete. Lichtbild auf der Titelseite einer Nummer vom Aug/ Septb.1947 der Öst.Welt-Illustrierten. 12.9.1947 ? zurückgekehrt.

29.) Z u s z i k Paul, Friseurgehilfe, 4.6.06 Wien geb., ev., vh., Wien, XVI., Friedrich-Kaiserstrasse 43/11 wh.:

Moralisch bedenklich, Grossprecher, war Friseur im Lager und 2, kommun.eingestellt.

30.) W a m b o l d, von, Student, Vater christl.soz.Abgeordneter von Südmähren, CSR., jetzt Nied.Öst.wh., befreundet mit Professor Kühle.

31.) M ü l l e r Dr. med., Röntgenarzt.

War auf der Röntgenstation im Lager 27/2. Möglicherweise ident mit Dr.Wolfgang M ü l l e r, Röntgenarzt, 6.12.1908 geb. Wien, IX., Widerhofergasse 3 wh.

32.) M o h r.

kath. Geistlicher, hielt an Sonntagen im Lager den kath. Gottesdienst, wurde mehrfach vom MWD einvernommen, glaublich 1950 nach Österreich zurückgekehrt.

./.

II

Sudetendeutsche:

1.) L a n g e r Dr.Helmut, 25.4.05 Freivaldau, CSR. geb.,

Universität Prag, Wien, Konsularakademie Wien, csl. Aussenministerium (war auch in Bombay) 1938 Aussenamt Berlin, dann Dänemark, angebl. durch Gegensatz mit Dr.Werner Best zur Wehrmacht einrückend gemacht als Konsul, dann Schütze oder Gefreiter bei der Wehrmacht, Gattin Anni Langer, Sonderborg, Als-Ga 27, Dänemark wh.

War damals nicht kommun. eingestellt.

2.) L e w i t s c h e k, Dipl.Ing. aus Brünn.

Studierte in Brünn, war Assistent an der technischen Hochschule in Berlin, politische Einstellung unbekannt.

3.) G r o s s Dr., aus Bärn, CSR.,

war in der NS-Zeit bei der Kreisleitung tätig. Näheres unbekannt.

s/.

III.

Reichsdeutsche:

1.) K o p e n h a g e n, Oberstleutnant;
War Lagerführer.

2.) von H a u n s t e i n, Oberst:
Verwandter des Bischofs Graf Dahlen von Münster (verstorben).

3.) H e i g l, Oberst:
Stammt aus einem armen Haus in Flossenbürg, Oberpfalz, Bayern. War Kampfgeschwaderkommandant unter Kesselring in Nordafrika. Sehr seriöser Mann, der in der Gefangenschaft sich körperlich betätigte, um bei Kräften zu bleiben und Sprachen studierte. Er war durch viele Monate in der Lubjanka oder Budilka und kam ziemlich geschwächt nach Krassnogorsk.

4.) von H a n s e n, Oberst:
Divisionär ? Schwiegermutter Teilhaberin bei Köhler-Verlag Hamburg ?

5.) G r a f, Oberstleutnant,
Der bekannte Jagdflieger und Ritterkreuzträger stammt aus Bayern, soll nach Zeitungsnachrichten bei der Ostzonenpolizei sein.

6.) Graf S c h w e r i n, Oberleutnant oder Hauptmann:
Gutsbesitzer aus Pommern oder Mecklenburg.

7.) P i p e r,
Reichsdeutscher Kommunist, der auch im KZ gewesen ist. War Mitte 1947 noch nicht nach Deutschland zurückgeschickt worden.

./.

8.) K ü h l e,

Universitätsprofessor (Theologie), aus Danzig ? bezw. Münster, Westfalen.

9.) O r s c h e l Dr.,

Zuletzt Professor für russisch in Königsberg, Herausgeber von " 30 Stunden Russisch " bei Langenscheidt. War nach der Kapitulation im Lager Morschansk. Nach einzelnen Gerüchten galt er als mit Vorzug zu behandeln.

9.) von W i t z l e b e n, Hauptmann,

Neffe des nach dem Hitler-Attentat justifizierten Generals. Nach Angabe war er am Komplott gegen Hitler gleichfalls beteiligt. W. war Lageraktivist und soll jetzt auch bei der Ostzonenpolizei sein.

10.) O f f e r m a n n, Uffz.,

Angestellter der Holerith-Gesellschaft in Hamburg im Aufenthalte ?, Frau nach Äusserungen Amerikanerin und nicht ganz arisch, daher Schwierigkeiten bei den NS.

11.) B i s c h o f

Konsul oder Gesandter im Osten.

12.) W a g n e r,

Konsul oder Gesandter im Osten. 1947 ins Lager gekommen.

13.) A r n d t,

Evangel.Pastor, soll angeblich beim Befreiungskomitee Paulus Seydlitz gewesen sein. Hielt an Sonntagen im Lager den evang.Gottesdienst ab. Während die anderen Pastoren anfangs 47 nachhause geschickt wurden, verblieb er noch im Lager.

14.) von H ö y n i n g e n, Oberleutnant,

Gutsbesitzer aus Pommern, Onkel Wirtschaftsinhaber in Hamburg.

15.) Z a r t Dr.

Angebl.Neffe von Prof.Dr.med.Dämmer in Wien; war Parteiführer des sogenannten "Hofkommandos" (sauberhalten der Lagerwege etc.) spricht perfekt russisch. Wurde von einigen mit Vorsicht behandelt.

./.

16.) B a m m l e r, General,
Vom Heerespersonalamt ? Barackenältester der Baracke XI 1 Aktivist, betätigt sich sehr rege bei Politzirkeln und Theateraufführungen etc. Soll derzeit bei der Ostzonenpolizei sein.

17.) H i e s s e l i n g, Professor,
Musiker und Komponist, kam anfangs 1947 Gerüchten nach in die Politschule.

18.) M ü l l e r, General,
Ein General Müller (Vinzenz ?) soll derzeit bei der Ostzonenpolizei sein.

19.) von A s s m u t h, Oberst und Ministerialrat im Luftfahrtministerium:
War unter Kilz bereits im Innenministerium, kannte internationale Kriminalistenkreise.

20.) Ing. G e r o e r,
Bergbaufachmann. Sollte nach Gerüchten ins sächsische Bergbaugebiet, von wo er stammen dürfte, repatriiert werden. Wurde wiederholt einvernommen, kam im Frühjahr 1947 aus dem Lager weg, wohin unbekannt.

21.) I s e t a n t,
Maler, malte auch die Dekorationen für das Lagertheater.

22.) S c h w a r z, Dr.,
Chemiker, Dozent an der Universität Münster in Westfalen.

23.) Z i l k e, Oberst,
Aus Preussen, einarmig.

24.) N i e m ö l l e r jun.,
Ein Sohn des bekannten Pastors Niemöller.

25.) H o r s t m a n n, Dr., Schwabe, Arzt, im Lagerrevier.

26.) Graf B ü l o w.

27.) B e r t l i n g
Vortragender Legationsrat. Zuletzt Festungskommandant von Köslin ?

Avskrift.

HEMLIG
jämf. SFS 10 § 249:1937
Den 5/1 1952
STATSPOLISEN

Inkom den 4/1 1952.

14.12.1951.

Nachforschungen nach dem schwedischen Diplomaten Raoul WALLENBERG.

Es wurden folgende Personen befragt:

1.) Walter WEIDENFELD, Bochum, Zeppelinstr. 20
Obering. und Prokurist

2.) Heinz STEINMANN, Wattenscheid, Stadtgartenring.
Ehem. aktiver Luftwaffenoffizier, Kampfflieger, wurde 1943 in der SU über Feindgebiet abgeschossen, geriet in Gefangenschaft, befand sich im Gefängnis Ljubljanka, im Zentralgefängnis in Moskau und in den Gefängnissen Nutirskaja, (identisch mit Butyrk) und Lefortowskaja, 45 und 46 stellvertrete der Lagerältester der Zone II (Arbeitslager) in Krasnogorsk, Ende 1948 von Krasnogorsk in die Heimat entlassen.

- - - - - -

Befragung von Walter WEIDENFELD,

W. befand sich in der Zone II des Lagers Krasnogorsk. Er hat während seines dortigen Aufenthaltes den Namen WALLENBERG nie gehört. Ihm ist auch nicht bekannt geworden, dass sich ein Internier ter schwedischer Nationalität in Krasnogorsk befand. Über das Ge fängnis Butirskaja konnte er keine Angaben machen.

Zur Person des HILLE berichtete er, diesen flüchtig kennenge lernt zu haben. Er wurde 1946 in das Gefängnis Butirskaja gebrach Nähere Angaben über HILLE, dessen späteren Verbleib usw. konnte e nicht machen.

Folgendes konnte W. noch in Erfahrung bringen:

In der SU befinden sich noch nachstehende Personen:

1.) Harald KRUPP von BOHLEN und HALBACH
Dieser wurde zu 15 Jahren Gefängnis verurteilt und befindet sich nach einem Schreiben seines Bruders an W. im Kgf. - Lager 7476/V. Das Lager soll sich nach einer Auskunft, die das Rote Kreuz gegeben hat, im Ural befinden. Harald KRUPP bestätigte in einem Brief vom März 1951 an seinen Bruder, dab er 2 Briefe und 1 Paket der Familie KRUPP erhalten habe.

2.) General BÖHME, der sich in einem Lager in Donbas befinden soll.

3.) Wolfgang HAMPEL, Lager nicht bekannt.

4.) General d. Luftwaffe HERMANN, soll z.Zt. Werkzeugausgeber in einer Zementfabrik im Petschora-Gebiet sein.

5.) Dipl. Ing. SCHUSTER, soll in einem Bergwerk sein, Lager und Ort nicht bekannt.

Aus Krasnogorsk sind nach 1948 zurückgekehrt:

1.) Dr. Rudolf WALTER, Frankfurt/Main. Soll eine leitende Stellung in der Casalla-Schuhfabrik haben.

2.) Dipl.Ing. KIPPING, ist bei Siemens tätig, an welchem Ort ist nicht bekannt.

3.) Dipl.Ing. Wolfgang HEINA, Nürnberg.

Die 3 Vorgenannten waren Internierte in der "Generalsbaracke".

Ausserdem können nachstehende ehemalige Internierte evtl. von WALLENBERG gehört haben:

1.) Heinz STEINMANN, Wattenscheid, Stadtgartenring.

2.) Erich PUROCKER, ehem. Generaldirektor der Deutschen Werke, jetzt in Firma Eisenverwertungsgesellschaft H. Gross & Co., Düsseldorf-Oberkassel, Kaiser Friedrich Ring 5, Ruf: 52510.

Nach Auskunft des Herrn Gross am 19.11.51. ist PUROCKER nicht mehr in genannter Firma, sondern in einer Firma in Duisburg zu erreichen unter Tel. 41042. Nach dortiger Auskunft wurde dies bestätigt mit dem Vermerk, dass PUROCKER z.Zt. verreist ist, und gegen Ende ds. Monats zürück erwartet wird.

3.) Willi ABECK, München, Kreitmeierstr. 20, Assistent an der Hochschule in München. Abeck war in Krasnogorsk Ordonnanz des sowjetischen Vernehmungskommissars Oblt. ELPERIN.

Die Generale v. BOGEN, FRICKE und TRAUT sind W. nicht bekannt. Ein General BIELER war nicht in Krasnogorsk, wohl dessen Sohn, der Sohn, der ehemalige Hauptmann Jürgen BIELER, Hildesheim. Dieser soll z.Zt. eine Vertreterstelle in Düsseldorf haben.

Angaben von Heinz STEINMANN,

Das Kriegsgefangenenlager 27, Krasnogorsk, war in 4 Zonen eingeteilt.

Zone I war das Durchgangslager, der sogenannte Internierten block, der durch einen Bretterzaun und einer 3-fachen Drahtsperre gesichert war. In diesem Lager befanden sich ab 1945 etwa 50 Personen, Generale, Stabsoffiziere und Mannschaftsdienstgrade. Unter den 50 befanden sich auch einige Zivilisten, darunter der deutsche Konsul in Mukden, und der deutsche Generalkonsul BISCHOFF mit seiner Ehefrau.

In der Zone II, 2 bis 3 km von der Zone I entfernt, befanden sich 1945 noch folgende Personen:

1.) General v. BOGEN
2.) General KLAMMT
3.) General TRAUT
4.) mehrere ungarische Generale
5.) SANTBERG, ein schwedischer Journalist.

Die vorstehend genannten sind im September/Oktober 1945 in die Zone I überführt worden. Die Generale v. Bogen, KLAMMT und TRAUT wurden später von einem sowjetischen Militärtribunal zu 25 Jahren Zwangsarbeit verurteilt.

Mitte 1946 wurde die Zone I als Lager aufgelöst. Ein Teil der Insassen soll in die Heimat entlassen worden sein, ein Teil kam angeblich in das Lager Oranki a.d. Koma. Die polnische Fürstenfamilie RADZIWILL wurde von der Zone I zur Zone II verlegt.

Zu dem unter 5) genannten schwedischen Journalisten SANTBERG bemerkte STEINMANN, dass er den Namen gut in Erinnerung habe. Er habe sich mehrmals mit ihm unterhalten, wobei er sich als schwedischer Journalist ausgegeben habe. SANTBERG war eine grosse, hagere Gestalt, sehr lebenslustig, Steckenpferd: Sammel von Tabakspfeifen; er liess sich im Lager allerhand Pfeifen schnitzen. Näheres über die Person des SANTBERG konnte St. nicht angeben wie Vorname, Wohnort in Schweden, unter welchen Umständen nach Krasnogorsk gekommen usw. SANTBERG ist noch 1945 in die Zone I verlegt worden. St. hat dann nichts mehr von ihm gehört. Nach Meinung von St. könnten folgende Personen Auskünfte über SANTBERG erteilen:

1.) Gustav KOPPENHAGEN, Erfurt, Böcklingstr. 59a. Ehemaliger Lagerältester der Zone I, mit St. noch heute befreundet. Er steht mit ihm Briefwechsel. Charakterlich einwandfreier Mensch. STEINMANN hat sich bereit erklärt, auf Wunsch entsprechende Anfragen zu übernehmen.

2.) Karl BALLENDATH, in Nordrhein-Westfalen wohnhaft, soll an einer Universität studieren. St. hatt sich imstande erklärt, die Anschrift des B. festzustellen. B. war in Zone II interniert.

Jürgen Graf v. WALDERSEE kann nach Ansicht von STEINMANN keine Angaben über WALLENBERG machen. Anschrift des Grafen WALDERSEE, Bonn a.Rhein, Ölbergstr. 15. Studiert an der Universität Bonn.

STEINMANN entsann sich an eine Person mit Namen HILLE, konnte aber nächts Näheres dazu aussagen.

Er bat, falls vorhanden, um Vorlage einer Fotografie des WALLENBERG und bermerkte, dass er in der Lage wäre, an Hand des Fotos SANTBERG evtl. mit WALLENBERG zu identifizieren.

Die Zone IIIdes Lagers Krasnogorsk war ein Waldlager, das Bau - und Brennholz für die anderen Zonen Lieferte.
Die Zone IV war die Antifa-Schule.

Die hiesigen Nachforschungen haben ergeben,dass ein General MOSER noch nicht aus der Gefangenschaft zurückgekehrt ist.

Beim Suchdienst des Roten Kreuses sind zwei Generale MOSER registriert und zwar:

General der Artillerie Willi MOSER, geb. 2.11.1887 in Breslau, soll bis 1948 im Lager Woikow, und 1949 im Gefängnis Lublin gewesen sein. (Dies könnte der Gesuchte sein, der ja Chef eines Stabes in Lublin gewesen sein soll, und vielleicht 1949 zu irgendwelchen Nachforschungen am Ort dorthin verlegt worden ist.) Nach einer anderen Information soll derselbe MOSER jedoch am. 18.10.1948. in Swerdlowsk verstorben sein.
Ein anderer, Generalleutnant Hilmar MOSER, soll sich noch in einem polnischen Gefängnis befinden; natürlich kann es sich auch dabei um denselben handeln, und lediglich die Vornamen verwechselt sein, zumal von Letzterem keine Angehörigen bekannt sind.
Zurückgekehrt ist jedoch bisher einwandfrei kein General MOSER, sodass eine Nachforschung in dieser Richtung nicht möglicht ist.

Utdrag.

RLM I C
enligt 3 § sekretesslagen
Kungl. Utrikesdepartementet
Politiska avdelningen

Reseberättelse

över resa i Tyskland, Österrike och Schweiz under tiden 25/11 - 12/12 1951.

.....

10) Dr. Jur. Willy Zinkahn, Oberregierungsrat, anställd i Bundesministerium für Wohngngsbau, Bonn, Duisdorf, Gallwitz-Kaserne, Blook IV.

Kommentar: Jag sammanträffade med Dr. Zinkahn onsdagen den 12/12 1951 i Bonn, och Dr. Zinkahn uppgav, att han tillfångatogs redan 1943 i slutet av december och placerades i Krasnogorsk-lägret, avd. I, som då var uteslutande karantänsläger. Här hölls han fången till i början på mars 1945, då han överfördes till arbetslägret zon III i samma läger. Han hölls kvar i zon III till i maj 1947 och överfördes då till ett läger med namnet Klin, beläget c:a 100 km. n.v. från Moskva. (Jmf. Korody Katonas uppgift om ett läger K., som låg ungefär 100 km. från Moskva).

Medan Dr. Zinkahn befann sig i Krasnogorsk sammanträffade han med en tysk läkare, Oswald Kaufmann, vilken nu är anställd vid universitetskliniken i Hamburg. Denne Kaufmann har vistats i såväl zon III som zon I i Krasnogorsk-lägret, och han stannade kvar även efter det att Dr. Zinkahn flyttades till lägret Klin. Just på grund av sitt yrke hade Dr. Zinkahn en betydande rörelsefrihet jämfört med andra fångar, och han torde säkerligen haft möjlighet att få vetskap om vilka fångar, som befunno sig i den s.k. generalsbaracken. Enligt Dr. Zinkahn bör Kaufmann vara den, som skall kunna besvara frågan, om Wallenberg verkligen befunnit sig i Krasnogorslägret. På fråga om Kaufmanns tillförliglighet i politiskt hänseende förklarade Dr. Zinkahn, att såväl han som hans kamrater nog haft sina tvivel i sådant hänseende, enär man tyckt, att Dr. Kaufmann haft för stora friheter, men dessa friheter kunde måhända förklaras därigenom att han på grund av sitt yrke kunde göra ryssarna en del tjänster. Kaufmann förlovade sig troligen med en svenska eller finska i lägret.

Jag frågade Dr. Zinkahn hur det förhöll sig med de s.k. Schweigelager i Ryssland. Dr Zinkahn uppgav, att det säkerligen fanns många Schweigelager i Ryssland, och ett läger kunde innehålla fångar som voro s.k. Schweige-gefangene och sådana, som fingo meddela sig med yttervärlden. Själv hade Dr. Zinkahn under lång tid varit Schweige-gefangener, enär ett skrivfel hade gjorts, då han skrevs in som fånge. Han hade tjänstgjort i Bau- und Sielhungsamt i Warszawa tills han blev tillfångatagen. Emellertid hade vederbörande skrivit Bau- und Umsiedlungsamt, och ryssarna hade fått för sig, att Dr. Zinkahn varit aktiv i förjagandet av polacker och judar från deras bostäder. På grund härav hade han stått upptagen på en lista över fångar, som icke fingo skriva eller mottaga brev eller mottaga några paket från hemlandet.

Det var bekant för Dr. Zinkahn, att de tyska generaler, som varit internerade i zon I i Krasnogorsk, förts till ett Sonderläger med beteckningen 20 B. Var detta läger befann sig, kunde han icke säga.

Under mitt samtal ringde Dr. Zinkahn till två kollegor, vilka varit internerade i Krasnogorsk, en Dr. Roth och en Dr. Rollenblech, men ingen av dem kände till något om Wallenberg.

Under besöket i Hamburg sökte jag upp general Erickes dotter, vilken bor under adress c/o Moritz, Husumerstrasse 21, n.b. Sammanträffandet skedde den 26/11 1951. Fröken Fricke berättade, att hennes fader alltjämt befann sig i rysk fångenskap. Senast hade hon för åtta månader sedan haft ett brevkort från honom, och då befann han sig i Syerdlovsk. Några paket hade han av allt att döma icke fått mottaga, trots att fröken Fricke vid upprepade tillfällen skickat livsmedel m.m.

.....

Stockholm den 3 januari 1952.

(undert.) Otto Danielsson.

Utdrag.

HEMLIG
enligt 3 § sekretesslagen
den 18/12 52
Kungl. Utrikesdepartementet

Reseberättelse

över resa i Tyskland, Österrike och Schweiz under tiden 25/11 - 12/12 1951.

.....

Den 1/12 kom jag i München i förbindelse med en baron v.T., vilken samarbetar med den tyska "Suchdienst", som lagt upp ett kartotek på alla från Ryssland återkommande tyska krigsfångar. Han förklarade, att man nu registrerat sammanlagt 4.000 ryska krigsfångeläger, och det vore därför tämligen lätt att söka ut ett antal pålitliga personer, som varit internerade i sådana läger, där man hade misstankar om att Wallenberg hållits fången. Med anledning härav begärde jag uppgift på sådana personer, som kunde tänkas sitta inne med upplysningar från de tre Moskva-fängelserna, Butyrka, Lefortovskaja och Ljubianka, från Krasnogorsk-lägret, från Brygitki-fängelset i Lwow från Kiev-lägret och från läger 1156. Uppgifter härom kommer att lämnas via beskickningschefen i Bonn-Köln till utrikesrådet Dahlman.

Enligt en artikel i tysk tidning för den 27/11 1951 framgår att Suchdiensts undersökningar givit vid handen, att sedan krigets början 4,5 millioner tyskar saknas, därav 1.480.000 soldater och i runt tal 3.000.000 civila. Fyratusentvåhundra läger ha lokaliserats i Ryssland och 1949 fanns det ännu 800 läger i vilka 190.000 deporterade levde. Man känner till att dittills 400.000 avlidit i Ryssland.

Vid samtalet med von T. uppgav han, att det fanns många s.k. Schweigelager, och att man på grund av att man icke hört något från en person på 4-5 år ingalunda måste anse personen i-fråga förlorad, ty det fanns flera fall, där man helt plötsligt fått tillbaka en fånge, som icke hörts av sedan han tillfångatogs eller saknades.

Beträffande de tyska generalerna och de tyska diplomaterna uppgav von T, att endast några generaler återvänt och alls inga diplomater.

.....

Stockholm den 3 januari 1952.

Original

1978

31/1.52

Namnlista enligt reseberättelse av kommissarie Danielsson över resa i Tyskland, Österrike och Schweiz under tiden 25/11 - 12/12 1951.

S.S. 18/1

1) von Aczel (Acyl) Ede

(6) 2) von Asmuth (Oberregierungsrat)

3) Barrat Reginald (brittisk flygare)

Danielssons egna anmärkn.

4) von Bogen (general)

5) Bässler Pitt (Dr.)

6) Carl Stefan

7) Christiansen Christian (pastor)

8) Coen A.K.

9) Damowski Ernst

10) von Dombrowsky

(5) 11) Focke (major)

12) Fricke (general)

13) Gans

14) Gigold Karl (doktor)

15) von Holzhausen (Baron)

16) Huber (löjtnant)

17) Kaufmann Oswald (Dr)

18) von Korody-Katona Johann

(1) 19) Krause (Hauptmann)

20) Kurmanovic (överstelöjtnant)

21) Leyser A.V. (general)

Vänd!

22) Ducasz Bela

23) von Maasburg

(9) 24) Mijsburg Jacob

25) Moschetti Romeo

26) Moser (general)

27) Müller Reszö

28) Palfy Geza

29) Rollenblech (Dr)

30) Rossmanit (Dr)

31) Roth (Dr)

(7) 32) Schwikert (överste)

(3) 33) Schäfer (Hauptmann)

34) von Spiessen (Spiesser?) (generalkonsul)

(8) 35) Süsskind (överste)

36) von T. (baron)

(4) 37) Wagner Walter (Hauptmann)

38) Vas

(2) 39) Wiedmaier Karl (Wittmeier) (telegrafassistent o.löjtnan

40) Weiss Martin (Hauptmann)

41) Woytasch (general)

42) Zinkahn Willy (Dr.Jur. Oberregierungsrat)

HEMLIG
jämf. SFS 10 § 249:1937
Den 3/1 19 52
STATSPOLISEN

Reseberättelse

över resa i Tyskland, Österrike och Schweiz under tiden 25/11 - 12/12 1951.

Avresa skedde den 25/11 1951 kl. 12,45 med flyg till Hamburg, där jag först sökte och fick kontakt med danske medborgaren pastor Christian Christiansen, vilken bor Abteistrasse 25, Hamburg 13 och är anställd vid IRO-lägret ute i Bergesdorf utanför Hamburg. Sammanträffandet skedde ute i IRO-lägret, där Christiansen berättade om sin arrestering och sitt uppehåll i Ryssland under 1945-1946. Han förklarade, att han i sin bostad hade en del adresser på personer, som samtidigt med honom varit arresterade i Ryssland, och han lovade, att han vid ett senare sammanträffande i bostaden skulle överlämna dessa adresser till mig, på det att jag måtte kunna besöka personerna i fråga och höra efter, om de hört något om den försvunne Raoul Wallenberg. Själv hade Christiansen aldrig under sin vistelse i Ryssland hört något om Raoul Wallenberg, och han sade sig ej kunna förklara, hur vederbörande tidningsman kunnat skriva en sådan artikel, som han gjort. Tidningsmannen har tydligen blandat ihop uppgifter, som han erhållit från Christiansen och den svenske journalisten af Sandeberg, och vidare måste han ha fantiserat en del vid sidan om. Christiansen hade den 25/5 1945 kommit till Moskva, där han anklagats för att vara västallierad spion. Han hade internerats i ett läger som låg ett stycke utanför Moskva och hette Plonianaia. Olyckligtvis nog hade ryssarna funnit ett brev, som en rysk flykting lyckats få med i Christiansens bagage, vilket Christiansen icke kände till, och detta brev visade sig vara mycket ödesdigert, enär ryssarna tog detta som bevis för att Christiansen motarbetade Sovjetunionen.

Den 16/8 1945 fördes Christiansen till Butyrka-fängelset, och den 24/11 1945 sändes han till arbetszonen i Krasnogorsk-lägret. Det var här han träffade af Sandeberg. I arbetszonen vistades Christiansen till den 8/2 1946, då han och af Sandeberg flyttades till karantänen i avd. I i samma läger. Den 29/4 1946 fördes Christiansen till en genomgångskasern i Moskva, och efter 48 timmar fick han avresa med tåg mot Odessa, där ett

uppehåll på 8 dagar gjordes. Han reste tillsammans med 7-8 andra personer bland vilka befunno sig någon rumän. Huruvida någon rumän vid namnet Stefan Carl befann sig i resesällskapet, kan han icke uttra sig om. På grund av sina dåliga erfarenheter om ryssarna vågade han icke i onödan inlåta sig i samspråk med sina medresenärer. Hemresan försiggick utan intermezzon.

Här nedan följer en förteckning över de personer, till vilka Christiansen hade adresser och som varit i Ryssland samtidigt med honom:

1) Hauptman Krause, tysk läkare, adress: Otterbeksallée 15, Hamburg 19.

(Kommentar: Vid besök på den uppgivna adressen sammanträffade jag med Krauses svärfader, som berättade, att Krause ännu icke återkommit, men hustrun kan korrespondera med honom, och han befinner sig i ett läger i Rostov. Jag lämnade mitt visitkort och svärfadern lovade meddela, om och när Krause återvänder).

2) Löjtnant Wittmeier, återkom april 1949, nu telegrafassistent vid Postförvaltningen i Stuttgart.

(Kommentar: Jag sökte Wittmeier lördagen den 8 dec. 1951 i Stuttgart. Han befanns vara identisk med telegrafassistenten Karl Wiedmaier, c:a 40 år gammal, anställd vid Stuttgarter Fernsprechamt, boande Vordernbergstrasse 9 n.b.

Först kom jag i förbindelse med hans broder Franz Wiedmaier, vilken var den som återkommit i april 1949. Brodern Karl återkom först våren 1950. Sedan jag haft kontakt med Franz Wiedmaier, ringde han upp brodern Karl, och jag skulle få träffa honom följande måndags- eller tisdagskväll. Ett sammanträffande kunde icke komma till stånd under lördagen enär Karl Wiedmaier skulle resa, bort omedelbart efter arbetets slut.

Vid telefonsamtalet med brodern hade Karl Wiedmaier erfarit, att mina efterforskningar gällde den svenske diplomaten Wallenberg, och då jag pr telefon kom i förbindelse med Karl Wiedmaier förklarade han, att svensken Wallenberg befann sig i zon I i Krasnogorsk-lägret.

När jag sedan sammanträffade med Karl Wiedmaier tisdagen den 11 december 1951 i hans bostad framkom emellertid,

att han blandat ihop namnet Wallenberg, med en tysk major vid namn Kaltenberg. Av allt att döma var Wiedmaier ej helt återställd från sin vistelse i Ryssland, ty han hade mycket svårt att hålla ihop sin berättelse, och då han hörde brodern nämna namnet Wallenberg hade han tydligen förvirrats av namnlikheten. Han hade överhuvud ej hört omtalas, att en svensk diplomat var eller varit arresterad i Ryssland. Själv tillbragte Wiedmaier tiden från maj 1945 till januari 1946 i avd. III i Krasnogorsk, varefter han passerade genom ett stort antal läger tills han på våren 1950 frigavs.

Bland personer som skulle kunna tänkas känna till huruvida Wallenberg varit i det s.k. generalslägret i avd. I i Krasnogorsk, nämnde Wiedmaier en tysk generalkonsul von Spiessen (ev. von Spiesser), vilken var würtenbergare och blivit tillfångatagen i Berlin. Denne von Spiesser befann sig först i arbetszonen III, och kom sedan till generals-eller officerslägret i zon I.

En doktor Karl Gigold, hade under kriget majors grad och torde vara jurist kvarhölls länge i arbetszonen. Okänt om han var i zon I. Lär nu bo i Nürnberg. Weidmaier lovade sända hans adress till undertecknad.

Under vistelsen i zon III i Krasnogorsk lärde Weidmaier känna en österrikisk major, diplomingeniör, vilken bor i Wien. Wiedmaier kunde dock icke vid tillfället erinra sig namnet, men han lovade meddela detta i brev till undertecknad, om han lyckades erinra sig namnet. Under sin vistelse i något av de ryska lägren lärde Wiedmaier känna en österrikisk Hauptmann vid namn Martin Weiss (jmf. von Holzhausens berättelse). Kunde ej erinra sig lägrets namn. På fråga, om han icke hört omtalas någon general Moser, svarade han nekande.

Envoyé Kumlin i Köln har ombetts försöka fastställa von Spiessers identitet och adress.

Enligt vad jag senare erfarit ha inga tyska diplomater återkommit, varför von Spiesser följaktligen alltjämt befinner sig i Ryssland.

3) Hauptmann Schäfer, Hövellenstrasse 8 A i Lübeck.

Kommentar: Under tisdagen den 27/11 1951 sökte jag förbindelse med Schäfer. Jag kom så småningom till det resulta-

tet, att hans hustru var boende i en barack, som var byggd på gården till ovan angivna adress. Genom föräldrarna till under punkt 4 omnämnda Wagner erfor jag, att Wagner då han återvände från Ryssland, haft hälsningar från Schäfer till dennes hustru. Schäfer skulle i Ryssland ha dömts till troligen 25 års fängelse. Jag lyckades ej få träffa fru Schäfer, som möjligtvis var bortrest.

Jag bad pastor Albin Hansson i Lübeck försöka kontakta fru Schäfer och om möjligt få några underrättelser om Schäfer. Pastor Hansson kommer attmeddela i sinom tid.

4) Hauptmann Walter Wagner, Wakenitzstrasse 8.

Kommentar: Jag kom på den uppgivna adressen i förbindelse med Walter Wagners föräldrar, vilka uppgåvo, att sonen återkommit från den ryska fångenskapen, och att han nu som Oberregierungsrat arbetade och var bosatt i Bonn. Han är anställd i Bundesfinansamt och bor Damaschkestrasse 6, Bonn süd.

Onsdagen den 12 december 1951 försökte jag komma i förbindelse med Wagner i Bonn, men han befann sig just då på resa till Hamburg. Efter överenskommelse med envoyé Kumlin fick attaché Pousette vid handelsavdelningen i Bonn i uppdrag, att söka få ett samtal till stånd med Wagner. Jag skrev några rader till Pousette som handledning och hade vidare ett samtal med honom om saken. Meddelande angående resultatet av samtalet skulle av envoyé Kumlin översändas till utrikesrådet Dahlman.

5) Major Focke, adress: Weil am Rhein.

Kommentar: Major Focke var i det civila läkare. Det var för Christiansen okänt, om Focke återvänt. Genom en kontaktman i München har jag begärt underrättelse huruvida Focke återvänt. Denna underrättelse kommer att inlämnas till beskickningschefen vid vår beskickning i Bonn (Köln). Envoyé Kumlin är underrättad. Ev. kommer attaché Pousette att resa ned till Weil am Rhein och söka förbindelse med Focke, om denne återkommit.

6) Oberregierungsrat von Asmuth, adress: Ufastadt, Babelsberg, Berlinerstrasse 93, Berlin.

Kommentar: Asmuth var fängslad i Butyrka-fängelset.

Försök att nå förbindelse med honom ha gjorts efter föranstaltande av U.D. genom generalkonsulatet i Berlin. T.v. utan resultat.

7) Överste Schwikert, adress: 22a Alsdorf bei Aachen, Casino des E.B.V.

Kommentar: Var tysk militärattaché vid tyska amb. i Bukarest. Christiansen lärde känna honom i Butyrka-fängelset. Kom från Ryssland i april 1950.

På grund av ändrade direktiv för resan hann jag icke söka upp överste Schwikert. Efter samråd med envoyé Kumlin fick attaché Pousette i uppdrag att kontakta överste Schwikert. Pousette instruerades av undertecknad ang. sakförhållandet. Resultatet av samtalet kommer att insändas till utrikesrådet Dahlman genom envoyé Kumlins försorg.

8) Överste Süsskind, adress: Iserlohn, Westfalen.

Kommentar: Någon större svårighet att identifiera Süsskind och finna hans adress torde ej föreligga på grund av namnet relutiva sällsynthet. Även här kommer attaché Pousette att försöka nå kontakt. Süsskind och Christiansen träffades i zon III i Krasnogorsk.

9) Holländske medborgaren Jacob Mijsburg, adress: 20 Groot Hoefijzerlaan, Wassenaar bei Haag.

Kommentar: Mijsburg omnämn även av af Sandeberg. Enligt Christiansen återkom Mijsburg i april 1949. År 1950 reste han som representant för en holländsk firma till Venezuela. Obekant om han återkommit. Efterforskning han inletts genom U.D:s försorg.

10) Dr. Jur. Willy Zinkahn, Oberregierungsrat, anställd i Bundesministerium für Wohnungsbau, Bonn. Düisdorf, Gallwitz-Kaserne, Block IV.

Kommentar: Jag sammanträffade med Dr. Zinkahn önsdagen den 12/12 1951 i Bonn, och Dr. Zinkahn uppgav, att han tillfångatogs redan 1943 i slutet av december och placerades i Krasnogorsk-lägret, avd. I, som då var uteslutande karantänläger. Här hölls han fången till i början på mars 1945, då han överfördes till arbetslägret zon III i samma läger. Han hölls kvar i zon III till i maj 1947, och överfördes då till ett läger med namnet Klin, beläget c:a 100 km. n.v. från

Moskva. (Jmf. Korody Katonas uppgift om ett läger K., som låg ungefär 100 km. från Moskva).

Medan Dr. Zinkahn befann sig i Krasnogorsk sammanträffade han med en tysk läkare, Oswald Kaufmann, vilken nu är anställd vid universitetskliniken i Hamburg. Denne Kaufmann har vistats i såväl zon III som zon I i Krasnogorsk-lägret, och han stannade kvar även efter det att Dr. Zinkahn flyttades till lägret Klin. Just på grund av sitt yrke hade Dr. Zinkahn en betydande rörelsefrihet jämfört med andra fångar, och han torde säkerligen haft möjlighet att få vetskap om vilka fångar, som befunno sig i den s.k. generalsbaracken. Enligt Dr. Zinkahn bör Kaufmann vara den, som skall kunna besvara frågan, om Wallenberg verkligen befunnit sig i Krasnogorsk-lägret. På fråga om Kaufmanns tillförlitlighet i politiskt hänseende förklarade Dr. Zinkahn, att såväl han som hans kamrater nog haft sina tvivel i sådant hänseende, enär man tyckt, att Dr. Kaufmann haft för stora friheter, men dessa friheter kunde måhända förklaras därigenom att han på grund av sitt yrke kunde göra ryssarna en del tjänster. Kaufmann förlovade sig troligen med en svenska eller finska i lägret.

Jag frågade Dr. Zinkahn hur det förhöll sig med de s.k. Schweigelager i Ryssland. Dr Zinkahn uppgav, att det säkerligen fanns många Schweigelager i Ryssland, och ett läger kunde innehålla fångar som voro s.k. Schweige-gefangene och sådana, som fingo meddela sig med yttervärlden. Själv hade Dr. Zinkahn under lång tid varit Schweige-gefangener, enär ett skrivfel hade gjorts, då han skrevs in som fånge. Han hade tjänstgjort i Bau- und Siedlungsamt i Warszawa tills han blev tillfångatagen. Emellertid hade vederbörande skrivit Bau- und Umsiedlungsamt, och ryssarna hade fått för sig, att Dr. Zinkahn varit aktiv i förjagandet av polacker och judar från deras bostäder. På grund härav hade han stått upptagen på en lista över fångar, som icke fingo skriva eller mottaga brev eller mottaga några paket från hemlandet.

Det var bekant för Dr. Zinkahn, att de tyska generaler, som varit internerade i zon I i Krasnogorsk, förts till ett Sonderläger med beteckningen 20 B. Var detta läger befann sig, kunde han icke säga.

Under mitt samtal ringde Dr. Zinkahn till två kollegor,

vilka varit internerade i Krasnogorsk, en Dr. Roth och en Dr. Rollenblech, men ingen av dem kände till något om Wallenberg.

Under besöket i Hamburg sökte jag upp general Frickes dotter, vilken bor under adress c/o Moritz, Husumerstrasse 21, n.b. Sammanträffandet skedde den 26/11 1951. Fröken Fricke berättade, att hennnes fader alltjämt befann sig i rysk fångenskap. Senast hade hon för åtta månader sedan haft ett brevkort från honom, och då befann han sig i Sverdlovsk. Några paket hade han av allt att döma icke fått mottaga, trots att fröken Fricke vid upprepade tillfällen skickat livsmedel m.m.

Fröken Fricke kände till, att en tysk general återvänt från den ryska fångenskapen. Det var den 70-årige generalen Woytasch, som skulle bo i Bremen. Huruvida han varit i Krasnogorsk-lägret, kände hon icke till.

Bland återvändande tyskar från Ryssland nämnde hon en herr Ernst Dannowski, vilken bodde Papenhuderstrasse 42, Hamburg, telefon 22 28 70.

Jag sökte upp Dannowski den 27/11 1951, och Dannowski uppgav, att han vistats endast i Kurlandslägret. Där hade han träffat general Fricke och vid hemkomsten hade han framfört hälsningar till fröken Fricke. Han hade aldrig hört något om den svenske diplomaten Wallenberg.

- - - - - - - -

Den 28/11 1951 sökte jag i Hildesheim upp den adress, som redaktör af Sandeberg lämnat till "fröken" Lena von Bogen. Det visade sig vara general von Bogens hustru som avsågs. Fru von Bogen är alltjämt boende under adress Mozartstrasse 9 i Hildesheim. Hon berättade att hennes man i motsats till vad ryktet velat förtälja alltjämt levde, och hon stod i brevväxling med honom. Han befinner sig i ett läger bortom Ural, Sverdlovsk och tydligen går det ingen direkt nöd på honom, ty han får taga emot livsmedelspaket m.m. från hemmet. Hon kände till, att han under vistelsen i Krasnogorsk tagit svenska lektioner, och han var mycket intresserad av Sverige och svenska förhållanden, enär han besökt Sverige och på sin tid fått någon svensk orden. Han skulle

säkerligen ha försökt skaffa sig underrättelser om Wallenberg, om hän på något sätt fått höra talas om Wallenberg, varför han bör vara en av de bästa vittnena, man kan räkna med, om han kommer tillbaka, vilket fru von Bogen syntes hysa gott hopp om. Enligt vad hon erfarit, skulle inte mindre än två tyske generaler från Hannover ha återkommit från Ryssland. Den ene heter A.V. Leyser och bor hos Wollermann, Ohéstrasse 3 i Hannover. Den andres namn kände hon ej till. Jag kunde ej träda i kontakt med Leyser, då jag passerade Hannover, enär jag avtalat möte med en tysk representant för Suchdienst i München följande dag. Hos nämnda representant har jag begärt upplysning om general Leyser och general Woytasch. Upplysningarna komma att lämnas in till beskickningschefen i Bonn-Köln för vidare befordran till utrikesrådet Dahlman.

- - - - - - - -

Den 1/12 kom jag i München i förbindelse med en baron v.T., vilken samarbetar med den tyska "Suchdienst" som lagt upp ett kartotek på alla från Ryssland återkommande tyska krigsfångar.

Han förklarade, att man nu registrerat sammanlagt 4.000 ryska krigsfånglläger, och det vore därför tämligen lätt att söka ut ett antal pålitliga personer, som varit internerade i sådana läger, där man hade misstankar om att Wallenberg hållits fången. Med anledning härav begärde jag uppgift på sådana personer, som kunde tänkas sitta inne med upplysningar från de tre Moskva-fängelserna, Butyrka, Lefortovskaja och Ljubianka, från Krasnogorsk-lägret, från Brygitki-fängelset i Lwow från Kiev-lägret och från läger 1156. Uppgifter härom kommer att lämnas via beskickning schefen i Bonn-Köln till utrikesrådet Dahlman.

Enligt en artikel i tysk tidning för den 27/11 1951 framgår att Suchdiensts undersökningar givit vid handen, att sedan krigets början 4,5 millioner tyskar saknas, därav 1.480.000 soldater och i runt tal 3.000.000 civila. Fyratusentvåhundra läger ha lokaliserats i Ryssland och 1949 fanns det ännu 800 läger i vilka 190.000 deporterade levde. Man känner till att dittills 400.000 avlidit i Ryssland.

Vid samtalet med von T. uppgav han, att det fanns många s.k. Schweigelager, och a tt man på grund av att man icke hört något

från en person på 4-5 år ingalunda måste anse personen ifråga förlorad, ty det fanns flera fall, där man haft plötsligt fått tillbaka en fånge, som icke hörts av sedan han tillfångatogs eller saknades.

Beträffande de tyska generalerna och de tyska diplomaterna uppgav von T, att endast några generaler återvänt och alls inga diplomater.

- - - - - - -

Den 1/12 1951 avreste jag till Salzburg för att där söka upp von Maasburg. Före avresan från München hade jag avtalat med von T. om nytt sammanträffande efter återkomsten från Österrike och Schweiz för att efterhöra om ev. några uppgifter hunnit inkomma om Wallenberg eller personer, som kunde tänkas sitta inne med uppgifter om honom.

Vid ankomsten till Salzburg fann jag, att S:t Gilgen, där von Maasburg skulle vara boende, befann sig 32 kilometer från Salzburg. Jag avreste omedelbart till S:t Gilgen, men vid framkomsten dit erfor jag, att von Maasburg flyttat till Kitzbühel i Tyrolen, där han skulle bo under adress: Villa Seereith, Kitzbühel-Schwarzsee. Jag återvände då till Salzburg och söndagen den 2/12 1951 for jag med omnibus till Kitzbühel, där jag sammanträffade med baronessan von Maasburg, vilken berättade, att hennes man befann sig på affärsresa i Italien men att han väntades tillbaka måhända redan följande dag. Jag avtalade med baronessan von Maasburg, att jag under måndagen eller tisdagen skulle ringa till en granne, Kitzbühel 340, och höra efter, om mannen återkommit.

För att under måndagen den 3 december om möjligt komma i förbindelse med baron von Holzhausen återvände jag till Salzburg på söndagskvällen, men på grund av de vaga anteckningar, som attaché Hammatskiöld gjort om von Hölzhausens adress, var jag tvungen att söka telefonkontakt med envoyé Belfrage i Wien. Då något ingående samtal ej kunde etableras mellan Salzburg och Wien på grund av den ryska censuren, kom jag överens med envoyé Belfrage, att attaché Hammarskiöld skulle sammanträffa med mig hos vår vän i Linz, d.v.s. hos Sicherheitsdirektör Rossmanit på måndagen den 3/12, detta emedan jag gärna ville tala med Dr. Rossmanit dels om herr Vas och dels om hans egna efterforskningar.

Efter samtalet med envoyé Belfrage avreste jag till Linz, där jag hade ett samtal med Dr. Rossmanit. Beträffande Vas förklarade han i enlighet med vad som tidigare meddelats vår beskickning i Wien. Det var såväl hans som chefens för statspolisen i Wien åsikt, att Vas stode i kontakt med ryssarna och att han var en internationell bedragare. Sökerligen läte han på nytt tala om sig i något sammanhang, trodde Dr. Rossmanit.

Dr. Rossmanit hade själv suttit internerad i Krasnogorsklägret, men han hade kommit dit först på hösten 1946. Då hade han placerats i det s.k. karantänlägret d.v.s. vad som tidigare kallats zon I. Vid denna tidpunkt hade generalsbaracken icke längre varit kvar och några generaler eller personer i särskilt hög ställning hade icke funnits kvar.

Dr. Rossmanit lovade göra upp en förteckning över sådana personer, som han visste varit länge i Krasnogorsk. Han kände till, att en del av dessa återkommit och några av dem levde i Wien. Denna förteckning skulle han samma kväll överlämna till en av inrikesdepartementets ämbetsmän, som var på besök i Linz. Genom denna ämbetsman skulle förteckningen överlämnas till attaché Hammarskiöld.

Jag sammanträffade som avtalat med attaché Hammarskiöld, varefter vi bilade till Salzburg. Därifrån ringde Hammarskiöld till baron von Holzhausens bostad och erfor av baronessan von Holzhausen, att baronen befann sig på resa i Tyskland och väntades tillbaka först om en vecka. Genom samtal med Hammarskiöld hade jag fått reda på att han indirekt haft kontakt med Hauptmann Martin Weiss' hustru. Jag ombad nu Hammarskiöld sätta sig personligen i kontakt med fru Weiss och söka erfara så mycket som möjligt om mannens öde samt ombedja fru Weiss underrätta svenska legationen i Wien, om mannen skulle återkomma. Vidare överenskom jag med Hammarskiöld att han om tillfälle uppades, skulle söka kontakt med von Holzhausen, för den händelse han påmint sig ytterligare detaljer om samtalet med Weiss.

Med hänsyn till att österrikarna måhända organiserat något som liknade den tyska Suchdienst bad jag Hammarskiöld genom Dr. Pammer försöka få uppgifter på tillförlitliga österrikare, som befunnit sig i antingen Moskvafängelserna, Krasnogorsklägret, läger 1156, Brygitkinfängelset eller Kievlägret och som återkommit eller kommer tillbaka på det att dessa österrikare måtte tillfrågas, om de hört något om Wallenberg.

Sedan jag tisdagen den 4/12 1951 konstaterat, att von Maasburg återkommit, avreste attaché Hammarskiöld och jag samma dag till Kitzbühel i Hammarskiölds bil. Vi sammanträffade med baron Maasburg, som gav ett positivt intryck. Han försäkrade först om främst, att han var övertygad om att det verkligen varit den svenske diplomaten Wallenberg som befunnit sig i slottet Čeklis. Att det var Čeklis och icke Ivanka, som avsågs, hade han vid ett sammanträffande med de båda slottens ägare, greve Esterhazy, erfarit. Han ritade upp två skisser, en översiktsskiss över infarten till slottet och en över själva slottsbyggnaden. Slottet var uppfört i bottenvåningen och en övervåning. Fångarna förvarades i bottenvåningen och i trappa upp höllos förhör med dessa. Från ingångsporten fördes von Maasburg och hans medfångar till höger snett över gården, och i det rum, där von Maasburg hölls fången befunno sig sammanlagt 17 personer, bland dem den i föregående berättelse omnämnde von Dombrowsky, överstelöjtnanten Kurmanovic, baronen Ede Aczel (tidigare stavat Acyl). Efter några dagar hade den likaledes förnämnde brittiske flygaren Reginald Barrat införts i detta rum, och det var han som berättade, att en svensk diplomat (möjligen konsul) suttit (eller satt) inspärrad på slottet. Enligt von Maasburgs uppfattning hade Barrat tidigare haft en mera gynnad ställning under fångenskapen, men denna hade förvärrats i och med att Barrat överförts till det rum, där von Maasburg befann sig. Av detta hade von Maasburg dragit den slutsatsen, att Wallenberg haft (och kanske hade vid tiden ifråga) en gynnsammare ställning än vanliga fångar. Barrat var arresterad, därför att ryssarna icke trodde honom vara engelsman utan misstänkte honom vara tysk spion. Säkerligen hade ryssarna försökt förmå honom att spionera för ryssarnas räkning, och då han vägrat, hade han utsatts för ogynnsammare förvaring.

Såsom von Maasburg tidigade berättat, hade han, under det han och hans rumskamrater badade i en utanför slottet befintlig badstuga (se skiss I) uppmärksammats av någon - han sade först att det var Barrat - på den svenske diplomaten (konsuln), som tillsammans med andra fångar voro på marsch över det öppna området mellan badstugan och slottet Ceklis. Vid närmare eftertanke föklarade han, att han icke kunde säga säkert, vem det var, som pekat ut den svenske diplomaten för honom. På fråga om det kunde ha varit Dr. Pitt Bässler förklarade von Maasburg, att så icke kunde vara fallet, ty Pitt Bässler hölls internerad i den vänstra delen av slottet, räknat från entrén.

Jag förklarade för von Maasburg, att jag talat med Dr. Pitt Bässler, och att denne förklarat sig icke ha någon som helst kännedom om någon svensk diplomat, som hållits fängslad på Öeklis slott. Detta kunde nog enligt von Maasburg vara mycket möjligt, att han icke hört något om Wallenberg, men han satt säkerligen inne med en del del uppgifter på andra personer, som befunno sig på slottet samtidigt som von Maasburg var internerad där, och sedan von Maasburg hört, att Dr. Pitt Bässler varit mycket tillknäppt vid samtalet med mig, sade sig von Maasburg på en resa som han i december 1951 skulle företaga i bil till Paris vilja fara över Wilhelmsdorf och försöka få ett samtal med Dr. Bässler för att få reda på namn på ytterligare fångar på slottet Öeklis. Över resultatet skulle han skriva en redogörelse som sedan efter särskild överenskommelse skulle hämtas av attaché Hammarskiöld.

Beträffande Ede Aczel ifrågasatte von Maasburg om icke denne måste ha suttit tillsammans med Wallenberg. Det överenskoms, att attaché Hammarskiöld skulle försöka uppspåra von Aczels familj, vilken enligt von Maasburg troligen levde i Wien. Likaledes överenskoms, att Hammarskiöld skulle försöka uppspåra överstelöjtnant Kurmanovic´ familj, vilken troligen levde i Baden, söder om Wien.

Den av von Maasburg tidigare omnämnde polacken von Dombrowsky skall enligt en Schweizisk tidningsartikel ha arkebuserats i Polen någon gång under 1951 förklarade von Maasburg. Denne Dombrowsky skall ha två söner som äro bosatta i England.

Flygaren Barrats öde hade i hög grad intresserat von Maasburg, och han hade stått i tämligen livlig brevförbindelse med en brittisk underrättelseman vid namn S. Adams, som forskat i denna sak. Det föreföll von Maasburg egendomligt, att engelsmännen ej framtvingat en redogörelse från ryssarna angående Barrats öde, då det fanns bevis för att han befunnit sig i ryssarnas förvar. Enligt ett brev från Adams framgick, att Barrat skulle ha sänt ett julkort 1946 till föräldrarna. I september 1947 befann sig Adams som bitr. flygattaché i Prag.

Bland medfångarna i Öeklis erinrade sig von Maasburg en läkare från Bratislava, men tyvärr kunde han ej påminna sig namnet. Mannen var lika stor som von Maasburg, vilken närmast kan betraktas som en jätte, c:a 190 cm. lång och därtill av imponerande bredd. Läkaren var då c:a 40 år.

En person vid namn Geza Palfy, en i Budapest väl bekant ung-

rare, var också fånge på Ceklis vid samma tid.

En person, som varit (eller var) president för antikominternpakten och som var gift med en lithauiska, var fånge troligen på Ceklis och i varje fall i Theresianum i Wien. Denne man, vilkens namn von Maasburg icke kom ihåg, skall nu befinna sig på fri fot i Wien.

Det torde icke var alldeles uteslutet, att von Maasburg skulle komma att erinra sig flera namn på medfångar antingen från Ceklis eller från Theresianum. I så fall skulle han se till att dessa namn komme attaché Hammarskiöld till handa.

Attaché Hammarskiöld har lovat göra undersökningar efter de personer, som omnämnts av von Maasburg och som befinna sig i Wien eller Österrike.

Beträffande Geza Palfy kunde måhända vår beskickning i Budapest göra en diskret förfrågan, huruvida Palfy återkommit.

- - - - - - - -

Tisdagen den 4 december 1951 avreste jag till Bern för att forska efter Reszö Müller och A.K. Coen samt ev. tala med ungraren Johann von Korody-Katona.

Den 5 december sammanträffade jag med en av säkerhetstjänstens chefer, vilken beträffande efterforskningarna efter Reszö Müller satte mig i förbindelse med chefen för den federala utlänningskontrollen, Dr. Mäder. Denne lät mig granska samtliga poliseringskort på namnet Rudolf (Reszö) Müller både beträffande politiska flyktingar och utlänningar i Schweiz. Bland politiska flyktingar fanns ingen undersk medborgare, som kunde tänkas passa in på den Reszö Müller, som avses. Däremot fanns det bland ungrare, som haft tillfälligt uppehållstillstånd i Schweiz blott en, som vad ålder och yrke beträffade kunde tänkas ifrågakomma, nämligen Rudolf alias Raoul alias Reszö Müller, född 30/6 1894, till yrket affärsman, gift med Ella Müller och boende Ungargasse 2 i Wien. Han hade sökt och erhållit tillfälligt uppehållstillstånd första gången 1949 och då haft 6 månaders uppehållstillstånd. Denna tidsangivelse stämmer ju ganska bra med uppgiften om att Müller för 3 år sedan befann sig i Schweiz. Jag utgår även ifrån, att namnet Raoul tagits av Müller just som ett poängterande av att han samarbetat med Raoul Wallenberg. Den adekvata översättningen av Reszö skall vara Rudolf.

- - - - - - - -

Beträffande A.K. Goen meddelade min kontaktman, att denne icke vistats i Schweiz under sitt rätta namn. Däremot hade man kunnat konstatera, att Goen med all sannolikhet är identisk med en polack med samma namn som nu skall befinna sig i Brüssel, där han arresterats för någon valutasmugglingsaffär.

Undersökning har igångsatts genom utrikesdepartementets försorg för att få fastslaget, om den i Brüssel anhållne Goen är identisk med den Goen, som under 1947 uppsökte svenska ambassaden i Paris.

- - - - - - -

Den 6 december sökte jag upp ungerske medborgaren Johann Korody-Katona, som är boende i Alpnachdorf, c:a 2 mil utanför Luzern. Vid besöket i bostaden erfor jag av värdinnan, att Korody-Katona varje dag brukade uppehålla sig inne i Luzern, där han i regel träffades på Nya Biblioteket. Det lyckades för mig att träffa Korody-Katona där, och jag hade ett samtal med honom i biblioteket. Han förklarade, att han träffade Bela Lucasz i början av 1947, då denne återkom från Ryssland och inspärrades i lägret Kiskörös (ueber Donau), i vilket läger Korody-Katona också var inspärrad. Under lägervistelsen hade Lucasz talat om sina erfarenheter från Ryssland, varvid han nämnt, att han suttit i ett läger utanför Moskva, vilket läger befann sig inom en omkrets av omkring 100 km. från Moskva. Jag frågade Korody-Katona, om namnet Krasnogorsk sade honom något, men det gjorde det ej. (Kan f.ö. även ha varit lägret Klin, vilket enligt vad Dr. Zinkahn i Bonn sedermera uppgivit låg c:a 100 km. från Moskva). Korody-Katona ansåg att det nog skulle gå att fastställa lägrets namn, om man gjorde efterforskningar ang. greve Stephan Behlens öde, ty han befann sig enligt Lucasz i samma läger. Möjligt är att även Lucasz' hustru kan genom sin man ha erfarit lägrets namn. Lucasz dömdes under hösten 1947 till 8 års fängelse av en folkdomstol. Enligt vad Lucacs berättat för Korody-Katona skulle i lägret utanför Moskva ha befunnit sig "högre officerare".

- - - - - - -

Den 7/12 1951 avreste jag från Bern till Stuttgart för att identifiera den av pastor Christiansen omnämnde Wittmeier, alias Wiedmayer; ang. resultatet, se redogörelse här ovan.

Då jag icke hade någon möjlighet att under lördagen den 8/12 eller söndagen den 9/12 komma i förbindelse med Wiedmayer, avreste jag på lördagseftermiddagen till München, där jag som avtalat var skulle ha ett nytt sammanträffande med representanter för "Suchdienst", och samtidigt var det med min avsikt, att sätta mig i förbindelse med två bröder Gans, vilka enligt redaktören af Sandeberg möjligen alltjämt voro boende under adress Schloss Kreuzpullach, Deisenhofen, c:a 20 km. söder om München.

Söndagen den 9 december avreste jag till Deisenhofen med järnväg och promenerade sedan c:a 8 km. till Schloss Kreuzpullach, enär någon bil ej stod att uppbringa i Deisenhofen. Jag sammanträffade med godsägaren Greits, som förklarade, att bröderna Gans icke längre bodde kvar på slottet utan att de hade avflyttat till Brasilien troligen 1947. Fru Greits skulle ha deras adress uppskriven någon-stans, men trots ivrigt sökande kunde hon ej finna den. Om hon sedermera skulle påträffa den lovade hon att sända den till mig.

Under måndagen den 10/12 hade jag sammanträffanden med de tidigare omnämnda representanterna för "Suchdienst". Dittills hade de emellertid icke fått fram några namnuppgifter över återkomna fångar från de av mig omnämnda lägren, med de lovade att snarast möjligt inkomma med sådana uppgifter till beskickningschefen i Bonn (Köln) för vidare befordran till Stockholm. Härom har jag talat med envoyén Kumlin, vilken lovat vidare-befordra dessa uppgifter till utrikesrådet Dahlman.

Tisdagen den 11/12 avreste jag via Stuttgart till Bonn. I Stuttgart gjorde jag tillfälligt avbrott i resan och uppsökte telegraftjänstemannen Wiedmayer - se ovan.

I Bonn tog jag kontakt med attaché Pousette och fick sedan följa med beskickningens bil till Köln, där jag sammanträffade med envoyén Kumlin. Just under samtalet med envoyén Kumlin, kom ett telefonsamtal från Stockholm med begäran, att jag skulle avresa till Rom för att där sammanträffa med författaren Philipp, vilken som familjen von Dardels representant skulle sammanträffa med en italiensk diplomat, Dr. de Mohr, som skulle sitta inne med upplysningar om Raoul Wallenberg.

Med anledning av mina ändrade resplaner avtalade jag med envoyé Kumlin, att attaché Pousette, som hade egen bil till sitt förfogande skulle få uppsöka och tala med Oberreigerungsrat Walter

Wagner i Bonn, överste Schwikert i Alsdorf b. Aachen och överste Süsskind i Iserlohn, samt efter ingånget närmare meddelande av. majoren och läkaren Focke i Weil am Rhein. Beträffande den av af Sandeberg omnämnde löjtnant Huber, med adress Fräulein Paula Huber, Egidien Platz 6 - 1, Regensburg, har jag avtalat med attaché Hammarskiöld i Wien atthhan under sin hemfärd med bil på nyåret 1952 skall passera Regensburg och höra sig för, om Huber återvänt och i så fall tala med honom om förhållandena i Krasnogorsklägret.

- - - - - - - -

Kvarstående arbetsuppgifter:

Tala med general Leyser i Hannover, likaså med generalen Woytasch i Bremen samt med läkaren Kaufmann i Hamburg. Vidare ett samtal med Dr. Coen i Brüssel, om han nu befinnes vara identisk med den eftersökte Coen.

Nytillkommen uppgift:

Tala med italienaren Moschetti i Hamburg.

Stockholm den 3 januari 1952.

Otto Danielsson

(Otto Danielsson)

Berlin den 2 januari 1952.
Personligt och strängt förtroligt.

1 ex till Kehrberg
Ameris

Daniels

Broder,

I anslutning till tidigare skriftväxling senast mitt handbrev den 19 december ber jag få meddela, att vi nu fått förbindelse med von Asmuth. Jag hade sålunda på nyårseftonen ett sammanträffande här i Västberlin med en ministerialrat Eduard von Asmuth, som utan varje tvekan är identisk med den i Ditt handbrev omnämnde Oberregierungsrat Asmuth. Von Asmuth hade tidigare haft den i Ditt brev den 3 december uppgivna adressen. Jag sade honom, att jag genom pastor Christiansen hört talas om honom, och att jag vore intresserad av att få samtala med honom. Herr von Asmuth uttryckte sin glädje över att få höra Christiansen omtalas och att få veta, att denne bodde i Hamburg. Christiansen och han hade lärt känna varandra i rysk fångenskap. På min fråga, under vilken tid von Asmuth suttit i ryskt fängelse, meddelade han, att han från den 1 maj 1945 till den 14 januari 1946 i tur och ordning suttit i följande tre fängelser, Lubjanka, Lefort och Butyrka. I det sistnämnda fängelset, dit han anlänt i oktober 1945, hade han sammanträffat med Christiansen. Jag frågade honom, om han där träffat någon svensk eller

Utrikesrådet Dahlman,
S t o c k h o l m.

./2

hört talas om att någon svensk skulle hållas i något ryskt fängelse. Efter en helt kort begrundan förklarade han bestämt, att flera nationaliteter visserligen varit representerade bland fångarna, men att ingen av dessa varit svensk. Han sade, att om så varit fallet, det säkerligen icke hade undgått honom. Von Asmuth hade nämligen under tidigare vistelse i Persien stiftat personlig bekantskap med flera av de svenska officerare, bland dem sedermera envoyén af Wirsén, vilka tjänstgjorde som instruktörer vid det persiska gendarmeriet och hade därigenom kommit att intressera sig för Sverige. Han nämnde också i sammanhanget, att en av hans medfångar i Ryssland varit en general Karl Pfeffer-Wildenbruch, en herre som likaledes under vistelse i Persien skaffat sig en stor bekantskapskrets bland därvarande svenska officerare. Von Asmuth sade mig, att om Pfeffer-Wildenbruch hade hört, att någon svensk befann sig i rysk fångenskap, han säkerligen hade omnämnt detta för honom. Pfeffer Wildenbruch hade emellertid aldrig sagt något sådant till honom.

Efter dessa von Asmuths uttalanden var uppenbarligen intet mer att hämta hos denne. Jag frågade honom emellertid för säkerhets skull, huruvida namnen af Sandeberg och Wallenberg händelsevis voro honom bekanta. Namnet af Sandeberg hade han aldrig hört, men namnet Wallenberg gåve honom vissa vaga, troligen på "litterär" väg förmedlade, associationer. Då jag sade honom, att Wallenberg var namnet på en känd svensk bankirslikt, sade han, att han nog hört talas om denne. Raoul Wallenbergs öde var honom däremot tydligen helt obekant.

Till ovanstående vill jag foga, vad jag i dag erfarit från en av von Asmuths medfångar, vilken jag fick anvisning på av honom och med vilken jag i dag sammanträffat. Det är en i Västberlin bosatt herre vid namn Erich Purucker. Denne hölls fången i Butyrka från maj 1945 till mars 1946. Jag lade upp mitt samtal med herr Purucker på ungefär samma sätt som samtalet med von Asmuth. Det gav emellertid samma negativa resultat. Purucker hade varken träffat någon svensk i Butyrka eller över huvud hört, att någon sådan skulle befinna sig i rysk fångenskap.

./3

Namnet Wallenberg var honom ungefär lika litet känt, som det varit för von Asmuth. De onda skandinaver, han träffat i Butyrka, voro två norrmän vid namn Linde (möjligen Linde-Ringert) och Sverre Anker, vilka tydligen varit NS-män.

Kanske bör jag till slut säga något om vad jag erfor rörande mina sagesmän och deras föregående. Von Asmuth hade från 1920 till 1933 tjänstgjort i rikesinrikesministeriet men 1933 övergått till luftfartsministeriet, där han sysslat med luftskyddsfrågor. Under striderna om Berlin hade han tillfångatagits i Potsdam. På grund av sin relativt höga tjänsteställning hade han haft samma fångstatus som en general. Jag var intresserad av att höra, vilken behandling han fått i fängelset. Han förklarade, att denna varit icke endast korrekt utan åtminstone tidvis god. Omdömet gällde särskilt den tid, då han suttit i Lefort-fängelset (fångarna hade ibland fått så mycket mat, att de inte orkat äta upp den). Han var emellertid angelägen framhålla, att han endast talade om sina egna erfarenheter och att dessa icke finge generaliseras. Von Asmuth var redan före fångenskapen sjuklig och han undergår för närvarande sjukbehandling i Hamburg.

Vad herr Purucker beträffar, så är denne direktör i ett större industriföretag. Han besökte under kriget Bofors och synes ha varit på något sätt knuten till minister Ludwigs handelsdelegationer. Både han och von Asmuth, vilka kuriöst nog först genom min mellankomst fingo tillfälle återknyta varandras bekantskap, ge ett mycket tillförlitligt intryck. Purucker, som för mig kunde bekräfta riktigheten av von Asmuths om sig själv lämnade uppgifter, kunde för övrigt meddela, att von Asmuth var känd för sitt osedvanligt goda minne. Båda herrarna hade återvänt till Tyskland först 1949. De tider de icke tillbragt i fängelse hade de varit intagna i läger respektive sjukhus.

(Eyvind Bratt)

Stockholm den 27 december 1951.
Personligt och strängt förtroligt.
1 bil.

Stockholm den 27 december 1951.
Överlämnas för kännedom till Kommissarie Danielsson, Stockholm.
Enligt uppdrag:

(Stig Engfeldt.)
Förste Sekreterare.

HEMLIG
enligt 3 § sekretesslagen
den 27.12.51.
Kungl. Utrikesdepartementet
Politiska avdelningen
Denna handling må icke utlämnas utan
tillstånd av Utrikesdepartementet
enl. kungl. kungörelse d. 15 dec. 1949 Nr 696.

Broder,

Vissa upplysningar föreligga om att Raoul Wallenberg någon gång under åren 1945–46 skulle ha suttit i Butyrka-fängelset i Moskva. Vi äro därför angelägna om att komma i kontakt med personer, som suttit i ifrågavarande fängelse. Enligt vad vi nyligen genom Bratt† erfarit, skall en tysk vid namn Georg Mahle frigivits från detta fängelse den 8 februari 1949. Hur länge han suttit där visste man icke på Röda Korset i Berlin, som stod i korrespondens med Mahle. Dennes adress är Eckenheimer Landstrasse 154 II, Frankfurt am Main. Man bör kanske icke fästa alltför stora förhoppningar vid att Mahle, som ju icke låtit höra av sig till någon svensk instans på de nära tre år, som gått, skall ha något av värde att berätta. Men det skulle nog icke skada, om Du ville höra eller låta höra honom närmare. Till ledning för samtalet bifogas en frågelista.

./.

Dahlman.

† lör. 19/12 51 i ämbetet Åsnudd, ädomän.

Envoyén Kumlin,
Bonn.

Stockholm den 18 december 1951.
Överlämnas för kännedom till
Kommissarie Danielsson, Stockholm.
Enligt uppdrag:

(Stig Engfeldt.)
Förste Sekreterare.

enligt 3 § sekretesslagen
den 18.12.51
Kungl. Utrikesdepartementet
Politiska avdelningen
Denna handling må icke utlämnas utan särskilt tillstånd av Utrikesdepartementet

Avskrift av personligt och strängt förtroligt handbrev, dagtecknat Berlin den 12 december 1951.

.....

Åberopande Ditt handbrev den 3 december ber jag få meddela, att det tyvärr förhåller sig så, att Ufastadt befinner sig i östzonen (alltså icke i östsektorn). Då vi icke veta, huruvida Asmuth verkligen är anträffbar under den uppgivna adressen, är det icke tillrådligt att skriva till honom. För att få kontakt med honom måste vi begagna någon person, som kan träda i förbindelse med honom på ort och ställe. Som Du förstår är detta icke ordnat i en handvändning och jag kan därför icke med dagens kurir lämna Dig annat än detta preliminära besked.

Engfeldt/MS.

Stockholm den 3 december 1951.
Personligt och strängt förtroligt. 1 bil.

Sjöborgsutredningen.

P 2 Eu I

Broder,

Danielsson befinner sig för närvarande i Tyskland i och för vissa efterforskningar i ärendet Raoul Wallenberg. Han har därvid besökt den i Hamburg bosatte danske pastorn C. Christiansen. Sistnämnde arresterades i maj 1945 av de ryska ockupationstrupperna och fördes därefter till fånglägret Krasnogorsk i närheten av Moskva. Där sammanträffade han för övrigt med af Sandeberg. Under en viss tid av vistelsen i Ryssland - för Sandebergs del den 16 augusti t.o.m. den 24 november 1945 - överfördes de båda herrarna till Butyrkafängelset i Moskva. Christiansen fick lämna fängelset samma dag som Sandeberg.

I Butyrkafängelset träffade Christiansen en Oberregierungsrat Asmuth. Det är icke känt, huruvida denne har något att berätta om Wallenberg. Då emellertid uppgifter förefinnas, att Wallenberg någon gång under första halvåret 1945 skulle ha befunnit sig i Butyrkafängelset, vore det av intresse att söka kontakt med Asmuth. Dennes hemortsadress lär vara Ufastadt, Babelsberg, Berlinerstrasse 93. På här tillgänglig karta ha vi icke kunnat fastställa, om Ufastadt ligger i den amerikanska sektorn av Berlin eller i den ryska, östtyska ockupationszonen. Jag hoppas emellertid, att Du skall finna någon utväg att undersöka, om Asmuth återkommit från fångenskapen och i jakande fall om möjligt etablera kontakt med honom. Till ledning för Edert eventuella samtal bifogar jag en uppteckning av vissa synpunkter rörande samtalets uppläggning jämte konkreta frågor.

./.

Dahlman.

Generalkonsul Bratt,
Berlin.

Frågor till Oberregierungsrat Asmuth.

1) Inledningsvis bör framhållas hur Asmuths namn och vistelse i Butyrkafängelset kommit till vår kännedom. Passa genast på att fråga om data för Asmuths vistelse där. Anledningen till vårt intresse bör motiveras med att vi efterforska "en svensk". Om A. frågar om namnet på svensken, bör detta avböjas med motiveringen, att det vore värdefullare för oss att eventuellt få fram namnet av A., utan att han påverkats. Bekräftar A. därefter, att han träffat en svensk i Butyrkafängelset (eller någon annanstans i Ryssland) men uppgiver, att namnet fallit honom ur minnet, bör A. tillfrågas, om det möjligen varit Sandeberg eller Wallenberg.

Om det bekräftas, att A. träffat R.W. eller det synes sannolikt, att så varit fallet, böra följande frågor riktas till A.:

2) Under vilka omständigheter träffade han R.W. första gången?

3) Kan A. ge en något så när exakt tidsbestämning för sammanträffandet med R.W.?

4) Berättade R.W. några detaljer om orsaken till att han fanns i Sovjetunionen?

5) Hur var R.W:s allmänna tillstånd? Var han

mycket mager och undernärd eller syntes han vara vid god hälsa?

6) Kan A. erinra sig hur R.W. var klädd i fängelset?

7) Kan A. lämna en utförlig beskrivning på R.W. (längd, ålder, hårfärg och myckenhet hår, ögonfärg, ögonbryn /buskiga eller tunna/ ansiktsform, näsans utseende, var munnen bred eller smal, läpparna tunna eller fylliga, öronen stora eller små, åtliggande eller utstående)? Hurudan var kroppsbyggnaden? Spenslig, späd, satt eller grov?

8) Kan A. angiva namnen på andra medfångar, som också känna till att R.W. suttit i Butyrkafängelset? Hemortsadresser på ifrågavarande medfångar?

Skulle det visa sig, att A. sammanträffat med R.W. på annan plats än Butyrkafängelset, anpassas givetvis ovanstående frågor därefter.

Haag den 15 december 1951.

Personligt och strängt förtroli

Med kurir.

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 3 innevarande december i Wallenbergaffären får jag meddela, att jag för att undvika att väcka uppseende med ett personligt besök i CD-bil skrev till Mijsberg under den uppgivna adressen i Wassenaar och bad honom söka kontakt med mig för ett sammanträffande.

Då Mijsberg icke lät höra av sig, beslöt jag mig för att söka upp honom och inställde mig därför idag å den angivna adressen.

Jag togs emot av en man i 55-60-årsåldern, som uppgav sig vara Mijsbergs styvfader. Hans namn var Jac. Rijkse, ombudsman för den stora firman N.V.P.F. van Vlissingen & Co's Katoenfabrieken. Om sin styvson (eller rättare sagt sin hustrus son i senare äktenskap) lämnade Rijkse följande upplysningar: Hans styvson, och han själv också för resten, kände mycket väl till Christiansen, som varit och hälsat på dem i Wassenaar för cirka ett år sedan. Dessutom kände de två personer till som arbetade tillsammans med Christiansen, två personer vid namn Bander och Landahl (den senare verksam i Hamburg), vilka två också suttit på Krasnogorsk. Styvsonen hade för en tid sedan emigrerat till Venezuela, där han nu vore chef för ett försäkringsbolag. Hans adress vore: La Prima Hollandesa de seguros c.a., apartado 2643, Caracas. Sinsemellan hade Rijkse och Mijsberg pratat en hel del om den senares vistelse i ryskt fängläger. Rijkse ville minnas att Mijsberg nämnt att han i Ryssland träffat bl.a. en finne vid namn Albrecht Grüssner samt två personer vid namn Hass och Sauer, som komme från Norr ("Der Nord", som Rijkse sade).

Utrikesrådet D a h l m a n,

S t o c k h o l m.

Vidare uppgav Rijkse, att samtidigt med styvsonen hade en f.d. holländsk (?) konsul i Riga vid namn Schmidt auf Altenstadt återkommit från rysk fångenskap och denne f.d. konsul skulle ha bosatt sig i Haag, under vilken adress visste Rijkse icke.

Detta var vad Rijkse självmant redogjorde för på min fråga om han visste om sonen träffat eller hört talas om några svenskar i ryska fångläger.

Avslutningsvis frågade jag honom ex abrupto om Mijsberg nämnt något om att en svensk vid namn Wallenberg skulle ha varit i Ryssland. Det kunde Rijkse icke påminna sig. Namnet som sådant var honom bekant, men det var genom de tidningsartiklar som de senaste åren handlat om "Wallenberg-affären". -

Detta är resultatet av min expedition. Bäst vore väl att fortsätta direkt till Caracas. För min del är jag beredd, därest Du så önskar, att söka få kontakt med Konsuln Schmidt.

Beträffande mit tidigare intervjuoffer Ströbele, så kan jag nämna, att jag för cirka en månad sedan sände honom ett litet, helt informellt brev, vari jag bad honom besöka mig om han kunde. Intet ljud har avhörts. Antagligen är Ströbele rädd för "les espions communistes, qui sont aussi en Hollande", såsom Rijkse sade, när vi talade om hans egen styvson.

u. Joen Lagerberg

Engfeldt/MS.

Stockholm den 3 december 1951.
Personligt och strängt förtroligt.

ang. Sjöborgsutredningen.

Broder,

Jag ber att åter en gång få besvära Dig i Raoul Wallenberg-ärendet.

Av den danske krigsfångesekreteraren Christiansen, som i maj 1945 arresterades i Berlin av de ryska ockupationstrupperna och fördes bl.a. till fånglägret Krasnogorsk i närheten av Moskva, ha vi nyligen erfarit, att han i lägret sammanträffade med en holländare vid namn Jacob Mijsberg. Medan Christiansen fick lämna Ryssland på försommaren 1946, torde Mijsberg ha återvänt först i april 1949.

Christiansen vet icke, om Mijsberg har något att berätta om Raoul Wallenberg. Då emellertid uppgifter föreliggа om att Wallenberg under någon tidsperiod under åren 1945-46 skulle ha befunnit sig just i Krasnogorsk-lägret, vore det av intresse att etablera kontakt med Mijsberg för att få höra, om han möjligen kan bekräfta dessa uppgifter.

Mijsbergs sista av Christiansen kända adress var 20, Groot Hoefijzerlaan, Wassenaar utanför Haag. Han torde år 1950 ha avrest till Venezuela som representant för en holländsk firma. Det är dock enligt Christiansen möjligt, att Mijsberg nu återvänt till Holland.

Jag vore tacksam, om Du i sådant fall ville taga kontakt med honom. Samtalet synes böra föras efter samma linjer, som angivits i mitt handbrev till Dig den 3 oktober i fallet Strobele.

Dahlman.

Envoyén Lagerberg,
Haag.

Danielsson jfr Aurskrift.

Avskrift av bäckbrev från kommissarie Danielsson till utrikesrådet Dahlman, dagtecknat Hamburg den 27 november 1951.

REALIG
enligt 3 § sekretesslagen
den 29.11.51 SS
Kungl. Utrikesdepartementet
Politiska avdelningen
Denna handling må icke utlämnas utan särskilt tillstånd av Utrikesdepartementen. kungl. d. 16 dec. 1949 Nr 696.

S/ Chr. Brott, Berlin
12 Lagerberg, Haag
.....

Under samtal med den danske pastorn C. Christiansen fick jag en hel del uppslag på personer, som varit arresterade i Krasnogorsk eller i Butyrkafängelset, och det återstår nu att se, hur många som återkommit. Här följer de olika namnen:

Hauptman Krause, Otterbeksallée 15, Hamburg. Han var tysk läkare och vistades huvudsakligast i arbetszonen, zon III, så länge Christiansen var i Moskva. Christiansen visste ej, om han återkommit. Jag kommer i dag att försöka komma i kontakt med honom.

Leutnant Wittmeier. Bor i Stuttgart och är telegrafassistent i postväsendet i Stuttgart. Återkom i april 1949. Även honom kommer jag att söka upp. Han har varit 7 år i Ryssland och kvarhölls i zon III, under den tid Christiansen var där.

Hauptman Schäfer, Lübeck, Hövellenstrasse 8 A, och Hauptman Wegner, Wakenitzstrasse 8 (omnämnd även av af Sandeberg). Genom tillmötesgående av konsul Reinius får jag i dag, tisdag, låna konsulatets bil och fara till Lübeck för att om möjligt sammanträffa med dessa båda herrar. Tyvärr måste jag som ugglan arbeta bara efter mörkrets inbrott, ty samtliga jag söker äro i regel på sina arbetsplatser om dagarna, och där är det föga lämpligt att söka dem. Detta kvällsarbete gör dock sitt för att förlänga tiden varför det blir svårt att hålla det planerade tidsschemat.

Major Focke, Veil am Rhein. Han var i likhet med Hauptman Krause läkare och Christiansen träffade honom i zon III.

Oberregierungsrat Asmuth, adress: Ufastadt, Babelsberg, Berlinerstrasse 93. Sedan jag inte har visum för Berlin och det måhända skulle väcka visst uppsenende hos vännerna i öster,

om jag begärde visum, undrar jag, om inte generalkonsul Bratt kunde ombedjas forska efter Asmuth, om han nu återvänt. Christiansen sammanträffade med Asmuth i Butyrkafängelset, varför det kan vara av stor betydelse att få reda på honom och få honom hörd. Tacksam för aktion i den riktningen.

Oberst Schwikert, adress: 22 a) Alsdorf bei Aachen, Casino des E.B.V. Schwikert hade varit anställd vid tyska ambassaden i Bukarest. Han återkom från Ryssland i april 1950. Christiansen träffade honom i Butyrkafängelset. Han är god vän med en pastor Guernandt, S:t Petrikirche, Köpenhamn, och ev. ny andress kan erhållas genom Guernandt.

Oberst Süsskind. Familjen bor i Iserlohnen i Westfalen, och på grund av namnets relativa sällsynthet torde det vara lätt att spåra honom eller familjen. Okänt, om han återvänt. Blev tillfångatagen i Rumänien, där han var regementskommendör. Christiansen träffade honom i zon III.

Jacob Mijsberg (omnämnd av af Sandeberg) återkom först i april 1949, varför han måhända kan ha erfarit något om Bendel. Hans av Chr. sista kända adress var 20 Groot Hoefijzerlaan, Wassenaar utanför Haag. Chr. känner till, att Mijsberg 1950 skickades som representant för en holländsk firma till Venezuela. Dock möjligt, att han nu återvänt. Enär jag inte har något resekreditiv för Holland, vore jag tacksam, om departementet ville bedja beskickningen i Haag höra efter, om Mijsberg befinner sig i Holland, och att han i så fall måtte höras.

Dr. Jur., Oberregierungsrat Willy Zinkoln, adress: Bundesministerium für Wohnungsbau, Bonn-Duisdorf, Gallwitzkaserne, telefon 122717 och privat Bonn 1841.

Så långt Christiansen, som för övrigt uppgav, att han icke träffat Carl, såvitt han visste. På resan över Odessa hade det visserligen funnits rumäner, men Christiansen hade varit mycket försiktig på grund av de erfarenheter han gjort i Ryssland, och han hade aktat sig noga, för att inleda eller acceptera nya bekantskaper. Beträffande tidningsartikeln i Sv.M. trodde han, att den journalist, som han träffat i Schweiz, blandat ihop uppgifter från af Sandeberg och gjort ett mischmasch av de två berättelserna.

Jag sammanträffade även med general Frickes dotter. Fadern har icke återkommit. För åtta månader sedan fick hon ett krigsfångekort, avstämplat Sverdlovsk. Huruvida hennes hjälpsändningar gå fram, hade hon aldrig fått bekräftat. Fadern är 58 år gammal. Genom fröken Fricke

fick jag anvisning på en viss
Ernst Dannowski, boende Papenhuderstrasse 42, telefon 22 28 70. Dannowski har vistats i något av de läger, där fadern hållits internerad. Jag skall försöka nå kontakt med honom.
General Woytasch, boende i Bremen. Är över 70 år gammal. Är den ende general, hon hört omtalas, som blivit frigiven. Troligtvis hade han frigivits på grund av sin höga ålder. Jag skall göra ett försök att nå honom på återvägen. Det är osäkert i vilket läger Woytasch hållits fången.

Jag vore mycket tacksam, om inneliggande brev till statspolisintendent Thulin kunde överbringas till honom genom bud.

Sedan jag knappast hinner med mina uppdrag i Hamburg och Lübeck under tisdagen, får jag rucka på min ursprungliga plan att besöka Hannover och Hildesheim på nedresan, och jag reser troligen direkt med flygmaskin på torsdagsmorgonen till München, där ett meddelande från P:s kontaktmän väntar på mig fr.o.m. torsdag morgon. Det är högst troligt, att jag från München fortsätter till Salzburg, Linz och Salzkammergut, och därifrån vore det kanske lämpligast att taga vägen över Schweiz och/sedan tillbaka till Bonn och mellanliggande platser. Jag kommer att hålla Engfeldt à jour med min resroute för den händelse departementet önskar komma i kontakt med mig.